

А. Миронович, В. Петрухін, Н. Кузнєцова

СТАНДАРТИ НАТО

Випуск 1

Збірник

**Львів
Національна академія сухопутних військ
2022**

Рецензенти:

В.А. Ожаревський, кандидат військових наук, начальник кафедри тактики Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного;

І.В. Польцев, начальник кафедри тактико-спеціальних дисциплін Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного

Укладачі:

Миронович А., Петрухін В., Кузнєцова Н.

С 76 Стандарти НАТО. Випуск 1. Збірник / А. Миронович, В. Петрухін, Н. Кузнєцова. – Львів: НАСВ, 2022. – 213 с.

До збірника увійшли стандарти Північноатлантичного альянсу, які регламентують використання формувань сухопутних військ в основних видах бойових дій та миротворчих операціях, а також бойове і логістичне забезпечення цих дій.

Збірник призначений для військовослужбовців Збройних Сил України. Він, зокрема, може бути використаний як навчально-довідковий посібник для курсантів вищих військових навчальних закладів.

УДК 327.5(1-62НАТО)(035)

Зміст

ПЕРЕДМОВА	5
СТАНДАРТ НАТО АJP-3.2. СПІЛЬНА ДОКТРИНА НАТО З	
НАЗЕМНИХ ОПЕРАЦІЙ	6
Вступ	8
РОЗДІЛ 1 – ОПЕРАТИВНА ОБСТАНОВКА	10
Глава 1 – Оперативна обстановка стосовно наземних операцій і комплексний підхід	10
Глава 2 – Конфліктні ситуації та види військових операцій	16
Глава 3 – Спільний підхід до операцій та оперативний рівень воєнних дій	17
Глава 4 – Характер наземних операцій і внесок у спільну воєнну кампанію	19
Глава 5 – Управління сухопутними силами і рівні конфлікту	24
Глава 6 – Взаємодія повітряно-космічних сил, морських сил та інших компонентів і факторів	26
РОЗДІЛ 2 – ОСНОВИ НАЗЕМНИХ ОПЕРАЦІЙ	36
Глава 1 – Успіх і завершення операцій	39
Глава 2 – Командування місією	40
Глава 3 – Маневрений підхід	42
Глава 4 – Бойова міць і бойові функції	49
РОЗДІЛ 3 – ДОКТРИНА ДЛЯ НАЗЕМНИХ ОПЕРАЦІЙ	68
Словник	75
Частина 1. Акроніми та аббревіатури	75
Частина 2. Терміни і визначення	75
СТАНДАРТ НАТО АJP-3.5. СПІЛЬНА ДОКТРИНА НАТО ЗІ	
СПЕЦІАЛЬНИХ ОПЕРАЦІЙ	85
Передмова	89
РОЗДІЛ 1 – ОГЛЯД СПЕЦІАЛЬНИХ ОПЕРАЦІЙ НАТО	90
1.1. Вступ	90
1.2. Характеристика спеціальних операцій	90
1.3. Спеціальні операції і типи конфліктів	92
1.4. Визначальні характеристики спеціальних операцій	93
1.5. Застосування сил спеціальних операцій	93
1.6. Оперативні критерії завдань сил спеціальних операцій	95
РОЗДІЛ 2 – ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ ОБ'ЄДНАНИХ СИЛ	
СПЕЦІАЛЬНИХ ОПЕРАЦІЙ	97
2.1. Вступ	97
2.2. Основні завдання SOF НАТО	97
2.3. Дії SOF у рамках операцій ОЗС НАТО	100
2.4. Дії SOF у повітряних і морських операціях	101
РОЗДІЛ 3 – ОРГАНІЗАЦІЯ, КОМАНДУВАННЯ І УПРАВЛІННЯ	
СИЛ СПЕЦІАЛЬНИХ ОПЕРАЦІЙ НАТО	103
3.1. Вступ	103
3.2. Начальник управління спеціальних операцій (DSO)	103
3.3. Штаб спеціальних операцій (NSHQ)	103

3.4. Структура SOF НАТО.....	103
3.5. Розподіл командування та управління SOF НАТО	107
3.6. Критерії для визначення відповідності Сил спеціальних операцій вимогам НАТО.....	108
РОЗДІЛ 4 – ІНТЕГРАЦІЯ ОПЕРАЦІЙ SOF І ЗВИЧАЙНИХ СИЛ.....	110
4.1. Вступ	110
4.2. Аналіз застосування взаємодії SOF і звичайних сил	110
4.3. Конфігурація району бойових дій	110
4.4. Спільні операції звичайних сил та SOF НАТО.....	111
РОЗДІЛ 5 – АСПЕКТИ ПЛАНУВАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ОПЕРАЦІЙ НАТО	113
5.1. Аспекти планування.....	113
5.2. Особливості застосування SOF.....	114
5.3. Аспекти ведення розвідувальної діяльності.....	114
5.4. Фактори інформаційного середовища.....	116
5.5. Аспекти цільовизначення.....	116
5.6. Аспекти тилового і технічного забезпечення бойових дій (CSS)	117
5.7. Стратегічні аспекти інформаційного забезпечення.....	119
5.8. Аспекти використання комунікаційно-інформаційних систем	120
Додаток А. РІВНІ ФУНКЦІОНАЛЬНИХ ХАРАКТЕРИСТИК SOF НАТО.....	121
A.1. Наземна оперативно-тактична група SOF (SOLTG)	121
A.2. Морська оперативно-тактична група SOF (SOMTG).....	122
A.3. Авіаційна оперативно-тактична група SOF (SOATG).....	124
Додаток В. ЦІЛЕВИЗНАЧЕННЯ ДЛЯ SOF НАТО	126
Словник	129
Частина 1. Акроніми та аббревіатури	129
Частина 2. Терміни та визначення.....	132
Список використаних джерел	134
СТАНДАРТ НАТО АJP-3.14. СПІЛЬНА ДОКТРИНА НАТО ЩОДО ЗАХИСТУ ВІЙСЬК	135
Передмова.....	141
РОЗДІЛ 1 – ОСНОВИ ЗАХИСТУ ВІЙСЬК	144
РОЗДІЛ 2 – ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ, КОМАНДУВАННЯ І УПРАВЛІННЯ ЗАХИСТОМ ВІЙСЬК.....	153
РОЗДІЛ 3 – ПРОЦЕС ЗАХИСТУ ВІЙСЬК.....	164
РОЗДІЛ 4 – АСПЕКТИ ПЛАНУВАННЯ ЗАХИСТУ ВІЙСЬК.....	180
Додаток А. ОСНОВНІ ЕЛЕМЕНТИ ЗАХИСТУ ВІЙСЬК	192
Додаток В. УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ.....	206
Абревіатури	210

Передмова

Курс України на вступ до організації Північноатлантичного союзу в останні роки став дороговказом для розвитку її збройних сил. Великою мірою до цього спричинилася повномасштабна російська агресія на територію нашої держави. Війна ще більше зміцнила переконання українського суспільства в необхідності бути повноправним членом європейських структур. Це рішення відображене в доповненні до Конституції України, в якому стверджується, що майбутнє членство нашої держави в цьому військово-політичному союзі стане запорукою її незалежності і територіальної цілісності.

Визначена мета вимагає послідовного здійснення реформ, що розпочалися в суспільно-політичному житті нашої країни. Передусім це стосується продовження реформи у сфері безпеки як запоруки нашого вступу до альянсу. В рамках цієї реформи проводиться реконструкція Збройних Сил України, логічним завершенням якої передбачається їхній перехід на стандарти НАТО, що забезпечить інтероперабельність та компатибільність військ, тобто взаємодію частин і підрозділів у спільних операціях з військовими формуваннями альянсу, сумісність роботи штабів та органів управління, уніфікацію систем озброєння і військової техніки.

Для того, щоб здійснити такий перехід, необхідно ґрунтовно ознайомитися з натівськими стандартами, з'ясувати їхню суть, вибачити їх у порівнянні з вітчизняними та виробити рекомендації щодо їх впровадження у повсякденну життєдіяльність частин і підрозділів. Саме тому в Збройних Силах України ведеться послідовна робота з перекладу цих стандартів та їх опрацювання.

До уваги читачів у цьому збірнику наведено переклади тих стандартів НАТО, які регламентують використання формувань сухопутних військ в основних видах бойових дій та миротворчих операціях, а також бойове забезпечення цих дій, зокрема захист військ.

Переклади цих документів являють собою доробок навчально-наукового центру мовної підготовки НАСВ за останні три роки, здійснений його співробітниками Березою Н.М., Дмитриєнко В.Г., Дубінець А.В., Красник М.Я., Кузнецовою Н.М., Маліком О.О., Маршевською О.І., Могою У.Б., Пінчук І.В. за редакцією доцента Петрухіна В.С.

Робота над перекладом інших стандартів продовжується, що стане наповненням подальших випусків аналогічних збірників.

СТАНДАРТ НАТО АJP-3.2

СПІЛЬНА ДОКТРИНА НАТО З НАЗЕМНИХ ОПЕРАЦІЙ

**Видання А Версія 1
Березень 2016**

**ОРГАНІЗАЦІЯ ПІВНІЧНОАТЛАНТИЧНОГО ДОГОВОРУ
СПІЛЬНИЙ ДОКУМЕНТ НАТО**

**Опубліковано
Бюро НАТО зі стандартизації (NSO)**

© NATO/OTAN

ОРГАНІЗАЦІЯ ПІВНІЧНОАТЛАНТИЧНОГО ДОГОВОРУ
БЮРО НАТО ЗІ СТАНДАРТИЗАЦІЇ
ЛИСТ НАТО ПРО НАБУТТЯ ЧИННОСТІ

15 березня 2016 р.

1. Цей спільний документ АJP-3.2, видання А, версія 1, СПІЛЬНА ДОКТРИНА НАТО З НАЗЕМНИХ ОПЕРАЦІЙ був схвалений країнами-учасниками на засіданні Об'єднаного відділу стандартизації Військового комітету НАТО (MCJSB) і набирає чинності з моменту його публікації. Згода країн використовувати цей документ зафіксована в STANAG 2288.
2. Стандарт АJP-3.2, видання А, версія 1 стає обов'язковим до виконання після підтвердження про його отримання. Він заміняє стандарт АJP-3.2, який підлягає знищенню відповідно до внутрішнього порядку ліквідації документів.
3. Забороняється повне або часткове відтворення, збереження в інформаційно-пошуковій системі, використання в комерційних цілях, адаптація або передача цієї публікації в будь-якому вигляді та будь-якими засобами, включаючи електронні, механічні, фотокопіювальні та інші записувальні пристрої, без попереднього дозволу видавця. Ці обмеження, за винятком комерційних продажів, не стосуються країн-учасниць або партнерів, командувань та інших органів НАТО.
4. Цей документ НАТО не є таємним, ним треба керуватися відповідно до положень С-М (2002)60.

Edvardas MAZEIKIS
(Едвардас Мажейкіс),
генерал-майор ВПС Литви,
директор Бюро зі стандартизації
НАТО

Вступ

Мета

01. *Стандарт АJP-3.2 Спільна доктрина НАТО з наземних операцій* є основним джерелом доктрини наземних сил. Вона забезпечує філософське керівництво і принципи, необхідні для планування і проведення наземних операцій в рамках спільної багатонаціональної структури. Це видання містить як базовий документ для наземних операцій, так і керівний документ до доктрини НАТО, що стосується наземних операцій. Це остання публікація в центральній трилогії доктрини наземних операцій. Ця публікація стандартів АТР-3.2.1 Тактика наземних операцій і АТР-3.2.2 Управління сухопутними силами становить ключову доктрину для наземних операцій.

Аудиторія

02. Стандарт АJP-3.2 написаний для командувача Сухопутного компоненту або командувача Об'єднаних сил, які діють в наземній центральній операції, їх штабу та підлеглих командирів. Він описує контекст дій у наземних умовах і керівництво з того, як сухопутні сили альянсу повинні діяти для досягнення успіху.
03. Сили НАТО ніколи не будуть діяти в ізоляції – ми завжди будемо співпрацювати з іншими. Таким чином, ця публікація також служить для забезпечення наших партнерів розумінням того, як ми працюємо.

Структура

04. Це видання стандарту АJP-3.2 не вносить жодних значних змін у доктрину Альянсу. Скоріше, воно прагне представити нашу доктрину в простішому варіанті:
 - У розділі 1 описується наземне середовище і спосіб досягнення його комплексності.
 - У розділі 2 описується спосіб здійснення наземних операцій – як побудовані армії та як вони виконують свої обов'язки.
 - У розділі 3 є керівний документ про ієрархію доктрини НАТО. Тут описується, як проводяться союзні операції і яка доктрина підходить для забезпечення взаємосумісності між країнами-союзниками.

У кожній главі є логічні схеми, які пояснюють, яким чином теми пов'язані одна з одною (рис. 1).

АJP-3.2 Спільна доктрина НАТО для наземних операцій		
Розділ 1 – Оперативна обстановка	Розділ 2 – Основи наземних операцій	Розділ 3 – Доктрина для наземних операцій
- Оперативна обстановка для наземних операцій і комплексний підхід - Конфлікт і військові операції - Спільний підхід до операцій і оперативний рівень військових дій - Сутність наземних операцій і внесок до спільних операцій - Командування сухопутним компонентом і рівні конфлікту - Взаємодія з повітряно-космічним, морським та іншими компонентами і факторами	Структура для розуміння і організації: - Успіх і умови для завершення операції - Командування операцією - Маневрений підхід - Бойова міць і бойові функції - Основні функції - Тактична діяльність - Бойова міць	- Реагування на кризу - Як використовується доктрина в наземних операціях

Рис. 1. Логічна схема стандарту АJP-3.2

Зв'язки

05. Важливо зазначити, що стандарт АJP-3.2 становить окрему союзнун доктрину, яка застосовується до наземних операцій. Розділ 3 містить керівництво з тематичної доктрини, яка формує операції в рамках конкретної теми кампанії, і з функціональної доктрини, що містить деталі для сил і штабів різних родів військ та служб.

Легальність

06. Проведення військових операцій союзників регулюється міжнародним правом і національним законодавством країн-учасниць. У цих рамках НАТО встановлює параметри, в яких можуть діяти її збройні сили. Юридичні міркування відіграють ключову роль у процесі прийняття рішень під час операції. Це має особливе значення для оперативного рівня, на якому розробляються військові операції та здійснюється управління ними. Міжнародне право передбачає певне обмеження для сил і окремих осіб. Теми, які необхідно враховувати, включають нейтральність, застосування зброї, адресність, військові злочини, самооборону, імунітет та екологічні обмеження.

Розділ 1 – ОПЕРАТИВНА ОБСТАНОВКА

У розділі 1 обговорюється оперативна обстановка, внесок сухопутних сил у багатонаціональну спільну кампанію і сутність наземного бою в контексті. Також у цьому розділі дається опис взаємодії наземних сил з іншими силами, розглядаються результати їхньої участі у спільних і багатонаціональних операціях (рис. 1.1).

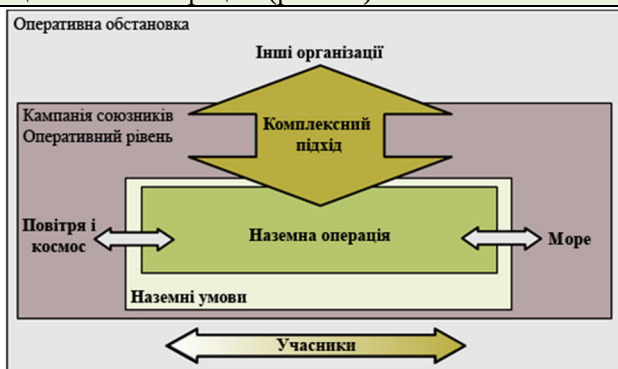

Рис. 1.1. Розділ 1. Логічна схема

Глава 1 – Оперативна обстановка стосовно наземних операцій і комплексний підхід

Оперативна обстановка

0101. Оперативна обстановка¹ зазвичай складається з факторів і умов, які повинні бути зрозумілі для успішного застосування військових можливостей для захисту сил і виконання завдання. Вона впливає як на завершення окремого завдання, так і на всю військову кампанію та її складові елементи. Оперативна обстановка виходить за рамки простих фізичних кордонів визначеної території. Оперативне середовище включає в себе море, сушу, повітряну сферу і космос противника, нейтральних, дружніх або інших учасників, об'єкти, погоду, місцевість, електромагнітний спектр (ЕМС), загрозу і небезпеку хімічного, біологічного, радіологічного та ядерного забруднення², а також інформаційне оточення³.

¹ Оперативна обстановка визначається як: склад умов, обставин, що впливає на використання можливостей за рішенням командира (Allied Administrative Publication 6 (AAP-6)). Це не стосується оперативного рівня військових дій.

² CBRN – хімічна, біологічна, радіологічна і ядерна зброя (CBRN – chemical, biological, radiological and nuclear).

³ Інформаційне оточення визначається як віртуальний і фізичний простір, в якому інформація отримується, обробляється і передається. Воно складається із самої інформації та інформаційних систем (MC 422/4 and Allied Joint Publication (AJP) 3.10).

0102. Доктрина альянсу повинна постійно враховувати мінливі умови, в яких використовуються збройні сили. **Стратегічна обстановка** стає дедалі динамічною і складнішою. До стратегічних факторів цих змін відносяться глобалізація суспільства, геополітика, демографічні й екологічні зміни та вплив технологій.
0103. Обстановка, яка стосується кризових ситуацій, буде більшою за масштабами, ніж просто поле бою. Необхідні умови для завершення операції часто будуть вимагати внесків від цілого ряду інших відомств, союзників, країн-партнерів і ресурсів та сил інших країн, які не входять в НАТО. Таким чином, штаби союзників повинні розуміти, як покращити таку інтеграцію.
0104. Досягнення бажаних стратегічних цілей повинне бути зрозумілим у ході планування і проведення операцій. Командири всіх рівнів повинні формувати і розвивати професійне розуміння оперативного середовища.
0105. Для досягнення стратегічної мети **командувач об'єднаних сил⁴ і його штаб** повинні розвинути спільне розуміння і цілісне уявлення про поточну **оперативну обстановку** щодо причин і конкретної динаміки кризової ситуації. Це дозволяє командувачеві візуалізувати масштаби проблеми і бачення того, як обстановка, що формується і змінюється, впливає на прийняття рішення. Краще бачення оперативної обстановки буде досягнуте шляхом обміну думками з іншими сторонами, наприклад, міжнародними організаціями, неурядовими організаціями, приватним сектором і тд.
0106. Характер місцевості, населеної людьми, є унікальним. Союзним наземним операціям доводиться мати справу зі складністю навколишнього середовища, яке характеризується наявністю людей і їх інфраструктурою. Кризові ситуації характеризуються складними комбінаціями історичних, політичних, військових, соціальних, релігійних, культурних та економічних проблем. Оперативна обстановка може бути візуалізована й оцінена за допомогою політичних, військових, економічних, соціальних, інформаційних та інфраструктурних аспектів (PMESII)⁵.

⁴ Термін «командувач об'єднаних сил» вживається в AJP-3.2 для позначення особи, яка командує військовими діями союзників на оперативному рівні. В залежності від виду операції це може бути Командувач спільних сил (Joint Force Commander), Командувач спільних сил спецпризначення (Joint Task Force Commander) або начальники штабів розширених компонентів сухопутних сил (an enhanced land component headquarters).

⁵ The MCM-0041-2010, МС Положення про використання ефектів у військових операціях.

0107. Розуміння оперативної обстановки допомагає командувачеві спільних збройних сил краще визначити проблему, передбачити можливі результати і зрозуміти наслідки різних дружніх, опозиційних і нейтральних дій, і як ці дії впливають на досягнення кінцевого стану операції. Командир повинен у повному обсязі розуміти виділені сили, їх унікальні здібності, культуру і застереження, які могли б обмежити їхні дії. Він повинен бути у змозі описати поточний стан оперативної обстановки і як повинна виглядати ця обстановка на етапі завершення операції (бажаний кінцевий стан), щоб візуалізувати підхід до вирішення цієї проблеми.
0108. **Учасники.** Командири сухопутних формувань усіх рівнів будуть стикатися з широким колом осіб і груп у рамках оперативного середовища⁶. Вони можуть істотно вплинути на результат військової кампанії. Ці суб'єкти не можуть бути просто класифіковані, як свій або противник. Дійсно, під час кампанії багато хто буде переходити від однієї категорії цієї класифікації до іншої. У результаті ці учасники будуть займати ряд позицій відповідно до їх підтримки кампанії (рис. 1.2). Командир повинен розуміти наступне:
- де кожна особа або група, яка має вплив на військову операцію, знаходиться у цьому ряду відповідно до їхньої підтримки кампанії;
 - як вони можуть вплинути на тактичний та оперативний результат;
 - як учасників можна переконати стосовно підтримки кампанії.

Рис. 1.2. Коло учасників у наземному оперативному середовищі

⁶ Для описання кола учасників, які впливають на кампанію, можна використати багато засобів. Ключове питання для командира – зрозуміти, що це коло існує і як воно може бути сформоване. Більше описань можна знайти в СТАНАГ 1241.

0109. **Невідомі учасники.** Деякі учасники будуть невідомими з точки зору їхньої підтримки військової кампанії. Ці учасники – особливо ті, які є своїми в оперативному середовищі – будуть підтримувати кампанію, якщо вони вважають, що цілі й умови завершення операції та засоби їх досягнення є легітимними або підтримують їх власні цілі. Їхнє розуміння легітимності буде залежати від їхньої культури і соціальних очікувань. Командувач повинен буде зрозуміти їхні сприйняття і наміри, щоб забезпечити підтримку і захист кампанії. Це повинно бути зроблено в плані того, як проводиться військова кампанія на всіх рівнях, а також повідомлень, які видаються в підтримку кампанії через стратегічну концепцію.
0110. **Незалежні учасники.** Деякі організації в рамках оперативного середовища будуть діяти повністю незалежно від збройних сил, навіть якщо їхні кінцеві цілі збігаються з цілями військової кампанії. Такі групи будуть уникати взаємодії зі збройними силами і будуть триматися подалі від союзних військ. Командири повинні бути в курсі діяльності таких організацій в районі бойових дій, адже вони можуть вплинути на результат кампанії.
0111. **Сили противника.** Сили противника, як правило, можуть бути класифіковані, як регулярні або як нерегулярні. На рис. 1.3 наведені відмінності між цими класифікаціями.
- a. **Регулярні сили противника,** як правило, описуються як анонімні, впізнавані військові сили, які зв'язані з державною владою. Їхні оперативні і тактичні цілі зосереджені на контролі місцевості та населених пунктів і безпосередньо пов'язані зі стратегічними цілями державної влади.
 - b. **Нерегулярні сили,** як правило, описуються як нейтральні сили, які вдаються до насильства як засобу досягнення цілей для своєї конкретної групи. Ця класифікація включає повстанців, організовані злочинні елементи, незаконні збройні формування і подібні групи. Нерегулярні сили мають різні тактичні можливості і діють з метою негайного досягнення вищого рівня або стратегічного ефекту. Як правило, вони не втягуються до позиційної війни, як це роблять звичайні сили, але використовують свої асиметричні характеристики як перевагу, наприклад, змішуючись із цивільним населенням. Їх головною метою є підірвати легітимність і громадську підтримку своїх противників і їх урядів. Вони не можуть бути фізично або концептуально обмежені національними кордонами або правовими

конвенціями. Вони намагатимуться послабити цю легітимність і підтримку протягом тривалого часу. Інші нерегулярні сили (такі, як організовані злочинні елементи) можуть просто прагнути підтримувати неадекватний соціальний порядок, щоб мати можливість продовжувати діяти поза державним контролем. Нерегулярні сили, як правило, мають хороше уявлення про необхідність створення легітимності та підтримки серед цивільного населення. Крім залякування, нерегулярні сили будуть також брати участь у пропагандистських, психологічних операціях і програмах соціальної підтримки, включаючи заклади медицини й освіти. Це дасть їм тактичну перевагу, але стратегічно вони дискредитуватимуть свої претензії на легітимність і, таким чином, втратять підтримку громадськості.

Порівняння цілей і засобів регулярних і нерегулярних сил	
Регулярні	Нерегулярні
• Позиційна війна • Пізнані тактичні і оперативні цілі, які ведуть до стратегічної цілі • Боротьба за контроль над місцевістю і фізичними перевагами • Зосередження на маневрених силах • Передові системи озброєння • Зазвичай урядові сили • Легко розпізнавані • Дотримуються загальноприйнятих форм і правил	• Обмежені тактичні можливості і зв'язок безпосередньо зі стратегічними цілями • Боротьба за легітимність, контроль і вплив на населення • Зосередження на повідомленнях, прагнення залякати і впливати на цивільне населення • Неурядові сили, але можуть бути пов'язані з державною владою • Не дотримуються права збройних конфліктів або прийнятих норм

Рис. 1.3. Порівняння регулярних і нерегулярних сил

0112. **Гібридні загрози.** У деяких випадках сили противника можуть об'єднувати обидві характеристики для формування гібридного типу загрози. У таких випадках противник може об'єднувати як звичайні сили, так і нерегулярні сили комплементарним чином через плани тактичного і оперативного рівня. В інших випадках противник може приймати комбінацію звичайних і неправильних характеристик. Він може використовувати сучасні системи озброєння в нерегулярній тактиці, або перемикається між нерегулярною і традиційною тактикою в залежності від ситуації. Наприклад, він може зайняти позиційну оборону і, якщо вже задіяний у бою, швидко розірвати контакт, змішатися з цивільним населенням і використати партизанську тактику.

Комплексний підхід

0113. Через складність оперативної обстановки і наявність численних учасників та агентств НАТО прагне досягти своїх цілей за допомогою **комплексного професійного підходу**⁷. Це вимагає ефективної координації та співпраці між національними урядовими відомствами та установами, неурядовими організаціями (NGOs), міждержавними організаціями (IGOs), місцевими органами влади і приватним сектором. У зоні спільних операцій (JOA) і, можливо, за її межами знаходиться велика кількість учасників і сторонніх осіб, які братимуть участь в операціях або будуть впливати на проведення операцій. Оскільки наземне середовище, як правило, це те, де є люди, то в наземних операціях воно створює складне завдання стосовно взаємодії з цим широким колом учасників – працювати для досягнення цілей альянсу або проти нього.

0114. Комплексний підхід треба розуміти на всіх рівнях управління для того, щоб забезпечити максимальне охоплення його принципів. Це обумовлює значний зв'язок і взаєморозуміння з іншими установами і відомствами в JOA. Це буде реально, але не достатньо для сухопутного компоненту, якому потрібно буде підтримувати зв'язок з іншими урядовими відомствами, міжнародними організаціями (IOs) і неурядовими організаціями (NGOs) (де це можливо), країною, що приймає, та іншими зацікавленими сторонами (ЗМІ, місцевий бізнес і т.д.). Багато з цих організацій будуть представлені на різних рівнях управління і відіграватимуть основну роль в оцінюванні обстановки.

0115. Офіційний державний апарат може існувати на національному стратегічному рівні для міжвідомчої взаємодії, але на оперативному і тактичному рівнях союзницькі або коаліційні міжвідомчі структури зазвичай менш офіційні, більше покладаються на взаєморозуміння і співпрацю. Оскільки саме сухопутний компонент на тактичному рівні має справу з більшістю інших місцевих установ на основі комплексного підходу, важливо, щоб командири усіх рівнів сухопутних сил мали чітке розуміння комплексного підходу до планування і, зокрема, до ролі, яку відіграють сухопутні війська в рамках цієї кампанії.

Міжнародні організації

Міждержавні організації є установами, створеними двома або більше державами для виконання проєктів і планів у загальних інтересах.

Неурядові організації – це приватний сектор, добровільні (і, зазвичай, некомерційні і всеконфесійні) організації, які сприяють або беруть участь у проєктах співпраці, освіти, підготовки кадрів або в іншій гуманітарній, прогресивній чи наглядовій діяльності. Деякі з них акредитовані Організацією Об'єднаних Націй (ООН).

⁷ Більш детально – в АJP-3(B) *Доктрина спільних операцій НАТО*. Слід зазначити, що ця філософія відповідає таким поняттям, як «уніфікований» «інтегрований» підходи.

Глава 2 – Конфліктні ситуації та види військових операцій

0116. Традиційно Альянс пов'язують зі **спектром конфлікту**⁸ в діапазоні від стабільного миру до загальної війни. Мається на увазі, що існують окремі види конфлікту з традиційною «війною» на противагу до near-peers (наближених) як професійного орієнтира. Однак історія показує, що дискретні оперативні теми фактично перекривають одна одну, зливаються і змінюються з часом, як змінюється й характер конфлікту. Отже, конфлікт повинен розглядатися як розмивання відмінностей між противниками і способом, яким вони використовують силу для досягнення політичних цілей. Конфлікти часто змішують детальність, яку традиційно асоціюють з державою в стані конфлікту, із затяжним характером війни, що ведеться не за правилами. Концепція видів кампанії, яка використовує рівень насильства як основний дискримінатор, допомагає командирам візуалізувати своє завдання і розробити свій підхід (рис. 1.4).

0117. Основними видами кампанії є такі:

- бій;
- безпека (операції для забезпечення стабілізації, в тому числі протиповстанські як, ймовірно, найскладніший варіант);
- підтримання миру;
- військові дії в мирний час.

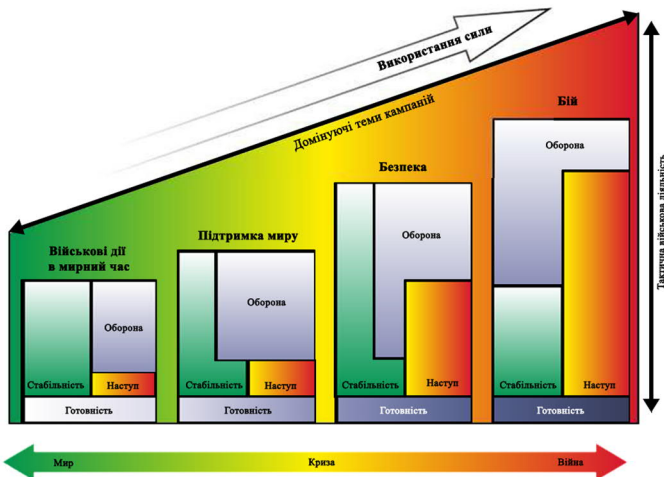

Рис. 1.4. Види воєнних кампаній і їх вплив на діяльність

⁸ Спектр конфлікту визначається як повний спектр домінантного насильства від стабільного миру до загальної війни з використанням насильства як дискримінатора низхідної шкали.

Загалом, їх відповідне положення в спектрі конфлікту відображає домінантні рівні насильства і, отже, визначає оперативні бойові можливості та силові структури. Ці положення не фіксуються на спектрі конфлікту, але в цілому є показниками рівня та інтенсивності насильства. Командирам на тактичному рівні все одно потрібно бути готовим до насильства – навіть у більш спокійному кінці цього спектра.

0118. Характер тем воєнної кампанії вимагає різних інтелектуальних підходів. Ці підходи потребують гнучкості в силових структурах, масштабу, управління, стратегії та різних правил ведення бойових дій. На тактичному рівні ті самі тактичні дії (наступальні, оборонні, стабілізувальні і стимулювальні) відбуватимуться одночасно, але в різних пропорціях до відображення характеру воєнної кампанії⁹. Хоча головна тема кампанії для будь-якої кризи буде визначена, ці пропорції можуть змінюватися день за днем. Воєнні дії можуть виникати одночасно у безпосередній послідовності і безпосередній близькості.

Глава 3 – Спільний підхід до операцій та оперативний рівень воєнних дій

0119. НАТО визнає, що військовий успіх залежить від спільних зусиль, як правило, з об'єднаними компонентами та іншими силовими елементами в рамках єдиної командної структури і єдиного плану воєнної кампанії. Лише деякі сучасні операції були успішними за участю тільки одного компоненту. Потрібне цілісне розуміння взаємодіючих можливостей.
0120. Спільна доктрина НАТО описує спосіб, яким формуються сили і командування для об'єднаної операції. Спільна публікація НАТО (АJP-1) *Спільна доктрина НАТО* і *Спільна доктрина НАТО з проведення операцій* (АJP-3) детально описують, як Альянс розробляє спільну операцію та альтернативні варіанти на вибір штабу з командної або силової структури НАТО. На цей вибір впливатиме масштаб операції, тема воєнної кампанії та домінантне середовище.
0121. Об'єднана оперативна група (JTF) складається з трьох елементів:
- штаб JTF;
 - підлеглий компонент штабу командування;
 - призначені для дій сили, включаючи групу забезпечення об'єднаної логістики.

Повністю створена JTF зазвичай буде включати морський, сухопутний, повітряний компоненти і компонент спеціальних операцій. Основна наземна операція може використовувати розширений сухопутний компонент штабу командування для управління на оперативному рівні.

⁹ Для детального обговорення дивись Публікацію тактичних операцій НАТО ATP-3.2.1 *Allied Land Tactics*.

0122. Воєнна кампанія – це ряд запланованих військових операцій, які проводяться для досягнення стратегічної мети протягом певного часу і в певному географічному районі. Ці операції, зазвичай, включають морські, сухопутні, повітряні, повітряно-космічні сили та сили спеціального призначення. Для досягнення стратегічних цілей командири об'єднаних сил використовують плани воєнної кампанії, зосереджуючись на оперативній діяльності. Вони розробляють послідовність дій, спрямованих на досягнення успіху (способи), і використовують ресурси для досягнення цієї послідовності (засоби). Командири координують і, коли це можливо, об'єднують дії наявних військових і невійськових сил для досягнення координації на оперативному рівні.
0123. План воєнної кампанії по своїй суті є об'єднаним, загально-військовим. Такі плани розробляються оперативними штабами¹⁰ у взаємодії зі штабами компонентів. Командири сухопутного, повітряного, морського компонентів і компоненту сил спец-призначення розробляють плани підтримки планів командирів об'єднаних сил. Взаємодія між командирами об'єднаних сил і командирами компонентів та керівниками штабу має важливе значення. Тільки компоненти мають детальне розуміння того, як вони будуть відігравати свою роль у досягненні спільної мети і яким буде їх вплив на інші компоненти та на спільний план у цілому. Тому планування проводиться паралельно, і є суттєві вимоги до зв'язку між штабом спільних сил та іншими штабами компонентів. Синхронізація під час взаємодії досягається за рахунок груп зв'язку та організації спільного координаційного процесу¹¹. Сухопутні сили в межах ЈТФ зазвичай групуються в наземні компоненти, хоча деякі сили можуть бути розподілені до інших компонентів для виконання конкретних завдань. Десантні сили після висадки на берег, як правило, закріплюються за наземним компонентом¹².
0124. Оперативний рівень визначається як рівень, на якому плануються, проводяться і підтримуються воєнні кампанії та основні операції для досягнення стратегічних цілей у районах бойових

¹⁰ Можливо, структура сил НАТО Об'єданого штабу (ЈНQ).

¹¹ Для отримання додаткової інформації на етапах спільної роботи див. АЈР-3 *Доктрина НАТО для спільних операцій* і планування процедур на спільному інтерфейсі, див. АЈР-5 *Спільна доктрина НАТО для планування оперативного рівня*.

¹² Рекомендації для командування сухопутних компонентів і наземних контингентів описані в АТР-3.2.2 *Командування і контроль за сухопутними військами НАТО*.

дій¹³. Оперативний рівень забезпечує життєво важливий зв'язок між стратегічними цілями і тактикою, що використовують військові сили. Він забезпечує тактичну підтримку стратегічним цілям. Без такого зв'язку малоімовірно, що тактичні дії приведуть до досягнення стратегічного завершення операції. Таким чином, командир приймає рішення про те, як він організує тактичну діяльність для досягнення цих стратегічних цілей. Це описується як «оперативне мистецтво» і визначається як зайнятість сил для досягнення стратегічних і/або оперативних цілей шляхом розробки, організації, інтеграції та проведення стратегій, кампаній, основних операцій і боїв¹⁴.

0125. У *Спільній доктрині АJP-1* описуються спільні операції. У ній подається опис всіх заходів, які сприяють спільним операціям. Ці заходи розроблені як описова пам'ятка або основа, на якій візуалізується та планується операція командира і штабу. Йдеться про управління і контроль, маневр, розвідку, захист, ведення вогню, підтримку, інформаційну діяльність та цивільно-військове співробітництво (CIMIC)¹⁵. Разом вони являють собою все, що відбувається на рівні спільних операцій.

Глава 4 – Характер наземних операцій і внесок у спільну воєнну кампанію

Характер наземних операцій

0126. Наземні операції охоплюють всі заходи, заплановані і проведені командиром сухопутного компоненту (LCC). Наземні сили діють у середовищі, яке є дуже складним, динамічним і антагоністичним. Операції, в тому числі ті, що націлені на бій, трапляються серед, або між складними людськими організаціями, і важко з упевненістю передбачити їх результат. Це, по суті, непередбачуване. Тривалий характер наземних операцій влучно визначений у наступній цитаті Клаузевіца:

«Війна відбувається в середовищі, що складається з небезпеки, фізичних зусиль, невизначеності та випадковості. Все у війні просто, але навіть найпростіша річ є складною, і ці труднощі значною мірою непередбачені або непередбачувані, накопичуються і створюють конфлікт, гальмо для цілкового стримування і припинення насильства. Ці труднощі складаються з «небезпеки», «фізичних навантажень», «інформації» або її відсутності і незліченної кількості інших дрібних і непередбачуваних обставин та невизначеностей,

¹³ ААР 6

¹⁴ ААР 6

¹⁵ Цивільно-військове співробітництво

які виникають випадково. Це деякі з неминучих речей, які завжди запобігають війні в реальності на відміну від війни, що наближається на папері і в планах»¹⁶.

0127. Наземні операції є переважно людською взаємодією – людська поведінка пояснює характер бою краще, ніж цифри або технології, хоча це і може мати вирішальне значення. Крім того, війна має тенденцію еволюціонувати – збройні сили роблять висновки з попереднього досвіду.
0128. Операції сухопутних сил часто можуть відбуватися протягом тривалого терміну. Для того, щоб досягти, захопити й утримати певні території та контролювати і захищати населення, наземні операції призначені для досягнення тривалого ефекту протягом тривалого періоду часу.
0129. Широкий спектр військових і цивільних заходів та можливостей у поєднанні з вимогами до координації роблять управління наземними операціями дуже складним завданням. Масштаб завдання управління являє собою конкретну проблему для командирів сухопутних військ. Вона виникає з:
- кількості військовослужбовців, підрозділів і незалежних систем озброєння, задіяних в операціях;
 - їх взаємодії зі своїм противником;
 - їх залежності від місцевості;
 - їх контакту з місцевим населенням;
 - їх взаємозалежності;
 - неминучого ризику помилки та конфлікту.
0130. Масштаб наземних операцій і непередбачуваних факторів, які можуть вплинути на них, накладає обмеження на деталі, з якими вони можуть плануватися. Обов'язковими повинні бути гнучкість, регулювання і адаптованість.
0131. Робота за межами своєї країни на місцевості, що характеризується незнайомими особливостями рельєфу, рослинності, клімату і погодних умов може стати екстремальним тягарем для особового складу і чинити негативний вплив на їх фізичні і духовні сили, а також на їхнє здоров'я. Такі умови висувають жорсткі вимоги до зброї та військової техніки, часто їх важко дотримуватись. Це також може обмежити або навіть уникнути використання деяких з них.
0132. Складність наземних бойових дій пов'язана з великою кількістю солдатів і озброєння, що беруть участь в операції, і їх взаємодією з противником, навколишнім середовищем, некомпатантами і один з одним. Наземні бойові дії, таким чином, принципово відрізняються від морського і повітряного бою. Відповідно управління та організація сухопутних військ також кардинально

¹⁶ Clausewitz *On War*

відрізняються від дій в інших середовищах. Для того, щоб впоратися з непередбачуваним характером наземних бойових дій, слід дотримуватися таких загальних положень:

- а. Дотримуватися принципів, а не розпоряджень.** Щодо наземних бойових дій не повинно бути розпоряджень, окрім вказівок стосовно основних тренувань і процедур, строків, військових тактичних знаків і контрольних заходів. Тому доктрина наземних операцій оформляється як керівництво і положення, спрямовані на досягнення розуміння, а не як інструкції та правила¹⁷.
- б. Зрозуміти і подолати складності.** Командири повинні постійно прагнути зрозуміти, як домогтися успіху в складному і, здавалося б, хаотичному середовищі, в якому дії не обов'язково створюють бажані результати з будь-якою вірогідністю. Цей фактор впливає як на характер наземних бойових дій, так і на військову службу. Складність не повинна бути переважною, нею можна управляти шляхом прийняття простих планів, які зосереджуються на основних елементах.
- с. Зважитися на прорахований ризик.** Оскільки наземним бойовим діям властиві конфлікт і ризик, треба зважуватися на прораховані ризики. Крім того, історія показує, що не часто буває великий успіх без будь-якого ризику. Проте загальний ризик може бути зменшений, і ним слід управляти. Хоча його наслідки іноді можуть бути передбачені й згаджені, його ніколи не можна уникнути повністю.
- д. Діяти прагматично.** Непередбачуваність бойових дій припускає, що деякі способи ведення загальновійськового бою повинні працювати, але іноді вони просто не працюють. Прагматизм, функція досвіду і здорового глузду потрібні для досягнення практичних результатів у складних і непередбачуваних ситуаціях.

0133. **Симетрія і асиметрія.** Асиметрична загроза визначається як загроза, що виникає від потенційного використання різномірних засобів або способів обійти чи звести нанівець переваги опонента, використовуючи його слабкі сторони з метою отримання непропорційного результату (AAP-6). Наземні бойові дії рідко бувають симетричними. Противники зазвичай деяким чином відрізняються, а іноді й значно. Асиметрія може розвиватися через відмінності в намірах, доктрині, складі сил, культурі, технології та масштабі.

¹⁷ Наприклад, *Принципи спільних і багатонаціональних операцій НАТО* (AJP-01 (D) 0118).

У противника існує тенденція до розвитку засобів, які здобувають користь зі своїх переваг, послаблюючи свого противника. Слід очікувати технологічні переваги, хитрість і обман, і це треба заохочувати. Нетрадиційні, низькі технології або реагування CBRN на звичайні збройні сили є недавніми прикладами – описуються в розмовній мові як «асиметрична війна». Слід зосередитися на масштабі та характері цієї неминучої асиметрії. Асиметрія має аспекти не тільки для командира противника, а й для своїх командирів сухопутних сил – кожна сила є асиметричною щодо іншої. Таким чином, командир сухопутних сил повинен розуміти асиметрію – переваги, які свої сили мають над противником, і як краще ці переваги використовувати для досягнення бажаних цілей.

Широкі і систематичне використання саморобних вибухових пристроїв (IEDs) проти міжнародних коаліційних сил в Іраку є останнім прикладом асиметричного нападу з використанням нових засобів і методів. Ворожі елементи були здатні завдати значної шкоди набагато переважаючим силам при відносно низькій вартості. IEDs можуть бути саморобними з доступного комерційного матеріалу з великою кількістю різних модифікацій. Розширені ворожі мережі поєднали тих, хто фінансував напади, з тими, хто мав необхідні навички для створення саморобних вибухових пристроїв, і хто їх впроваджував та активував. Для того, щоб подолати цю загрозу, була створена нова оперативна група (Task Force ODIN). Вона була призначена для спостереження, виявлення, перехоплення і нейтралізації (ODIN) таких мереж.

Група являла собою поєднання безпілотних повітряних систем, штурмових вертольотів і легкоброньованих одиниць. Вона стала асиметричною відповіддю на початкову асиметричну загрозу, оскільки поєднувала нові засоби (безпілотні повітряні системи) зі старими (штурмові вертольоти і легкі бронемашини) та використовувала нову й ефективну тактику, методи і процедури – таким чином, боролася із загрозою і зі всією мережею.

Внесок сухопутних військ у спільну воєнну кампанію

0134. Роль сухопутних військ зазвичай полягає в утриманні місцевості, знищенні сил противника, захопленні території та поверненні втраченої території. Сухопутні війська проводять одночасно різні види тактичних заходів із застосуванням вогню і маневру з метою використати переважну бойову міць для досягнення суттєвих результатів, захисту сил, зведення до мінімуму втрат цивільного населення і спрощення ходу подальших операцій. Вони можуть виконувати велику кількість завдань, починаючи із забезпечення

безпеки на підтримку стабілізаційної діяльності та зусиль з відновлення основних бойових дій. Крім того, слід враховувати і вплив на ситуацію самої фізичної присутності сухопутних військ та взаємодії з ними. Сухопутні війська вимагають значних матеріально-технічних поставок, що, зазвичай, вимагає поєднання морських, повітряних та наземних перевезень. Наземні операції є складними, вони потребують координації завдань і дій багатьох учасників та великої кількості військ. Рідко наземні, повітряні, морські сили або сили спецпризначення самі по собі здатні забезпечити умови для проведення операції. Тільки їхня ефективна взаємна підтримка у спільних діях приведе до успіху операції. Однак сухопутні війська, як правило, залишаються вирішальним інструментом, за допомогою якого альянс чи коаліція у підсумку може силою нав'язати свою волю будь-якому противникові.

0135. **Характеристика сухопутних військ.** Ключові характеристики сухопутних військ є наступними:

- a. **У будь-якому випадку сухопутні війська необхідні для перемоги над іншими наземними силами.** Хоча морські сили, повітряні сили і сили спецпризначення можуть завдати значних втрат сухопутним військам, підготовлений противник може застосувати заходи протидії їхнім атакам. Тому, як правило, для досягнення повного розгрому противника необхідні або пряме застосування сухопутних військ, або загроза їх застосування.
- b. **Сухопутні війська можуть захоплювати й утримувати об'єкти на місцевості.** Ведення дистанційного, навіть масованого вогню рідко дозволяє вибити війська противника з території, яку вони займають. Така територія може мати стратегічне або оперативне значення для сил, які фізично її захопили і які є єдиним надійним засобом забезпечення довгострокової безпеки цієї місцевості. Особливо це стосується урбанізованих зон, а також інших територіальних об'єктів.
- c. **Наземні сили можуть захопити і забезпечити інші важливі цілі.** Наземні сили можуть завершити бойові дії шляхом захоплення та збереження важливого потенціалу противника, такого як управління і контроль або засоби застосування ЗМУ, наприклад, мобільні ракетні системи чи цілі особливої важливості.
- d. **Сухопутні війська найбільше впливають на цивільне населення.** Людське спілкування за підтримки кола завдань зі стабільності є найбільш надійним способом створення впливу, яке має вирішальне значення для довгострокової стабільності. Дислоковані серед населення, добре навчені й освічені військовики можуть здійснити на нього істотний вплив. Це важливо для довгострокової стабільності.

- е. **Сухопутні війська дозволяють діяти іншим організаціям.** Сухопутні війська дозволяють діяти іншим дружнім організаціям. Довготривала стабільність може залежати від інших урядових і неурядових організацій, що займаються такими питаннями, як стабілізація та відновлення, гуманітарна катастрофа і соціально-політична напруженість. Ці організації можуть працювати тільки в середовищі, в якому сухопутні сили створили і підтримують досить безпечну ситуацію.
- ф. **Наземні сили надають переконливі докази політичної відповідальності.** Використання сухопутних військ є потенційно дорогим як у фінансовому, так і в людському вимірі і становить значний політичний ризик. Тому розгортання сухопутних сил є дуже сильним політичним сигналом про вираження волі країни або Альянсу міжнародному співтовариству та іншим сторонам.
- г. **Сухопутні війська роблять значний внесок у стримувальний ефект об'єднаних сил.** Застосування стримуючих ефектів є відповідальністю об'єднаних сил. Цими силами часто будуть сухопутні війська завдяки своїй здатності підтримувати присутність у безпосередній близькості від цільової аудиторії, яка буде підтримувати цей ефект.

Глава 5 – Управління сухопутними силами і рівні конфлікту

0136. Стратегія, в тому числі й військова стратегія (рішення про розгортання сил, скільки і в якій якості), належить національним урядам і політичній владі союзників. Вони чітко формулюють стратегічні цілі, які повинні бути досягнуті (рис. 1.5). Ці стратегічні цілі повинні розроблятися згідно з рекомендаціями старших військових радників задля переконання, що ця мета може бути досягнута з використанням тактичних можливостей розгорнутих військових сил.

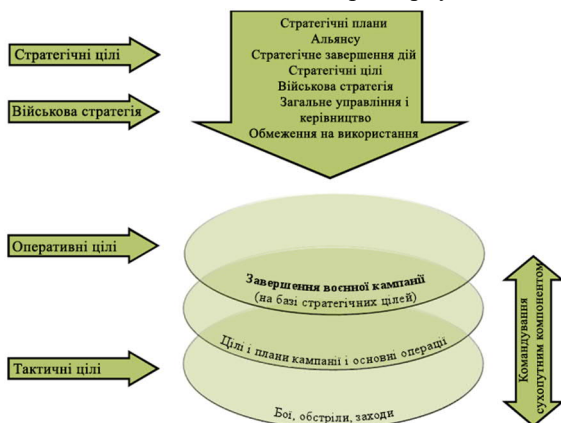

Рис. 1.5. Командування сухопутним компонентом і рівні конфлікту

0137. Командир сухопутного компоненту буде нести відповідальність за планування і виконання операцій тактичного рівня. Він робить це, використовуючи виділені наземні сили і можливості тимчасово виділених сил з інших компонентів.
0138. Після затвердження політичними органами військові стратегічні цілі передаються військовим органам планування, де вони трансформуються в кінцевий оперативний стан і в складову частину цілей оперативного рівня.
0139. Цілі оперативного рівня трансформуються в тактичні плани в ході процесу планування операцій командиром спільних сил і командирами компонентів. Планування здійснюється на основі взаємодії з командирами компонентів і їх особовим складом з метою гарантії використання їхніх можливостей для виконання тактичних завдань. Це також гарантує, що командири тактичної ланки розуміють контекст оперативного рівня, в рамках якого відбуваються їхні дії.
0140. Командирам сухопутних компонентів і їх підлеглим слід розуміти, що дії на тактичному рівні можуть значною мірою впливати на оперативний і стратегічний рівні. Це особливо притаманно воєнним кампаніям, які тісно пов'язані з підтримкою населення країни, яка приймає. Навіть для відносно малих контингентів сухопутних військ використання таких дій матиме політичний (стратегічний) контекст щодо країни, яка це забезпечує. В результаті командири сухопутних військ і їх підлеглі повинні будуть враховувати ці стратегічні інтереси при плануванні тактичних дій.
0141. **Оперативний рівень визначається не тим, чим він є, а тим, що він робить.** Він прагне забезпечити зв'язок тактичних дій з досягненням стратегічних цілей. Тому командир сухопутного компоненту і допоміжний персонал повинні мати глибоке розуміння оперативного мистецтва та його ролі в поєднанні тактичних і стратегічних рівнів. Вони повинні будуть зробити свій внесок у планування кампанії та розуміння ролей і можливостей інших компонентів. Рис. 1.5 демонструє цю залежність.
0142. Сухопутний компонент, безсумнівно, отримуватиме велику допомогу країн, у тому числі, ймовірно, і з-поза меж НАТО. Допомога, очевидно, надходитиме з різними можливостями, культурою, очікуваннями та застереженнями, які можуть обмежувати їх використання. Взаємосумісність може стати проблемою для командира. Вона є більшою, ніж просто технічна сумісність. Взаємосумісність повинна включати в себе взаємне розуміння навколишнього середовища, що має бути досягнуто, і як це буде досягнуто. Взаємосумісність може бути вдосконалена шляхом:
- використання загальної доктрини;

- проведення спільних навчань; використання загально-прийнятої мови;
- уважного розгляду антибратовбивчої тактики, методів і процедур;
- спільного планування, ретельних аналізів та репетицій.

Глава 6 – Взаємодія повітряно-космічних сил, морських сил та інших компонентів і факторів

Підтримка відносин – підтримуваних і тих, що підтримують

0143. При проведенні операцій командир об'єднаних збройних сил детально обговорює взаємини між різними компонентами. Ці відносини, як правило, набувають форми підтримуваних і тих, що підтримують, в якій одному компоненту буде надана провідна роль, і, таким чином, він буде підтримуватися можливостями інших компонентів (тих, що підтримують). Командир об'єднаних сил може поміняти відносини, якщо вимагає ситуація, і часто в залежності від фази воєнної кампанії.
0144. Відносини між тими, що підтримують, та підтримуваними забезпечують основу для інтеграції компонентів операції. На рівні компонентів ці відносини дозволяють командиру, якого підтримують, встановлювати вимоги, а командиру, який є тим, хто підтримує, проявляти гнучкість у визначенні методів і тактики. Ступінь, тип і пріоритет підтримки повинні бути встановлені й узгоджені. Командир вищої ланки повинен чітко визначати параметри відносин підтримки.
- Координація і неконфліктність між компонентами є завжди дуже важливими факторами для командирів до і під час операції. Це гарантуватиме, що відповідні можливості будуть надаватися в потрібному місці і в потрібний час. Це також буде підтримувати потрібний темп операції.

Взаємодія з повітряно-космічними силами

0145. **Роль повітряно-космічних сил у спільній кампанії.** Повітряно-космічні сили забезпечать ключові можливості для проведення спільної кампанії. Вони можуть мати цілі, яких можуть самі досягнути, але в багатьох випадках повітряні сили будуть знаходитись у підтримувальних відносинах із сухопутним компонентом.
0146. **Взаємодія повітря/земля.** Очевидно, найважливішою (для сухопутних сил) взаємодією між повітряними, наземними і морськими силами є взаємодія між наземними і повітряними компонентами. Цілком ймовірно, що і морські, і сухопутні сили, призначені для операцій, будуть застосовувати свої власні штатні повітряні засоби, які окремі командири компонентів можуть

зробити доступними для спільних повітряних операцій. Отримання, дотримання та використання контролю над повітрям має вирішальне значення для успіху в більшості наземних операцій. Основна координація між командуваннями сухопутного і повітряного компонентів починається в штабі командувача сухопутного компоненту з попереднього елемента координації бойової обстановки між центром управління спільними діями авіації (САОС) і центром координації зв'язку повітряних операцій (АОСС). Тактичні групи управління авіацією (ТАСР) забезпечують безпосередню підтримку сухопутних військ, вони укомплектовані офіцерами повітряного зв'язку та/або передовими авіанавідниками (FACs). Розуміння того, як взаємодіють повітряні і наземні засоби, має бути спільним для сухопутних і військово-повітряних сил.

0147. **Спільні повітряні операції.** Підтримка військово-повітряними силами за своєю природою є спільною і має основне значення для успіху у спільних операціях. Використання стійких характеристик швидкості, досягнення та проникнення забезпечує гнучкість і несподіваність по всьому спектру конфлікту. Щоб використати міць об'єднаної повітряної операції та забезпечити всі супутні заходи, використовуються спільні військово-повітряні сили в залежності від ситуації. Спільні авіаційні засоби зазвичай використовують оперативний принцип централізованого управління, де централізованого виконання, а кожне завдання повинно бути пов'язане на оперативному рівні з метою загальної стратегії (стратегія-дозавдання). Безпілотні повітряні системи повинні бути розміщені згідно з наказом про дії авіації (АТО) для координації своїх дій і мінімізації ризику втрат своїх сил та їх штатних активів.
0148. **Основна діяльність повітряно-космічних сил.** Повітряно-космічні сили використовуються для виконання стратегічних, оперативних і тактичних завдань. На рис. 1.6 наведені основні і тривалі оперативні дії повітряно-космічних сил.

Діяльність повітряно-космічних сил		
Стратегічна атака	Повітряна логістика	Заправка літака в повітрі
Повітряна контратака	Повітрянодесантні операції	Управління повітряним рухом
Космічні операції	Медична евакуація повітрям	Повітряні перевезення
Допомога авіації наземним операціям	Розвідка, спостереження і військова розвідка (ISR)	Радіоелектронна боротьба
Допомога авіації морським операціям	Спеціальні повітряні операції	Навігація і визначення координат
Географічна підтримка	Метеорологічна підтримка	Рятування особового складу
Тилове забезпечення		

Рис. 1.6. Повітряно-космічні дії

- Ці дії повинні враховуватися при плануванні та проведенні операцій. У наступних пунктах описуються деякі з видів дій, які більшою мірою впливають на навколишнє наземне середовище¹⁸.
0149. **Протиповітряні операції.** Метою протиповітряних операцій є досягнення бажаного рівня контролю у повітрі шляхом виведення з ладу, зниження боєздатності або знищення літаків і ракет противника. Це дає своїм силам більшу свободу дій при зведенні до мінімуму своєї уразливості перед виявленням і атакою. Протиповітряні операції включають усі дії, вжиті будь-яким компонентом для отримання і підтримки контролю в повітрі з використанням різних інтегрованих систем озброєння та датчиків для протидії загрозам, в тому числі пілотованих або безпілотних літальних апаратів, балістичних і крилатих ракет.
0150. **Допомога повітряних сил у наземних операціях.** Повітряні сили допомагають наземним операціям¹⁹ отримувати і підтримувати бажаний ступінь контролю в зоні бойових дій шляхом обстрілу сухопутних сил противника й інфраструктури, яка безпосередньо їх підтримує. Проведення цих повітряних операцій залежить від загальної стратегії кампанії та конкретних обставин конфлікту²⁰. Повітряні сили мають перевагу в пошуку, знаходженні противника та боротьбі з його силами по всій зоні бойових дій. Проте взаємодія повітряних і сухопутних сил, які діють як об'єднана сила, часто може бути проґрашною в тих випадках, коли один компонент не може сам приймати рішення. Такі повітряні операції зазвичай належать до типів завдань, які називаються «ізоляція району бойових дій» і «безпосередня авіаційна підтримка».
0151. **Повітряні перевезення**²¹. Щоб дозволити командувачу об'єднаних збройних сил та ЛСС переміщатися і підтримувати сили у будь-якій точці світу і по всьому спектру операцій, потрібне швидке та глобальне повітряне транспортування. Це забезпечує швидку і гнучку мобільність сухопутних сил для швидкого реагування на різні кризові ситуації в усьому світі. Повітряні перевезення, що, як правило, класифікуються як перевезення в межах театру воєнних дій або між театрами воєнних дій, можуть

¹⁸ Додаткові подробиці можна знайти в АJP-3,3 (А) *Об'єднана доктрина НАТО для повітряних та космічних операцій*.

¹⁹ Див. АJP-3.3.2 *Ізоляція повітряних операцій і безпосередня авіаційна підтримка* для отримання більш докладної інформації.

²⁰ Такі фактори включають в себе розташування противника, фази операції, наявність наземного бою, ступінь контролю у повітрі і питання необхідності підтримки наземних сил.

²¹ Повітряні перевезення відомі також як повітряний транспорт.

- забезпечити доставку сили до місця з мінімальною затримкою, що часто є вирішальним для командирів оперативних і тактичних рівнів у зоні театру воєнних дій або в зоні спільних операцій.
0152. **Повітрянодесантні операції.** Десантні операції забезпечують доставку допомоги для захоплення території або установ шляхом висадки з повітря сухопутних сил безпосередньо на об'єкт. Значення десантних операцій може бути оперативним або стратегічним у рамках спільного плану кампанії. Проте вони, як правило, створюють високі ризики, хоча потенційні вигоди роблять їх цінною складовою могутності повітряних сил.
0153. **Допомога повітряно-космічних сил у наземних операціях.** Космічні операції відіграють важливу роль у наземних операціях шляхом розширеного використання космічних сил у зоні виконання місії. Є п'ять функцій розширеного використання цих сил: ISR (збір інформації, спостереження і розвідка); попередження на тактичному рівні застосування інтегрованих балістичних ракет і аналіз їх атак; екологічний моніторинг; зв'язок; розташування, швидкість, час і навігація. Ці фактори мають значні переваги за рахунок зменшення безладу, характерного для бойової обстановки, і підвищення точності та летальності різних систем озброєння. Вони інтегровані в наземні операції або прозора для користувача, або через узгодження з постачальником. За координацію космічних операцій відповідає JFC, однак може бути призначений координуючий орган для об'єднання зусиль з космічними операціями країн – членів НАТО і можливостями командира будь-якого компонента повітряно-космічних сил.
0154. Сухопутні війська підтримують повітряні операції шляхом:
- координації та організації відповідних наземних сил у просторі і часі (в першу чергу зенітна артилерія, а також аеродроми та служби тилової підтримки);
 - забезпечення прямого захисту цих сил і засобів/установок, якщо вони його потребують;
 - проведення операцій SEAD²² у межах діапазону їх активності, зокрема забезпечення вогню артилерії, розгортання повітряного маневру або інших спеціально навчених сил, а також ведення електронної війни;
 - проведення наступальних операцій, які дозволяють власним протиповітряним і протиракетним військам без зволікань відкривати вогонь проти повітряних засобів противника;
 - захоплення і охорони території для передових оперативних баз ВПС та аеродромів;
 - проведення наземних операцій, які змушують противника реагувати так, що це робить його відкритим до авіаударів.

²² SEAD – придушення ППО противника

Взаємодія з військово-морськими силами

0155. Понад дві третини населення світу проживає в межах 200 км від моря. Вісімдесят п'ять відсотків країн – членів ООН мають узбережжя, доступні для морських операцій. Сухопутні війська можуть покладатися на військово-морські сили, щоб мати можливість діяти за кордоном.

0156. Роль морського компоненту в об'єднаній воєнній кампанії²³.

Основними характеристиками морських операцій є стабільність, готовність, гнучкість, самозабезпечення і мобільність. Здатність бути напоготові в морі протягом тривалого часу як акт стримування і подальший перехід до безпосередніх дій проти цілей на березі є унікальною для військово-морських сил. Основними видами морських операцій є перекидання сил і техніки ВМС, контроль на морі та інші завдання, такі як стримування шляхом залякування, демонстрація присутності, збір розвідувальної інформації та боротьба з морським тероризмом.

0157. Морські десантні операції²⁴.

При діях на морському узбережжі²⁵ або поруч з ним десантні війська можуть використовуватися для створення умов щодо подальшого наступу сухопутних сил або можуть діяти самостійно. Наземні сили можуть підтримуватися низкою десантних тактичних заходів або бути залучені до десантних операцій, особливо в більших за розмахом.

Демонстрація присутності десантних сил може утримувати сили противника поблизу узбережжя і послабляти оборону в інших місцях. Такі дії відбулися під час операції «Буря в пустелі» в 1991 році, де демонстрація військово-морських сил США в Перській затоці відіграла головну роль у введенні в оману, розробленому для приховання удару VII Корпусу на основне угруповання всередині країни.

Десантні рейди можуть відволікти або ввести в оману противника, знищити ключові елементи його інфраструктури, зібрати інформацію або врятувати заручників/інший персонал. Десантні атаки можуть відкрити доступ до зони бойових дій для сухопутних військ так, як у день висадки десанту союзників у Нормандії (D-Day) в червні 1944 р. Вони також можуть відкрити інший фланг в існуючій зоні спільних операцій, як висадка в Ічхоні у вересні 1950 року. Є звичайним для сухопутних військ підсилувати десантування, зумовлюючи подальший успіх дій всередині країни. Виведення десантних сил може бути єдиним практичним засобом витягнення сухопутних сил, особливо після несподіваної поразки, як при евакуації в Дюнкерку в 1940 р.

²³ Для отримання додаткової інформації див. АJP-3.1 *Спільні морські операції НАТО*.

²⁴ АТР-8(В).

²⁵ Прибережний регіон складається з морської території від відкритого океану до берега, який повинен контролюватися для підтримки операцій на березі, і території суші вглибину від берега, яку можна підтримувати і захищати прямо з моря (АJP-3.1).

0158. **Вогневе забезпечення морського базування.** Літаки морського базування можуть зробити свій внесок у повний спектр повітряних операцій, описаних у Розділі 2. У деяких кампаніях літаки морського базування можуть бути єдиною підтримкою в повітрі, як під час Фолклендського конфлікту в 1982 р. У цьому випадку авіаносці стали важливим пріоритетом для командувачів об'єднаних сил. Підводні човни і надводні кораблі, озброєні ракетами для ураження наземних цілей, допомагають вогневою підтримкою в атаках на важливі і/або критичні за часом наземні цілі. Це називається „морською вогневою підтримкою”. Системи управління бойовими кораблями можуть забезпечити вогневу підтримку всіх операцій в межах зони моря. Це може бути особливо важливо на ранніх етапах кампанії перед повним розгортанням наземних сил.
0159. **Інша підтримка спільних операцій.** Морські платформи можуть допомогти об'єднаним силам у зборі інформації, спостереженні за місцевістю і зв'язку. Вони також можуть забезпечити протиповітряну оборону над прибережними районами, в тому числі проти балістичних ракет. Крім того, можна забезпечити матеріально-технічну підтримку сухопутних військ з моря, тим самим зменшуючи сліди від перевезень, які залишаються на березі. Морські сили можуть допомогти в захисті об'єднаних сил або території шляхом створення лінії оборони морського базування, або захисту від маневрів противника з моря. Морські платформи також можуть бути використані як пункти управління штабів об'єднаних сил або сухопутних сил на всіх етапах спільних операцій. При роботі в прибережних середовищах, в тому числі закритих і на мілкій воді, морським формуванням можуть загрожувати морські міни, торпеди, швидкі атаки суден, маневрені повітряні операції, підводні човни-малюки, берегові батареї або інші асиметричні атаки. Сухопутні війська на березі можуть посилити захист прибережних морських підрозділів, забезпечуючи потенційне ведення вогню або стартові майданчики, і знищення або захоплення берегової артилерії, торпед або ракетних батарей противника.
0160. Наземні сили забезпечують безпосередню підтримку військово-морським операціям шляхом:
- нейтралізації загрози військово-морським силам з берега;
 - захоплення і охорони інфраструктури, необхідної військово-морським силам на березі;
 - забезпечення висадки військ у десантних операціях;
 - забезпечення вогневої підтримки за допомогою вогню артилерії та вертольотів;
 - використання зенітної артилерії у протистоянні загрози з повітря;
 - участі в радіоелектронній боротьбі на підтримку десантних операцій.

Взаємодія з іншими компонентами і факторами

0161. **Війська спеціального призначення**²⁶. Спеціальні операції можуть бути описані як військові дії, що проводяться спеціально призначеними, організованими, навченими і оснащеними силами з використанням оперативної тактики, технічних засобів і способів дій, які не є стандартними для звичайних збройних сил. Ці заходи проводяться по всьому спектру конфлікту самостійно, у поєднанні з або у взаємодії з операціями звичайних сил для досягнення політичних, військових, інформаційних та економічних цілей. Політико-військові підходи можуть приводити до низької популярності, прихованих або стриманих методів з уваги на ступінь фізичного та політичного ризику, не пов'язаного зі звичайними операціями. Інтеграція звичайних сил і сил спеціального призначення (SOF – ССП) не тільки створює унікальні можливості, але може бути необхідною для досягнення цілей, яких інакше не можна досягти. Інтеграція і взаємодія дозволяють командирів об'єднаних сил скористатися високими професійними якостями звичайних сил і сил спецпризначення. Ефективне об'єднання дій звичайних сил і сил спеціального призначення може швидше привести до більшого результату і з меншою можливістю втрат, ніж в окремих діях.
0162. **Порядок підлеглості**. У цілому ті, що підтримують/підтримувані відносини (як описано вище), забезпечують надійний засіб поєднання операцій звичайних сил і сил спецпризначення (ССП). Цей зв'язок дозволяє командирів підтримуваних сил (чи то командир ССП, чи звичайних сил) встановити вимоги і дозволяє командирів підтримуваних сил бути гнучким при визначенні методів і тактики. Деталі про тип підтримки і пріоритетів повинні бути встановлені й узгоджені. Координація і вирішення конфліктних питань зі звичайними силами є завжди ключовими завданнями для командирів ССП до прибуття звичайних сил. Ефективна координація має життєво важливе значення при переході від наступальних операцій з участю сил спецпризначення до подальших операцій з участю звичайних сил. Це гарантує збереження часу і темпу загальної кампанії.
0163. **Повноваження**. Якщо командир частини потрапляє в зону операції іншої частини, він повинен підпорядковуватись командирові цієї частини. Визначення цілей для ведення вогню, ідентифікація сил та управління місцевістю повинні відповідати інструкціям, прийнятим в цій зоні операції. Частини ССП, що діють в районі операції, повинні інформувати командира зони операції про своє

²⁶ Для детальної інформації дивись AJP-3.5 *Спільна доктрина НАТО для спеціальних операцій*.

місце знаходження і визнавати, що той зберігає за собою повноваження з розробки заходів щодо координації вогневої підтримки і розчищення сектору обстрілу.

0164. **Стратегічний зв'язок**²⁷. Стратегічний зв'язок НАТО (StratCom) є військово-політичним процесом, який підтверджує, що зв'язок НАТО та інформаційна діяльність²⁸ пов'язані, взаємно доповнюють один одного і сприяють цілям НАТО. Він закриває розрив між діями і повідомленнями Альянсу. Інформаційна діяльність має потенційний вплив на стратегічному рівні. З цієї причини інформаційні заходи, що плануються і проводяться на всіх рівнях, повинні підкріплювати відповідні цілі системи стратегічного зв'язку (StratCom) та загальну інтерпретацію фактів. Командири на оперативному і тактичному рівні гарантують за допомогою функції «Info OPS», що вся військова інформаційна діяльність належним чином координується та інтегрується в процес планування операцій. Інформаційна діяльність також повинна підтримувати загальний процес StratCom.
0165. Керівництво StratCom НАТО прагне до узгодження всієї інформаційної і комунікаційної діяльності. Інформаційна служба НАТО Info Ops підтримує StratCom шляхом планування і координації інформаційної діяльності на оперативному та тактичному рівнях відповідно до оперативних завдань командира. Синхронізація результатів і обмін повідомленнями відбувається шляхом регулярного скликання координаційних рад і робочих груп. Це гарантує ефективну узгодженість комунікаційних дисциплін і взаємне доповнення одна одної.
0166. Оскільки інформаційні завдання можуть бути виконані летальними або нелетальними засобами, то, ймовірно, буде підвищена увага до нелетальної діяльності. Велика частина інформаційних операцій не є летальною. Недавні операції показали свою значущість за рахунок збільшення вибору засобів командиром, за допомогою яких можна створити ефекти для досягнення цілей на всіх етапах кризи.
0167. **Діяльність із підтримки об'єднаних операцій**. На додаток до морських, наземних, повітряних, космічних і спеціальних операцій спільна доктрина визначає інші види діяльності, які дозволяють підтримати кампанію (рис. 1.7).

²⁷ Політика НАТО визначає StratCom як скоординоване та належне використання заходів і засобів зв'язку НАТО – громадська дипломатія, зв'язок з громадськістю (РА), зв'язок з військовою громадськістю, інформаційні операції (Info Ops) і психологічні операції (ПСО), в разі необхідності – на підтримку політики альянсу, операцій і діяльності, а також з метою просування цілей НАТО.

²⁸ Інформаційна діяльність визначається як дії, спрямовані на здійснення впливу на інформацію та/або інформаційні системи. Вони можуть бути виконані будь-яким учасником і включають у себе заходи захисту.

Інша діяльність, що дозволяє підтримати кампанію		
розробка військової техніки ²⁹	логістика;	контроль за повітряним простором;
діяльність військової поліції	спільна протиповітряна оборона;	розвідка;
центральна інформаційна служба (CIS) ³⁰	захист від зброї масового ураження (ЗМУ)	інформаційна діяльність ³¹

Рис. 1.7. Підтримка об'єднаних операцій

0168. **Зазначені види діяльності впливають на хід наземних операцій.** У деяких випадках сухопутні війська будуть виконувати ці дії, використовуючи свої власні підрозділи, а в інших командир сухопутного компоненту і підлеглі допомагатимуть діям, які виконуються тільки на рівні штабу об'єднаної оперативної групи (наприклад, психологічні операції /PSYOPS – ПсО/ будуть забезпечуватися за допомогою командування компоненту ПсО). Дуже важливо, щоб наземні операції повністю об'єднувались цією спільною діяльністю.
0169. **Військово-цивільна взаємодія³².** Військово-цивільна взаємодія (CIMIC) визначається як координація та співпраця на підтримку місії між командувачем НАТО і цивільними суб'єктами, в тому числі національним населенням і місцевими органами влади, а також міжнародними, національними і неурядовими організаціями та установами³³. Оскільки сухопутний компонент діє серед цивільного населення, то засоби такої співпраці відіграють ключову роль для командира сухопутного компоненту. Вони складаються з трьох частин:
- зв'язок між військовими і цивільними органами;
 - отримання цивільної підтримки військовим операціям;
 - координація військової підтримки цивільних інтересів.
0170. Кібернетичне середовище є складним і динамічним простором, взаємозалежним з електромагнітним спектром, і є ключем до всіх військових операцій на суші, морі, в повітрі і космосі. Це набагато більше, ніж просто Інтернет. Кіберпростір є широко розгалуженим і охоплює, наприклад, авіаційні системи управління польотом, системи

²⁹ Включає знищення вибухових пристроїв і захист навколишнього середовища.

³⁰ Засоби зв'язку та інформаційні системи.

³¹ У тому числі військово-цивільну взаємодію.

³² Для додаткової інформації див. AJP-3.4.9 *Спільна доктрина НАТО для військово-цивільної взаємодії*.

³³ AAR-6.

медичного життєзабезпечення і національні системи розподілу електроенергії. Кіберпростір також географічно менш обмежений, ніж інші середовища. Таким чином, відстань і охоплення повинні розглядатися по-різному. Доступ до кіберпростору є можливим за допомогою багатьох засобів, найчастіше через комп'ютерні термінали, ноутбуки, планшети і мобільні телефони. Зв'язок може бути досягнутий через бездротові з'єднання або через звичайні кабелі. Кіберпростір залежить від фізичних активів – джерел живлення, кабелів, мереж, центрів обробки даних, а також людей, які працюють і управляють ними. Велика частина мережі та її вузлів є наземними.

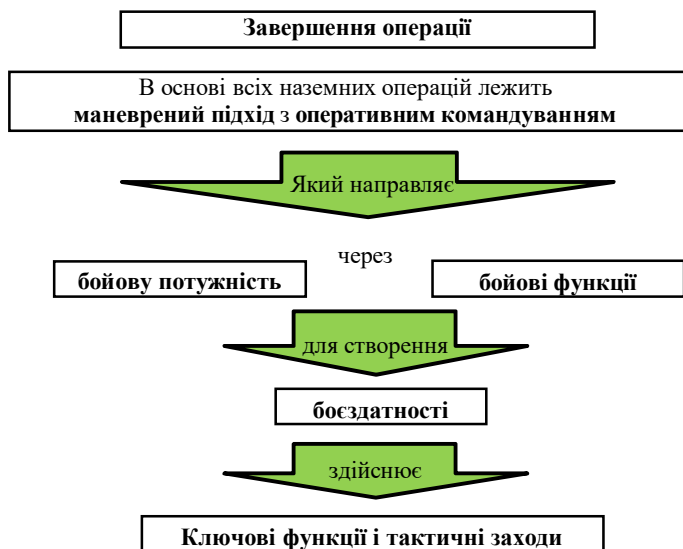
0171. Кіберпростір є невід'ємною частиною всіх військових операцій. Інтернет-діяльність може мати вплив у фізичному і віртуальному світі, швидко досягаючи місця доставки. Інтернет-діяльність забезпечує інформаційні операції, інформаційну безпеку, управління інформацією, використання інформації, фізичну і електронну атаку. Кіберпростір має взаємозалежність з електромагнітними спектром і простором. Наземні операції будуть прагнути використовувати інтернет-активність, яка може управляти, захищати, використовувати й атакувати комп'ютери, комп'ютерні мережі та будь-які інші інформаційні системи, а також програмне забезпечення і резидентні дані. Інтернет-діяльність повинна бути інтегрована і скоординована з іншими видами військової діяльності на суші. Командування місії та маневрений підхід повинні бути підключені до інтернет-діяльності.

Розділ 2 – ОСНОВИ НАЗЕМНИХ ОПЕРАЦІЙ

У Розділі 2 розглянуто основи наземних операцій. У ньому аналізуються успіх та умови завершення операції, в тому числі обмеження на застосування збройних сил. У контексті принципів спільних та багатонаціональних операцій і оперативного мистецтва в розділі викладаються основи союзницького підходу до наземної операції – маневрений підхід. Далі в ньому описується, як об'єднання бойової потужності і бойових функцій створює боєздатність, яка, в свою чергу, забезпечує основні функції. Боєздатність і основні функції, у подальшому, перетворюються у завдання для підлеглих частин шляхом оцінювання, що призводить до планування і видання бойового наказу (OPORD), який визначає одночасно наступ, оборону, стабільність та підтримувальні завдання для виконання підпорядкованими частинами (рис. 2.1).

Основи наземних операцій

Проінформовано і проінструктовано в рамках **контексту наземних операцій** (Розділ 1)

Оцінювання + планування = бойовий наказ (OPORD), який перетворює боєздатність і ключові функції в завдання для підлеглих – одночасний наступ, оборона, стабільність і підтримувальні функції

Рис. 2.1. Розділ 2. Логічна карта

Концептуальні рамки

0201. Розділ 2 розвиває розуміння складного оперативного наземного середовища за допомогою ряду структур. Вони дозволяють класифікувати, аналізувати і систематизувати всі фактори, які повинні бути узгоджені й розроблені для досягнення поставлених цілей. Вони можуть бути використані на кожному рівні управління військами. Концептуально можливості військової сили можуть бути розглянуті і застосовані в чотирьох структурах: бойова міць; географічна структура; функціональна структура; оперативна структура. Разом вони дозволяють командирові візуалізувати використання можливостей військових сил.

Концептуальні рамки			
Бойова міць	Географічна структура	Функціональна структура	Оперативна структура
Хто? Що це?	Де? Коли?	Як?	Чому? – ціль
	Розташування ресурсів, військ і командування та управління	Проведення заходів	Класифікація операцій
Моральний Фізичний Концептуальний	Глибокий Близький Тіловий	Бойові функції Ключові функції Тактична діяльність	Формувальні Вирішальні Підтримувальні Маневрений підхід: Ініціативний Знищення Дислокація Випередження Спільний: формувати, вступати в бій, використовувати, захищати, підтримувати

Бойова міць. Структура бойової моці базується на трьох складових елементах військового потенціалу: фізичний, інтелектуальний і моральний. Він відповідає на питання про те, які можливості мають бути застосовані в інших трьох структурах. Виходячи з поставленої мети, різних ситуативних факторів і потенційних обмежень командир повинен вирішити, які можливості краще використовувати. Це особливо важливо в коаліції, коли дві, здавалося б, однакові сили з різних країн можуть мати абсолютно різні можливості.

Географічна структура. Географічна структура описує, «де і коли» використовувати військовий потенціал. Вона включає в себе співвідношення в часі і просторі, описуючи дії як **глибокі**, **близькі** і **тілові**, а також описуючи зони операцій і їх географічний регіон (лінійний, нелінійний; суміжний; несуміжний). Географічна структура також описує управління і контроль за призначеними силами.

Функціональна структура. Функціональна структура описує, «як» застосування військових засобів деталізує засоби застосування бойової потужності. Структура використовує:

- різні бойові функції;
- основні функції;
- повний спектр тактичних дій (наступ, оборона, стабільність і підтримувальні дії).

На тактичному рівні командири здійснюють свої рішення, щоб забезпечити правильний баланс через різні аспекти функціональної структури для досягнення бажаних цілей і відображення теми цієї кампанії (характер кампанії або основна операція).

Оперативна структура. Ця структура описує результати, які повинні бути досягнуті за допомогою тактичних заходів, щоб у підсумку досягти бажаних цілей. Тактичні дії вибираються і розробляються таким чином, щоб бути формувальними, вирішальними або підтримувальними. Крім того, відповідно до маневреного підходу вони можуть бути заплановані на наступні дії: дислокація; завдання випереджувального удару; або знищення. Дивись Публікацію НАТО 3.2.1 *Allied Land Tactics* (Наземна тактика НАТО) для отримання повної інформації.

0202. Ці структури використовуються для візуалізації, планування, організації та координації застосування бойової потужності для досягнення оперативних цілей. Вони забезпечують командира концептуальною візуалізацією для застосування обмежених ресурсів району операції. Слід наголосити, що в операціях беруть участь сили, набагато більші, ніж військові сили противника і застосовані фізичні сили. Незважаючи на те, що не зникне необхідність у продовженні бойових дій, які здатні вести тільки збройні сили, цілі будуть досягнуті в рамках кампанії завдяки широкому спектру дій – наступальних, оборонних, стабілізувальних і підтримувальних – і міжвідомчій співпраці, тобто координації як військових з метою найкращого досягнення бажаного ефекту в межах, так і невійськових елементів. Часто це буде справою воєначальника допомагати сформулювати ці додаткові військові і невійськові дії в концептуальних рамках.

0203. Ці структури використовуються для допомоги командирам і особовому складу в розгляді складних проблем з простої точки зору. Вони описані більш детально у відповідних публікаціях союзників. На концептуальному і філософському рівнях, розглянутих у цьому документі, бойова потужність і функціональні структури, описані в Розділі 4 АТР 321, охоплюють географічні та оперативні структури докладніше.

Глава 1 – Успіх і завершення операцій

0204. Дії збройних сил спрямовані на успішне досягнення поставлених цілей. Отже, успіх повинен бути таким, щоб його можна було визначити і виміряти в рамках завдань. Це досягається шляхом ідентифікації бажаного кінцевого стану – визначається, *якої політичної і/або воєнної ситуації досягнуто в кінці операції, а це свідчить про те, що мета була досягнута* (ААР-06). При наближенні до кінцевого стану командир може виміряти прогрес різними способами. Вони можуть включати його оцінювання індивідуального успіху у формуванні завдання або більш складні способи, пов'язані з іншими установками. Детальніше описано в АТР 3.2.2 *Управління та контроль союзницькими сухопутними військами*.
0205. Існують етапи успіху в конфлікті, які повинні бути зіставними з фізичними і людськими втратами в операціях. ЗМІ, правові обмеження, громадська думка і економічні фактори є тим, що впливає на збройні сили. Це особливо правильно стосовно тих операцій, в яких альянс має намір брати участь. Конфлікт може бути врегульований, коли одна сторона підпорядковує іншу під свою волю, або коли умови вважають прийнятними для всіх сторін. Тому термін «перемога» не завжди може бути доцільним для описання бажаного результату операції.
0206. Успіх може бути визначений іншими термінами, такими як примирнення, стабілізація або прийняття мирного плану. Якщо такий план підписаний неохоче, або його нав'язують, таке положення може бути досить затяжним. Поняття градуйованого успіху має пряме відношення до двох явищ, з якими, як правило, пов'язані військові операції: реальний вплив на бойові засоби противника і часто невлесний вплив на їх розуміння, волю і бойову згуртованість. Фізичне знищення елементів потенціалу противника є лише одним із цілого ряду способів досягнення перемоги над ним. Поразка може розглядатися з точки зору зниження ефективності військовиків настільки, що вони не в змозі перешкодити противникові досягти завершення операції. Таким чином, поразка не є абсолютною умовою, а скоріше питанням етапу операції.
0207. Наземний бій по суті є людською вигадкою, і люди вирішують, раціонально це чи ірраціонально, коли їх перемагають. Історично склалося так, що поразка противника майже ніколи не фіксується в момент досягнення ста відсотків втрат для переможених. Це зазвичай відбувається на більш ранньому етапі, ґрунтуючись на волі і згуртованості тих, хто програв. На індивідуальному рівні або на рівні підрозділу є значними емоції, такі як страх, паніка, шок і здивування. Ці емоції негативно впливають на прийняття рішення командиром. Коли противник відчуває, що він програє, він

залишає поле бою. Такий відступ не обов'язково є загальним. Частковий відступ чи капітуляція можуть стати короточасною нагодою. Якщо скористатися такою можливістю, це може привести до поразки на більш високому рівні і в підсумку зумовити успішне завершення кампанії. Колективний відхід противника з поля бою – це перш за все психічна, а не фізична проблема, і вона не може бути раціональною. З іншого боку, це може бути явним і раціональним рішенням – той, хто програв, може бачити, що якщо він не зупиниться, він втратить не тільки свої цілі, а й свої сили.

0208. З огляду на ймовірність рішучого опору серед потенційних противників союзні сухопутні війська повинні бути готові до затяжного, і, можливо, вартісного ближнього бою на тактичному рівні, який може бути єдиним доступним варіантом для досягнення успіху операції.

Глава 2 – Командування місією

0209. НАТО є послідовником програми «Командування місією» (див. повну інформацію в АТР-3.2.2). Філософія цієї програми заснована на принципі централізованого планування та децентралізованого виконання, що сприяє максимальній свободі дій та ініціативі. Вона дає свободу підлеглим командирам в тому, як вони виконують свої завдання. Ступінь свободи дій буде залежати від типів місій. Коли застосовуються заходи контролю (необхідні для виконання конкретних завдань), вони не повинні обмежувати свободи думки в тому, як підійти до цих завдань. Філософія «Командування місією» є ключовим аспектом маневреного підходу. Вона дає підлеглим командирам гнучкість і владу для використання уразливості в силах противника, коли та буде виявлена.
0210. Таким чином, «командування місією» є способом управління, який найкраще підходить для складності і невизначеності характеру місцевості. Як і будь-які військові навички, він потребує вивчення, правильного застосування і перевірки на практиці.
0211. Історично склалося так, що командири використовували варіанти двох основних понять військового управління: командування місією і конкретне командування. Деякі армії віддавали перевагу конкретному командуванню, але розуміння характеру війни з її конфліктами, хаосом і невизначеністю вказує на переваги командування місією.
0212. Конкретне командування виникає з переконання, що успіх у бою приходить від наведення порядку і впевненості на полі бою. Докладні методи командування насправді можуть привести до високого ступеня координації під час планування. Однак у ході виконання завдань ці методи залишають мало можливості для незалежних коректив підлеглими. Відтак підлегли повинні

проконсультуватися з вищим командиром, перш ніж відхилитися від плану. Конкретне командування погано підходить для використання в ситуації, яка швидко змінюється. Це також погано працює, коли порушуються зв'язок та потік інформації. Це пригнічує оцінювання ситуації, винахідливість та ініціативу, необхідні для успішних військових операцій. На практиці жоден командир не покладається виключно на конкретні команди або на методи командування місією. Ситуація, в якій він може застосувати деякі конкретні команди, залежить від різних чинників, таких як:

- характер дій або завдання;
- якості особового складу або підлеглих командирів;
- характер і можливості противника.

У будь-якому випадку командир повинен мати вагому причину для накладання обмежень на підлеглих і тим самим обмежувати їх свободу дій та ініціативу.

0213. «Командування місією» пропонує філософію управління, яка підтримує централізоване планування, що включає в себе видання чітких вказівок і намірів з децентралізованим виконанням на основі окремих бойових наказів; такого типу, який наказує «що», не обов'язково вказуючи «як». Доктрина «Командування місією» наголошує на важливості розуміння того, що краще досягти результату, а не вказувати, яким чином це повинно бути зроблено. Вона має такі основні елементи:

- a. Командир видає накази в манері, яка гарантує, що підлеглі розуміють наміри командира (намір), свої власні завдання і контекст цих завдань.
- b. Підлеглим вказують, що вони повинні досягти, і причини, чому це потрібно (негайний результат і цілі).
- c. Підлеглим виділяють достатні ресурси для виконання своїх завдань.
- d. Командир використовує мінімальний рівень контролю так, щоб надмірно не обмежувати свободу дій підлеглих. Командування місією залежить від здатності і готовності підлеглих використовувати свою ініціативу.
- e. Оскільки підлеглі несуть головну відповідальність за дії у спосіб відповідно до наміру свого командира, вони вирішують, як краще виконати свої завдання.

Командування місією засноване на взаємній довірі. Це вимагає від командира передати відповідальність і владу відповідно до можливостей підлеглого виконати місію. Підлеглий повинен відчувати себе впевнено, щоб прийняти на себе відповідальність за доручене завдання. Ця довіра має викликати і в командирів, і в підлеглих бажання йти на виправданий ризик.

«Різноманітними є ситуації, за яких офіцер повинен діяти на підставі свого власного її бачення. Було б неправильно, якби йому довелося чекати наказів у той час, коли жодних наказів ніхто віддати не може. Але найбільш продуктивними є його дії, коли він діє в рамках наміру його старшого командира».

Генерал-фельдмаршал Гельмут фон Мольтке (старший)

Taktisch-Strategische Aufsätze aus den Jahren 1857 bis 1871
(Berlin: 1900)

Глава 3 – Маневрений підхід

0214. Маневрений підхід є таким, у якому першочергове значення має руйнування у противника його згуртованості та бажання боротися, а не сил і техніки. Це непрямий підхід, який націлений не на фізичний, а на моральний компонент бойової потужності противника. Центральним місцем у концепції є необхідність захопити, зберегти і використати цю ініціативу. Такий підхід найбільш ефективний, коли його вміло використовують у поєднанні з **командуванням місією**. Цей підхід включає в себе комбінацію летальних і нелетальних засобів для **атаки на розуміння, волю і згуртованість противника** з метою розхитати його розуміння, підірвати його волю і зруйнувати його єдність. Маневрений підхід має на меті застосування сили проти виявленої вразливості з метою **викликати шок** через **несподіваність, ударну силу і знищення**, що веде до колапсу противника, за яким іде **розвиток успіху** своїх сил. Ці ефекти відбуваються завдяки засобам нападу, **простоті і гнучкості**. Це формує розуміння, що бажання робити щось несподіване, використовуючи ініціативу, і шукати оригінальність поєднується з невблаганною рішучістю досягти успіху. Такий підхід може застосовуватись до всіх видів військових операцій по всьому спектру конфлікту. Це підкреслює поразку і знищення противника, а не, наприклад, зайняття місцевості для свого власного блага, і залежить від точності застосування сили проти виявлених слабких точок. Цей підхід також спонукає

Маневрений підхід

Оперативна ініціатива
Розуміння
Воля
Згуртованість
Атака на вороже...
- розуміння
- волю
- згуртованість
Завдання шокового удару
Несподіваність
Ударна дія
Знищення
Колапс
Розвиток успіху

- прагнення до подолання волі і бажання противника продовжувати бій, захоплення ініціативи і застосування постійного та несподіваного тиску в місцях, де противник найменше на це очікує.
0215. Наземний бій є складним, динамічним і непередбачуваним. Він ведеться проти ворожої сторони і не обов'язково є симетричним. Сприйняття противником ситуації впливає на його волю; якщо він вважає, що його перемагають, він відчуває себе деморалізованим. Тактичні дії, які деморалізують командира противника, знижують його ефективність, тим самим ослаблюється згуртованість сил противника в цілому. Атака на фізичну згуртованість сил противника шляхом знищення ключових елементів також може призвести до його деморалізації. Потрібен пріоритетний і комплексний підхід до тиску на розуміння, волю і згуртованість противника, оскільки ці компоненти тісно пов'язані між собою.
0216. У бою маневрений підхід незмінно включає елементи руху, вогневу міць і позиційну оборону. Майже завжди буде необхідно блокувати противника, позбавляти його доступу до доріг і об'єктів, а також захищати ключові позиції. Проте будь-які захисні заходи слід розглядати тільки як частину дій, які ведуть до ураження противника. Сили, які використовуються при застосуванні маневреного підходу, зазвичай повинні бути загальновійськовими, можливо, об'єднаними. При зіткненні з нерегулярними загрозами командир повинен розширити свій аналіз слабких місць противника і розглянути моральну та фізичну підтримку, на яку він опирається.
0217. Планування маневреного підходу ставить на перший план розуміння людської природи і маніпулювання нею, боротьбу зі слабкими сторонами, прийняття непрямих і оригінальних способів дій і мінімізацію втрат. Такий підхід пропонує швидкі результати або результати значно більші, ніж застосовані ресурси. Маневрений підхід є привабливим для слабшої сторони в числовому відношенні або сторони, яка хоче звести до мінімуму обсяг задіяних ресурсів. Війна – це все люди, і її можна виграти тільки тоді, коли противник втратив волю або здатність боротися. Таким чином, війна – це рідко тільки фізичне знищення; похитнути волю і згуртованість теж має значення. З цієї причини операції союзників завжди визнають важливість впливу – зміну в сприйнятті та поведінці противника – на досягнення успіху.
0218. **Захоплення, утримання і повернення ініціативи.** Ініціатива може бути описана як здатність диктувати хід тактичних заходів. Вона може бути тільки локальною, як правило, досягається через випередження і легко втрачається. У бою, якщо одна сторона діє першою і здійснює насильство стосовно іншої сторони або загрожує його застосуванням, остання зазвичай захищає себе. Це обмежує її

здатність діяти агресивно. Захоплення ініціативи важливе для успіху, і її слід утримувати в першу чергу. Захоплення ініціативи вимагає високого темпу операції, щоб постійно змушувати противника реагувати, а це ускладнює його дії. Отже, сили союзників додатково потребують ретельної інтеграції (і тренування) для забезпечення високого темпу операції. Коли виявляється, що ініціатива втрачена або скоро буде втрачена, командир повинен спланувати її повернення. Це може бути зроблено шляхом виходу з бою так, щоб противник не міг диктувати хід подій, продовження атак на противника, поки він не виснажить себе, або здійснення контратаки. Контратака має ряд переваг, вона:

- зупиняє темп наступу противника, тому що він змушений захищати себе;

- може викликати здивування і шок у свідомості атакуючого командира;

- також може надати можливості для розвитку успіху.

0219. **Розуміння.** Розуміння має два основних аспекти. Перший – це розуміння природи конфлікту і поточної ситуації. Другий – це розуміння противника і того, як він сприймає ситуацію. Мета полягає в тому, щоб звертати увагу на наше розуміння, зокрема, на те, як визначити слабкості противника. Потім ми повинні створити перешкоди розумінню противника – використати ці слабкості і зламати його волю і згуртованість.

0220. **Воля.** Волю можна розглядати як рішучість проявляти стійкість перед небезпекою. Командири і особовий склад повинні бути в змозі вистояти в умовах труднощів, не дозволяючи своїм страхам оволодіти собою. Ця наполегливість має два аспекти: намір і рішучість. Обидва аспекти можна атакувати і послабити. Командир повинен переконатися, що його / її намір досяжний і чітко визначений, і повинен розвиватися зі зміною обставин. Рішучість командира повинна бути достатньо сильною, щоб виконати наказ попри невдачі і втрати, якщо мети все ще можна досягти в межах допустимих втрат. Це все про рішучість і силу волі. Однак, є тонка грань між наполегливістю перед небезпекою і дотриманням плану, який зазнає невдачі. Визначення, де саме операція зазнає невдачі, є частиною мистецтва командування.

0221. **Згуртованість.** Згуртованість тісно пов'язана з бойовою потужністю і відноситься до моральних, концептуальних і фізичних компонентів. Моральна єдність є по суті людським станом, вона спирається на віру в справедливую справу і правомірність у діях. Війська з моральною згуртованістю тримаються разом; вони продовжують боротися незважаючи на труднощі і тимчасові невдачі. Така єдність виникає в результаті поєднання

кількох факторів, включаючи високий моральний дух, належне управління, взаємодопомогу, віру в справу, що поставлена на карту, і взаємну довіру – і так згори донизу по команді. Навчання в реальних умовах і бойовий досвід також сприяють цьому, так само як особиста рішучість і сила характеру командира. Застосування загальної доктрини за допомогою навчання і освіти забезпечує таку згуртованість. Вона також підтримує розвиток почуття перспективи: перша невдача не означає, що битва програна. Фізична згуртованість багато в чому є результатом хорошої тактики і збалансованої організації. На тактичному рівні вона є результатом забезпечення авіаційної та артилерійської підтримки, взаємної підтримки між формуваннями та перехресного вогню в частинах та підрозділах.

Атака на розуміння, волю і згуртованість противника

0222. Свої сили повинні прагнути впливати на розуміння, волю і згуртованість противника. Слід розуміти свого противника, його доктрину, зміст підготовки, обладнання, організацію і мотивацію, щоб ефективно скеровувати атаки. Щоразу, коли це можливо, командир повинен атакувати його на всіх фронтах. Це має зробити противника нездатним до ефективного реагування на розвиток ситуації. Одним із надійних способів досягти цієї мети є шоківий удар по ньому з класичними симптомами оніміння та ірраціональної поведінки. Намір командира противника зривається, коли він розуміє, що це вже не актуально, і тому відмовляється від цього способу дій. Коли противник деморалізований, рішучість його командира слабшає. Намір та рішучість не обов'язково пов'язані між собою.

Шоківий удар

Це був один із основних елементів тактичної та оперативної ефективності дій німецької армії на початку Другої світової війни і Червоної Армії з грудня 1941 року до кінця війни. Коли союзники висадилися в 1942–1944 роках у північно-західній Африці, Сицилії, материковій Італії та Нормандії, всі використали деякою мірою тактичну і оперативну несподіваність. Пізніше відважне морське десантування американського генерала Дугласа Мак-Артура в Ічхоні у вересні 1950 року відновило цю ініціативу сил ООН у ході Корейської війни. Нещодавно коаліційні сили використали значну оперативну і тактичну несподіваність проти сил Іраку в двох війнах у Перській затоці.

0223. Війська можуть бути в стані шоку, якщо проявляється будь-яка або всі з наступних ознак:
- зменшення участі в бойових діях;

- втеча;
- паніка або значна капітуляція;
- неадекватна реакція на дії противника.

0224. Ці ознаки відомі як ударні ефекти. Ударні ефекти є тимчасовими і можуть бути локальними, але надають можливості, які повинні активно використовуватися, щоб призвести до успіху на більш високих рівнях. Тактичні ударні ефекти можуть сприйматися як локальна паніка або колапс. При правильному використанні вони можуть призвести до більшого колапсу з подальшим паралічем на оперативному або стратегічному рівнях.

0225. **Викликати шок.** У цілому, є три основні способи спричинити шок: **несподіваність, ударні дії та знищення.** Хоча їх можна описати окремо, вони, як правило, перекриваються у складній обстановці на полі бою. Найбільший ударний ефект виникає від комбінації всіх трьох причин і часто призводить до колапсу. Несподіваність і ударні дії тісно пов'язані з тактичним успіхом і успіхом на оперативному рівні, якщо вони застосовувалися активно. Попри те, що несподіваність, ударні дії та знищення призводять до ударного ефекту, їх реальна ефективність залишається непередбачуваною і буде змінюватися в залежності від згуртованості противника. Крім того, прояви всіх трьох причин зазвичай відбуваються разом, але вони не обов'язково залежать одна від одної. Ударний ефект є тимчасовим, і після нього завжди треба негайно розвивати успіх.

0226. **Несподіваність.** Несподіваність (або раптовість) – це основа союзницьких спільних та багато-національних операцій, вона є одним із найбільш істотних внесків у військовий успіх на всіх рівнях. Вона може суттєво впливати на пропорції співвідношення сил і засобів. Важко достатньою мірою визначити важливість застосування несподіваності.

Несподіваність

Форсування єгипетськими військами Суецького каналу в 1973 році продемонструвало одночасно несподіваність у часі, способі і засобах.

Вона завжди пов'язана з подією, яка є несподіваною в одному з чотирьох аспектів, або в їх поєднанні. Несподіваними є час, напрямок, засоби або способи атаки. Несподіваний час є особливо ефективним. Несподіваність через неочікуване раннє прибуття може статися у будь-який момент, а не тільки на початку бою або обстрілу. Несподіваність через неочікуваний напрямок особливо ефективна, якщо є рішуча атака з флангів або тилу противника. Це може бути наслідком початкового плану нападу або результатом глибокого проникнення на територію противника і обходу, що є причиною незахищених флангів і тилу. Якщо несподівані

засоби атаки зазвичай пов'язані з новою зброєю або новими прийомами застосування існуючих видів зброї, то несподівані *способи* атаки відбуваються завдяки новій тактиці. Несподіваність може бути в обороні через несподівану тактичну глибину, шляхом приховування і використання резервів або шляхом раптового відходу на оборонні позиції в тилу. Всі чотири аспекти, а особливо час і напрямок, можуть спрацювати в результаті дезінформації. Командири всіх рівнів повинні створювати і використовувати будь-яку доступну можливість раптового удару. Несподіваність не повинна бути повною, просто достатньо не дати противникові реагувати ефективно, наприклад, примусити його відкласти рішення або не дати діяти, поки не стане пізно. Несподіваність можна використати для створення високого темпу наступу, що, в свою чергу, сприяє подальшому шоківому ефекту, дозволяючи наступальним силам прибути несподівано рано і з несподіваних напрямків. Проте несподіваність є тимчасовою – отже її ефект повинен бути швидко використаний.

0227. **Ударна дія.** Ударна дія – це раптове, масоване застосування військово-насилницьких дій. Ударна дія приголомшує, стримує і лякає. На колективному рівні вона характеризується концентрацією прямого і непрямого вогню, ефективними інформаційними операціями, що послаблює системи управління та контролю противника і знижує його бойовий дух, і високими темпами просування з використанням ретельно скоординованого вогню і маневру. Ключовими аспектами є концентрація насильства, його раптове застосування, висока швидкість маневру і ефективні інтернет-операції, які послаблюють і вводять в оману командування противника. Розумове сприйняття шоку посилюється за рахунок швидкого підходу й удару авіації або бронетехніки, застосування, здавалося б, невразливих платформ зброї (або особливо зброї залякування) і ефективних атак на системи управління (в тому числі інформаційні), які заважають противнику зрозуміти й ефективно реагувати на дії. Ударна дія може бути особливо ефективною в нічний час, за несприятливих погодних умов, на близькій відстані або на закритій місцевості.

0228. **Знищення.** Знищення, яке не підтримується, зазвичай не є основним сприятливим фактором для завдання удару, крім випадків, коли воно застосовується масово. Тоді його не можна відрізнити від ударної дії. Вибіркове знищення може посилити ефект несподіванки й ударної дії. Ретельний відбір і знищення окремих засобів або силових елементів можуть посилювати ефект удару. Значна ударна сила буде досягнута, коли знищення ретельно скоординовано з ефектами ударної дії та несподіваності. Зокрема,

знищення здатності синхронізувати загальновійськову тактичну групу (наприклад, знищення ліній зв'язку командних пунктів) робить реакцію противника повільною й неефективною, особливо противника, погано озброєного для автономних операцій.

0229. **Колапс.** Ударні ефекти можуть іноді розглядатися як колапс. Колапс може бути прогресуючим або катастрофічним. Колапс, що прогресує, відбувається, коли сили оборони здаються або відступають поступово й повільно. Катастрофічний колапс відбувається тоді, коли всі або більша частина сил оборони відступають майже одночасно. Хоча ці два випадки не можна чітко розрізнити, катастрофічний колапс є більш ефективним. Паніка є основним індикатором катастрофічного колапсу. Вона заразлива і передається більше чутками, ніж фактами. Ефективні психологічні операції можуть зробити значний внесок у поширення паніки і почуття безвихідності. Оскільки погані новини поширюються швидко, сприйняття провалу є найкращим механізмом досягнення фактичного провалу.

0230. **Розвиток успіху.** Ударні ефекти можуть бути локальними, тимчасовими і непередбачуваними.

Локалізовані ударні ефекти повинні розповсюджуватися за рахунок розвитку успіху, щоб стимулювати колапс і параліч на більш високих рівнях і на більш розлогих територіях. Використання ефектів може бути запланованим або незапланованим. Заплановане використання заздалегідь розроблено

для досягнення очікуваного успіху і може потребувати ще додаткових ешелонованих сил. Незаплановане використання є ключовим механізмом для захоплення й утримання ініціативи та досягнення сумарного успіху на послідовно вищих рівнях. Незаплановане використання повинно здійснюватися з усіма наявними силами і починатися, як тільки з'явиться можливість, особливо на низьких тактичних рівнях. Розвиток успіху є основною функцією – далі описаний у главі 4. На рівні воєнних дій, якщо можливість використати ударні ефекти втрачена, вирішальний наступ може бути послаблений.

Розвиток успіху

Британський фельдмаршал Арчибальд Вавель сказав, що «в той час, коли спокій у надзвичайній ситуації є важливим доказом мужності командира, активність у переслідуванні противника є безперечним доказом його сили волі». Командири повинні утримати війська від природного прагнення розслабитися після досягнення початкового успіху або зупинитися при перших ознаках суттєвого опору.

0231. У бойових діях, де активно використовується успіх за підтримки підготовлених розвідувальних даних, є основний фактор для досягнення ударних дій і раптовості. Він складається з двох основних елементів. Першим є виявлення недоліків і можливостей завдяки веденню спільної розвідки. Знання, де відсутній противник, часто настільки ж важливе, як і знання його місцезнаходження. Другий елемент – це застосування своєчасного маневру і вогневих засобів для використання можливостей. Це не означає вести боротьбу за інформацію, але вимагає тактичних формувань для створення і використання можливостей. Наприклад, це може вимагати передових загонів або захисних сил на основі загальновійськових груп чи позапланових завдань для резервних сил. Вони повинні включати спостерігачів за непрямим вогнем і виділену авіацію або аеромобільні сили. Повітряні сили можуть забезпечити ефективний метод активного використання успіху. Успішне використання залежить від швидкого реагування. Це найкраще досягається за рахунок децентралізації, щоб скоротити час, потрібний для прийняття рішень і їх виконання. Подальші деталі знаходяться в публікації НАТО АТР-3.2.1.

Глава 4 – Бойова міць і бойові функції

0232. Бойова міць, отримана за рахунок бойових функцій, створює боездатність, потенціал для ефективних дій. Для досягнення мети своєї місії командири використовують цей потенціал шляхом оцінювання і планування процесів з визначення завдань, які використовують основні функції та забезпечують ефективні дії.

Бойова потужність

0233. Бойова міць – це поєднання концептуальних, моральних і фізичних аспектів військових сил. Бойова міць відображає фактичний стан військ. Це результат усього процесу формування сил – озброєння, підготовки доктрини, мораль та інші фактори, які надають силу командирові, готовому і здатному до дій. Бойова міць – це стан на початку операції (який підтримується в ході операції), який повинен бути усвідомленим і відповідати призначенню конкретних тактичних завдань.

Бойова потужність
Концептуальний компонент
Доктрина
Теорії ведення війни
Моральний компонент
Мотивація
Керівництво
Управління
Фізичний компонент
Особовий склад
Озброєння
Колективні дії
Готовність
Тилове забезпечення

0234. **Концептуальний компонент.** Цей компонент зосереджений на спостереженні і сприйнятті оперативної обстановки окремою особою, командиром або організацією. Він створювався протягом багатьох років, базуючись на досвіді, освіті та знаннях. Рішення, прийняті за неправильною або підтасованою інформацією, за іншим сприйняттям реальності, або за неправильною інформацією про свої можливості призведуть до неправильного використання інших компонентів бойової потужності. Тому навіть якщо воля і здатність вести бій добре розвинені, дефіцит цього компоненту призведе до недостатньо ефективного або непродуктивного використання бойової потужності. Доктрина є частиною концептуального компоненту. Теорії ведення війни завжди впливають на те, як сприймається і обробляється інформація.
0235. **Моральний компонент.** Зрештою, саме люди створюють бойову потужність. Сили Альянсу вимагають часу, зусиль і ресурсів, якщо їх треба розвивати, підтримувати та використовувати для вигоди союзу. Моральний компонент бойової потужності має справу з переконанням сил Альянсу вести бій. Це вимірюється хорошою мораллю і залежить від переконання всіх, що мета Альянсу морально й етично обґрунтована, і тим самим підтримується наступальний дух і рішучість досягти мети. Коаліції отримують користь від культурної чутливості, терпимості та єдності зусиль. Максимізація морального компоненту вимагає мотивації, керівництва, управління і впевненості на основі оптимальної підготовки, згуртованості й добробуту. Моральний компонент також включає в себе переконання в правоті справи, за яку ведеться бій, і здатність зберігати підтримку населення тієї чи іншої країни. Нарешті, він включає проведення операцій відповідно до законів збройного конфлікту. Порушення цих законів послаблює моральну складову сили, відчужує населення країни, де ведуться бойові дії, і підриває підтримку зусиль серед населення союзних країн.
0236. **Фізичний компонент.** Фізичний компонент бойової потужності є засобом для ведення бою. Він складається з п'яти елементів: особового складу, озброєння, колективних дій, готовності і тилового забезпечення. Це поєднання людей і бойової підготовки, як окремих осіб, так і команд, з транспортними засобами, літаками, відповідною зброєю, датчиками та іншим обладнанням і їх ефективною дислокацією, тиловим забезпеченням та відновленням.

Бойові функції – наземна функціональна структура

0237. У Розділі 1 описана структура спільних функцій: управління та контроль, розвідка, вогнева підтримка, маневр, захист, тилове

забезпечення, інформаційна діяльність і військово-цивільна співпраця (СІМІС). На тактичному рівні вони вдосконалені і зведені до семи бойових функцій (рис. 2.2). Вони відповідають спільним функціям, але трохи відрізняються з метою опису арени бойових наземних дій.

0238. У той час як бойова потужність надає силу командирові, бойові функції являють собою функціональні категорії можливостей, які використовуються для створення специфічних ефектів під час наземних операцій. Об'єднання частин, які підпадають під ці функціональні категорії, виконують бойові функції. Бойові функції – це основні види діяльності, які формують «блочне» з'єднання частин для ведення бою (поняття операції). Функції підтримуються командуванням, що є центром прийняття рішень. Ці рішення взаємопов'язані, підтримують і доповнюють одна одну. Розробляючи те, як кожна функція буде сприяти досягненню кінцевого стану операції (схема маневру, концепція вогневої підтримки, концепція тилового забезпечення і т.д.), командир забезпечує відповідну концепцію операції.
0239. Функціональна структура (бойові функції) пояснюється, як:
- аналітичний інструмент для командирів і персоналу, що надає повний опис всього, що військові організації роблять до, під час і після операції, як список функцій;
 - або простіше, концептуальний інструмент для надання списку діяльності компонентів на тактичному рівні, що сприяє успіху операцій.

Рис. 2.2. Бойові функції

0240. Бойові функції як концептуальний інструмент можуть бути використані на будь-якому рівні. Вони допоможуть командирові наземного компоненту в розробці планування основних операцій, а також можуть бути застосовані як корисний контрольний список на рівні взводу перед патрулюванням.
0241. Командування є центром прийняття рішень і досягнення цілей. Відносне значення інших бойових функцій буде змінюватися в залежності від мети операції, але разом вони утворюють єдине ціле – основу збалансованих об'єднаних можливостей військ. Коли компоненти бойової потужності поєднуються з бойовими функціями, результатом буде боездатність. Бойові функції описані детальніше в ATP-3.2.1 *Allied Land Tactics*.

Командування

0242. Командування – це влада, покладена на окрему особу збройних сил для спрямування, координації і контролю військових сил³⁴. Це бойова функція, яка включає в себе всі інші в єдину концепцію для створення бажаних ефектів, які підтримують обрані цілі. Мистецтво командування полягає у свідомому і вмілому здійсненні повноважень шляхом прийняття рішень, планування і керівництва. Використовуючи судження та інтуїцію, отримані з досвіду, тренування, вивчення і творчого мислення, командири візуалізують ситуацію і приймають правильні та своєчасні рішення. У складних умовах, коли військові і невійськові фактори безперервно перемішуються, командування гарантує, що його збройні сили та інші елементи повністю інтегровані, таким чином використовуючи весь спектр можливостей, наявних у розпорядженні командира.
0243. Командування включає в себе повноваження і відповідальність за розгортання сил для виконання місії. Командири доводять свою волю і наміри своїм підлеглим. Безперечно пов'язаним з ефективним використанням органу командування є контроль, що є процесом, за допомогою якого командири, за сприяння особового складу, організують, спрямовують та координують діяльність сил. Для досягнення цих цілей командири і особовий склад

Елементи командування

Повноваження:

Відповідальність – звітність – передача повноважень

Прийняття рішень: якість і вчасність рішення – чіткі та стислі рішення – важливість тренування – переважання результату над процесом – штабне забезпечення – загальне розуміння методу

Керівництво

Контроль: Інформація – зв'язок – структура

³⁴ AAR-6

використовують стандартні процедури в поєднанні з доступними комунікаційними та інформаційними системами. Разом ці два процеси формують систему командування та управління (С2), яку командири, особовий склад та підлеглі використовують для планування, спрямовування, координування і контролю за ходом операції.

0244. Важливість формулювання і роз'яснення намірів командира існує на всіх рівнях. Глибоке розуміння намірів є основою для прийняття рішень і заохочує як ініціативу, так і швидкість дії. Це забезпечує єдність цілей та зусиль і сприяє взаєморозумінню між військовими та іншими установами.
0245. Елементи командування – це повноваження, прийняття рішень, керівництво і контроль. Детальніше вони описані в АТР-3.2.2.

Інформаційна діяльність

0246. Інформаційна діяльність визначається як дії, націлені впливати на інформацію та інформаційні системи і які можуть бути здійснені будь-яким учасником та включають захисні засоби³⁵. Вони впливають на характер або поведінку людини чи групи як першорядний ефект, надаючи інформацію, що може допомогти вплинути на сприйняття і розуміння. Вони охоплюють дуже широкий спектр діяльності як впливу на цільову аудиторію.

Історична важливість передачі повідомлень

У 1688 році Вільгельм Оранський вторгся до Англії, щоб повалити короля Якова II. Він прибув із сотнями кораблів, тисячами солдатів і друкарським верстатом. Друкарський верстат мав використовуватися для передачі повідомлень про законність Славної Революції та воєнної кампанії.

- а. Можливості.** Інформаційна діяльність призначена наступати з метою зруйнувати, знищити або іншим чином негативно вплинути на інформацію, яка відноситься до можливостей противника. Це може бути інформаційний вузол (штаб), лінія зв'язку або будь-яка інша частина інформаційної системи.
- б. Розуміння.** Інформаційна діяльність орієнтована впливати на розуміння противником ситуації шляхом захисту нашої власної інформації та інформаційних систем. Це можна зробити за допомогою захисних заходів, безпеки операцій та обману. Більша частина цього перекривається і проводиться через «захисну» бойову функцію.
- с. Воля.** Інформаційна діяльність використовується для впливу на волю узгодженої цільової аудиторії. Вона може

³⁵ АJP 3.10 *Спільна доктрина НАТО для інформаційних операцій*.

застосовуватися для широкого кола цільових аудиторій, у тому числі сил противника, свого і нейтрального населення. У цьому аспекті інформаційна діяльність використовує інформацію для формування повідомлень, які будуть впливати на сприйняття, волю і, в ідеалі, поведінку цільової аудиторії. Використовуються такі засоби, як психологічні операції (PSYOPS) з метою вплинути на волю цільової аудиторії. Наприклад, листівки PSYOPS, скинуті на оборонну позицію противника, орієнтовані на заохочення командирів противника здатися. Або радіоповідомлення PSYOPS, які спрямовані на корінне населення з метою пояснити аспекти воєнної кампанії, створюють очевидну правомірність коаліції та забезпечують громадську підтримку. Повідомлення, створені в ході інформаційної діяльності, можуть бути покладені в тематику і розповіді оперативно-стратегічного зв'язку та повинні бути узгоджені з повідомленнями про громадські справи. Багато що з цього буде також спрямоване на протистояння пропаганді противника.

0247. Перші два аспекти цієї бойової функції використовують інформацію та інформаційні системи як мішені. Це відноситься до здатності і діяльності військових сил атакувати інформаційні можливості противника і впливати на його розуміння, захищаючи свої власні інформаційні можливості.
0248. Третій аспект використовує інформацію як інструмент впливу на узгоджену аудиторію і вимагає ретельного розгляду з метою підтримувати більше фактів і тематику стратегічних комунікацій, військово-цивільних і військових державних справ. Такі заходи спрямовані надавати інформацію, яка буде формувати сприйняття і волю цільових аудиторій потрібним чином. У цьому випадку інформація вибирається та опрацьовується в повідомлення, які придатні для культурних і соціальних фільтрів цільової аудиторії. Такий безпосередній вплив особливо важливий для сухопутних військ, тому що він діє серед цивільного населення, і його можна бути досягнути кількома способами. До них відносяться: завдання військово-цивільної співпраці, які встановлюють зв'язок між військовиками і цивільним населенням на підтримку операції і цивільних потреб; психологічні операції (PSYOPS), вплив через участь видатного лідера, повідомлення, відправлені у профілі, дислокація та присутність сил і підтримка, що надається цивільній владі та населенню. Все повинно бути ретельно скоординовано персоналом інформаційних операцій відповідно до наміру командира і описів стратегічних комунікацій.

0249. Інформаційна діяльність не знаходиться в ізоляції при будь-якому плануванні або виконанні. Її планують, спрямовують і здійснюють в рамках загального оперативного плану. Спеціальна рада з координації може розташовуватися в штабі для гарантування того, що повідомлення доповнюють одне одного і підтримують інші тактичні заходи та подальші цілі командира.

Листівка NATO KFOR для кампанії у Косово в 1999 році

Підпис: „Не чекай на мене”. На зворотній стороні було повідомлення, що особовий склад югославської армії повинен залишити свою техніку і втекти з поля бою або він буде знищений силами НАТО.

Розвідка

0250. Агентурні дані створюються за допомогою аналізу необробленої інформації або даних. Це допомагає формувати розуміння командира на полі бою і підлеглих йому осіб. Саме таке розуміння має вирішальне значення для ефективного прийняття рішень. Це стосується планування і ведення бою. Штаб, зокрема штаб G2, повинен бути здатним оцінити наявну інформацію шляхом використання розвідувального циклу (див. рис. 2.3) і надати розвідувальні дані та рекомендації, які мають значення для потреб командира. При цьому, однак, залишається відповідальність командування за контроль співробітників розвідувальної служби. Історично склалося, що розвідка була зосереджена на двох аспектах, що взаємно перекривають і доповнюють один одного: на противнику (його характеристики, культура, можливості, розташування, наміри, відносини і цілі) і на оперативній обстановці, що складається в ході дій.

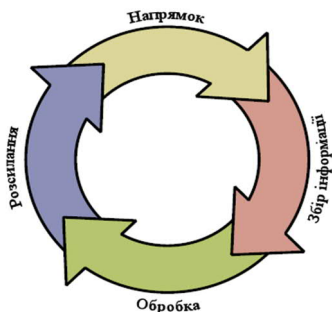

Рис. 2.3. Розвідувальний цикл

0251. Нижче описуються взаємопов'язані види розвідувальної діяльності як бойові функції. Корисні визначення наведені у таблиці нижче.

Термін	Визначення
Розвідка	Результат обробки інформації, яка стосується іноземних держав, противника або потенційних ворожих сил чи елементів, зон фактичних або потенційних операцій. Цей термін також застосовується для діяльності, результатом якої є така інформація, і для організацій, задіяних в такій діяльності ³⁶ .
Розвідка, спостереження і військова розвідка (ISR)	ISR – це складова частина можливостей, яка синхронізує і об'єднує планування та оперативні дії всіх засобів збору даних з обробкою, використанням і розсиланням отриманої інформації для безпосередньої підтримки планування, підготовки і виконання операцій.
Спостереження	Спостереження – це систематичне стеження за повітряним простором, поверхнею землі або підводними ділянками, місцями, людьми або речами за допомогою візуальних, звукових, електронних, фотографічних або інших засобів ³⁶ . Спостереження проводиться за відомим і потенційним противником, загрозами, а також у підтримку операцій на територіях поточних криз і потенційних майбутніх криз. Воно може бути пасивним або активним, таємним або відкритим. Спостереження може містити загальну інформацію для завчасного попередження дій на великій території або надто деталізовану – для приховання конкретної позиції або об'єкта.
Військова розвідка	Розвідка – це завдання для отримання інформації шляхом візуального спостереження або іншими способами про дії і ресурси фактичного противника або потенційного противника, або забезпечення даних стосовно метеорологічних, гідрологічних чи географічних характеристик окремого регіону ³⁶ . Це спосіб, направлений на збір інформації про конкретну місцевість, об'єкти або людей. Розвідувальні завдання можуть виконувати не тільки окремі розвідувальні підрозділи, а й інші військові підрозділи при виконанні службових обов'язків.
Вимоги до збору інформації	Командир встановлює свої вимоги до збору даних з метою забезпечення раціонального обґрунтування і пріоритету для будь-яких розвідувальних дій, а також виокремлює деталі, які сприяють якнайкращому виконанню завдання персоналом розвідувального підрозділу.

³⁶ ААР-6

Маневр

0252. Маневр визначається як використання сили на полі бою з метою виконання завдання шляхом пересування в поєднанні з вогневими можливостями для досягнення вигідного становища щодо противника³⁷. Маневр є засобом зосередження сухопутних сил у вирішальний момент з метою завдання випереджувального удару, зруйнування згуртованості противника шляхом несподіваності, використання психологічного і/або фізичного моменту і домінування. Будучи в основному фізичним явищем, маневр може також мати моральні ефекти, такі як невпевненість, збентеження і параліч. Він включає в себе варіанти відношень: швидкість проти безпеки, ширина проти глибини і концентрація проти розгубленості. При цьому присутній ступінь ризику і сміливості.
0253. Як описано в інших публікаціях НАТО³⁸, теперішня стратегічна обстановка характеризується надзвичайно високим рівнем динамічності і складності. Сили НАТО повинні будуть одночасно мати справу з цілим рядом ситуацій і загроз в одній зоні бойових дій зі значною присутністю невійськових учасників. Маневрування для утримання ініціативи та вигідної позиції буде складним і важким – але життєво важливим.

Вогнева міць

0254. Вогнева міць визначається як використання систем озброєння для створення специфічного смертельного або несмертельного ефекту на ціль³⁹. Як бойова функція вогнева міць забезпечує визначення цілей, інтеграцію і отримання цих ефектів дії зброї. Вогонь може використовуватися для отримання фізичних ефектів (наприклад, знищення або бойові втрати) або психологічних ефектів (таких як зниження морального стану) безпосередньо або опосередковано. Ведення вогню може також створювати негативний вплив – наприклад, спричиняти паралельне знищення цивільного майна та інфраструктури. Тому використовувати вогонь слід розумно.
0255. Ведення вогню часто ведеться спільними засобами. Вони можуть включати в себе вогонь прямим наведенням, вогонь непрямим наведенням (польова артилерія і міномети), безпосередню авіаційну підтримку, військово-морську вогневу підтримку і електронну атаку та інтернет-можливості.
0256. Використання вогню займає центральне місце в плані командира. Застосування вогню надає йому можливість завдати противникові як фізичних, так і моральних збитків, а також підтримати маневр, який забезпечує вигідну позицію.

³⁷ AAP-39

³⁸ AJP-01, AJP-3.

³⁹ AAP-39(E) *Land Definitions*

0257. Деякі корисні терміни, пов'язані з веденням вогню, наведені нижче:

- a. **Вогнева міць** визначається як *кількість пострілів, які можуть бути зроблені з вогневої позиції підрозділом або системою озброєння*. Вогнева потужність є ефективним інструментом проти здатності та волі противника до боротьби і має широке застосування у формуванні умов для операції, захисту та рішучих дій. Вогнева потужність використовується для знищення, нейтралізації та придушення. Для досягнення ефекту при застосуванні вогню слід брати до уваги інтенсивність, тривалість, летальність, точність і дальність стрільби з наявної зброї. Ведення вогню розширює визначення вогневої потужності та включає в себе засоби, які не обов'язково є фізично руйнівними.
- b. Вогневу міць зазвичай можна розглядати як:
 - (1) **Вогнева міць в ізоляції**. Вогнева міць може застосовуватися у відриві від маневру з метою виснаження, затримки або знищення противника. Щоб ведення вогню було ефективним, зброя повинна бути зв'язана з датчиками для виявлення цілей і оцінювання результатів. Існують обмеження на вогневу міць в ізоляції; і це може призвести до збоїв при використанні досягнутих тимчасових ефектів.
 - (2) **Вогнева міць і пересування**. Вогнева міць і пересування посилюють одне одного під час здійснення маневру (як описано вище). Командири, які відповідають за маневр, повинні контролювати, як буде вестися вогонь згідно з їх планом. Це вимагає гнучких механізмів командування і контролю, що дозволяє розподіляти ефекти вогневої потужності між маневреними елементами. Вогнева міць, ймовірно, буде спільною функцією, особливо, у формуванні завдань, але вона повинна бути інтегрованою в загальну схему маневру командира.
- c. **Вогнева підтримка**. Вогнева підтримка визначається як *узгоджене з маневреними силами застосування вогню з метою знищення, нейтралізації або пригнічення противника*⁴⁰. Незважаючи на це визначення вогнева підтримка може застосовуватися як засіб для створення додаткових ефектів, відмінних від знищення або нейтралізації. Вогнева підтримка може бути використана як інформаційна діяльність, така, як демонстрація несмертельних засобів для переконання цільової аудиторії у прийнятті певного курсу дій.
- d. **Спільна вогнева підтримка**. Спільна вогнева підтримка (JFS) визначається як *скоординоване і комплексне застосування всіх*

⁴⁰ AAR-39

платформ зброї, що можуть вести вогонь⁴¹. Вона включає в себе ведення вогню непрямим наведенням сухопутними, повітряними та військово-морськими силами для досягнення необхідних ефектів на наземних цілях для підтримки наземних операцій у повному спектрі конфлікту. Вона здійснює об'єднання непрямого вогню та ефектів для впливу на сили, об'єкти або функції противника. Подробиці можна знайти в A Arty P-5 (STANAG 2484) *Тактична доктрина НАТО систем непрямого вогню*.

- е. **Визначення цілей** при веденні вогню є основним для отримання ефекту і легітимності. Це регулюється детальними процесами на кожному рівні операцій альянсу. Деталі процесу знаходяться в AJP-3.9.

Захист

- 0258. Захист є функцією, яка традиційно розглядає союзні війська під загрозою – функція захисту своїх військ. **Захист сил** визначається як усі заходи і засоби для доведення до мінімуму вразливості персоналу, об'єктів, озброєння та операцій на будь-яку загрозу і у всіх ситуаціях з метою збереження свободи дій та оперативної ефективності військ⁴². Це має важливе значення для підтримки боєздатності та свободи дій. Так само, як для захисту проти нападу на свої сили і навколишнє середовище, існує моральний та юридичний обов'язок захищати мирне населення⁴³. Абсолютно очевидно, що слід захищати інші організації, з якими існує співпраця в комплексному підході.
- 0259. Захист мирного населення буде спільною відповідальністю сил і осіб Альянсу. Ця відповідальність включається в бойові функції, оскільки це, ймовірно, буде потребувати застосування збройних сил. Незалежно від того, чи відбуватиметься уникання побічної шкоди або призначення сили для вирішування проблем біженців, треба буде захищати всіх тих, хто працює в нашому регіоні.
- 0260. Захист сил охоплює всі заходи з мінімізації наслідків можливих загроз для бойової потужності компонентів своїх сил. Це охороняє війська від раптового нападу, блокування або участі в не своєчасних вирішальних боях. Схожі приклади включають броньовий захист, камуфляж, процедуру сигналізації та оповіщення стану бойової готовності, протиповітряну оборону, розосередження сил, нейтралізацію саморобних вибухових засобів, CBRN (ХБРЯ)

⁴¹ AAR-6

⁴² AAR-6

⁴³ Визначена в AAR-39 як окрема особа в зоні бойових дій, яка не озброєна і не бере участі у будь-якій діяльності в підтримку сил, задіяних у військових діях.

захист і радіоелектронний захист. Загрози можуть з'являтися з різних джерел – противник, інсайдерська загроза або навколишнє оточення.

0261. Для того, щоб залишатися в змозі досягати цілей, заходи захисту сил повинні бути спрямовані на недопущення створення перешкод для свободи пересування і оперативної ефективності. Це особливо актуально стосовно ініціативи. Військове формування, над яким домінують проблеми захисту сил, втратить наступальний дух і буде не в змозі захопити ініціативу. У своїх рішеннях командири повинні постійно зрівноважувати потреби сил захисту та ініціативу.
0262. **Протиповітряна оборона.** Противник може використовувати свій повітряний компонент, щоб отримати достатню перевагу на початку повітряних атак проти сил НАТО. Протиповітряну оборону слід розглядати як захист окремих цілей і цілей регіону. Коли місце знаходження частини або об'єкта визначено, мета полягає в тому, щоб захистити функціональні можливості. Коли визначений регіон, мета полягає в тому, щоб зберегти власну свободу пересування, не даючи противнику можливості бути присутнім у повітрі над цією місцевістю. Командири і їхні підлеглі повинні мати на увазі, що можливості протиповітряної оборони не безмежні, тому після пересування дислокації навіть одного елемента може порушитись уже досягнутий багато-рівневий та частково перехресний захист.
0263. **Військово-інженерна справа.** Військові інженери відповідають за проектування, виділення ресурсів і побудову відповідної захисної інфраструктури, включаючи тренувальні табори та об'єкти, які вимагають спеціальних навичок і спеціальних технічних знань. Основні завдання пов'язані з польовими укріпленнями, включаючи колективний захист від CBRN (ХБРЯ) атак і надання допомоги в маскуванні, укритті та введенні противника в оману. Інженери також необхідні для виконання завдань мобільності у підтримці своїх сил і створенні завад мобільності військам противника, в тому числі знешкодження боєприпасів, виявлення зон мінування, розмінування доріг і підтримці дій із знешкодження саморобних вибухових засобів. Інженери також дають рекомендації щодо відповідних фізичних захисних заходів, включаючи перешкоди, пункти спостереження, системи попередження/виявлення і маскування. Їхні поради також необхідні для захисту від наслідків, викликаних стихійними лихами.
0264. **Місцезнаходження.** Позиції об'єктів союзних сил використовують пасивні заходи захисту, оскільки активні системи рідко є в наявності. Розосередження, яке використовує існуючі засоби, маскування і радіоелектронний контроль, є деякими з можливих

- дій. На основі цього аналізу війська збільшать свою здатність виконувати основні функціональні завдання і зменшать необхідність призначення бойових частин для виконання функцій захисту.
0265. **Електронний захист.** Електронні заходи захисту (ЕРМ) призначені для ефективного і дієвого використання електромагнітного спектра та підтримки надійного захисту за допомогою ЕМ-енергії. План радіоелектронного контролю буде відображати всі передбачені заходи.
0266. **Захист від CBRN.** Операції захисту, вжиті проти суперника, який володіє або вдає, що володіє CBRN-зброєю, створюють додаткову проблему силам захисту. Сили будуть змушені вжити відповідних заходів для захисту особового складу (фізично і морально), об'єктів, озброєння та матеріальних засобів. Такі заходи вкрай необхідні у зв'язку з характером загрози, але це буде перешкоджати можливостям цих військ. Швидкість і маневреність будуть нижчими, буде знижена витривалість. Ґрунтуючись на розвідувальних даних і результатах CBRN-розвідки, командири повинні призначати заходи підготовки.
0267. **Медичне обслуговування.** Профілактичні заходи медичного характеру та інформація про санітарний стан докільця є важливою складовою захисту сил. Сили повинні вчасно отримати належні щеплення і дислокуватися після стоматологічної перевірки та перевірки фізичної форми. У рамках підготовки перед розгортанням війська повинні бути проінформовані про небезпеку для здоров'я зі сторони місцевої флори і фауни. Також повинні бути проведені лекції з культури поведінки.

Тилове забезпечення

0268. **Тилове забезпечення** – це бойова функція, яка створює для особового складу, логістики та інших служб необхідну підтримку для забезпечення і продовження операцій до успішного виконання місії (вираз з АJP-3). Вона включає в себе всі аспекти тилового забезпечення з підтримки військового потенціалу. Йдеться не тільки про очевидні логістичні елементи, такі як постачання, технічне обслуговування та медичну допомогу, а й про ширші питання, зокрема розгортання зі своєї військової бази, зміну військ, передислокацію і відновлення сил, а також підтримку, що надається військовими інженерами, таку як інфраструктура і водопостачання. Крім того, ця функція включає в себе підтримку морального стану військ. Таке забезпечення впливає на темп, тривалість та інтенсивність усіх операцій. Тому вона є інтегральною функцією, що впливає на планування і виконання кожного етапу операцій, битв і боїв.

Протягом усієї історії успішні командири визнавали важливість логістики та управління. Британський генерал Сміт як командувач першої (UK) танкової дивізії під час війни в Іраку 1991 року констатував, що «...командир може вести бій тільки тоді, коли він його може забезпечити...», наголошуючи, що командири повинні повністю враховувати труднощі, пов'язані з тиловим забезпеченням.

0269. Оперативна обстановка, описана в главі 1, створює багато проблем для тилового забезпечення. Експедиційні операції стикаються з широким колом загроз у потенційно розосередженій зоні операцій. Забезпечення таких операцій є досить складним завданням. Розосередження може призвести до того, що експедитори будуть вимушені пересуватися по незахищених шляхах сполучення через незайняті райони. Може знадобитися бій для підтримання цього пересування. Противник може атакувати адміністративні та логістичні групи замість бою з військами, і їх захист повинен бути спланованим із самого початку. Краще знання ситуації може допомогти уникнути деяких загроз, але тиліві сили та засоби повинні мати аналогічний рівень мобільності та фізичного захисту, як і ті підрозділи, які вони підтримують. Солдати тилового забезпечення повинні мати зброю, датчики, засоби зв'язку і бойові навички, щоб захистити себе та свої ресурси.
0270. **Спільне, міжвідомче і багатонаціональне матеріально-технічне забезпечення.** На рівні театру воєнних дій може діяти спільна організація, відповідальна перед командувачем спільних сил за планування, координацію та виконання матеріально-технічного забезпечення, яка використовує призначені національні ресурси, ресурси країни, що приймає, або комерційні ресурси. Таким чином, це було б засобом, за допомогою якого НАТО може здійснювати багатонаціональну підтримку забезпечення операцій і прийому, зосередження військ та їх переміщення до фронту (RSOM). Наземний компонент не буде діяти сам, оскільки операції майже напевно будуть спільними і багатонаціональними, і важливе значення матиме робота з координування тилового забезпечення. Рационалізація забезпечення збільшує доступність ресурсів і оптимізує організацію забезпечення. Загальна спільна, міжвідомча і багатонаціональна доктрина покращує взаємосумісність і підвищує оперативну ефективність. Метою є спільна, міжвідомча та багатонаціональна взаємодія, де загальна підтримка є більшою, ніж в окремих елементах в ізоляції. Багатонаціональна логістика описується в AJP-4 (B) *Доктрина спільної логістики НАТО*. Детальна наземна логістика описана в ALP-4.2.
0271. **Планування матеріально-технічного забезпечення.** Оскільки багато операцій із забезпечення є довготривалими, дуже важливо,

щоб планування забезпечення було включене в оперативне планування. Воно також повинно бути різностороннім, і його підтримка має бути спільною та багатонаціональною, де це необхідно. Інтеграція стратегічних, оперативних і тактичних зусиль для підтримки завдання може потребувати від командирів впливу на адміністративні та логістичні функції за межами своїх організацій.

Основні функції АТР-3.2.1

0272. Для того, щоб здійснити маневрений підхід на тактичному рівні, важливе значення має розуміння основних елементів операції, або чотирьох основних функцій (**знайти противника, блокувати противника, завдати удар противникові і розвивати успіх**). Якщо функції знайти і блокувати противника створюють умови для подальших дій, то ураження противника і розвиток успіху можуть мати вирішальне значення. Оборонні або наступальні дії, призначені для блокування противника, можуть створити умови для наступу і завдання удару. Якщо дозволяють обставини, повинні бути використані операції, призначені в першу чергу знайти, блокувати або завдати удар противникові. Оперативний досвід показує, що знаходження противника, його блокування, удар по ньому і розвиток успіху слід проводити паралельно, або принаймні забезпечити плавний перехід від одного до іншого.
0273. Особовий склад військових сил і поліції в поєднанні з дипломатичними зусиллями та інформаційною діяльністю і рекомендаціями з інформаційних операцій блокують повстанців. Місцеві сили можуть також допомогти знайти і блокувати противника, і вони були успішно використані в багатьох кампаніях. Спецназ, військові і поліцейські підрозділи, а також правова система сприяють завданню ударів. Розвиток успіху як у бойових, так і в небойових діях передбачає використання переваги в ситуації, що розвивається, відповідно до намірів вищого командира. Наприклад, місцеві тактичні успіхи проти повстанців можуть дозволити свободу пересування для збройних сил, цивільної поліції, урядовців і гуманітарних працівників, і повинні бути негайно та активно використані завчасно запланованою інформаційною діяльністю. Цей процес, в разі його використання, може допомогти завоювати «серця і уми» населення і дозволить відбуватися економічному і політичному розвитку.
0274. **Знаходження противника.** Знаходження противника є основною функцією, яка продовжується протягом операції. Вона включає в себе розвідку, виявлення місця розташування, ідентифікацію, відстеження і оцінювання противника. Сили можуть бути спрямовані конкретно на ведення боротьби за інформацію, особливо на

- початкових етапах операції. Незалежно від її джерела інформація рідко буває повністю надійною. Може знадобитися перевірка або підтвердження з інших джерел. Занадто багато інформації може викликати розбіжності, які можуть перешкоджати прийняттю рішень.
0275. Для успішного пошуку противника потрібно набагато більше фізичних та розумових зусиль, ніж просто знайти місце знаходження противника. Командир має набагато більше шансів на успіх, якщо він знає організацію і потенціал противника, які його наміри, як він веде бій і як він може реагувати на спільні дії, ніж якби він просто знав про позицію противника. Не менш важливо встановити, де противника нема, і визначити, що він навряд чи буде робити у певний момент, оскільки це може сприяти раптовому удару і розвитку успіху. Пошук також включає в себе оцінку фізичного, етнічного та політичного оточення. Це дозволяє командирові зрозуміти контекст та обґрунтувати дії противника. Отримання даних з широкого спектра джерел сприяє якості інформації, яка допомагає командирові сформулювати план.
0276. **Блокування противника.** Блокування означає завадити цілям противника, відволікти його і тим самим позбавити його свободи дій. При цьому отримується свобода дій для себе. Бій є конфронтаційним і смертельним; противник буде уникати удару і поразки, якщо його свобода дій не буде обмежена. Важко ефективно вразити противника, якщо він не заблокований. Крім того, противник, який не має ніякої свободи дій, не може диктувати хід тактичних дій, тому що він втратив ініціативу. Позбавлення противника свободи дій має як фізичні, так і моральні аспекти. Фізично його сила може бути заблокована або пов'язана з перешкодами. Морально він заблокований, якщо вірить, що в нього немає свободи дій. Обман або відволікання може відігравати важливу роль. Часто найпростіший спосіб стримати противника – це атакувати щось, що він повинен захищати. Це розкриває його сили. Обман може стримати його, поки не розкриється, але може бути занадто пізно для повернення ініціативи.

Дії авіації, які передували штурмовій операції «Буря в пустелі» в 1991 році, значною мірою допомогли блокувати іракські оперативні резерви (елітні дивізії Республіканської гвардії), але також була організована серйозна операція із введення противника в оману. Біля берегової лінії Кувейту було розгорнуто десантне оперативне з'єднання, погрожуючи висадкою, що відволікло увагу іракських командирів від їх правого флангу, де коаліція завдала удар, охоплюючи велику частину сил противника, розташованих у Кувейті. Цей приклад демонструє цінність блокування противника декількома різними способами.

0277. **Завдання удару противникові.** Завдати удар означає провести маневр, після чого перейти в наступ для досягнення мети місії.

a. **Маневр.** Маневр отримує позиційну перевагу щодо противника, завдяки чому можна застосувати свої сили. Маневр означає більше, ніж пересування в поєднанні з вогнем. Він дозволяє сфокусувати бойову потужність для найбільшого ефекту. Він унікає сильних сторін противника і використовує слабкості. Поняття води, що протікає крізь поверхні і щілини, допомагає зрозуміти концепцію. Вода стікає з поверхні – перевага противника, і протікає крізь щілини – слабкість противника. Форми маневру будуть детальніше описані в АТР 3.2.1, а як бойові функції – у главі 4.

b. **Наступальні дії.** Наступ у бою включає в себе захоплення об'єктів, знищення сил противника. Вогнева міць і пересування військ сконцентровані завдяки одночасності і темпу, щоб застосувати ударну міць і несподіванку та зломити волю і згуртованість противника. Така координація використовує найкращим чином більшість додаткових характеристик тактичних можливостей, концентруючи сили на потрібній точці для отримання успішного результату.

0278. **Розвиток успіху.** Розвиток успіху як основна функція – це захоплення можливості досягти мети вищого або виконати якусь частину наміру безпосереднього командира. Позаплановий розвиток успіху вимагає дій, непередбачених завданням. Отже, він може замінити завдання, зазначене в наказах. Це може трапитися будь-коли під час виявлення противника, блокування або завдання йому удару. Командир повинен постійно шукати такі можливості, і коли вони трапляються, активно їх використовувати. Використання можливостей слід очікувати від підлеглих. Їм не треба говорити про це, а тільки зазначати, до якого ступеня вони можуть розвивати успіх, якщо це абсолютно необхідно.

Як сказав британський адмірал Гораціо Нельсон своїм капітанам перед битвою на Нілі в 1798 році, „спочатку здобудьте перемогу, а потім використайте її найкращим чином.”

Німецький генерал фон Мольтке-старший дав рецепт успіху на оперативному рівні: це «розвідка, перемога і розвиток успіху», які можна було б описати сьогодні як агресивну розвідку, тактичний успіх і використання можливостей.

Тактична діяльність

0279. Військові сили забезпечують усі можливості, потрібні для виконання бойових функцій. Вони діляться на **наступальні, оборонні, стабілізувальні і стимулювальні дії**, які включають в себе широкий спектр додаткових дій, що перелічені в Додатку 3А. Повний

спектр цих тактичних дій і доктрина, яка підтримує їх використання, описані в АТР-3.2.1. Цей документ містить загальне розуміння і підхід до спільних наземних тактичних операцій, і з ним повинен ознайомитись кожен командир та особовий склад, задіяний у наземних операціях тактичного рівня.

Оперативні зобов'язання, що стосуються цивільних осіб

0280. Як правило, відповідальність за забезпечення основних потреб населення несе уряд країни, що приймає, або призначені державні органи, установи і організації. Якщо це неможливо, збройні сили забезпечують мінімальний рівень громадянської безпеки і відновлення основних послуг для місцевого населення, доки громадянська влада або країна, що приймає, зможуть це зробити.
0281. Усі операції морально і юридично вимагають сил для виконання мінімальних, основних стабілізаційних завдань із захисту і забезпечення добробуту цивільного населення. Кожний бойовий наказ має на увазі сили або організації для виконання таких завдань. Ці завдання забезпечують мінімальні рівні безпеки, їжу, воду, дах над головою і медичну допомогу. Командири повинні докласти всіх зусиль для того, щоб гарантувати, що якщо немає жодної цивільної установи або установи країни перебування, яка може допомогти, то військові сили або організації повністю виконують завдання.
0282. Командири забезпечують ресурсами ці мінімальні основні стабілізаційні завдання. Коли потреба в ресурсах перевищує можливості організації, командувачі надають додаткові ресурси. Іноді командири забезпечують командування інформацією, необхідною для надання додаткових ресурсів щодо задоволення потреб. В інших випадках вони просять вищих командирів передоручити оперативне виконання завдання іншим. Командири на всіх рівнях оцінюють доступні ресурси, щоб визначити, як найкраще виконати ці мінімальні важливі завдання і який ризик при цьому вони можуть взяти на себе.

Боездатність

0283. Боездатність реалізує бойову потужність через бойові функції. Традиційно боездатність визначається як сукупність усіх руйнівних засобів, які військове формування може застосувати проти противника у певний момент⁴⁴. Однак сьогодні спільні наземні операції реагують на більш широке коло ситуацій, де сили мають інші завдання, які можуть не бути руйнівними і можуть не бути спрямовані на противника. Таким чином, боездатність треба бачити як

⁴⁴ ААР-6

вимірювану силу, яку можна застосувати в конкретній місії в конкретний момент часу. Її треба постійно генерувати і часто протягом тривалих періодів. Боездатність – це не тільки руйнівні засоби, а й плюс конструктивні та інформаційні можливості, якими військові формування можуть скористатися зараз. Наземні сили створюють боездатність шляхом перетворення загальних військових можливостей в орієнтований ефективний потенціал, спрямований на конкретне завдання в часі та просторі.

0284. Командири слідкують, щоб сухопутні сили мали достатню потенційну боездатність для виконання завдання. Кожна частина – незалежно від типу – або формує, або підтримує боездатність. Все допомагає операціям. У підсумку наземні сили використовують боездатність, щоб перемогти противника й оволодіти ситуацією.
0285. Командири врівноважують здатність до масових смертельних і не смертельних дій з необхідністю розгортання та підтримки формувань, які здійснюють ці дії. Вони врівноважують у прискореному часі виконання місії з можливістю підтримувати сили. Підтримка боездатності протягом операції має важливе значення для успіху. Командири формують групи тимчасового складу, щоб збільшити можливості сил з початковою підготовкою. Наступні формування нарощують витривалість і здатність діяти в глибині. Генерації боездатності сприяють багато факторів, використовуючи резерви, зосереджуючись на спільній підтримці, замінюючи задіяні сили, організовуючи тилове забезпечення для збереження темпу і синхронних дій.
0286. Командири досягають успіху, застосовуючи високу боездатність. Боездатність не є числовим значенням. Військові планувальники можуть оцінити її, але не кількісно. Боездатність завжди відносна. Вона має значення тільки щодо умов і можливостей противника. Це стосується тільки часу і простору, де боездатність і застосовується. Те, як противник створює і застосовує боездатність, може також істотно відрізнятись від власних сухопутних сил. Планувальники дуже ризикують, коли припускають, що можливості противника такі самі, що й у нас. Перед операцією боездатність є нереалізованим потенціалом. За допомогою керівництва командири використовують цей потенціал для збільшення і зміцнення сил. Командири також реалізують потенціал для формування оперативного середовища і доповнення дій через бойові функції. Боездатність стає вирішальною, коли досвідчені командири очолюють формування з добре навченими солдатами. Командири застосовують боездатність для забезпечення виконання основних функцій.

РОЗДІЛ 3 – ДОКТРИНА ДЛЯ НАЗЕМНИХ ОПЕРАЦІЙ

У Розділі 3 надаються інструкції для доктрини НАТО,
які підтримують проведення наземних операцій

Вступ

0301. Темою Розділу 1 став конфлікт і можлива участь у ньому НАТО. Було розглянуто природу конфлікту на суші і конкретні завдання, які він виконує. Потім була описана роль сухопутних військ і їх участь у масштабних спільних операціях.
0302. Темою Розділу 2 стали основи наземних операцій; підходи до вирішення проблем, використання концептуальних основ, прагнення нав'язати свою волю противникові в бою або іншими шляхами та організація зусиль щодо досягнення цієї мети.
0303. У Розділі 3 будуть розглянуті процеси, які перетворюють ці теорії в практичні дії на суші. Це механізм, який підтримує оперативне мистецтво командира, переводячи стратегічні цілі в тактичні дії.
0304. Загальна доктрина альянсу дозволяє звести до мінімуму проблеми в його діяльності і покращити результат. Треба зрозуміти мету цих принципів і філософії, та використовувати їх так, щоб керувати нашим мисленням. У той час як філософія і принципи (АJP-3,2) забезпечують керівництво і курс для нашого мислення при розгляді детальної тактичної доктрини (3.2.1 АТФ/3.2.2) наша мова має бути чіткою і недвозначною. Наприклад, значення терміна «тактичний» має бути добре зрозумілим усім, щоб упевнитися, що можна взаємодіяти без проблем або непорозумінь.

Планування спільних операцій

0305. У відповідь на кризу НАТО може ініціювати військову відповідь. Командир оперативного рівня і персонал планують, виконують і підтримують воєнні кампанії та основні операції (також відомі як «участь у кампаніях»). Стратегія (на більш високому рівні) і тактика (на нижчому рівні) об'єднані визначенням оперативних цілей. Оперативний рівень командування далі керує тактичними операціями в місці та часі для виконання цих оперативних цілей і для досягнення кінцевого стану бойових дій.
0306. У тактичній операції військове формування виконує своє завдання, здійснюючи щонайменше один або декілька тактичних заходів відповідно до концепції операцій і використовуючи один або декілька типів маневру. Це поєднання тактичних заходів, яке забезпечує стратегічний успіх, називається „оперативним мистецтвом” (див. АJP-5).

0307. Кожна тактична операція буде використовувати ряд наступальних, оборонних, стабілізувальних та стимулювальних тактичних дій. Командири в основному вільно вибирають і змішують ці чотири групи тактичних заходів доти, доки вони залишаються в рамках параметрів загального наміру командира. Це дає їм можливість діяти відповідним чином у реальній ситуації. Рівні насильства, які трапляються, можуть виглядати переважно як постійно мінлива мозаїка, ніж цілісна картина.
0308. У тактичних операціях пропорція зусиль між наступальними і оборонними тактичними заходами буде зміщуватися в залежності від їх характеру. Стимулювальні заходи об'єднують ці дії, а стабілізувальні заходи будуть або проводитися в підтримку головного удару, або будуть менш помітною лінією в рамках операції. Успіх у цих тактичних операціях зазвичай безпосередньо зв'язаний з поразкою, нейтралізацією або ізоляцією противника. Можливість проводити такі види тактичних операцій є основною характерною рисою сухопутних військ.
0309. У стабілізувальній тактичній операції основною метою буде надання допомоги іншим організаціям. Тому успіх пов'язаний з успіхом цих інших організацій. Рівень безпеки може сильно змінюватися і, таким чином, впливати на важливість і роль військовиків. Характер і мета цього виду тактичної операції робить акцент на необхідності стабілізації тактичних заходів. Силам, можливо, навіть необхідно тимчасово взяти на себе завдання, які зазвичай є в компетенції інших організацій. Можливу необхідність у наступі та обороні, з метою забезпечення простору для стабілізаційної діяльності, не слід ігнорувати.
0310. Як підсумок у будь-якій кампанії, в будь-який час або в будь-якому місці всі види тактичних заходів можуть бути необхідними, незалежно від рівня загального насильства або теми кампанії. Командир тактичної ланки може вибрати і змішати заходи зі всіх чотирьох типів тактичних заходів для розробки тактичних операцій. Командир оперативного рівня може віддати наказ і організувати кілька паралельних і послідовних тактичних операцій для досягнення оперативних цілей у рамках будь-якої теми кампанії (рис. 3.1).

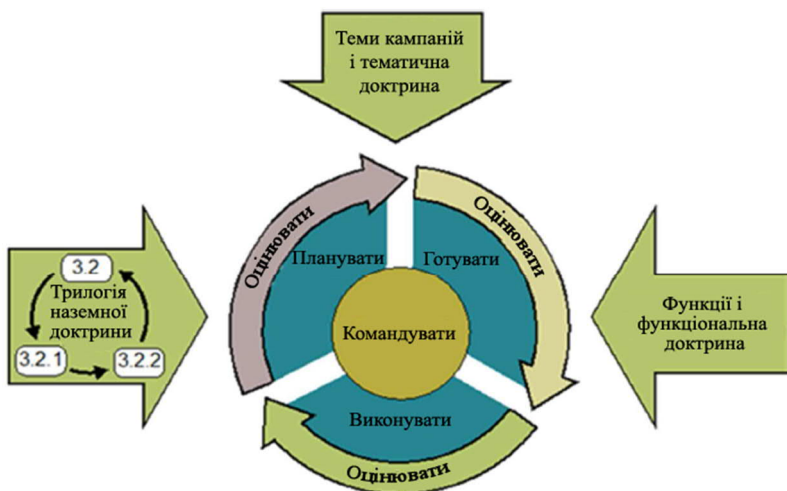

Рис. 3.1. Внесок доктрини в процес командування

Внесок доктрини

0311. Детально ці процеси описуються в ряді спільних документів альянсу, які організовані в доктринальну «архітектуру». На вершині знаходяться важливі і ключові документи, які містять інформацію про проведення всіх спільних операцій. Вони охоплюють операції, розвідку, матеріально-технічне забезпечення, планування і системи зв'язку та інформації (CIS). Ці документи залишаються центральними для планування і проведення наземних операцій, і їх слід читати для розуміння і вирішення конкретних проблем, пов'язаних з наземним середовищем.
0312. Наземні операції описані в цьому документі (АЖР-3.2) і в двох тісно пов'язаних другорядних документах. Описуємо ці три документи як «трилогію» об'єднаної наземної доктрини. АЖР-3.2 забезпечує стійкі принципи та основні положення і перехід до подальшої доктрини, АТР-3.2.1 «Наземна тактика» надає детальну інформацію про те, як сухопутні війська проводять тактичні дії, а АТР-3.2.2 «Командування та управління сухопутними військами» надає докладну інформацію про те, як проводяться наземні операції.
0313. Наземні операції ніколи не будуть існувати в ізоляції; вони стануть частиною ширшої кампанії. НАТО класифікує кампанії за темами. Доступні теми – це воєнні дії в мирний час, підтримка миру, безпека і бій. Для кожної з цих тем може бути доступна додаткова доктрина, щоб доповнити трилогію. Вона називається «тематичною доктриною».

0314. Для того, щоб підтримати конкретні завдання сухопутних сил, існують другорядні рівні «функціональної доктрини». Вони забезпечують стандартизацію між персоналом спеціалістів та операторів союзників.
0315. Керівництво проведенням спільних наземних операцій забезпечує низку публікацій доктрин НАТО. АJP-3 розкриває тему «операції є операціями». Це спроба пояснити, що спільний підхід до всіх завдань слід розглядати як операції. Таким чином, він розкриває доктрину спільних операцій, які можна застосовувати до всіх операцій союзників. Це також стосується і АJP-3.2, але тут увага зосереджується на характері операцій в наземному середовищі.
0316. Функціональна доктрина, яка міститься у різноманітних документах на підтримку спільних тактичних дій, описана в додатку 3А.

Додаток 3А

ВИКОРИСТАННЯ ДОКТРИНИ В НАЗЕМНИХ ОПЕРАЦІЯХ

Діяльність	Доктрина
Підготовка	
Перед операцією персональна професійна розробка вимагає вивчення основних принципів доктрини НАТО. Вони описані на вищому рівні в АJP-01 і для наземних операцій – у Розділі 1 цієї публікації АJP. - Принципи спільної доктрини - Основи наземної спільної доктрини - Меморандум наземної доктрини НАТО - Визначення	АJP-01, Розділ 1 АJP-3.2, Розділ 1 (публікується) Oxford English Dictionary, AAP-6, AAP-39
Формування сил	
Коли система реагування НАТО задіяна на кризи, SACEUR визначає розмір і форму сил, необхідних для операції. Для командування операцією буде призначений штаб спільних або окремих сил. Згідно з останнім стандартом НАТО командирів спеціальних компонентів може не бути. - Стратегія альянсу – „як ми досягли цього” - Початок спільної операції - Формування сил - Підготовка Отже, можна перевірити ефективність сил; командир буде використовувати філософську концепцію бойової потужності. Ця концепція оцінює підтримку фізичних, концептуальних і моральних компонентів для забезпечення збалансованої та стабільної структури.	АJP-01(D), Розділ 6 АJP-1 paras 0107-0109. АJP-3 Розділ 2 Розділ 3 АJP 3.2, Розділ 2

Планування спільних операцій	
Командир спільних сил планує операцію, керуючись АJP-01, Розділ 5 і АJP-5 <i>Спільна доктрина НАТО для оперативного планування</i> . У них даються інструкції з оперативного мистецтва і оперативного планування. Особлива увага приділяється характеру операцій в наземних умовах, що можна знайти в АJP-3.2 <i>Спільна доктрина НАТО для наземних операцій</i> .	AJP-01(D), Розділ 5 АJP-5 АJP-3.2
Планування наземних операцій	
Командир наземного компоненту/командир оперативного рівня буде розробляти планування участі в кампанії сухопутних сил. Він буде виконувати вже описані інструкції з планування, але також буде розглядати повний спектр наземної тактики і конкретні проблеми управління сухопутними військами. Це описано в АТР-3.2.1 <i>Наземна тактика</i> і АТР-3.2.2 <i>Управління сухопутними військами</i>. У процесі планування командирів відводиться досить специфічна роль. При переході стратегічних цілей у план, який складається з тактичних дій, потрібне оперативне мистецтво. Діяльність, яка підтримує цей процес, називається „візуалізацією”. Вона має 3 етапи, як описано в <i>Управлінні наземними операціями</i>: - Розуміння – командирів треба зрозуміти обстановку, в якій він буде діяти. Йому треба зрозуміти противника, його намір і можливості. Йому треба зрозуміти свої власні сили, їх сильні та слабкі сторони у порівнянні з противником. - Визначення кінцевого стану – щоб досягти визначених стратегічних цілей, командир повинен візуалізувати кінцевий стан, що забезпечується цими етапами. - Візуалізація динаміки, яка провадить командира з місця, де він знаходиться зараз, туди, де він хоче бути. Він уявляє розвиток подій між своїми силами, силами противника і оточенням у перспективі до досягнення кінцевого стану. У кінці етапу візуалізації командир зможе надати свій план і визначити завдання для штабу та підлеглого особового складу.	АТР-3.2.1 АТР-3.2.2, Розділ 2 АТР-3.2.2

Виконання	
Командир досягає результатів основних операцій і бойових дій наступним чином: - ставить завдання; - визначає черговість і розподіл ресурсів (сил та іншого типу джерел, що є у країн альянсу); - оцінює ситуацію і ризики; - вирішує, де і коли зробити коректування; - використовує резерви; - бачить, чує і розуміє потреби підлеглих осіб та вищих начальників; - координує і мотивує організацію з виконання місії; - віддає накази, використовуючи наказову форму дієслів.	АТР-3.2.1 АТР-3.2.2 АТР-3.2.1, Додаток
Теми	
Залежно від теми кампанії подальші поради можна знайти в тематичних випусках публікацій доктрин. Це: - Операція з реагування на кризову ситуацію, крім статті 5 - Протиповстанські операції - Миротворчі операції - Операції з евакуації цивільних (NEO) - Підтримка цивільної влади - Стабілізаційні дії	AJP-3.4 AJP-3.4.4 – Протиповстанські операції AJP-3.4.4.1 – Протиповстанська тактика AJP-3.4.1 AJP-3.4.2 AJP-3.4.3 АТР-3.2.1.1
Функції	
Для штабних спеціалістів і для різних родів військ та служб існує доктрина НАТО про взаємосумісність. Більша частина цієї доктрини – офіційна, її мета – забезпечити чітке розуміння термінів і процедур між союзниками. Категорії: - Розвідка Процедура збору даних. Контррозвідка Агентурна розвідка (HUMINT) Допит військовополонених Військова розвідка і спостереження - Застосування вогню - Спільне виявлення цілей - Військова інженерна справа - Захист сил	AJP-2 AJP-2.1 AJP-2.2 AJP-2.3 AJP-2.5 AJP-2.7 AArty P-5 (STANAG 2484) NATO Тактична доктрина, Ведення вогню непрямым наведенням AJP-3.9 AJP-3.12 (B) – військова інженерія, АТР-52B Документ, військова інженерія, сухопутні сили (буде замінений на

CIMIC	АТР-3.12.1 – Військова інженерна справа) АJP-3.14 АJP-3.4.9
Спільні дії	
При взаємодії сухопутних військ з повітряними або морськими силами виникає необхідність у чітких діях. Прикладами такої доктрини є наступне: - Вертольоти в наземних операціях - Сили спеціального призначення - Морські десантні операції - Безпосередня авіаційна підтримка - Розгортання сил	АТР-49(F) АJP-3.5 АТР-8(B) АJP-3.3.2 АJP-3.13
Матеріально-технічне забезпечення	
Протягом кампанії – від початку і до кінця – персонал тилового забезпечення буде постійно зайнятий. Основними факторами тилового забезпечення завжди будуть: - Місце призначення - Відстань - Попит - Тривалість Дії різних елементів персоналу J1/J4 і тилової підтримки описані в документах НАТО: - Спеціальне видання - Логістика (доктрина з логістики для наземних операцій – ALP-4.2) - Пересування і транспорт - Підтримка країни перебування військ - Багатонаціональна підтримка - Медичне забезпечення - Група підтримки об'єднаного тилового забезпечення - Поліція	АJP-4, ALP-4.2 АJP-4.4 АJP-4.5 АJP-4.9 АJP-4.10 АJP-4.6 АJP-4.7
Термінологія і символіка	
Визначення слів і фраз покладається в основному на словник Oxford English Dictionary (OED). Якщо НАТО потрібне своє пояснення, визначення знаходяться у лексиконі конкретного документа або узгоджуються на вищому рівні. Узгоджені терміни для наземних операцій – див. в AAP-39, узгоджені терміни НАТО – див. у AAP-6. Військові терміни знаходяться в APP-6.	OED AAP-39 AAP-6 APP-6

Словник

Частина 1 – Акроніми та аббревіатури

AD	air defence	протиповітряна оборона
AJP	Allied Joint Publication	спільна публікація НАТО
ATP	Allied Tactical Publication	тактична публікація НАТО
C2	command and control	командування і управління
CBRN	chemical, biological, radiological and nuclear	хімічна, біологічна, радіологічна і ядерна (ХБРЯ) зброя
CIMIC	civil-military co-operation	військово-цивільна взаємодія
CIS	communications and informationsystems	системи зв'язку та інформації
Info Ops	information operations	інформаційні операції
ISR	intelligence, surveillance and reconnaissance	розвідка, спостереження і військова розвідка
JOA	joint operations area	зона спільних операцій
LCC	land component command(er)	командир сухопутного компоненту
MC	Military Committee	Військовий комітет (НАТО)
NAC	North Atlantic Council	Рада НАТО
NATO	North Atlantic Treaty Organization	Організація північноатлантичного договору
NGO	non-governmental organization	неурядова організація
PSYOPS	psychological operations	психологічні операції
ROE	rules of engagement	правила ведення бойових дій
SOF	special operations force	Сили спеціальних операцій
STANAG	NATO standardization agreement	угода про стандартизацію НАТО
UN	United Nations	Організація Об'єднаних Націй

Частина 2 – Терміни і визначення

Administration – адміністрація, управління

Управління внутрішніми справами частин і підрозділів (NTMS – Узгоджено НАТО)

amphibious operation – десантна операція

Військова операція, розпочата з моря морськими силами на кораблях з метою висадки десанту з урахуванням тактичних вимог до навколишнього середовища в межах від допустимого до ворожого (NTMS – Узгоджено НАТО)

area of operations – зона бойових дій

Територія, визначена командиром об'єднаних сил у рамках спільних операцій для проведення конкретних військових дій (NTMS – Узгоджено НАТО)

asymmetric threat – асиметрична загроза

Загроза, яка виникає з потенційного використання різних засобів або методів з метою ввести в оману сили противника, використовуючи його слабкості для отримання непропорційного результату (NTMS – Узгоджено НАТО)

Attack – атака

Проведення наступальної дії проти конкретної цілі (NTMS – Узгоджено НАТО)

attack helicopter – штурмовий вертоліт

Вертоліт, спеціально розроблений для використання різних видів зброї для атаки і знищення цілей противника. (NTMS – Узгоджено НАТО)

attrition – бойові втрати

Зниження ефективності сил через втрату особового складу і ресурсів (NTMS – Узгоджено НАТО)

battlespace – бойова обстановка

Оточення, фактори і умови, які треба враховувати при застосуванні боєздатності, захисті сил або для успішного виконання завдання. Включає в себе морське, наземне, повітряно-космічне середовище; сили противника і свої сили, які там знаходяться; об'єкти; погоду на землі і в космосі; загрози для здоров'я; місцевість; електромагнітний спектр; інформаційне середовище в зоні спільних операцій та інших сферах, що становлять інтерес (NTMS – Узгоджено НАТО)

campaign – кампанія

Ряд військових операцій, запланованих і проведених для досягнення стратегічної цілі. (NTMS – Узгоджено НАТО)

close air support – безпосередня авіаційна підтримка

Повітряні дії проти безпосереднього противника, які потребують ретельного узгодження кожного повітряного завдання з вогневою підтримкою і пересуванням своїх сил (NTMS – Узгоджено НАТО)

combat power – боєздатність

Всі засоби руйнівної сили, які військове формування може застосувати проти противника в певний момент часу (NTMS – Узгоджено НАТО)

combat service support – тилова підтримка

Підтримка, яка надається військам, переважно у сфері управління і логістики (NTMS – Узгоджено НАТО)

combat support – бойова підтримка

Вогнева підтримка й оперативна допомога бойовим елементам (NTMS – Узгоджено НАТО)

combined/multinational – об'єднаний/багатонаціональний

Прикметник, який використовується для описання діяльності, операцій та організацій, в яких беруть участь війська більш ніж одної країни. Крайній термін: об'єднаний (NTMS – Узгоджено НАТО)

command – командування, наказ, команда, командувати

1. Повноваження, надані певній особі збройних сил для контролю, координації й управління військовими силами.

2. Наказ командира; тобто воля командира, виражена для здійснення конкретної дії.

3. Підрозділ, група підрозділів, організація або зона під командуванням одної особи.

4. Контролювати місцевість або ситуацію.

5. Здійснювати командування (NTMS – Узгоджено НАТО)

commander's intent – намір командира

Стисле висловлювання мети кампанії або операції, очікуваних результатів, і як операції будуть відбуватися для досягнення кінцевого стану. На тактичному рівні намір командира повинен бути спрямований на ефект, який він хоче викликати для досягнення цілей (AJP-3.2 – Не узгоджено НАТО).

component command – компонентне командування

Функціональне компонентне командування або компонентне командування середовищем, яке відповідає за планування і проведення морських, наземних, повітряних, спеціальних або інших операцій як частина об'єднаних сил (NTMS – Узгоджено НАТО)

concept of operations – концепція дій

Чітке і стисле формулювання способу дій, вибраного командиром для завершення цього завдання (NTMS – Узгоджено НАТО)

conflict – конфлікт

Ситуація, в якій є насильство або використання військової сили. Як правило, це змагання між двома протилежними сторонами, кожна з яких хоче нав'язати свою волю іншій; однак внутрішньодержавний конфлікт може задіяти декілька угруповань (Цей термін є новим, він буде оброблятися для отримання статусу «Узгоджено НАТО»).

control – управління, контроль

Повноваження, які здійснює командир щодо частини дій підлеглих організацій або інших організацій не під його командуванням і які включають в себе відповідальність за впровадження наказів або директив (NTMS – Узгоджено НАТО)

counter-insurgency – протиповстанські операції

Всебічні цивільні та військові зусилля, вжиті для знищення повстанського руху і владнання основних скарг (NTMS – Узгоджено НАТО)

deception – обман

Ці заходи призначені для введення противника в оману шляхом маніпуляцій, перекручення або фальсифікації фактів з метою змушення його реагувати на шкоду своїм інтересам (NTMS – Узгоджено НАТО)

delay – затримка

Завадити особі, групі або організації прибути в певне місце чи на визначений період часу, або до певного часу чи події з метою

використання цього часу для затримки противника, спричиняючи йому максимальну шкоду без ведення рішучих бойових дій (NTMS – Узгоджено НАТО)

delegation of authority – делегування повноважень

Дія, коли командир передає підлеглому командирові чітко визначену частину своїх повноважень (NTMS – Узгоджено НАТО)

demonstration – демонстративна дія

Атака або проявлення сили на фронті, де не потрібні рішучі дії, з метою впровадження противника в оману (NTMS – Узгоджено НАТО)

deterrence – концепція залякування

Переконавання потенційного агресора в тому, що наслідки примушення або збройного конфлікту будуть важчими, ніж потенційні вигоди. Це потребує захисту реального військового потенціалу і стратегії з чіткою політичною волею до дій (NTMS – Узгоджено НАТО)

disrupt – руйнувати

Порушити формування противника і темп, збити розклад противника, спричинити поспішну і/або часткову зміну планів (NTMS – Узгоджено НАТО)

doctrine – доктрина

Основні принципи, яким слідують військові сили у своїх діях на підтримку цілей. Це офіційно, однак потребує здорового глузду при застосуванні (NTMS – Узгоджено НАТО)

electronic warfare – електронна війна (радіоелектронна боротьба – РЕБ)

Воєнні дії, які використовують електромагнітну енергію для забезпечення ситуативної обізнаності і досягнення результатів при наступі й обороні (NTMS – Узгоджено НАТО)

end state – кінцевий стан, завершення операції

Політична або військова ситуація, яка складається в кінці операції, і яка означає, що мета досягнута (NTMS – Узгоджено НАТО)

engagement – бойові дії

Дії проти сил противника з наміром стримати, знищити або нейтралізувати його (NTMS – Узгоджено НАТО)

expeditionary operation – експедиційні операції

Просування військових сил магістральними дорогами до віддаленої оперативної зони з метою виконання конкретного завдання (NTMS – Узгоджено НАТО)

exploit – розвивати успіх

Скористатися перевагою або можливістю для досягнення успіху (NTMS – Узгоджено НАТО)

exploitation – розвиток успіху

1. Скористатися перевагою в бою і добиватися успіху.
2. Скористатися сповна будь-якою випадковою інформацією для досягнення тактичних і стратегічних цілей.

3. Наступальна операція, яка зазвичай іде після успішної атаки і яка має за мету дезорганізувати противника вглибину (NTMS – Узгоджено НАТО)

fighting power – бойова міць

Здатність вести бій, що складається з пізнавального компоненту (охоплює розумовий процес, який бере участь у створенні військової ефективності), морального компоненту (здатність залучати людей до бою) та фізичного компоненту (засоби для ведення бою), і яка вимірюється оцінюванням оперативного потенціалу (AJP-3.2 – Не узгоджено НАТО)

firepower – вогнева міць

Сила вогню, який ведеться з позиції, частини або системи озброєння. Схожий термін: функції в бою (AJP-3.2 – Не узгоджено НАТО)

fires – ведення вогню

Використання систем озброєння для створення специфічного смертельного або несмертельного ефекту на цілі (AJP-3.2 – Не узгоджено НАТО)

fix – блокувати

Заважати будь-якій частині сил противника, населенню, групі або організації пересуватися з певної території протягом певного періоду часу (NTMS – Узгоджено НАТО)

force protection – захист сил

Всі заходи та засоби мінімізації вразливості персоналу, об'єктів, озброєння і операцій від будь-якої загрози у всіх ситуаціях для збереження свободи дій та оперативної ефективності сил (NTMS – Узгоджено НАТО)

formation – формування

Впорядкована структура військ і/або транспортних засобів для пересування разом на чолі з командиром (NTMS – Узгоджено НАТО)

infiltration – проникнення

Спосіб і процес, коли військовики рухаються як окремі особи або як маленькі групи через позиції противника чи довкола них без викривання себе (NTMS – Узгоджено НАТО)

information – інформація

Необроблені дані кожного описання, які можуть бути використані в зборі розвідувальних даних (NTMS – Узгоджено НАТО)

information operations – інформаційні операції

Функція для забезпечення координації військової інформаційної діяльності з метою створення потрібного впливу на волю, розуміння і потенціал противника, потенційних противників та інших зареєстрованих у Раді альянсу партій на підтримку цілей альянсу (MC 422/3)

infrastructure – інфраструктура

Будинки, об'єкти, установи та інші стаціонарні споруди, необхідні для підтримки військового потенціалу (NTMS – Узгоджено НАТО)

intelligence – розвідка, розвідувальні дані

Результат цільового збору і обробки інформації, що стосується оточення, можливостей і наміру учасників з метою виявлення загрози та запропонування можливостей, якими можуть скористатись керівники (NTMS – Узгоджено НАТО)

interoperability – взаємосумісність

Здатність діяти разом ефективно й оперативно для досягнення тактичних, оперативних і стратегічних цілей НАТО (NTMS – Узгоджено НАТО)

joint fires – об'єднане вогневе забезпечення

Вогневе забезпечення під час застосування сил з двох або більше компонентів у взаємодії для досягнення загальної мети (NTMS – Узгоджено НАТО)

joint force – спільні сили

Сила, що складається з важливих елементів двох або більше служб, які діють під командуванням єдиного командира, уповноваженого здійснювати оперативне управління і контроль (джерело 'Joint' NTMS – Узгоджено НАТО)

joint operations area – зона спільних операцій

Тимчасова зона, визначена Верховним головнокомандувачем збройними силами НАТО в Європі, в якій призначений спільний командир планує і виконує конкретне завдання на оперативному рівні війни. Зона спільних операцій і її параметри, такі як час, масштаб місії та географічні фактори, є зоною особливої обстановки і, як правило, асоціюється з об'єднаними оперативно-тактичними групами (NTMS – Узгоджено НАТО)

logistic support – логістична підтримка

Забезпечення всіх активів, служб і процедур за вимогою організації або системи для здійснення свого запланованого використання (AJP-3.2 – Не узгоджено НАТО)

logistics – логістика

Наука планування і здійснення перевезень на підтримку сил. У більш широкому розумінні аспекти військових операцій стосуються наступного:

а. проєктування і розробка, закупівля, зберігання, перевезення, розподілення, технічне забезпечення, евакуація і знищення матеріально-технічних ресурсів;

б. транспортування особового складу (персоналу);

с. придбання, збирання, ремонт, експлуатація і розміщення обладнання;

д. матеріально-технічне забезпечення служб;

е. забезпечення медичної служби (NTMS – Узгоджено НАТО)

manoeuvre – маневр

Застосування сил на полі бою шляхом пересування у поєднанні з вогнем для захоплення вигідної позиції стосовно противника з метою завершення завдання (NTMS – узгоджено НАТО)

manoeuvrist approach – маневрений підхід

Непрямий і складний підхід до операцій, який наголошує на використанні загрозливої сили насильницькими і ненасильницькими способами для отримання впливу. Він спрямовує увагу на застосування сили проти вразливих місць і визнає важливість згуртованості та волі (АJP-3.2 – Не узгоджено НАТО)

mission – завдання, місія

Чітке і стисле пояснення завдання командира і його мета (NTMS – Узгоджено НАТО)

mission command – командування місії

Принцип командування, який підтримує централізований чіткий план з нецентралізованим виконанням і який описує, «що робити» без необхідного описання «як робити» (See ATP-3.2.2)

mobility – мобільність

Характерна риса військових сил пересуватися з місця на місце, утримуючи здатність виконувати свою основну місію (NTMS – Узгоджено НАТО)

moral cohesion – моральна згуртованість

Якість «триматися разом» і готовність вести бій, керуючись соціальними факторами, такими як мораль, керівництво, віра в справу і обмін досвідом (АJP-3.2 – Не узгоджено НАТО)

non-combatant evacuation operation – операція з евакуації цивільних осіб

Операція, яка проводиться для переміщення цивільних осіб, яким загрожує небезпека в іноземній країні, у безпечне місце (NTMS – Узгоджено НАТО)

operation – операція

Воєнна дія або виконання стратегічної, тактичної, сервісної, тренувальної чи адміністративної військової місії; бойовий процес, який включає в себе пересування, матеріальне забезпечення, атаку, оборону і маневри, необхідні для досягнення цілі будь-якого бою або кампанії (NTMS – Узгоджено НАТО)

operational command – оперативне командування

Повноваження, надані командирові для призначення завдань підлеглим командирам, розташування військ, перерозподілу військ і утримання або делегування оперативного і/або тактичного контролю, якщо командир вважає це потрібним. *Примітка:* це не включає відповідальність за управління (NTMS – Узгоджено НАТО)

operational environment – оперативна обстановка

Поєднання умов, обставин і факторів, які впливають на застосування військових сил і на рішення командира частини (АJP-3.2 – Не узгоджено НАТО)

operational level – оперативний рівень

Рівень, на якому плануються, проводяться і підтримуються кампанії та основні операції для досягнення стратегічних цілей в зонах бойових дій (NTMS – Узгоджено НАТО)

operation order – бойовий наказ

Директива, зазвичай офіційна, видана командиром підлеглим командирам з метою забезпечення координованого виконання операції (NTMS – Узгоджено НАТО)

peace support operation – миротворча операція

Операція, яка неупереджено використовує дипломатичні, цивільні і військові засоби зазвичай на базі принципів Статуту ООН, відновлює і підтримує мир. Такі операції можуть включати в себе попередження конфлікту, встановлення миру, примушення до миру, підтримування миру, будування миру і/або гуманітарні операції (NTMS – Узгоджено НАТО)

penetration – прорив, проникнення

У наземних операціях форма наступу, метою якої є прорив крізь оборону противника і знищення системи оборони (NTMS – Узгоджено НАТО)

physical cohesion – бойова згуртованість

Тактичний потенціал, який виникає від координації військових операцій по вертикалі управління, забезпечуючи взаємну підтримку, глибину та інтеграцію загальновійськових з'єднань (AJP-3.2 – Не узгоджено НАТО)

protection – захист

Засоби збереження бойового потенціалу сил з метою можливого їх застосування в потрібний час у потрібному місці. Схожий термін: функції в бою (AJP-3.2 – Не узгоджено НАТО)

pursuit – переслідування

Наступальна операція, призначена захопити, відрізати противника, який намагається відступити, і знищити його (NTMS – Узгоджено НАТО)

reconnaissance – розвідка

Завдання з отримання шляхом візуального спостереження або іншими засобами інформації про діяльність і ресурси противника або про його потенціал чи про засекречені дані щодо метеорологічної, гідрологічної або географічної характеристики конкретної території. Схожий термін: спостереження (NTMS – Узгоджено НАТО)

rules of engagement – правила ведення бою

Директиви, видані компетентною військовою владою, які визначають обставини і обмеження, відповідно до яких сили почнуть і/або продовжать бойові дії з іншими військовими силами (NTMS – Узгоджено НАТО)

shock action – ударна дія

Раптове спрямоване застосування насильства (AJP-3.2 – Не узгоджено НАТО)

simultaneity – одночасність

Складова частина кампанії й оперативного плану, яка спрямована на руйнування процесу прийняття рішень командиром противника шляхом його зіткнення з низкою супровідних проблем (NTMS – Узгоджено НАТО)

special operations – операції спеціального призначення

Військова діяльність, здійснювана спеціально призначеними, організованими, відбірними, навченими і озброєними силами, які застосовують нестандартні методи і засоби боротьби (NTMS – Узгоджено НАТО)

spectrum of conflict – спектр конфлікту

Повний діапазон рівнів насильства від стабільного миру до загальної війни (AJP-3.2 – Не узгоджено НАТО)

stability activities – стабілізаційні дії

Дії, які спрямовані на стабілізацію ситуації та зменшення рівня насильства. Вони забезпечують захист і контроль на території й одночасно застосовують військовий потенціал для відновлення служб та підтримки цивільних установ. Схожий термін: наземні тактичні дії (AJP-3.2 – Не узгоджено НАТО)

strategic level – стратегічний рівень

Рівень, на якому країна або група країн визначають цілі національної та багатонаціональної безпеки і розгортають національні, включаючи військові, ресурси для досягнення цих цілей (NTMS – Узгоджено НАТО)

strike – удар

Атака, яка призначена завдати шкоду цілі, захопити або знищити її (NTMS – Узгоджено НАТО)

supported commander – командир, якого підтримують

Командир, який несе головну відповідальність за всі аспекти завдання, поставленого вищою військовою владою НАТО, і який отримує сили або іншу підтримку від одного або більше підтримувальних командирів (NTMS – Узгоджено НАТО)

supporting commander – командир, який підтримує

Командир, який забезпечує підтримку командира силами або іншим чином і/або розробляє план підтримки (NTMS – Узгоджено НАТО)

surveillance – спостереження

Систематичне спостереження за повітряно-космічним простором, поверхнею землі і під землею, місцями, людьми або предметами за допомогою візуальних, звукових, електронних, фотографічних та інших засобів (NTMS – Узгоджено НАТО)

sustainability – матеріально-технічне забезпечення

Здатність сил забезпечувати необхідний рівень боєздатності на період, потрібний для досягнення цілей (NTMS – Узгоджено НАТО)

sustainment (logistic) – тилове забезпечення (логістика)

Процес і механізм, за допомогою якого здійснюється тилове забезпечення і який складається з постачання предметів споживання і відновлення бойових втрат і небойових втрат, обладнання для підтримання боєздатності, необхідної для досягнення цілей. Схожий термін: самозабезпечення (NTMS – Узгоджено НАТО)

tactical level – тактичний рівень

Рівень, на якому бойові дії плануються та виконуються для досягнення військових цілей, визначених тактичним формуванням і підрозділам (NTMS – Узгоджено НАТО)

tempo – темп

Темп або ритм військової діяльності стосовно противника в рамках ведення тактичних бойових дій і між основними операціями (АJP-3.2 – Не узгоджено НАТО)

unity of effort – об'єднання зусиль

Координація і взаємодія всіх сил для досягнення визначеної мети (NTMS – Узгоджено НАТО)

**СТАНДАРТ НАТО
АJP-3.5**

**СПІЛЬНА ДОКТРИНА НАТО
ЗІ СПЕЦІАЛЬНИХ ОПЕРАЦІЙ**

Видання А Редакція 1
ГРУДЕНЬ 2013

ОРГАНІЗАЦІЯ ПІВНІЧНОАТЛАНТИЧНОГО ДОГОВОРУ

СПІЛЬНЕ ВИДАННЯ НАТО

**Видано
БЮРО СТАНДАРТИЗАЦІЇ НАТО
© NATO/OTAN**

**ОРГАНІЗАЦІЯ ПІВНІЧНОАТЛАНТИЧНОГО ДОГОВОРУ
БЮРО СТАНДАРТИЗАЦІЇ НАТО (NSO)
ПОВІДОМЛЕННЯ ПРО НАБУТТЯ ЧИННОСТІ
ДОКУМЕНТА НАТО**

1. Цей спільний документ АJP-3.5, видання А, Редакція 1, СПІЛЬНА ДОКТРИНА НАТО ЗІ СПЕЦІАЛЬНИХ ОПЕРАЦІЙ ухвалено країнами-учасниками на засіданні Об'єднаного відділу стандартизації Військового комітету НАТО (MCJSB) і набирає чинності з моменту його публікації. Згода країн використовувати цей документ зафіксована в STANAG 2523.
2. Документ НАТО АJP-3.5, видання А, Версія 1 стає обов'язковим до виконання після підтвердження про його отримання. Він замінює стандарт АJP-3.5, який підлягає знищенню відповідно до внутрішнього порядку ліквідації документів.
3. Забороняється повне або часткове відтворення, збереження в інформаційно-пошуковій системі, використання в комерційних цілях, адаптація або передача цієї публікації в будь-якому вигляді та будь-якими засобами, включаючи електронні, механічні, фотокопіювальні та інші записувальні пристрої, без попереднього дозволу видавця. Ці обмеження, за винятком комерційних продажів, не стосуються країн-учасниць або партнерів, командувань та інших органів НАТО.
4. Цим документом слід керуватися відповідно до положень C-M(2002)60.

Dr. Cihangir Aksit, TUR Civ
Директор бюро стандартизації НАТО

Перелік поправок, внесених окремими державами

Держава	Зміст внесених поправок
Бельгія	Бельгія не визнає термін "direct support air task unit" (DSATU) «повітряний оперативно-тактичний підрозділ безпосередньої підтримки»
Данія	Оскільки є розходження у визначенні критеріїв терміна Opposed Boarding (посадка з боєм), Королівський датський флот буде дотримуватися визначення, наведеного в документі ATP-71.
Франція	а) Франція висловлює застереження щодо французького перекладу прикметника «таємний», що використовується в АJP-3.5, наприклад, у виразі "clandestine operations" (таємні операції). Причина: прикметник "clandestine" у виразі «таємні операції» (англійською мовою) не повинен перекладатися однаково (clandestine) у французькій версії АJP-3.5. Схожість термінів є оманливою, оскільки насправді сенс прикметника "clandestine" англійською мовою суттєво відрізняється від сенсу французького однокоренового терміна clandestine, який у французькій мові (Франція) буде означати, що операція є незаконною. Прикметник "clandestine" (англійською мовою) повинен бути перекладений французькою як "secret" (секретний) або "dissimulé" (скритий). Крім того, для усунення будь-якої двозначності французький переклад терміна "clandestine operations" потрібно буде змінити в наступному випуску ААР-06. Термін "operations clandestines" повинен бути виключений з використання і замінений словосполученнями "opérations secrètes" або "opérations dissimulées"; б) Франція висловлює застереження щодо перекладу французькою мовою англійського терміна "task", який використовується в АJP-3.5 більше ніж 50 разів. Причина: термін "task" не має визначення в ААР-06 (видання 2012 або 2013). Його значення в англійській мові є набагато ширшим, ніж у французькій. У французькій військовій термінології "tâche" (буквальний переклад "task") – це акція, яка повинна бути проведена для завершення місії. При перекладі АJP-3.5 французькою мовою термін "task" не повинен систематично передаватися словом "tâche". Слід дотримуватись чіткої диференціації між розумінням рівнів «місія, спосіб виконання» та «завдання». Крім того, при наступному перегляді ААР-06 слід забезпечити відповідний переклад визначень термінів "task" і "tâche".
США	(1) Використання у словосполученнях термінів "effects" та "objectives" повинно відповідати стилю документа АJP.

"Effects" створюються або генеруються для підтримки досягнення "objectives".

(2) Термін «кінетичний» не відповідає стилю документа АЖР. Більше того, в контексті цього АЖР щодо правил використання зброї (ROE) йдеться про її летальні, а не кінетичні характеристики. Визначення кінетичного характеру дії є наступним: це є дія, пов'язана або продукована рухом. Дія на ціль здійснюється за допомогою летальних та нелетальних засобів залежно від бажаних результатів, яких необхідно досягти. Вираз «не кінетичний» не є терміном і щонайбільше може означати «не є в русі» або «не є спричинений рухом».

(3) Текст документа містить численні згадування терміна "commander of the joint headquarter" (начальник об'єднаного штабу), який керує операціями як "operational-level commander" (командувач оперативного рівня). Затвердженням терміном є «командувач об'єднаними силами» або "JFC". Укладачам необхідно узгодити термінологію різних АЖР, а особливо АЖР-3 (В). Тільки в ньому термін "JFC" використовується понад 200 разів, а у всій системі документів АЖР він згадується понад тисячу разів. Термін "JFC" було включено до глосарію затверджених цивільних і військових скорочень НАТО. Сьогодні він є загальновідомим і повинен використовуватися для забезпечення чіткості та загального розуміння.

(4) США зверталися до укладачів документа з пропозицією додати до цього АЖР нову статтю під заголовком "Prevention of fratricide" (запобігання фратрициду – запобігання завданню удару по своїх військах), оскільки ця тема не висвітлена в цьому виданні. Спеціальні операції, особливо приховані та таємні, повинні ретельно координуватися, щоб зменшити можливість випадкової загибелі або поранення свого особового складу своїми ж вогневыми засобами. Небезпека ураження своїх військ збільшується у спільних операціях звичайних сил та SOF і ведення вогню на ураження в підтримку SOF. Командири всіх рівнів повинні брати до уваги всі ситуації, які підвищують ризик фратрициду, та проводити відповідні запобіжні заходи. Основними механізмами зниження ризику фратрициду є стратегії контролю, заходи управління (наприклад, розмежування сил, координація вогневої підтримки, координація використання повітряного простору), послідовна взаємодія між компонентними командуваннями, стандартизований порядок дій, чіткі та однозначні правила застосування озброєнь, взаємопов'язані та сумісні технологічні системи (наприклад, ідентифікація своїх сил за типом «свій – чужий», відстеження сил Альянсу), тренувальні навчання, система розпізнання своїх сил на полі бою та підвищення ситуативної обізнаності серед усіх частин і підрозділів.

Передмова

1. Документ АJP-3.5, Видання А, Редакція 1 *Спільна доктрина зі спеціальних операцій НАТО* створено для оперативного рівня планування, ведення та підтримки кампаній та основних операцій і призначено, перш за все, для об'єднаних сил Альянсу і підпорядкованих компонентних командувань.
2. Він забезпечує загальне концептуальне керівництво проведенням спеціальних операцій НАТО у всіх видах конфліктів. Цей стандарт визначає характеристики, основні завдання, організацію та командування і управління силами спеціальних операцій (**SOF**), а також надає пояснення щодо інтеграції **SOF** і звичайних сил НАТО. Крім того, документ забезпечує командування оперативного рівня необхідними вказівками та інформацією для визначення, уточнення та вибору відповідних завдань для **SOF** НАТО. Документ АJP-3.5, видання А, версія 1, підсумовує вимоги до забезпечення дій **SOF**, необхідні для виконання ними спеціальних завдань.
3. У рамках структури видань АJP документ АJP-3.5, видання А, редакція 1, безпосередньо підпорядковується вимогам документа АJP-3 (В), *Спільна доктрина НАТО з операцій*, яка описує основи спільних операцій та надає керівництво щодо проведення спільних операцій сил Альянсу.

РОЗДІЛ 1 – ОГЛЯД СПЕЦІАЛЬНИХ ОПЕРАЦІЙ НАТО

1.1. Вступ

Спеціальні операції – це військові дії, що проводяться спеціально призначеними, організованими, підготовленими, оснащеними та укомплектованими спеціально відібраним особовим складом військовими підрозділами, які використовують нестандартні методи, прийоми та способи ведення бойових дій. Такі дії можуть проводитися як у рамках повномасштабних військових операцій, так і самостійно або у взаємодії зі звичайними силами з метою досягнення бажаного кінцевого результату. Політико-військові міркування можуть вимагати застосування методів секретних або прихованих дій та прийняття певного політичного чи військового ризику, який є несумісним з операціями звичайних сил. Спеціальні операції забезпечують виконання завдань на стратегічному або оперативному рівні, а також застосовуються там, де існує значний політичний ризик.

1.2. Характеристика спеціальних операцій

- a. За своїм характером спеціальні операції є міжвидовими. Сили спеціальних операцій (SOF) включають підрозділи BBC, BMC та CB збройних сил країн, що надають війська, і об'єднуються в окреме Компонентне командування спеціальних операцій (SOCC), призначене для планування та управління спеціальними операціями.
- b. **SOF** – це стратегічний компонент ЗС НАТО, призначений для досягнення специфічних цілей стратегічного та оперативного рівня. **SOF** підпорядковуються SOCC, який функціонує разом з компонентними командуваннями СВ, ВПС або BMC.
- c. Як правило, спеціальні операції НАТО проводяться в зоні об'єднаних бойових дій (JOA) у взаємодії з іншими підрозділами повітряних, сухопутних та морських сил. Саме у такій взаємодії досягається найбільший результат спільних дій командування та інтеграції сил на оперативному рівні і використання принципів взаємодії, які підтримуються НАТО.
- d. Спеціальні операції, зазвичай, проводяться в непередбачуваних, ворожих або політично нестабільних середовищах для сприяння досягненню широкого спектра стратегічно-оперативних завдань. Ці операції можуть проводитися з використанням таємних або прихованих засобів/методів і вимагати залучення досвідчених та висококваліфікованих спеціалістів.
- e. Спеціальні операції можуть бути самостійними або проводитися спільно з операціями звичайних сил, а також можуть включати багатонаціональні та міжвидомчі операції за допомогою або з використанням національних чи іноземних підрозділів.

- f. Спеціальні операції відрізняються від звичайних операцій ступенем політичного ризику, оперативними методами, способами застосування сил, залежністю від детальної інформації оперативної розвідки (INTEL) та використанням національних сил і засобів. Особовий склад **SOF** підлягає ретельному відбору і вже на початковому рівні, крім здобуття основних військових навичок, проходить підготовку з виконання конкретних завдань для досягнення спеціальних оперативних навичок. Організаційні структури **SOF**, як правило, комплектуються підготовленим і досвідченим особовим складом, серед якого є багато фахівців з високим рівнем компетентності в декількох військових спеціальностях.
- g. Спеціальні операції є невід'ємною частиною військових кампаній Альянсу. Спеціальні операції можуть проводитися в односторонньому порядку для досягнення конкретних цілей НАТО, однак більшість спеціальних операцій розробляються та проводяться з метою підвищення ймовірності успіху загальної кампанії, яка, як правило, здійснюється за підтримки операцій **SOF**. Спеціальні операції можуть доповнювати, але не повинні конкурувати зі звичайними операціями чи замінити їх.
- h. Успіх проведення спеціальних операцій спирається на професійність бійців та підрозділів, тобто на володіння ними безліччю спеціальних, часто нестандартних оперативних навичок та їх застосування відповідно до ситуації, використовуючи імпровізацію та інновації, а також на здатність до самозабезпеченості. Нечисленний склад, унікальні можливості та самодостатність (на обмежений проміжок часу) підрозділів **SOF** надають Альянсу додаткові способи військового реагування, які не можуть спричинити ескалації конфлікту, як це зазвичай відбувається у випадку застосування суттєво більш чисельних або більш помітних звичайних сил.
- i. Спеціальні операції можуть проводитися безпосередньо проти противника силами, що діють в рамках єдиного завдання, як, наприклад, напад на важливий вузол, або опосередковано, наприклад, шляхом організації, навчання та підтримки місцевих сил у рамках військової допомоги. У більшості випадків результати, як правило, мають дуже високу ефективність порівняно з малою чисельністю відповідних підрозділів.

1.3. Спеціальні операції і типи конфліктів

Спеціальні операції можуть здійснюватися в конфліктах (або військових операціях) будь-якого типу як складова колективної оборони згідно зі статтею 5 або операції з реагування на кризові ситуації, що не стосуються статті 5 (документ NA5CROs), для виконання основних ключових завдань НАТО (колективна оборона, врегулювання конфліктів та спільна безпека). Спеціальні операції проводяться не тільки в ході масштабних бойових операцій, операцій з підтримання стабільності та операцій з підтримання миру в рамках системи НАТО з реагування на кризову ситуацію, а й у мирний час для підвищення ефективності взаємної співпраці. Залежно від характеру спеціальні операції можуть включати всі основні завдання військової допомоги (MA), спеціальної розвідки (SR) або операцій прямої дії (DA) чи відповідну їх комбінацію. Хоча завдання спеціальних операцій варіюються від невеликих односторонніх дій до великомасштабних багатонаціональних спільних акцій, вони завжди спрямовані на досягнення визначених політичних та стратегічних цілей (рис. 1.1).

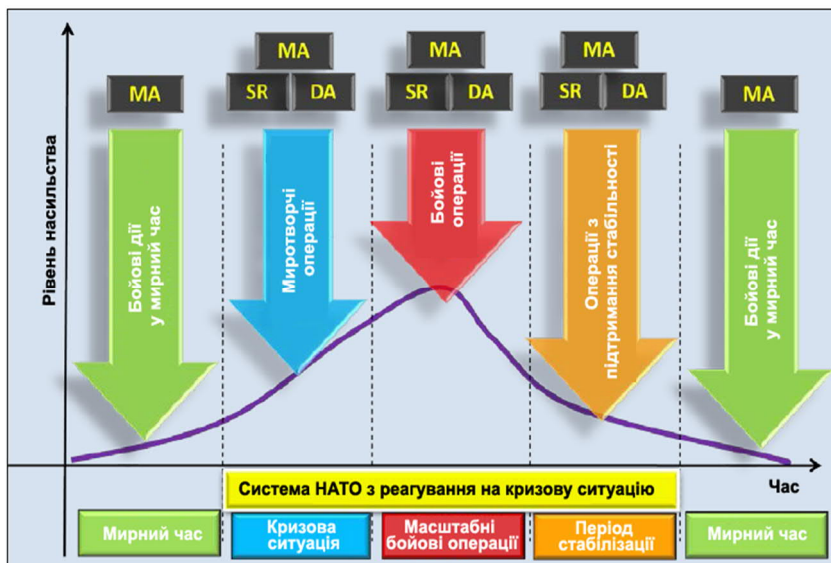

Рис. 1.1. Спеціальні операції і види конфліктів (типовий приклад):

MA – військова допомога;

SR – спеціальна розвідка і спостереження;

DA – операції прямої дії

1.4. Визначальні характеристики спеціальних операцій

1.4.1. Висока швидкість

Високий темп, як правило, є важливою умовою здатності **SOF** здійснювати спеціальні операції. Вимога швидкості передбачає формування відповідних сил та засобів за заданими параметрами місця і часу, виконання завдання та відведення військ, перш ніж противник почне реагувати, після чого здійснюються повторні напади. Високий темп компенсує невелику чисельність і обмежені вогневі засоби підрозділів **SOF**, зменшуючи спроможність противника задіяти проти них свої основні сили. У той же час високий темп забезпечує безпеку підрозділів за рахунок швидкості їх дій, яка дозволяє приймати більш високий ступінь ризику, що в іншому випадку було б неможливо.

1.4.2. Превентивність

SOF можуть діяти на випередження шляхом подавлення сил і засобів противника ще до початку бойових дій, як у рамках самостійних операцій, так і на підтримку звичайних сил. Використання скритних засобів превенції може запобігти ініціюванню чи ескалації масштабного конфлікту. Превентивні дії **SOF** здійснюються завдяки заходам Військової допомоги (MA), спрямованим на побудову місцевих сил оборони та розвідки, а також операціям прямої дії (DA) проти критично важливих оперативних чи стратегічних об'єктів противника. Крім того, розгорнуті на місці подій **SOF** часто можуть забезпечити командування стратегічного або оперативного рівня важливою інформацією щодо перспектив, намірів та іншими відомостями про місцеве населення на основі розуміння та обізнаності з місцевою ситуацією.

1.4.3. Дезорганізація

Застосування спеціальних операцій дає можливість дезорганізувати противника шляхом нападу на його критично важливі сили і засоби, які включають вирішальні чинники або умови, що можуть вплинути на «центри тяжіння». Такі дії здатні завадити противникові вжити ефективних заходів протидії.

1.4.4. Дезорієнтація

Спеціальні операції забезпечують командування оперативного рівня кількома способами подавлення волі противника до спротиву, створюючи у нього враження, що ефективне протистояння вимагатиме занадто багато зусиль. Постійні напади на сили противника у будь-якому місці, у будь-який час, не залишаючи йому жодного безпечного району, здатні значно ослабити моральний дух його військ.

1.4.5. Ініціатива

Командири **SOF** мають можливість швидко приймати незалежні рішення на основі всієї доступної їм інформації та вказівок начальника штабу вищого рівня (HQ) щодо проведення операції.

1.5. Застосування сил спеціальних операцій

Окрім використання складних та специфічних методів і обладнання, ключ до успіху операцій **SOF** полягає у діях кожного окремого виконавця. Це зумовлює важливість чіткості та недвозначності планів, розпоряджень та

порядку застосування **SOF** таким чином, щоб задум командира навіть при проведенні складних операцій був повністю зрозумілим їх виконавцям. З метою ефективного використання **SOF** необхідно усвідомити наступні основні принципи їх застосування.

1.5.1. Випереджальна присутність

SOF можуть розгортатись вже на початковому етапі розвитку конфлікту з метою встановлення завчасної присутності та ініціювання військових і цивільних зв'язків, проведення оцінки району, раннього забезпечення засобами командування та управління (C2) або надання консультацій представникам союзних сил. Ці дії забезпечують Верховного головнокомандувача об'єднаними збройними силами НАТО в Європі (SACEUR), командувача стратегічного командування НАТО з операцій (ACO) та командувачів оперативного рівня поглибленим розумінням процесу розвитку кризи, і, якщо необхідно, допомагає створити умови для початку введення об'єднаних сил.

1.5.2. Цілі особливої ваги

Спеціальні операції повинні бути спрямовані на досягнення критично важливої мети, яка може бути пов'язана з високим ступенем ризику, однак і вартість такого досягнення у випадку успіху є також дуже високою. Кількісний склад **SOF** є обмеженим і тому вони не можуть швидко розгортатись. Відтак вони не повинні використовуватися як звичайні сили, застосування яких базується на маневрі та їх чисельності. Дії **SOF** ґрунтуються на концентрації бойових зусиль у визначений час та у визначеному місці як в самостійних операціях, так і у складі інших військ. Тому не слід допускати розпилення бойових можливостей **SOF** на об'єкти, які можуть видаватися важливими, але при цьому більш придатними для інших видів сил. Призначенням **SOF** є виконання таких завдань, які безпосередньо ведуть до досягнення мети військово-стратегічного та оперативного рівня.

1.5.3. Доступ до даних розвідки

Спеціальні операції, як правило, плануються дуже детально, і **SOF** повинні мати у своєму розпорядженні точні своєчасні дані розвідки для забезпечення повної відповідності планування до чітко визначеного району цілі. Доступ до всіх можливих актуальних, детальних, адаптованих даних, отриманих зі всіх джерел розвідки, є головною умовою успішного проведення операції.

1.5.4. Чіткість системи командування та управління

Структура командування **SOF** має важливе значення і визначається самим характером спеціальних операцій, а тому вона повинна бути чіткою і лаконічною. Командування та управління **SOF** (C2) повинно бути тісно інтегроване з C2 об'єднаних сил через відповідні інтерфейси зв'язку та комунікаційно-інформаційних систем (CIS).

1.5.5. Своєчасність прийняття рішень

Для забезпечення своєчасного прийняття рішень Стратегічне командування НАТО з операцій (АСО) та командування оперативного рівня мають у своєму складі групи спеціальних радників, куди входять експерти SOF, які, зокрема, відповідають за:

- a. Консультування командира та особового складу штабу з усіх питань, що стосуються **SOF**.
- b. Координацію та взаємодію **SOF** НАТО зі структурами **SOF** інших держав.
- c. Інтеграцію та синхронізацію дій **SOF** у повному обсязі їхньої сфери застосування.
- d. Включення підрозділів планування спеціальних операцій і взаємодії (SOPLE) у склад штабів оперативного рівня.

1.5.6. Забезпечення скритності операцій (OPSEC)

Забезпечення секретності є найважливішою умовою спеціальних операцій, оскільки не дозволяє противнику отримати важливу інформацію про тип, технічні прийоми, засоби та чисельний склад сил, що беруть участь в операції. Хоча планування операцій здійснюється нечисленним штатом осіб, плани повинні бути узгоджені з командуванням загальної кампанії оперативного рівня з метою забезпечення взаємної підтримки. Це означає, що інформація має бути надана всім учасникам процесу планування операцій. Отже, з метою підвищення рівня безпеки та досягнення ефекту несподіваності для противника у всі процеси планування і ведення спеціальних операцій повинні бути інтегровані органи розвідки, контррозвідки та різновиди інформаційних операцій.

1.6. Оперативні критерії завдань сил спеціальних операцій

Оцінка доцільності застосування **SOF** здійснюється на основі відповідності поставлених їм завдань наступним критеріям.

1.6.1. Допустимість

Завдання повинно відповідати легітимності та правовим рамкам операції, включаючи чинні правила ведення бойових дій (ROE). Визначені цілі повинні бути досяжними в рамках наданих юридичних повноважень. У випадку відсутності необхідних ROE слід вимагати їх прийняття.

1.6.2. Відповідність

Для визначення цього критерію слід дати відповіді на питання: Чи завдання є сумісним з силами та засобами **SOF**? Чи воно повністю узгоджується із завданнями командира оперативного рівня? Чи можуть бути використані інші сили та засоби? Завдання повинно мати такий характер, який вимагає спеціальних навичок та засобів **SOF** і робить завдання невідповідним (або менш відповідним) для підрозділів інших сил.

1.6.3. Здатність до виконання

Якщо завдання визнано відповідним, то чи можливе його виконання наявними силами і засобами **SOF**? Чи має підрозділ **SOF** відповідну підготовку, фахові навички, організацію і час на тренувальні навчання, а також необхідне розуміння та знання ситуації в районі операції?

1.6.4. Боєстійкість

Цей критерій визначається відповідями на питання: чи є достатньо ресурсів? Чи є достатньо даних розвідки? Чи є відповідними засоби проникнення та подальшої евакуації сил, тилове забезпечення на місцях, живучість військ та забезпечення комунікаційно-інформаційних систем (CIS)? Навіть якщо ціль є відповідною, доцільною та досяжною для **SOF**, брак спеціальних ресурсів забезпечення та підтримки може перешкодити виконанню спеціальної операції.

1.6.5. Обґрунтованість

Чи очікуваний результат виправдовує ризик? Командування повинно зважити високу вартість та обмежені ресурси **SOF** і пересвідчитись, що переваги успішного виконання завдання є вимірними та збалансованими у порівнянні з невід'ємними ризиками виконання завдання. Оцінка ризику повинна враховувати не тільки можливі втрати особового складу та техніки підрозділів **SOF**, але також ризик несприятливого впливу на інтереси Альянсу, якщо завдання не буде виконане.

РОЗДІЛ 2 – ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ ОБ'ЄДНАНИХ СИЛ СПЕЦІАЛЬНИХ ОПЕРАЦІЙ

2.1. Вступ

SOF забезпечують Альянс додатковими та унікальними можливостями для досягнення мети і виконання завдань, спрямованих на отримання стратегічних та / або оперативних результатів, яких ніякі інші сили НАТО не здатні досягти. Навіть якщо **SOF** виконують завдання, доступні іншим силам Альянсу, вони це роблять за допомогою унікального набору умов і стандартів.

2.2. Основні завдання SOF НАТО

У контексті об'єднаних операцій Альянсу **SOF** виконують три головних завдання: військову допомогу (MA), спеціальну розвідку і спостереження (SR) та операції прямої дії (DA).

2.2.1. Військова допомога (MA)

Військова допомога (MA) – це широка категорія заходів та дій, які підтримують і впливають на ключові сили та засоби союзників шляхом організації навчань, консультування, наставництва або проведення спільних операцій. Діапазон MA включає створення засобів безпеки союзних сил, взаємодію з місцевими, регіональними та державними керівниками чи організаціями, громадські акції, що підтримують та впливають на місцеве населення, та інші. **SOF** здійснюють MA в рамках своєї компетенції. Зокрема, діяльність у рамках MA може включати наступне:

2.2.1.1. Підготовка

Це діяльність, яка відпрацьовує тактичне застосування визначених бійців та підрозділів, оволодіння стійкими навичками дій у сухопутному, повітряному та морському середовищі, надає допомогу визначеним керівникам та забезпечує підготовку з тактики, методики та порядку дій, що дає змогу країні готувати власних спеціалістів з керівними та організаторськими навичками.

2.2.1.2. Консультування

Це є вид діяльності, який має за мету підвищення професійності окремих виконавців завдяки активній участі фахівців та передання їх власного досвіду з досягнення стратегічних або оперативних цілей.

2.2.1.3. Наставництво / Партнерство

Це заходи, що проводяться невеликими групами фахівців, завданням яких є тісна співпраця з визначеним особовим складом і надання настанов та інструкцій стосовно проведення військових операцій або операцій із забезпечення безпеки.

2.2.2. Спеціальна розвідка і спостереження (SR)

SR проводиться силами спеціальних операцій з метою забезпечення збору пріоритетної розвідувальної інформації (PIR) на основі використання власних спеціальних засобів або засобів Міжвидової служби розвідки,

спостереження та військової розвідки (JISR). У рамках загального процесу розвідки Альянсу SR надає конкретну, чітко визначену і якомога більш своєчасну інформацію стратегічного або оперативного значення. SR може доповнювати інші методи збору інформації, коли можливості останніх обмежені погодними умовами, маскуванням на місцевості, контрзаходами противника чи іншими причинами. SR проводить постійне спостереження цілей на ворожих, заблокованих або політично нестабільних територіях. SOF здатні забезпечити надходження своєчасної інформації, використовуючи свої засоби на власний розсуд і за власною ініціативою таким чином, який є технічно неможливим для JISR. SOF можуть виконувати ці завдання самостійно або за підтримки, у взаємодії чи для підтримки інших компонентних командувань. Вони можуть використовувати власні передові методи розвідки та спостереження, засоби та обладнання JISR, а також розширювати способи збору розвідувальних даних завдяки використанню місцевих сил і засобів. Спеціальна розвідка може включати наступне.

2.2.2.1. Розвідка навколишнього середовища

Це операції, що проводяться для отримання даних про важливі аспекти навколишнього середовища, включаючи гідрографічну, геологічну, географічну, метеорологічну та океанографічну інформацію.

2.2.2.2. Оцінка загрози

Оцінка загрози повинна завжди, коли це можливо, спиратися на точні та своєчасні дані розвідки. SR може забезпечувати інформацією командування різних рівнів для визначення того, які підрозділи сил противника створюють загрозу операціям і союзним військам, якими є можливості противника щодо завдання удару, які методи можуть використовуватися при проведенні цих операцій і які об'єкти союзників, ймовірно, будуть атаковані. SR також надає можливість довготривалого спостереження та аналізу поведінки місцевого населення і протидіючих сил.

2.2.2.3. Оцінка характеру цілі

Це операції, що проводяться з метою виявлення, ідентифікації, локалізації та оцінки характеру цілі для визначення способів найбільш ефективного використання сил та засобів для обраного плану дій. Такий тип операції може також включати оцінку потенційних результатів (супутніх збитків) ураження цілі.

2.2.2.4. Контрольна розвідка після завдання удару

Ці операції проводяться з метою збору даних для оцінки бойових втрат та результату застосування озброєнь з метою визначення ефективності атаки.

2.2.3. Операції прямої дії (DA)

Операція прямої дії (DA) – це ретельно підготовлена наступальна операція SOF обмеженого масштабу та тривалості, яка проводиться для оволодіння, знищення, нейтралізації, захоплення, використання, повернення або пошкодження об'єктів особливо важливого значення. DA відрізняється від звичайних наступальних дій рівнем ризику, застосовуваними методами та

рівнем підготовленості, які використовуються для отримання певного результату і зазвичай включають планове виведення військ з району цілі. Операції прямої дії спрямовані на конкретні, чітко визначені цілі стратегічного та оперативного значення або на проведення вирішальних тактичних операцій. SOF можуть проводити DA самостійно, за підтримки або на підтримку звичайних сил. Дії у рамках DA можуть включати наступне.

2.2.3.1. Рейд. Засада. Штурм

Ці операції призначені для досягнення специфічних, чітко визначених, а часто і термінових результатів. Вони іноді виходять за межі ударних можливостей підрозділів звичайних сил. Такі операції зазвичай передбачають: атаку критично важливих об'єктів; порушення функціонування ліній зв'язку або інших систем об'єкта; захоплення певного персоналу або матеріалів; захоплення, знищення або подавлення об'єктів або засобів противника.

2.2.3.2. Операції з наведення на кінцевій ділянці траєкторії

Це дії, направлені на визначення та повідомлення точного місця знаходження цілей, що дозволяє нештатним віддаленим носіям ефективно використовувати їх засоби ураження. Для цього застосовуються різні види комунікаційних систем, що забезпечують літальні апарати або системи зброї, що наближуються, додатковою інформацією щодо конкретного місця або цілі.

2.2.3.3. Пошуково-порятункові операції

Це операції, що проводяться в зоні бойових дій або контрольованих противником районах для пошуку, локалізації, розпізнання, рятування та повернення особового складу, важливого обладнання або предметів, критично вагомих для безпеки Альянсу. Спеціальні пошуково-рятувальні операції характеризуються детальним плануванням, підготовкою та ретельним аналізом розвідданих. У таких операціях використовуються нестандартні методи та прийоми, дискретний пошук і часте використання бойових підрозділів СВ.

2.2.3.4. Операції прицільного руйнування

Це операції, в яких, крім знищення цілі, ставиться ще одне оперативне завдання – уникнення будь-яких супутніх пошкоджень. Для досягнення цієї мети SOF використовують високотехнологічну зброю або хронометрований підрив визначеної кількості вибухових речовин, розміщених у точно визначених місцях. Операції прицільного руйнування можуть бути проведені проти цілей, де точне спрямування боєприпасів не може гарантувати успіху з першого удару або коли вміст об'єкта повинен бути знищений без пошкодження цього об'єкта.

2.2.3.5. Операції висадки на борт судна

Це операції прямої дії (DA) в ході здійснення ізоляції морського району, які мають за мету напад та взяття під контроль судна або іншої морської платформи. Передбачуваний рівень загрози для штурмової команди в таких операціях визначається як дуже високий.

2.3. Дії SOF у рамках операцій ОЗС НАТО

Основні завдання SOF полягають, але не обмежуються, у забезпеченні наступних видів діяльності.

2.3.1. Протиповстанська діяльність (COIN)

SOF здатні ефективно доповнити загальний перелік засобів Альянсу, таких як дипломатичні, економічні, військові та інформаційні можливості, що застосовуються у боротьбі з повстанськими рухами. Під час підготовки до проведення COIN Сили спеціальних операцій здатні забезпечити оцінку району і раннє розгортання засобів командування, управління та комунікацій. У ході проведення COIN SOF можуть здійснювати MA, SR, DA або відповідну комбінацію цих основних завдань для підтримки об'єднаних операцій НАТО з метою досягнення визначених політичних та стратегічних цілей. Успіх цих операцій може бути підвищений завдяки проведенню обробки даних спеціальної технічної розвідки (ТЕО).

2.3.2. Антитерористична діяльність (СТ)

Антитерористична діяльність є загальним поняттям, що охоплює ряд наступальних заходів, спрямованих на посилення захисту від терористичних актів інтересів Альянсу, його сил, окремих осіб та майна, включаючи дії контррозвідки, стримування військовими силами та цивільними структурами. У цьому контексті SOF використовуються за наявності високого ризику, необхідності застосування спеціальних засобів або вимоги проведення скритних чи таємних операцій. Ці сили можуть застосовуватись у взаємодії з іншими силами НАТО або самостійно, шляхом проведення DA (мінімізуючи при цьому супутні втрати), SR або MA. Успіх цих операцій може бути підвищений завдяки проведенню ТЕО.

2.3.3. Боротьба з розповсюдженням зброї масового ураження (ЗМУ), у тому числі хімічних, біологічних, радіологічних та ядерних (ХБРЯ) речовин

SOF є значною частиною сил та засобів Альянсу, призначених для протидії розповсюдженню та торгівлі ЗМУ та ХБРЯ речовинами, включаючи здатність виконувати разом з іншими спеціалізованими підрозділами завдання із запобігання використанню зброї масового ураження. Запобігання дії факторів ЗМУ зазвичай описується як операція, яка має за мету систематично виявляти, брати під контроль, визначати характеристики, ліквідувати або розпоряджатися іншим способом ЗМУ, пристроями і речовинами ХБРЯ та / або протидіяти здатності потенційного противника досліджувати, розробляти, випробовувати, виробляти, накопичувати, розгортати або використовувати таку зброю, пристрої та речовини. Виконання завдань із запобігання використанню ЗМУ є дуже складним за своїм характером і, як правило, вимагає використання фахівців зі спеціальною підготовкою і спорядженням. У контексті операцій НАТО участь у виконанні таких завдань, як правило, покладається на тих членів Альянсу, які мають сили і засоби спеціального призначення. Проте в екстремальних ситуаціях, коли ці сили не можуть бути задіяні достатньо швидко для запобігання використанню ЗМУ та / або матеріалів ХБРЯ, або ж вимагається їх негайна нейтралізація, можливим є застосування

інших видів сил НАТО, у тому числі **SOF**, для захоплення, стримування, захисту чи допомоги у виконанні таких завдань.

2.3.4. Звільнення заручників (HRO)

Сили спеціальних операцій НАТО можуть бути залучені до HRO за певних обставин. Подальші подробиці проведення HRO викладені у документі Військового комітету МС 437/2.

2.3.5. Взаємодія з угрупованнями місцевих сил

З метою поглиблення розуміння оперативної обстановки, ситуаційної обізнаності та збору інформації **SOF** може підтримувати зв'язок з багатьма угрупованнями у зоні об'єднаних бойових дій (JOA). Інформація, яку мають різноманітні місцеві угруповання, часто є важливою для виконання різних видів спеціальних операцій. Призначення офіцера, відповідального за взаємодію з місцевими силами, може бути особливо актуальним для виконання завдань військової допомоги (МА), а також для партнерства / наставництва у веденні розвідки, оскільки полегшує збір розвідданих у віддалених районах шляхом використання підрозділів місцевих сил. Отримана інформація повинна бути включена до процесу розвідки з метою її використання у розвідувальному циклі підготовки бойового простору, застосування оцінок та звітів у забезпеченні процесу планування операцій.

2.4. Дії **SOF у повітряних і морських операціях**

Спеціальні операції, як правило, проводяться на суші, однак повітряний та морський компоненти **SOF** мають деякі додаткові особливості застосування, що описані нижче:

2.4.1. Операції авіаційних підрозділів повітряного компоненту **SOF**

2.4.1.1. Загальні відомості

Авіаційні підрозділи проводять і підтримують виконання кожного з основних завдань **SOF**. У рамках військової допомоги (МА) їх головне завдання полягає в розширенні можливостей союзної держави у використанні повітряного простору за допомогою радників з повітряних операцій. У рамках спеціальної розвідки (SR) їх основним завданням є ведення повітряної розвідки, спостереження та військової розвідки. Основне завдання у рамках операцій прямої дії (DA) – це забезпечення повітряного транспортування у напрямку до сухопутних і морських **SOF**, а також здійснення окремих видів повітряних атак наземних цілей, які не можуть бути здійснені звичайними силами. Спеціальні авіаційні операції, так само як і сухопутні та морські спецоперації, не визначаються лише використовуваним обладнанням, а скоріше нестандартними та інноваційними методами, за допомогою яких екіпажі повітряних суден використовують наявні засоби.

2.4.1.2. Завдання авіаційних підрозділів **SOF**

Авіаційні підрозділи **SOF** ведуть або підтримують операції у ході виконання кожного з основних завдань, поставлених перед **SOF** Альянсу. Основним завданням є підвищення рівня повітряної мобільності, тобто спеціалізовані дії повітряного транспортування за допомогою літальних апаратів з нерухомим (літак) або поворотним (гвинтокрил) крилом та літаків вертикального зльоту та посадки. Інші спеціальні види бойових дій

можуть включати взаємодію повітряних і наземних **SOF** (AL), безпосередню авіаційну підтримку (CAS), атаку у ближньому бою (CCA), дозаправку у повітрі (AAR), порятунк особового складу (PR) та медичну евакуацію (MEDEVAC) для повітряних, сухопутних і морських **SOF**.

2.4.1.3. Інші завдання авіації у рамках безпосередньої підтримки SOF

Виділені країною, що надає війська, додаткові літальні апарати для здійснення безпосередньої підтримки операції НАТО, але не сертифіковані як авіаційні засоби спеціальних операцій, можуть бути прийняті та використані для розширення можливостей повітряного транспортування, вогневої підтримки та міжвидової служби розвідки, спостереження та військової розвідки (JISR). Ці ресурси є важливими додатковими засобами, які допомагають командуванню **SOF** діяти відповідно до цілої низки загроз, ситуацій і викликів.

2.4.1.4. Інтеграція повітряних операцій SOF у спільний Цикл виконання завдань авіації Об'єднаних збройних сил (ОЗС) НАТО

Повітряні операції **SOF** повинні бути інтегровані у спільний цикл виконання завдань авіації ОЗС шляхом їх узгодження з командуванням повітряного компоненту ОЗС. Усі операції **SOF** повинні бути скоординовані з операціями звичайних сил і включені до спільного циклу виконання авіаційних завдань за погодженням з компонентним командуванням. Усі запити на додаткову повітряну підтримку силами і засобами, що не належать до **SOF**, такими як повітряне транспортування (AT), безпосередня авіаційна підтримка (CAS), радіоелектронна боротьба, дозаправка у повітрі (AAR) та повітряні засоби служби розвідки, спостереження та військової розвідки (JISR), повинні координуватися на основі аналізу та планування завдання зі звичайними силами через спеціальні підрозділи взаємодії.

2.4.2. Морські операції SOF

Морські підрозділи **SOF** можуть виконувати будь-які з основних завдань **SOF** за умови, що їх підрозділи, які виконують ці завдання, мають організацію, аналогічну сухопутним підрозділам **SOF**. Морські **SOF** проводять операції передовсім у прибережних, прирічкових та морських зонах. Вони діють невеликими мобільними підрозділами змінної організації і складу під водою, на поверхні та зі сторони моря. Ці операції характеризуються скритністю, швидкістю та точністю застосування сил і засобів. Вони можуть включати, але не обмежуються, наступні види діяльності:

- a. Проникнення/евакуація морем.
- b. Скритна розвідка берегової зони (гідрографічна зйомка) перед проведенням десантної операції.
- c. Скритна підготовка десантного маршруту перед проведенням десантної операції.
- d. Відновлення боєздатності або захист суден та морських об'єктів нафтової промисловості.
- e. Розвідка прибережної зони.
- f. Інші заходи, що виконуються для підтримки десантної або будь-якої іншої морської операції.

РОЗДІЛ 3 – ОРГАНІЗАЦІЯ, КОМАНДУВАННЯ І УПРАВЛІННЯ СИЛ СПЕЦІАЛЬНИХ ОПЕРАЦІЙ НАТО

3.1. Вступ

Оскільки організація SOF НАТО може відрізнятися від структури національних SOF окремих держав, а також з метою полегшення процесу планування та проведення спеціальних операцій, структура підпорядкування SOF органам командування і управління (C2) повинна бути чітко визначена.

3.2. Начальник управління спеціальних операцій (DSO)

Начальник управління спеціальних операцій, виконуючи одночасно обов'язки начальника штабу спеціальних операцій НАТО (NSHQ), є сполучною ланкою між NSHQ та Стратегічним командуванням НАТО з операцій (ACO) / Верховним головнокомандувачем ОЗС НАТО в Європі (SACEUR), здійснює стратегічне і організаційне командування та управління для сприяння досягненню стратегічних цілей SACEUR.

3.3. Штаб спеціальних операцій (NSHQ)

Штаб спеціальних операцій НАТО (NSHQ) є єдиним органом союзних SOF, який входить до складу штабу ОЗС НАТО в Європі (SHAPE). Він виконує роль вихідного пункту розробки, управління та координації всіх видів діяльності, пов'язаних зі спеціальними операціями, з метою оптимізації застосування SOF шляхом надання SACEUR, а також командним, організаційним та штабним структурам ОЗС НАТО своєчасних і ефективних консультацій щодо планування, комплектування та проведення спеціальних операцій. NSHQ визначає рівень оперативної сумісності SOF та сприяє його підвищенню шляхом організації бойової підготовки, навчань та програм тестування. Він забезпечує SOF НАТО механізмами реалізації поставлених завдань, а саме штатними засобами командування, управління, зв'язку, комп'ютерних систем та розвідки для підтримки та використання SOF в операціях НАТО. За вказівкою SACEUR, штаб спеціальних операцій (NSHQ) може скласти ядро компонентного командування спецоперацій (SOCC).

3.4. Структура SOF НАТО

3.4.1. Компонентне командування Спеціальних операцій (SOCC)

SOCC – це багатонаціональне або національне компонентне командування, сформоване на основі сил однієї з держав, яка в такому випадку відіграє роль рамкової держави (FN). SOCC – це непостійні/тимчасові штаби в структурі збройних сил НАТО, які формуються для кожної окремої операції відповідно до визначеної кількості спеціальних оперативно-тактичних груп (SOTG) і необхідного рівня командування та управління (C2). SOTG є загальним терміном і може відноситися до спеціальної наземної оперативно-тактичної групи (SOLTG) або спеціальної морської оперативно-тактичної групи (SOMTG). Рамкова держава (FN), яка утворює ядро SOCC, має виділити, як мінімум, його начальника, основний особовий склад штабу,

3.4.2. Начальник компонентного командування SOF (SOCC)

- a. Начальник компонентного командування SOF (SOCC) несе відповідальність перед командуванням оперативного рівня за надання рекомендацій щодо відповідності використання SOF та додаткових засобів, які є призначені, додані або доступні для виконання завдань. Начальник SOCC також несе відповідальність за планування та координацію спеціальних операцій у рамках плану загальної кампанії SOF і є наділений всіма повноваженнями, необхідними для виконання тих завдань, які можуть бути поставлені командувачем оперативного рівня.
- b. Командна структура спеціальних операцій повинна бути визначена якомога раніше з метою участі у плануванні загальної кампанії і, зокрема, бойових дій SOF, а також формування та керівництва SOCC на час проведення операції. Окрім наявності засобів, необхідних для кваліфікації держави як рамкової (FN), ця країна повинна взяти на себе ініціативу у:
 - (1) Використанні своїх підрозділів планування та зв'язку для сприяння спільному процесу планування.
 - (2) Підготовці плану операції / плану тилової підтримки SOF.
 - (3) Консультуванні щодо вимог SOF.
 - (4) Координації тилової підтримки SOF.
 - (5) Участі у спільному процесі визначення цілей.
 - (6) Встановленні та підтримці зв'язку з відповідними оперативно-тактичними рівнями та штабами НАТО.
 - (7) Координації базової інфраструктури тилового забезпечення.

3.4.3. Авіаційне командування SOF (SOAC)

- a. Авіаційне командування (SOAC) організується за необхідності начальником SOCC для планування, поставлення завдань та управління об'єднаними спеціальними повітряними операціями і підпорядкованими авіаційними групами та підрозділами. Організація SOAC також може знадобитися у випадку проведення великомасштабної операції виключно силами спеціальних операцій, де воно повинно виконувати роль повітряного компоненту для всіх завдань (SOF і звичайних) авіаційної підтримки. Оперативне командування цими спеціальними авіаційними засобами, як правило, здійснюється країною, що надає війська, але бойове управління (TACON), як правило, передається начальнику компонентного командування SOF. SOAC може забезпечити повітряному компоненту додаткові вильоти SOF лише у виняткових обставинах і за погодженням із командувачем SOCC.
- b. Авіаційне командування SOF, як правило, формується на основі начальника та штабу авіаційного командування тієї держави, котра надає переважну кількість літаків для SOF. В ідеалі,

SOAC розташовується разом зі штабом SOCC, але повинно мати можливість діяти з окремого місця. Якщо SOCC вимагає більше двох SOATG, створення SOAC – це найкращий спосіб командування та управління засобами авіації SOF.

3.4.4. Спеціальна оперативно-тактична група (SOTG)

- a. SOTG є самостійною групою сухопутних і / або морських SOF, яка найчастіше організується на національному рівні з представників однієї країни.
- b. Багатонаціональна SOTG. При створенні багатонаціональної SOTG для неї призначається єдиний командир. Багатонаціональна SOTG вимагає попередньої відповідної підготовки перед розгортанням. Багатонаціональний склад підрозділу на оперативно-тактичному рівні не рекомендується.

3.4.5. Спеціальна авіаційна оперативно-тактична група (SOATG)

Спеціальна авіаційна оперативно-тактична група (SOATG) – це національна або багатонаціональна функціональна група авіаційних засобів, призначених для SOCC, з єдиною структурою командування та управління (C2). SOATG складаються з авіаційних оперативно-тактичних підрозділів (SOATU) та підрозділів безпосереднього авіаційного забезпечення (DSATU), які можуть мати різний рівень засобів та літаків. SOATG, як правило, включає офіцерів штабу, які виконують обов'язки відділів об'єднаного штабу від J-1 до J-6 як мінімум. У випадку відсутності SOAC, SOATG повинна бути готовою взяти на себе його функції.

3.4.6. Оперативно-тактичний підрозділ SOF (SOTU)

Оперативно-тактичний підрозділ SOF (SOTU) є найменшим бойовим підрозділом SOF тактичного рівня, який може перекидатися повітрям, по суші або морем і здатний вести MA, SR або DA. Залежно від чисельності наявних сил, SOTU може бути здатним виконувати операції окремими командами.

3.4.7. Авіаційний оперативно-тактичний підрозділ SOF (SOATU)

Авіаційний оперативно-тактичний підрозділ SOF (SOATU) є підрозділом бойової авіаційної підтримки тактичного рівня, який використовується для підтримки SOTU. SOATU складається із сил авіації спеціальних операцій і може включати інтегровані повітряно-наземні підрозділи спеціальних операцій. До складу SOATU, як правило, входять літаки, гвинтокрили або літаки вертикального зльоту та посадки, підрозділу логістики та технічного обслуговування, а також підрозділу управління.

3.4.8. Підрозділи командування та зв'язку SOF

Двосторонній зв'язок є необхідним елементом координації спеціальних операцій. Це необхідно для координації, обміну важливою інформацією та оцінки можливостей SOCC / SOF. За необхідності начальник SOCC направляє підрозділи зв'язку з відповідним технічним оснащенням до інших штабів, або навпаки, може отримувати підрозділи зв'язку з інших командувань або штабів. Як правило, це відбувається у випадку спільних чи конвергентних операцій тактичного рівня між SOF і звичайними силами, або коли між SOCC та іншим компонентним командуванням є

відносини надання/отримання підтримки. Крім того, за необхідності, SOCC може надсилати інші підрозділи зв'язку, так само як NSHQ може надавати підрозділи планування і зв'язку за запитом командира оперативного рівня. Чисельність, тривалість дій та обсяг обов'язків цих підрозділів зв'язку будуть варіювати в залежності від призначених їм функцій.

3.4.8.1. Підрозділ планування і взаємодії SOF (SOPLE)

SOPLE є підрозділом, який направляється начальником SOCC до оперативного штабу (наприклад, штабу ОЗС) на час планування та виконання дій з реагування на кризову ситуацію. SOPLE, в тісній взаємодії з радником SOF (SOFAD), має за мету сприяти процесу планування, вдосконалення та виконання поставлених завдань на рівні об'єднаних сил, а також синхронізації та інтеграції дій SOF як складової загальної кампанії. Співпраця SOPLE та SOFAD забезпечує повну інтеграцію спеціальних операцій у хід всієї кампанії та вагомий внесок SOF у підтримку командування оперативного рівня.

3.4.8.2. Підрозділ командування та управління SOF (SOCCE)

Начальник SOCC може створити SOCCE для забезпечення синхронізації, взаємодії та координації зі звичайними силами, коли SOF діють безпосередньо в районі бойових дій (АОО) звичайних сил або коли спільні чи перехресні операції зі звичайними силами є ймовірними в районі бойових дій ОЗС (JOA). Як правило, SOCCE розташовується при штабі відповідного рівня звичайних збройних сил (морських або наземних). SOCCE є центром командування і управління для підрозділів SOF, що діють в АОО звичайних сил (сухопутних або морських).

3.4.8.3. Група організації взаємодії SOF (SOLE)

SOLE є підрозділом, який начальник SOCC направляє до відповідних органів командування і управління (C2) авіаційного компоненту. SOLE має завданням координувати, організовувати взаємодію та інтегрувати повітряні, наземні та підземні операції SOF із звичайними повітряними операціями. Крім того, SOLE забезпечує належне представлення потреб спеціальних операцій на різного роду нарадах, в робочих групах, органах управління, комітетах та підкомітетах, які беруть участь у робочому процесі центру повітряних операцій.

3.5. Розподіл командування та управління SOF НАТО

3.5.1. Розподіл та командування

Країни – члени НАТО зберігають повноту командування та оперативне командування своїми SOTGs. Тільки для проведення окремих визначених операцій НАТО держави можуть передавати через SACEUR оперативне командування (OPCON) своїми національними SOTG командиру найвищого оперативного рівня, як правило, начальнику JFHQ. У таких випадках OPCON, як правило, делегується начальнику SOCC, який сам здійснює оперативне командування підпорядкованих йому SOTG, але може делегувати тактичне управління (TACON) бойовими підрозділами на обмежений період часу або для виконання конкретних завдань. Начальник SOCC звітує перед командуванням найвищого оперативного рівня, очолюваним SACEUR. У разі задіяння об'єднаного оперативно-тактичного штабу SOCC підпорядковується OPCON відповідного JFHQ.

З метою здійснення командування та управління відповідного рівня і отримання загальної оперативної картини, всі країни, які надають SOF, повинні гарантувати, що їхні підрозділи відповідають вимогам SOCC щодо можливості їх геопросторового відстеження, у тому числі використання систем відслідковування та супроводу, якщо такі є. Інформаційні системи командування та управління SOF повинні використовуватися в рамках командних інстанцій SOF. У всіх випадках командири, які мають повноваження здійснювати командування SOF, повинні:

- a. Забезпечити чітку та однозначну структуру командних інстанцій.
- b. Забезпечити достатньо досвідчений штат фахівців для планування, проведення та підтримки операцій.
- c. Інтегрувати SOF в процес планування.
- d. Забезпечити відповідність сил та засобів своїх підрозділів до вимог виконуваного завдання.

3.5.2. Обмін розвідувальною інформацією SOF

Виконавча група Агентства збору і використання тактичної розвідувальної інформації НАТО (BICES) та національні розвідувальні відділи забезпечують надходження інформації, яка у стислий термін передається командуванню НАТО та якою країни обмінюються між собою. Цей процес був пришвидшений завдяки створенню Центру збору та узагальнення розвідувальної інформації НАТО (NIFC), який забезпечує розповсюдження дієвої, забезпеченої мережевими ресурсами, своєчасної та точної розвідувальної інформації на стратегічному та оперативному рівнях. Крім того, у тісній взаємодії з NIFC працює Спеціальний оперативно-розвідувальний відділ (SOIB), який забезпечує SOF розвідувальними даними, а також являє собою ядро відділення збору розвіданих з різних джерел (ASC) у складі розвідувального відділу J2 SOCC.

3.6. Критерії для визначення відповідності Сил спеціальних операцій вимогам НАТО

a. Країни, чий SOF відповідають наступним критеріям, можуть бути визначені як держави, що надають SOF для ОЗС НАТО:

(1) Наявність SOTGs, які складаються з:

- (a) штабу, що включає штатні відділи від J-1 до J-6.
- (b) підпорядкованих SOTU.
- (c) підрозділів бойового забезпечення (CS).
- (d) підрозділів тилового і технічного забезпечення бойових дій (CSS).

(2) Здатність здійснювати MA, SR та DA в ході конфлікту будь-якого типу.

(3) Здатність здійснювати проникнення/евакуацію в межах району операцій, бажано з використанням штатних транспортних засобів.

(4) Здатність використовувати в рамках SOTG свої штатні засоби зв'язку, які мають низьку ймовірність виявлення.

(5) Здатність виконувати функції бойового, тилового і технічного забезпечення SOTG у ворожих, заборонених або політично нестабільних районах.

- (6) Здатність забезпечити командування та управління розгорнутими підрозділами, а також ведення розвідки.
- (7) Здатність брати участь у підготовці операції.
- (8) Здатність діяти у складі SOCC.
- (9) Здатність здійснювати вихід з-під удару та терміновий відхід.
- (10) Здатність швидко розгортати сили відповідно до встановлених термінів розгортання.
- (11) Здатність діяти самостійно або у взаємодії зі звичайними силами.
- (12) Здатність вести відкриті, приховані або таємні операції.
- (13) Здатність забезпечити захист власних сил.

b. Держави, які забезпечують відповідність наведеним нижче критеріям, можуть виконувати роль рамкової держави (FN) SOF:

- (1) Здатність сформувати та розгорнути штаб SOCC, який може здійснювати командування певною кількістю призначених SOTG / SOATG, залежно від масштабу операції.
- (2) Здатність здійснювати функції відділів штабу ОЗС НАТО від J-1 до J-8 та спеціальні штабні функції.
- (3) Здатність здійснювати командування та управління авіацією SOF.
- (4) Здатність забезпечити SOCC авіаційними засобами SOF тактичного рівня: літаками, гелікоптерами або літаками вертикального зльоту і посадки.
- (5) Здатність своєчасно відреагувати на виникнення кризової ситуації та забезпечити підготовку термінових операцій.
- (6) Здатність розгортання системи оперативної розвідки та інтеграції носіїв, датчиків та агентурної розвідки JSR (Міжвидова Служба Розвідки, Спостереження та Рекогносцировки НАТО) в плани збору інформації на рівні ТВД.
- (7) Здатність розробити та впровадити заходи забезпечення скритності операцій (OPSEC), включаючи обмежувальні процедури стосовно операцій, пов'язаних з різними категоріями таємності або високим ступенем ризику.
- (8) Здатність використання, регулювання та підтримки інформаційних систем командування та управління (C2IS) від оперативного рівня НАТО до рівня SOTG.
- (9) Здатність забезпечити, за необхідності, захист штабу SOCC.
- (10) Готовність до розгортання відповідних підрозділів планування операцій НАТО та зв'язку для оперативних штабів та інших компонентних командувань, починаючи з підготовчого етапу та ознайомлення з обстановкою.
- (11) Готовність до координації функцій тилового і технічного забезпечення бойових дій (CSS) для підпорядкованих SOTGs.

c. Вимоги до SOF, а також критерії оцінки їх дотримання, детально викладені у документі Стандарт Стратегічного командування НАТО з операцій (ACO). Бойові сили, Том X та XI, відповідно.

РОЗДІЛ 4 – ІНТЕГРАЦІЯ ОПЕРАЦІЙ SOF І ЗВИЧАЙНИХ СИЛ

4.1. Вступ

Операції звичайних сил характеризуються оптимальною вогневою потужністю, надійною підтримкою, широкими можливостями C2 та відносно великою кількістю особового складу. Операції **SOF** характеризуються невеликими підрозділами спеціально навченого та відібраного особового складу, які виконують завдання з високим ступенем ризику у ворожому, забороненому та політично нестабільному середовищі. Попри потенційну ймовірність виникнення проблем під час спільних операцій звичайних сил та **SOF** така взаємодія надає командуванню оперативного рівня додаткові бойові можливості. Інтеграція звичайних сил і **SOF** створює унікальні засоби для виконання завдань, які було би неможливо здійснити в інший спосіб. Інтеграція та оперативна сумісність спеціальних і звичайних сил дозволяють командуванню оперативного рівня використовувати фахову підготовку та засоби обох видів сил. Правильне інтегрування звичайних сил у дії **SOF** шляхом їх ефективної координації та взаємодії здатне забезпечити вищу ефективність і більш високий темп при зменшенні можливостей завдання ударів по своїх військах, ніж якщо би ці сили діяли окремо.

4.2. Аналіз застосування взаємодії SOF і звичайних сил

- a. Як правило, відносини надання/отримання підтримки забезпечують найкращу основу для інтегрування операцій звичайних сил і **SOF**. На компонентному рівні такі відносини дозволяють командирів підтримуваного командування визначити свої потреби, а командирів підтримувального командування дають свободу дій у виборі методів та тактики надання підтримки, оскільки її рівень, тип та пріоритетність повинні бути чітко визначені.
- b. Взаємодія і взаємопідтримка вимагають чіткого визначення їх параметрів вищим командуванням.
- c. Можливість затвердження завдання інстанцією найнижчого рівня дозволяє підвищити своєчасність надання підтримки та її варіативність. Підтримувальні підрозділи повинні бути включені заздалегідь до процесу планування дій підтримуваного підрозділу, що забезпечує належне використання сил та засобів підтримки і повну їх інтеграцію у хід операції.

4.3. Конфігурація району бойових дій

4.3.1. Район об'єднаних спеціальних операцій (JSOA)

Район об'єднаних спеціальних операцій (JSOA) є сухопутною та / або морською чи повітряною зоною бойових дій, призначеною командуванням оперативного рівня начальнику SOCC для проведення спеціальних операцій. Командири оперативного рівня можуть використовувати JSOA для розмежування та полегшення одночасного використання звичайних сил та **SOF** в одному спільному районі бойових дій. У межах визначеного

JSOA начальник SOCC є командиром підтримуваних підрозділів. Виділення JSOA для проведення самостійних операцій **SOF** допомагає здійснювати контроль за спеціальними операціями та запобігає ураженню своїх сил.

4.3.2. Операції в районі бойових дій іншого командувача

Здійснюючи операції в межах району бойових дій (АОО) іншого начальника, командир підрозділів **SOF** підпорядковується командувачу даного АОО. Націлювання вогневих засобів, відстеження військ та організація місцевості повинні проводитись відповідно до розпоряджень командира АОО. Підрозділи **SOF**, що діють у межах АОО, повинні повідомляти командира АОО про своє місцезнаходження та виконувати його розпорядження щодо встановлення заходів координації вогневої підтримки та вогню на розчищення, які залишаються в рамках повноважень командира АОО. Командири АОО і **SOF** повинні підтримувати максимальний обмін інформацією, як того вимагають потреби забезпечення скритності операцій (OPSEC).

4.4. Спільні операції звичайних сил та SOF НАТО

4.4.1. Загальні положення

Правильне інтегрування звичайних сил та **SOF** у ході планування операції дозволяє поєднувати їх сильні сторони для досягнення мети командування оперативного рівня. Для забезпечення ефективності такої інтеграції її слід розпочинати на ранніх етапах планування. Ігнорування проблем, пов'язаних з інтеграцією звичайних сил та **SOF** може призвести до виникнення оперативних ускладнень, які підвищують ризик або зменшують можливість отримання додаткового результату.

4.4.2. Підтримка звичайних сил Силами спеціальних операцій

Командувач звичайними силами повинен враховувати, що **SOF** зазвичай діють у складі малих підрозділів і не мають достатньої бойової потужності для протистояння силам противника протягом тривалого часу. Проте належним чином використовувані **SOF** здатні забезпечити командувача звичайними силами додатковими спеціалізованими можливостями. Для ефективної підтримки звичайних сил засобами **SOF** командування оперативного рівня / командування підтримувальних **SOF** та їх штаби повинні:

- a. включити підтримку **SOF** і взаємодію з ними до процесу планування та координації на його ранній стадії;
- b. провести оцінку оперативного завдання для визначення його відповідності критеріям завдань **SOF** (див. пункт 1.6);
- c. забезпечити надходження інформації від **SOF** про засоби, якими вони можуть підтримувати план дій командувача звичайних сил;
- d. провести взаємний аналіз характеристик та можливостей / обмежень кожного з видів сил, включаючи командування, управління і штаби, мобільність, живучість, вогневу міць та системи зв'язку;
- e. встановити чітку структуру командування тактичного рівня.

4.4.3. Підтримка SOF звичайними силами

Звичайні сили проводять операції з метою отримання перемоги над силами противника та контролю над сухопутним, повітряним, морським та космічним простором, включаючи населення та ресурси. Вони оперують різноманітними можливостями, зокрема численним особовим складом, який може бути використаний для підтримки **SOF** у виконанні їх основних завдань. Для ефективної підтримки **SOF** звичайними силами командування оперативного рівня / підтримувальні компонентні командування та їхні штаби повинні:

- a. провести оцінку здійсненності завдання, щоб визначити доцільність використання звичайних сил для виконання поставленого завдання / досягнення визначеної цілі/ мети;
- b. визначити, чи є використання звичайних сил відповідним до поставленого завдання;
- c. визначити, чи є доступними необхідні ресурси;
- d. включити дії звичайних сил до процесу планування та координації на його ранній стадії;
- e. провести взаємний аналіз характеристик та можливостей / обмежень кожного з видів сил, включаючи командування, управління і штаби, мобільність, живучість, вогневу міць та системи зв'язку;
- f. встановити чітку структуру командування тактичного рівня.

4.4.4. Підтримка SOF спеціалістами звичайних сил

Окрім штатних засобів та підрозділів тилового і технічного забезпечення, **SOF** може інколи потребувати допомоги окремих фахівців у залежності від характеру завдань, які вони виконують. Наприклад, якщо ліквідація загрози вибуху або потреба мобільності перевищують їх штатні можливості, звичайні сили можуть тимчасово надати спеціалістів для їх підтримки. Як правило, такі фахівці призначаються для нестандартних угруповань та конкретних командних структур. Така підтримка, як правило, потрібна під час введення та евакуації військ, але може також вимагатись при виконанні інших окремих складових завдання **SOF**. Цей вид підтримки включає медичні, контр-ХБРЯ, інженерні, тиллові, поліцейські та розвідувальні підрозділи (морського, сухопутного, повітряного компонентів), але не обмежується ними.

РОЗДІЛ 5 – АСПЕКТИ ПЛАНУВАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ОПЕРАЦІЙ НАТО

5.1. Аспекти планування

Ключовим аспектом планування спеціальних операцій є те, що завдання повинно бути сплановане оперативними силами, які його виконуватимуть.

5.1.1. Забезпечення скритності операцій (OPSEC)

Підставою для прийняття рішення про використання SOF може бути необхідність швидкої та малопомітної операції реагування обмеженого масштабу, обсягу та тривалості. Заходи OPSEC повинні бути розглянуті вже на першому етапі планування операції.

5.1.2. Детальне планування бойового завдання

До прийняття рішення про застосування сил, виконання бойового завдання повинно бути всебічно підготовлене, сплановане і включати розробку формату введення/проникнення, поповнення/постачання та виведення/евакуації військ. Завчасність планування виведення/евакуації має вирішальне значення, оскільки в той час, коли це потрібно, швидкість і якість засобів евакуації здатні запобігти втраті ефекту несподіваності, особливо в короткотермінових операціях.

Конкретні параметри використання сил та процедури координації повинні надаватися штатом спеціалістів і бути включені до відповідних планів кампанії та операції. Планування на випадок непередбачених обставин завжди повинно бути невід'ємною складовою підготовки завдання SOF та охоплювати процедури термінового виведення/евакуації сил у надзвичайних ситуаціях, порятунк особового складу (PR), медичну евакуацію (MEDEVAC), негайну безпосередню авіаційну підтримку (CAS) та будь-які інші дії у надзвичайних обставинах. Важливою фазою спеціальної операції також вважається тренувальна репетиція, яку слід передбачити у ході планування. Характер цілі, положення противника та своїх сил, а також екологічні характеристики зони операцій є ключовими факторами планування. До інших факторів планування завдань спеціальних операцій відносяться наступні.

5.1.3. Своєчасність планування

Своєчасне визначення того, як спеціальні операції можуть сприяти реалізації планів командування оперативного рівня, є умовою ефективного використання SOF та оптимізації використання військових засобів шляхом інтеграції SOF зі звичайними силами. Підготовка спеціальних операцій завжди вимагає своєчасної і детальної розвідувальної інформації та детального планування, тому, як правило, вимоги до періодів планування спеціальних операцій залишаються незмінними.

5.1.4. Вибір пріоритетів планування

Як правило, всі цілі або завдання, що ставляться перед SOF, повинні значною мірою сприяти досягненню стратегічних та оперативних цілей у рамках операції, що проводиться. Обмежені ресурси та перспективне

планування передбачають, що командування оперативного рівня використовує **SOF** вибірково для виконання пріоритетних операцій. Крім того, дискретність багатьох завдань **SOF** часто викликає необхідність певних політичних, правових, часових, географічних обмежень або обмеження чисельності військ, які повинні бути застосовані до підтримуваних та підтримувальних сил.

5.1.5. Комплексний підхід

Комплексний підхід до планування дій **SOF** включає необхідність усвідомлення, що лише воєнні дії не можуть вирішити всі кризи чи конфлікти. Командування **SOF** повинне бути готовим використовувати широкі, багатовимірні способи відповіді на виклики у процесі досягнення поставленої мети і заданого кінцевого результату.

5.1.6. Синхронізація

Визначення завдань та планування спеціальних операцій повинні координуватися з усіма компонентами та управліннями сил НАТО, що беруть в них участь, шляхом встановлення відповідного співвідношення функцій отримання/надання підтримки. Під час тривання кризи або широкомасштабних бойових дій синхронізація спеціальних операцій із завданнями звичайних сил та ударами у відповідь є вкрай важливою, оскільки час на доставку боєприпасів є надзвичайно обмеженим та може впливати на розмір смуги для маневру **SOF**, маршрути проникнення, місця скритого розташування, PR або райони цілі.

Координація між органами планування **SOF** та звичайних сил має відбуватися на ранніх етапах підготовки операції для полегшення синхронізації та інтеграції всіх засобів, а також розподілу ресурсів звичайних сил для підтримки та підсилення дій **SOF**, і навпаки. Планування завдання спеціальних операцій повинно підтримувати та бути підтримуваним всіма доступними засобами оперативного планування НАТО.

5.2. Особливості застосування SOF

SOF повинні в першу чергу застосовуватись для досягнення критичних або вирішальних цілей, оскільки існують обмеження щодо їх використання. Невідповідне використання **SOF** може швидко призвести до недоцільного виснаження їх ресурсів, оскільки їх не можна легко замінити, а їх засоби швидко поповнити. Логістична підтримка **SOF** часто буває потрібна в малоприсаєднаному для її доставки місці, її довгочасне забезпечення може вимагати нестандартних логістичних рішень. Хоча **SOF** можуть взаємодіяти зі звичайними силами в оперативній обстановці, їх не слід використовувати для заміни звичайних сил у ролях, для яких вони не мають достатнього забезпечення та спеціальної підготовки.

5.3. Аспекти ведення розвідувальної діяльності

5.3.1. Загальні положення

Характер спеціальних операцій, як правило, вимагає їх забезпечення розвідувальною інформацією, яка повинна бути більш детальною та своєчасною, ніж та, яка потрібна звичайним силам. Масштаб спеціальних

операцій може вимагати наявності розвідданих про політичну, військову, економічну, соціальну інфраструктуру та інформацію (PMESII), а також про культурологічні особливості оперативної зони. Для забезпечення необхідною розвідувальною інформацією органи і виконавці планування **SOF** можуть використовувати штатні управління і відділи розвідки як Альянсу, так і окремих держав. Структура взаємодії органів розвідки та їх координація повинні бути впроваджені у мирний час для забезпечення доступу **SOF** до повного діапазону розвідувальної інформації під час операцій реагування на кризи. Отримання своєчасної, детальної та узгодженої інформації має принципове значення, оскільки від неї часто залежить управління та/або можливість виконання операції. У ході планування завдання для **SOF** враховується інформація, отримана з національних джерел, стратегічних управлінь НАТО (наприклад, NIFC) та дані військової розвідки самих **SOF**. Процедури обміну розвідувальною інформацією серед членів Альянсу мають бути узгоджені та впроваджені на початку процесу планування на рівні компонентного командування спеціальних операцій (SOCC). На ранніх етапах процесу планування повинні також залучатись фахівці з окремих спеціальностей, такі як лінгвісти, тактичні допитувачі, фахівці з використання матеріальних ресурсів або засобів зв'язку.

5.3.2. Залежність від фактора часу

Обмежений у часі цикл прийняття рішень, за яким планується здійснення деяких завдань спеціальних операцій, вимагає завчасного визначення першочергових завдань розвідки (PIR) для забезпечення цілеспрямованого збору, аналізу та подання інформації. Участь спеціалістів розвідки з самого початку процесу планування має вирішальне значення для формулювання PIR. Крім того, розвідники повинні бути постійно інтегровані в групи планування майбутніх операцій. Управління INTEL відповідає за оперативне ставлення і виконання завдань на розвідку та запитів на інформацію компонентного командування та штабу спеціальних операцій.

5.3.3. Збір і узагальнення розвідувальної інформації

Узагальнення розвідданих, отриманих з різних джерел, здійснюється у відділенні збору розвідданих з різних джерел (ASC) розвідувального відділу (J2) компонентного командування. Усунення бар'єрів для спільного використання розвідувальної інформації має вирішальне значення у забезпеченні критично важливою, своєчасною інформацією всіх підрозділів аж до найнижчого виконавчого рівня. Сприяння цьому процесу забезпечується шляхом залучення аналітиків та представників Спеціального оперативно-розвідувального відділу, використання можливостей отримання інформації за кордоном, залучення SOTG та інших підрозділів, які мають доступ до театру, а також національних служб розвідки, їх каналів, баз даних та можливостей забезпечення доступу з відповідними протоколами для передачі партнерам розвідувальної інформації.

5.4. Фактори інформаційного середовища

Для ефективного визначення можливостей та ризиків, пов'язаних із діями **SOF**, необхідне всебічне та системне володіння відомостями про інформаційне середовище (ІЕ). Таке володіння є результатом збору й опрацювання даних всього спектра РМЕСІІ (включаючи традиційний збір інформації з різних джерел, у тому числі доступної відкритої інформації з численних несекретних військових та цивільних джерел), а також подальший аналіз об'єктів впливу, їх соціального контексту, настроїв, цілей, «центрів тяжіння», критичних тем, інформаційних систем та засобів масової інформації. Аналіз та оцінка ІЕ повинні постійно оновлюватись та вдосконалюватись для забезпечення максимального впливу застосованих військових інформаційних заходів.

5.5. Аспекти цілевизначення

5.5.1. Загальні відомості

Метою цілевизначення є досягнення бажаного результату дії проти противника, який може бути отриманий за допомогою летальних чи нелетальних засобів. **SOF** повинні у повному обсязі брати участь у всіх аспектах процесу визначення цілей на всіх рівнях з метою координації своїх завдань і таким чином суттєво сприяти процесу цілевизначення командуванням оперативного рівня.

5.5.2. Основний процес

Цілі можуть визначатись на будь-якому рівні. Перелік цілей може бути складений і затверджений начальником **SOCC**, який повинен переконатись, що вони не входять до списку об'єктів, які не підлягають ураженню або підлягають обмеженому ураженню, перш ніж направляти цей перелік до свого представника в об'єднаному відділі координації цілей (JTСВ). JTСВ вносить усі подані компонентними командуваннями цілі до єдиного списку, ревізує їх з метою дотримання поточних інструкцій та завдань командувача оперативного рівня, визначає пріоритетність цілей та найбільш доступні і відповідні засоби для їх досягнення. Перелік визначених за пріоритетністю цілей направляється до відділу координації цілей штабу ОЗС НАТО для включення до списку визначених цілей та проєкту об'єднаного списку пріоритетних цілей НАТО відповідно. Ці списки офіційно затверджуються командувачем оперативного рівня як додаток до спільного координаційного наказу. Після того, як перелік цілей буде затверджений та переданий до **SOCC**, начальники розвідвідділів доповнюють та сортують доступні розвіддані у теки документації по кожній цілі, розподіляючи їх відповідно до тактичного підрозділу, який буде виконувати завдання. Під час етапу планування завдання тактичний підрозділ повинен внести уточнення до свого плану дій проти призначеного об'єкта та виконати поставлене завдання відповідно до наказу.

5.5.3. Залежність цілі від фактора часу

- a. Залежність від фактора часу може відігравати важливу роль у класифікації цілі та визначенні її доцільності як цілі спеціальної операції;
- b. Ціль є залежною від фактора часу, коли вона потребує негайного реагування, оскільки становить (чи незабаром становитиме) небезпеку для союзних сил. Ціль також залежить від фактора часу, коли вона з'являється несподівано, є незапланованою, однак настільки перспективною і вигідною для виконання пріоритетного завдання, що виправдовує негайні дії і сприяє досягненню цілей всієї кампанії;
- c. Важливим внеском **ССО** у дії проти залежних від часових показників цілей є дискретна та / або прихована розвідка, спостереження та наведення на кінцевій ділянці траєкторії, а також контроль за системами зброї. За необхідності, **ССО** можуть використовуватися для знищення, виведення з ладу або ушкодження іншим чином залежної від фактора часу цілі.

5.5.4. Методика

У діях, направлених проти важливих об'єктів, таких як окремі особи чи цілі структури, **SOF** застосовують кінетичні та / або некінетичні засоби і численні штатні чи доступні людські та технічні ресурси. **SOF** використовують всі можливі види розвідки (наприклад, агентурну – **HUMINT**, радіоелектронну – **SIGINT**, вимірювально-сигнатурну// інструментальну – **MASINT** та розвідку на основі відкритих джерел інформації – **OSINT**), а також ресурси **JISR** для виявлення та засічки місцеположення цілі, після чого завдають удару відповідним способом. Після цього за допомогою технічного обладнання здійснюється швидка обробка даних про уражену ціль і тактичні процедури для розвідки наступних цілей. Методика цілевизначення **SOF** описана нижче (Додаток В).

5.6. Аспекти тилового і технічного забезпечення бойових дій (CSS)

- a. Ефективне **CSS** є основою успіху спеціальних операцій і повинно бути невід'ємною частиною планування операцій. До його завдань відносяться забезпечення тилової підтримки, постачання, інфраструктури, розміщення, прийому, зосередження та подальшого пересування військ, транспортування, матеріально-технічної підтримки, обслуговування та медичної допомоги. **SOF**, що функціонують на контрольованій противником території та не можуть отримувати нормативного тилового забезпечення; отже, передбачається, що **SOTGs** повинні мати можливість самозабезпечення. Постачання предметів постійного користування, таких як продовольство, вода, паливо та боєприпаси повинні надаватися в обсягах, відповідних до встановлених

норм для виконуваного завдання та технічних угод з рамковою державою **SOF**. Невеликі підрозділи **SOF** можуть діяти на широкому театрі, часто поза встановленими зонами логістичної підтримки. У таких випадках **SOCC** повинно укласти угоду про тилову підтримку з країною розміщення військ (**HNS**), тилове забезпечення засобами і силами підрядника та спеціальні механізми підтримки. Поповнення запасів підрозділів **SOF**, розгорнутих у віддалених або заборонених районах, планується та виконується як оперативне завдання і часто вимагає використання авіаційних засобів **SOF**.

b. Для успішного та скоординованого тилового забезпечення підрозділів **SOF** слід враховувати такі аспекти:

- (1) **Забезпечення на національному рівні.** Логістичне забезпечення підрозділів **SOF** є відповідальністю держави, яка надає війська, за винятком випадків, коли інше передбачено угодами про тилове забезпечення держави, що приймає, або іншими директивами чи угодами.
- (2) **Забезпечення на багатонаціональному рівні.** Завдання **SOF** можуть вимагати планування та виконання логістичного забезпечення багатонаціонального рівня. У випадку задіяння більш численних об'єднаних сил координація їх тилового забезпечення на рівні **ТВД** покладається на об'єднану групу матеріально-технічного забезпечення. Координація логістичного забезпечення підрозділів **SOF** здійснюється через **SOCC**. У ході планування для кожної окремої операції визначаються специфічні потреби у тиловому забезпеченні та відповідні структури командування та управління тилом. Крім того, **SOF** мають також специфічні аспекти тилового забезпечення, такі як ведення дій поза межами звичайних зон тилового забезпечення **ТВД** та проблеми, пов'язані з безпекою.
- (3) **Медичне забезпечення.** Це завдання покладається в основному на штатні засоби невідкладної медичної допомоги, якими є санітарні інструктори **SOF**. Крім того, характерні для **SOF** короткотермінові операції вимагають надійних заходів із медичного захисту особового складу. Розгорнута медична підтримка спеціальних операцій повинна мати, подібно до підтримуваних сил, таку ж оперативність дій, високу мобільність та обмежену зону розташування. Таку медичну підтримку, як правило, забезпечують засоби медичної допомоги 1-ї черги, які надають первинну медичну допомогу, спеціалізовану невідкладну допомогу, сортування постраждалих та їх реанімацію. Додаткові медичні

послуги, такі як багатоступеневе хірургічне лікування, профілактична медицина та лікування від наслідків застосування ХБРЯ зброї, надаються невеликими спеціалізованими групами медперсоналу, які підтримують засоби медичної допомоги 1-ї черги. Особливості оперативної обстановки **SOE** вимагають спеціально підготовлених медпрацівників, які регулярно навчаються та діють у складі **SOE**. Ці медпрацівники можуть мати потребу в спеціальних національних дозволах для здійснення лікування та процедур, які, з причини нестандартного характеру спеціальних операцій, виконуються поза межами обсягу їхньої звичайної медичної практики. Крім того, характер бойових дій та обмеженість зони розгортання викликає необхідність у визначенні чітких маршрутів та порядку евакуації. Оскільки дотримання відповідних термінів медичної допомоги є основною складністю, це вимагає приділення особливої уваги до забезпечення здатності засобів медичної евакуації та евакуації поранених (**MEDEVAC** / **CASEVAC**) своєчасно доставити пацієнтів до закладів наступного, вищого рівня медичної допомоги.

- с. **Запит на виділення сил та засобів.** Процес тилового забезпечення та визначення його потреб починається з моменту отримання завдання та наступного його аналізу. Визначення потреб тилового забезпечення має вирішальне значення для координації логістичної підтримки ТВД. Найважливішим аспектом процесу формування запиту на виділення сил та засобів є своєчасність визначення потреб для забезпечення необхідної їх координації, планування та фінансування.

5.7. Стратегічні аспекти інформаційного забезпечення

- а. Спеціальні операції суттєво впливають на створення іміджу НАТО не тільки в зоні конфлікту, а й у всьому світі. Отже, виконання більшості завдань **SOE** викликає певну реакцію в інформаційному середовищі і часто привертає увагу місцевих і міжнародних ЗМІ та громадськості перед, під час та після проведення операцій. Майже будь-який аспект дій або операцій НАТО доводиться до відома широкої аудиторії в режимі реального часу.
- б. Стратегія НАТО у сфері комунікації полягає у скоординованому і відповідному використанні можливостей та засобів Альянсу, таких як громадська дипломатія, цивільна та військова служби зв'язків з громадськістю, інформаційні операції і, за необхідності, психологічні операції для підтримки політики, бойових дій та іншої діяльності Альянсу, а також з метою досягнення цілей НАТО.

- с. Стратегічні аспекти комунікації повинні бути враховані у плануванні і проведенні бойових дій та іншої діяльності **SOF** з метою дотримання вимог безпеки операцій (OPSEC), а також уникнення небажаних наслідків, викликаних діями **SOF** в інформаційному середовищі.
- д. Командування оперативного рівня несе відповідальність за стратегічну систему зв'язку на оперативному рівні. Командування **SOF** повинно забезпечити її включення до плану оперативно-стратегічної системи зв'язку.

5.8. Аспекти використання комунікаційно-інформаційних систем

- а. НАТО несе відповідальність за розгортання як безпечних, так і незахищених систем зв'язку C2, включаючи підключення до комунікаційно-інформаційних систем компонентного командування на ТВД. Держава, визначена рамковою для SOCC, відповідає за забезпечення системами зв'язку як внутрішніх потреб C2, так і їх розгалуження до найвищого рівня командування усіма призначеними, доданими та підтримувальними підрозділами (наприклад, SOTGs, SOATGs, SOAC та ін.). SOCC також несе відповідальність за надання мереж C2 всім групам зв'язку. Окремі держави відповідають за забезпечення власних внутрішніх систем зв'язку C2.
- б. Забезпечення систем зв'язку C2 вимагає безпеки підключення комунікаційно-інформаційних систем для захисту, коли це необхідно, конфіденційної інформації. Якщо безпека комунікаційно-інформаційних систем забезпечується в рамках національного підрозділу, для організації взаємодії з іншими підрозділами повинно бути забезпечене безпечне підключення для всіх безпосередньо субординованих рівнів. Як захищені, так і незахищені комунікаційно-інформаційні системи повинні бути забезпечені даними та засобами передання факсимільних повідомлень. Країни, що надають війська, повинні розглянути можливість впровадження систем тактичного супутникового зв'язку, який є неоцінним засобом встановлення систем зв'язку C2 та здійснення необхідних заходів безпеки.
- с. **Система збору та використання тактичної інформації (BICES).** BICES є мережею, що використовується всіма **SOF** НАТО з метою забезпечення оперативно-сумісного захищеного механізму безпечної взаємодії на всіх рівнях координації **SOF**. BICES забезпечує захист голосової, цифрової та відеоінформації на всіх рівнях, аж до грифу НАТО «**SECRET**», з метою взаємодії та спільного використання розвідувальної інформації на стратегічному, оперативному та тактичному рівнях.

РІВНІ ФУНКЦІОНАЛЬНИХ ХАРАКТЕРИСТИК SOF НАТО

А.1. Наземна оперативно-тактична група SOF (SOLTG)

НАЗЕМНА ОПЕРАТИВНО-ТАКТИЧНА ГРУПА SOF (SOLTG)	
Рівень 1	Загальні характеристики: здатність виконувати основні штабні функції, зокрема командування та управління підпорядкованими SOTU, підрозділами CS та CSS, здатність розгортатися для підтримки об'єднаних операцій НАТО з усіма категоріями постачання і формування підрозділів зв'язку та взаємодії відповідного рівня згідно зі встановленими термінами розгортання (10 днів). SR: здатність проводити розвідку навколишньої обстановки та місцевості, оцінку загрози, оцінку цілі, додаткову розвідку після завдання удару протягом тривалого періоду з мінімальною зовнішньою підтримкою, здійснювати оптичне спостереження за цілями вдень та вночі, а також у несприятливих погодних умовах, розвідувати / створювати посадкові майданчики. DA: здатність здійснювати рейди, засідки та збройні напади, включаючи завдання ударів по найважливіших та ключових цілях, пошкодження ліній зв'язку або інших визначених систем, захоплення певних осіб або матеріальних засобів, оволодіння, знищення або виведення з ладу об'єктів та засобів противника. MA: можливість надавати підрозділи SOF та групи зв'язку і взаємодії НАТО для підготовки та консультування національних сил безпеки країни-господаря.
Рівень 2	Загальні характеристики: передумовою досягнення рівня 2 є дотримання мінімальних вимог до характеристик рівня 1. Здатність використовувати, як мінімум, основні можливості ВПС / Військової авіації, вогневих засобів НАТО, ISR, ТEO та розвідки на основі біометричних даних для безпосередньої підтримки та / або як додані SOLTG. SR: здатність вести спостереження за ціллю з використанням віддалених датчиків і оптики, здійснювати спостереження за ціллю, використовуючи постійно діючі засоби розвідки, спостереження і військової розвідки (ISR) (наприклад, безпілотні літальні апарати). DA: здатність виконання за стандартами НАТО завдань з управління наведенням на кінцевій ділянці траєкторії високоточних керованих боєприпасів. MA: можливість надавати підрозділи SOF та групи зв'язку і взаємодії НАТО для підготовки, консультування та оснащення національних сил безпеки країни-господаря.

Рівень 3	Загальні характеристики: передумовою досягнення рівня 3 є дотримання мінімальних вимог до характеристик рівня 2. Здатність використовувати штатні засоби ВПС / військової авіації, ISR, ТEO та розвідки на основі біометричних даних. SR: здатність проводити ХБРЯ-розвідку з використанням визнаної вимірювальної системи шляхом проведення радіоелектронної розвідки (SIGINT). DA: здатність проводити рятувально-відновлювальні операції, операції прицільного знищення, операції перекидання військ на рівні роти, використовуючи штатні засоби тактичної мобільності та вогневої підтримки. MA: можливість надавати підрозділи SOF та групи зв'язку і взаємодії НАТО для підготовки, консультування, оснащення та підтримки національних сил безпеки країни-господаря.
-----------------	---

А.2. Морська оперативно-тактична група SOF (SOMTG)

МОРСЬКА ОПЕРАТИВНО-ТАКТИЧНА ГРУПА SOF (SOMTG)	
Примітка. SOMTG повинна відповідати характеристикам SOLTG рівня 1. Крім того, вимагається відповідність нижченаведеним характеристикам.	
Рівень 1	Загальні характеристики: здатність виконувати основні штабні функції командування та управління підпорядкованими підрозділами SOTU, CS та CSS, здатність розгортатись для підтримки об'єднаних операцій НАТО відповідно до встановлених термінів розгортання (10 днів) із забезпеченням усіх категорій постачання і формування підрозділів зв'язку та взаємодії відповідного рівня. SR: здатність вести, використовуючи портативне обладнання, відкриту, скритну та приховану (з доставкою підводним шляхом) розвідку (наприклад, за межами берегової смути району висадки або за межами прямої видимості, розвідку берегових протидесантних перешкод та місць знаходження вибухонебезпечних боєприпасів), в узбережних, прирічкових та морських зонах, у повітрі, на землі або на воді, включаючи підводні операції. DA: здатність здійснювати рейди, засідки та прямі напади в прибережних, прирічкових та морських районах, а також операції протидії морським перевезенням у випадку їх невідповідності міжнародно узгодженим інструкціям, використовуючи малопомітні методи дій повітряним, сухопутним або морським шляхом, включаючи підводні операції.

	МА: можливість надавати підрозділи SOF та групи зв'язку і взаємодії НАТО для підготовки і консультування національних сил безпеки країни-господаря.
Рівень 2	Загальні характеристики: передумовою досягнення рівня 2 є дотримання мінімальних вимог до характеристик рівня 1. Здатність використовувати, як мінімум, основні бойові можливості ВПС / Військової авіації, вогневі засоби НАТО, ISR, ТEO та розвідки на основі біометричних даних для безпосередньої підтримки та / або як додані SOMTG. SR: здатність проводити розвідку передовими групами морського десанту з використанням технічних систем та профілографів, що базуються на передових диференціальних GPS (глобальна система позиціонування). DA: здатність проводити операції бойових плавців з використанням дихального апарата замкнутого циклу з переносними вибуховими пристроями, оснащеними підривачем уповільненої дії; проведення операцій з використанням систем доставки бойових плавців для збільшення дистанції і ваги бойового навантаження. МА: можливість надавати підрозділи SOF та групи зв'язку і взаємодії НАТО для підготовки, консультування та оснащення національних сил безпеки країни-господаря.
Рівень 3	Загальні характеристики: передумовою досягнення рівня 3 є дотримання мінімальних вимог до характеристик рівня 2. Здатність використовувати штатні засоби ВПС / Військової авіації, ISR, ТEO / розвідки на основі біометричних даних. SR: здатність проводити розвідку передовими групами морського десанту або дистанційно, або без застосування надводних засобів / кораблів, використовуючи технічні системи, що базуються на передових диференціальних GPS або інерційних системах навігації. DA: здатність проводити наступальні морські операції/дії з ізоляції району за допомогою швидкісних бойових катерів, використовуючи вогневі засоби підтримки та / або ті, що знаходяться поза зоною ураження. МА: можливість надавати підрозділи SOF та групи зв'язку і взаємодії НАТО для підготовки, консультування, оснащення та підтримки національних сил безпеки країни-господаря.

А.3. Авіаційна оперативно-тактична група SOF (SOATG)

АВІАЦІЙНА ОПЕРАТИВНО-ТАКТИЧНА ГРУПА SOF (SOATG)	
Рівень 1	Загальні характеристики: здатність забезпечити командування і управління плануванням, координацією, підтримкою і керувати діями декількох SOATU з різними бойовими можливостями та інтегрувати їх дії на театрі повітряних, наземних та морських операцій. SR: здатність, під виглядом звичних стосунків співробітництва, приховано здійснювати проникнення / поповнення запасів / евакуацію підрозділів SOF на необладнаних / невідготовлених ділянках у військово- та політично-нестабільній обстановці, використовуючи малопомітні методи та способи. DA: здатність, під виглядом звичних стосунків співробітництва, здійснювати проникнення та евакуацію підрозділів SOF на необладнаних/ невідготовлених ділянках або на місцях/кораблях протидії противника у військово- та політично-нестабільній обстановці, використовуючи малопомітні методи та способи. MA: здатність забезпечити, під виглядом звичних стосунків співробітництва, повний спектр повітряних операцій DA та SR на підтримку інших підрозділів SOF, що надають MA місцевим силам безпеки країни-господаря.
Рівень 2	Загальні характеристики: передумовою досягнення рівня 2 є дотримання мінімальних вимог до характеристик рівня 1. Можливість надання офіцерів зв'язку і взаємодії для штабу командувача повітряним компонентом об'єднаної групи військ. SR: здатність використовувати засоби ISR на борту повітряних носіїв, що не призначені для ведення ISR. DA: Можливість надання обмеженої повітряної вогневої підтримки SOF. Це може включати дії авіації з використанням снайперів або малокаліберної зброї до 50-го калібру. MA: здатність надавати спеціалізовану MA авіаційним засобам членів / союзників Альянсу як в ході здійснення польотів, так і в організації підтримки авіаційних операцій.

Рівень 3	Загальні характеристики: передумовою досягнення рівня 3 є дотримання мінімальних вимог до характеристик рівня 2. На додаток до можливостей рівня 1 і 2, здатність виконувати основні функції об'єднаного повітряного командування спеціальних операцій. SR: можливість використовувати виділені для SOF повітряні платформи ISR, наземну диспетчерську службу і взаємодію з іншими наземними / повітряними / морськими силами спеціальних операцій. DA: здатність забезпечити повний спектр вогневої підтримки SOF. Це включає в себе всі етапи циклу F3 (розпізнання, засічка, знищення) за допомогою систем озброєння вище 50-го калібру. MA: наявність спеціально призначених авіаційних фахівців із знанням іноземних мов для забезпечення спеціалізованої МА авіаційним засобом членів / союзників Альянсу як в ході здійснення польотів, так і в організації підтримки авіаційних операцій.
----------	---

ЦІЛЕВИЗНАЧЕННЯ ДЛЯ SOF НАТО

В.1. У рамках циклу цілевизначення під керівництвом об'єднаного оперативного командування начальники компонентних командувань та їхні штаби можуть використовувати різні процеси, такі як процес **ДЗА** (прийняття рішення, виявлення, завдання удару, оцінка). Протягом усього періоду цей процес залежить від чіткості інструкцій та директив командувача оперативного рівня, наданих начальнику компонентного командування. Це особливо важливо у випадках, коли начальники компонентних командувань відповідають за певний район бойових дій і користуються певною самостійністю у проведенні своїх операцій. Для **SOF** це можна підсумувати наступним чином:

- а. SOCC реалізує комплексний підхід до розробки операції, який забезпечує розгляд всіх її факторів, як військових, так і не-військових. У цьому контексті SOCC забезпечує розгляд результатів дій із застосуванням кінетичних та / або не кінетичних засобів і аналіз можливості ураження запланованих та незапланованих цільових об'єктів. Без такого розгляду жорстке дотримання етапів цілевизначення **F3EAD** (розпізнання, засічка місцезнаходження, знищення, обробка даних про результат, аналіз результатів та передання інформації) може мати негативні наслідки, особливо на ТВД, де домінують спеціальні операції (рис. В 1).

Рис. В 1. Приклад високоефективного процесу цілевизначення (цикл F3EAD) в рамках процесу ДЗА

- b. Завданням SOCC є вироблення чіткого усвідомлення оперативної обстановки та виявлення намірів всіх її учасників, сприятливих, несприятливих та невизначених. Без усвідомлення впливу всіх цих чинників, а також зв'язків і взаємовідносин між ними неможливо визначити реальний результат запланованих операцій. Основою цього процесу є вимога скласти детальну схему загроз та аналіз цілей. Для розробки такої картини можуть бути застосовані різні інструменти та методи.
- c. Такі інструменти представлені у процесах циклу **F2UID**: (розпізнавання, розвідування, усвідомлення, дія (вплив на ціль), ураження) (рис. В-2).

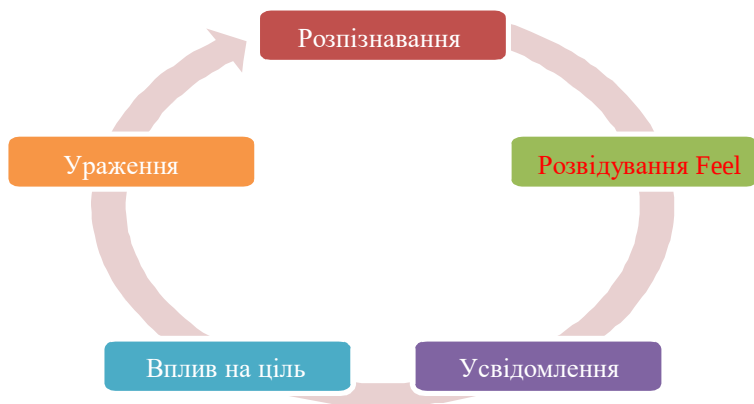

Рис. В 2. Цикл F2UID

- d. Цей процес є довготривалим. Він потребує часу і ресурсів для забезпечення відповідності інформації та отриманих результатів. Однак успішне завершення процесу здатне значно покращити загальний рівень ефективності операцій.
- e. Цикл F2UID слугує інструментом, який може бути застосований на різних рівнях командування **SOE** для створення загальної картини ситуації та опису оперативної обстановки. Це дає можливість розуміння основних відмінностей місцевого населення, спричинених родинними, етнічними, економічними зв'язками, а також рівнем злочинності та внутрішніми конфліктами. На основі відображеної та обробленої інформації розробляються способи дії на ціль та її ураження за допомогою кінетичних або некінетичних засобів за схемою циклу F3EAD. Такий алгоритм зумовлений тим, що процес цілевизначення керується даними розвідки, але підпорядковується командуванню. Він потребує

постійного перегляду та перенацілювання для узгодження з оновленням оперативних планів, оперативних задумів та оновленою пріоритетною розвідувальною інформацією. Цикл F2UID можна вважати точною моделлю процесу забезпечення розвідувальної компетентності. Тільки використання всіх доступних джерел інформації дає можливість створення всебічної картини оперативної обстановки району бойових дій / зони відповідальності.

- f. Цілевизначення з урахуванням вірогідних результатів ураження цілі базується на його надзвичайно важливому зв'язку з даними розвідки, що забезпечує обґрунтованість рішень у процесі F2UID і дає можливість забезпечити високу швидкість виконання процесу F3EAD, спрямованого на усунення окремих важливих осіб або цілої мережі загроз, які переважно є рухливими або за характером залежать від фактора часу.
 - g. З метою досягнення очікуваних результатів командування **SOF** повинно затратити час на використання всіх доступних розвідувальних та інформаційних джерел (цивільних та військових) для побудови багаторівневої картини оперативної обстановки. Тільки таким чином можливо визначити реальний результат, що буде отримано внаслідок дій **SOF**.
 - h. **SOCC** повинно забезпечити, щоб результати дії на ціль доповнювали або підтримували виконання стратегічних та оперативних завдань. Це вимагає прогнозуючого підходу до цілевизначення, який дозволяє переконатись, що подальші наслідки дії на ціль є очікуваними та повністю врахованими. Крім того, такий підхід може вимагати зниження результативності дії на ціль перед, під час та після виконання завдання. Здатність аналізувати результати другого та третього порядку має важливе значення для визначення рівня ефективності як складової частини етапу оцінки цілевизначення.
 - i. Визначення черговості ураження цілей повинно відбуватися на всіх рівнях оперативної діяльності. Ключ до розуміння цього процесу полягає в тому, що присвоєння цілі рівня пріоритетності може бути зумовлене оперативними завданнями, викладеними в оперативному або додатковому плані. Якщо ураження цілі не пов'язане з виконанням таких завдань, її обґрунтування і затвердження відповідними інстанціями малоімовірне.
- B.2. Подальші подробиці вищезазначених процесів та більш детальний опис конкретних інструментів визначення цілей **SOF** описані в Посібнику з цілевизначення, виданому Штабом спеціальних операцій НАТО (NSHQ).

Словник

Частина 1 – Акроніми та аббревіатури

AAR	air-to-air refueling – дозаправка у повітрі
ACO	Allied Command Operations – Стратегічне командування НАТО з операцій
AJP	allied joint publication – спільне видання/документ НАТО
ALI	air land integration – включення підрозділів ВПС до СВ
AOO	area of operations – район бойових дій
AOR	area of responsibility – район відповідальності
ASC	all-source cell – відділення збору розвідданих з різних джерел
AT	air transport – повітряний транспорт
ATP	allied tactical publication – видання ОЗС НАТО з тактичних питань
BICES	battlefield information collection and exploitation system – система збору і використання тактичної інформації НАТО
C2	command and control – командування і управління
C2IS	command and control information system – інформаційні системи командування і управління
CAS	close air support – безпосередня авіаційна підтримка
CBRN	chemical, biological, radiological and nuclear – хімічна, біологічна, радіологічна і ядерна (зброя)
CCA	close combat attack – атака у близьньому бою
CIS	communication and information systems – комунікаційно-інформаційні системи
COIN	counter-insurgency – протиповстанський
CS	combat support – бойове забезпечення
CSS	combat service support – тилове і технічне забезпечення бойових дій
CT	counterterrorism – антитероризм
DA	direct action – операція прямої дії
FN	framework nation – рамкова держава
F2UID	find, feel, understand, influence, and disrupt – виявлення, розвідування, з'ясування, дія та ураження
F3EAD	find, fix, finish, exploit, analyse, and disseminate – виявлення, засічка місцезнаходження, ураження, обробка результатів, аналіз, розподіл інформації
HNS	host-nation support – забезпечення, надане країною-господарем
HQ	headquarters – штаб
HUMIN	human intelligence – агентурна розвідка
ICI	Istanbul Cooperation Initiative – Стамбульська ініціатива співробітництва

IE	information environment – інформаційне середовище
ISR	intelligence, surveillance, and reconnaissance – розвідка, спостереження та військова розвідка
J1	personnel staff branch – відділ особового складу (об'єднаного штабу НАТО)
J2	intelligence staff branch – відділ розвідки (об'єднаного штабу НАТО)
J6	communications staff branch – відділ комунікацій (об'єднаного штабу НАТО)
J8	financial staff branch – фінансовий відділ (об'єднаного штабу НАТО)
JFHQ	joint force headquarters – штаб ОЗС НАТО
JISR	joint intelligence, surveillance, and reconnaissance – міжвидова служба розвідки, спостереження та військової розвідки НАТО
JOA	joint operations area – район об'єднаних операцій
JSOA	joint special operations area – район об'єднаних спеціальних операцій
JTCB	joint targeting coordination board – відділ координації цілей НАТО
MA	military assistance – військова допомога
MASINT	measurement and signature intelligence – вимірювально-сигнатурна розвідка; інструментальна розвідка
MC	military committee – військовий комітет
MD	Mediterranean Dialogue – Середземноморський діалог
MEDEVAC	medical evacuation – медична евакуація
NAC	North Atlantic Council – Північноатлантична Рада
NATO	North Atlantic Treaty Organization – Північноатлантичний Альянс
NIFC	NATO Intelligence Fusion Centre – центр збору та узагальнення розвідувальної інформації
NRF	NATO Response Force – сили реагування НАТО
NSHQ	NATO Special Operations Headquarters – штаб спеціальних операцій НАТО
OPCOM	operational command – оперативне командування
OPCON	operational control – оперативне управління; командування операцією
OPSEC	operations security – забезпечення скритності операцій
OSINT	open source intelligence – розвідка на основі інформації з відкритих джерел
PIR	priority intelligence requirement – пріоритетні завдання розвідки
PMESII	political, military, economic, social infrastructure and information політична, військова, економічна, соціальна інфраструктура та інформація

PR	personnel recovery – порятунок особового складу
SACEUR	Supreme Allied Commander Europe – Верховний головнокомандувач ОЗС НАТО в Європі
SHAPE	Supreme Headquarters Allied Powers Europe – штаб верховного головнокомандувача ОЗС НАТО в Європі
SIGINT	signals intelligence – радіоелектронна розвідка
SOAC	special operations air command – авіаційне командування сил спеціальних операцій
SOATG	special operations air task group – авіаційна оперативнотактична група сил спеціальних операцій
SOATU	special operations air task unit – авіаційний оперативнотактичний підрозділ сил спеціальних операцій
SOCC	special operations component command – компонентне командування спеціальних операцій
SOCCE	special operations command and control element – підрозділ командування і управління спеціальних операцій
SOF	special operations forces – сили спеціальних операцій
SOIB	Special Operations Intelligence Branch – спеціальний оперативнорозвідувальний відділ
SOLE	special operations liaison element – група організації взаємодії сил спеціальних операцій
SOPLE	special operations planning and liaison element – група планування і взаємодії сил спеціальних операцій
SOTG	special operations task group – оперативнотактична група сил спеціальних операцій
SOTU	special operations task unit – оперативнотактичний підрозділ сил спеціальних операцій
SR	special reconnaissance and surveillance – спеціальна розвідка і спостереження
TACON	tactical control – бойове управління
TCN	troop contributing nation – держава, що надає війська
TEO	technical exploitation operations – обробка даних спеціальної технічної розвідки
WMD	weapons of mass destruction – зброя масового знищення

Частина 2 – Терміни та визначення

Таємна операція

Операція, що планується або проводиться таким чином, щоб забезпечити її секретність або скритність.

Протиповстанські дії (COIN)

Комплексні цивільні та військові заходи, спрямовані на подолання повстанського руху та вирішення будь-яких серйозних конфліктів.

Боротьба з тероризмом (СТ)

Всі наступальні дії, що проводяться з метою нейтралізації терористичних акцій перед і після їх здійснення.

Примітка. Такі дії включають вжиті військовими силами або цивільними організаціями заходи протидії тероризму, що вважаються доцільними для захисту осіб, а також для запобігання вчинення терористичних актів.

Прихована операція

Операція, яка планується та проводиться таким чином, щоб приховати або допустити правдоподібне заперечення її виконавців.

Операція прямої дії

Короткотривалий удар або інша маломасштабна наступальна дія сил спеціальних операцій або здатних до спеціальних операцій підрозділів з метою захоплення, знищення, оволодіння, відновлення або заподіяння шкоди для досягнення конкретних, чітко визначених і найчастіше чутливих до фактора часу результатів. (AAP-6)

Відведення

Малопомітне виведення бійців чи підрозділів з районів, що перебувають під контролем противника, шляхом введення його в оману, несподіваності дій або за допомогою таємних засобів.

Евакуація

Виведення підрозділів з ворожої або потенційно ворожої території. (AAP-6)

Проникнення

Способи і прийоми непомітного пересування окремих військовиків або невеликих військових формувань поза, через або навколо позицій противника

Введення

Введення сил у ворожі або потенційно ворожі райони. (AAP-6)

Відкриті дії

Операції, що проводяться відкрито, без приховування.

Наліт

Операція, як правило, малого масштабу, що передбачає швидке проникнення на територію противника з метою добування розвідувальних даних, дезорієнтації противника або руйнування його об'єктів. Завершальним етапом нальоту є планове виведення підрозділів після виконання поставленого завдання.

Спеціальні операції

Військові дії, що проводяться спеціально призначеними, організованими, відібраними, навченими та оснащеними формуваннями, які використовують нестандартні методи, прийоми та способи ведення бойових дій.

Спеціальна розвідка та спостереження

Розвідувальні заходи та спостереження, що проводяться силами спеціальних операцій, які доповнюють засоби розвідки театру бойових дій шляхом отримання стратегічної та / або оперативної інформації. Це є операції агентурної розвідки, що проводяться самостійно або в підтримку операцій звичайних сил, які можуть використовувати спеціальні методи, способи і обладнання або засоби країни-господаря.

Обробка даних спеціальної технічної розвідки

Операції, що включають в себе збирання та обробку інформації з біометричних даних, документів, засобів масової інформації та судово-медичних даних з метою забезпечення вимог щодо захисту військ та ситуативної обізнаності у різних оперативних зонах. Такі операції проводяться в рамках спланованих бойових завдань або незапланованого збору розвідданих (це визначення використовується тільки для цієї публікації).

Список використаних джерел

MC 133/4	Планування операцій НАТО
MC 324/2	Структура військового командування НАТО (NCS)
MC 437/2	Принципи ведення спеціальних операцій
MC 334/2	Принципи та порядок дій щодо забезпечення сил НАТО країною-господарем
MC 526	Концепція тилового забезпечення сил військового реагування НАТО (NRF)
MC 582	Концепція міжвидової розвідки, спостереження і військової розвідки НАТО (JISR) NATO
MC 586/1	Концепція об'єднаних сил НАТО та їх використання у бойових операціях
MC 590	Концепція НАТО щодо заборони розповсюдження хімічної, біологічної, радіологічної і ядерної зброї
С-М 00271	Керівні принципи НАТО щодо боротьби з тероризмом
AAP-6	Словник термінів та визначень НАТО
AAP-15	Словник скорочень НАТО
AAP-47(A)	Розробка спільної доктрини НАТО
AJP-01(D)	Спільна доктрина НАТО
AJP-2.3	Спільна доктрина агентурної розвідки НАТО (HUMINT)
AJP-3(B)	Спільна доктрина НАТО щодо ведення операцій
AJP-3.4.4	Спільна доктрина НАТО щодо протиповстанських операцій (COIN)
AJP-3.9	Спільна доктрина НАТО щодо спільного вибору цілі
AJP-4.10(A)	Спільна доктрина НАТО щодо медичного забезпечення
AJP-4.5(B)	Спільна доктрина НАТО щодо підтримки країною-господарем
AJP-4.6(A)	Принципи функціонування багатонаціонального міжвидового центру тилового забезпечення НАТО (MJLC)
ATP-8(B) Том I	Доктрина щодо операцій морського десанту
ATP-71	Доктрина НАТО щодо операцій з ізоляції морського району
STANAG 5048	Мінімально допустимий рівень надійності комунікаційно-інформаційних систем сухопутних військ НАТО
AD 80-70	Синхронізація операцій і спільний вибір цілей в рамках Стратегічного командування НАТО з операцій
AD 83-1	Медичне забезпечення бойових дій
Керівництво з організації системи кризового реагування НАТО	
Огляд структури командування НАТО	
Нормативи і положення про бойові можливості (Bi-SC)	
Керівництво з рятування особового складу у спільних операціях НАТО (Bi-SC)	
Вимоги щодо мінімальних бойових можливостей НАТО	
Вимоги щодо сил Стратегічного командування НАТО з операцій (AFS) Том X, Сили спеціальних операцій	
Вимоги щодо сил Стратегічного командування НАТО з операцій (AFS) Том XI, Штаби і підрозділи сил спеціальних операцій (SOFEVAL)	

**СТАНДАРТ НАТО
AJP-3.14**

СПІЛЬНА ДОКТРИНА НАТО ЩОДО ЗАХИСТУ ВІЙСЬК

Видання А Версія 1

**ДОПОВНЕНА ЕЛЕМЕНТАМИ ЧИННОЇ ДОКТРИНИ
ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ**

КВІТЕНЬ 2015

ОРГАНІЗАЦІЯ ПІВНІЧНОАТЛАНТИЧНОГО ДОГОВОРУ

СПІЛЬНА ПУБЛІКАЦІЯ НАТО

**Опубліковано
БЮРО СТАНДАРТИЗАЦІЇ НАТО (NSO)**

© NATO/OTAN

ОРГАНІЗАЦІЯ ПІВНІЧНОАТЛАНТИЧНОГО ДОГОВОРУ

БЮРО СТАНДАРТИЗАЦІЇ НАТО (NSO)

ПОВІДОМЛЕННЯ ПРО НАБУТТЯ ЧИННОСТІ ДОКУМЕНТА НАТО

2 квітня 2015 р.

1. Цей спільний документ АJP-3.14, Видання А, Редакція 1, СПІЛЬНА ДОКТРИНА НАТО ІЗ ЗАХИСТУ ВІЙСЬК ухвалено країнами-учасниками на засіданні Об'єднаного відділу стандартизації Військового комітету НАТО (MCJSB) і набирає чинності з моменту його публікації. Згода країн використовувати цей документ зафіксована в STANAG 2528.
2. Стандарт АJP-3.14, Видання А, Редакція 1 стає обов'язковим до виконання після підтвердження про його отримання. Він замінює стандарт АJP-3.14, який підлягає знищенню відповідно до внутрішнього порядку ліквідації документів.
3. Забороняється повне або часткове відтворення, збереження в інформаційно-пошуковій системі, використання в комерційних цілях, адаптація або передача цієї публікації в будь-якому вигляді та будь-якими засобами, включаючи електронні, механічні, фотокопіювальні та інші записувальні пристрої, без попереднього дозволу видавця. Ці обмеження, за винятком комерційних продажів, не стосуються країн-учасниць або партнерів, командувань та інших органів НАТО.
4. Цей документ НАТО не є таємним, ним треба керуватися відповідно до положень С-М (2002)60.

Едвардас МАЖЕЙКІС
Генерал-майор, LTUAF (ВПС Литви)
Директор бюро стандартизації НАТО

Спільний документ НАТО -3.14

Спільна Доктрина НАТО із захисту військ

Спільний документ НАТО-3.14 (АЖР-3,14), датований квітнем 2015 року, із зауваженнями Великої Британії за вказівкою начальників штабів, є оприлюднений і набуває чинності в Сполученому Королівстві.

J. N. L. Gault

Начальник центру розробки концепції і доктрини

Ухвалення доктрини НАТО

Організація НАТО є основою оборони Великобританії та інших союзників, а також забезпечує здатність до розгортання експедиційних сил та засобів для подальшої підтримки і відстоювання своїх інтересів. Крім того, у положеннях Європейської політики безпеки і оборони наголошується, що у військових операціях під проводом країн Європейського Союзу також слід використовувати доктрину НАТО.

Центр розробки концепції і доктрини (DCDC) Великої Британії відіграє провідну роль у розробці військової доктрини НАТО; Велика Британія приєднується до деяких з існуючих документів НАТО (AJPs) і бере активну участь у розробці всіх інших.

Необхідність досягнення максимальної злагодженості і взаємосумісності всередині і поміж нашими найближчими союзниками та партнерами є життєво важливою. НАТО є організацією, яка найкраще підходить нам для досягнення цієї мети. У липні 2012 року начальник штабу оборони і постійний заступник секретаря видали чіткі вказівки про те, як ефективність участі Великої Британії у НАТО може бути додатково підвищена, заявивши, що:

«Ми повинні використовувати доктрину НАТО там, де ми можемо, і забезпечити узгодженість наших доктрин там, де ми не можемо використовувати доктрину НАТО».

У відповідь DCDC переглянув структуру доктрини Великої Британії. Наша доктрина сьогодні включає:

- Спільні Документи НАТО (AJPs) (які є еквівалентом і можуть безпосередньо замінити відповідні документи суто національної доктрини).
- Спільні Документи НАТО (AJPs) з необхідними застереженнями або додатками з доктрини Великої Британії у формі „зелених сторінок”.
- Національну доктрину Великої Британії (JDPs).

Там, де замість британської JDP приймається AJP, в останній документ будуть включені чинні елементи доктрини Великої Британії. У разі необхідності AJP буде також включати англійські тексти, діаграми, віньєтки і фотографії, всі на зеленому фоні або у рамках, щоб відрізнити зміст.

Такий спільний документ має подвійне авторство – НАТО і Центру розробки концепції і доктрини Великої Британії (DCDC). Доповнення документа НАТО елементами британської доктрини будуть зроблені, якщо буде необхідно пояснити конкретний підхід Великої Британії до ведення операцій, для полегшення розуміння або збільшення зацікавленості. Жодні тексти НАТО (на білому тлі) не будуть змінені або видалені. Там, де конкуруючі терміни і поняття розрізняються, зелені сторінки UK мають пріоритет над доктриною НАТО. Цей крок посилює зацікавленість Великої Британії до співпраці з НАТО і надає нашим Збройним силам більшої сумісності в рамках коаліції, ніж раніше.

Перелік окремих національних застережень

Держава	Деталі застережень
Бельгія	1. Діюче законодавство Бельгії забороняє збір, аналіз, моніторинг та / або розповсюдження даних біометрії деяким підрозділам її збройних сил. Хоча обговорення усунення цих обмежень триває, Бельгія залишає своїм військам право не дотримуватися (частково) положень STANAG 4175. 2. Структура бельгійських збройних сил не повною мірою відповідає всім вимогам, переліченим в рамках кожного з 8 основних елементів захисту військ. Таким чином, Бельгія зберігає за собою право вносити зміни до таких вимог і / або ігнорувати два або більше зазначених основних елементів.
Угорщина	У разі односторонньо запланованих і здійснюваних операцій Угорщина буде проводити планування захисту військ відповідно до своїх власних процедур планування операції. У таких випадках Угорщина буде брати до уваги і застосовувати, наскільки це можливо, окремі розділи доктрини.
Латвія	У латвійських ВПС протипожежний захист не є функцією інженерних військ. У випадку, якщо Латвія виконує обов'язки надання підтримки як країна-господар (HNS), її здатність забезпечити допомогу наземними засобами ППО є дуже обмеженою.
Голландія	Голландія зберігає власну позицію щодо запровадження стану підвищеної боеготовності. Як зазначено в параграфі 0105.a, „оцінка загрози (ТА) на основі точних і своєчасних даних, отриманих зі всіх джерел розвідки, є основою для вибору відповідного до вимог НАТО оповіщення про стан небезпеки і пов'язаних з нею заходів з FP”. Позиція Голландії базується на доцільності розгляду конкретної загрози і оголошення на цій основі стану підвищеної боеготовності із застосуванням конкретних відповідних та узгоджених заходів, у такому разі в додатковому оголошенні загального стану підвищеної боеготовності немає необхідності.
Туреччина	1. Оскільки турецькі збройні сили не мають повноважень для реагування на будь-які інциденти, що відбуваються за межами їх місця базування, у випадку виникнення небезпечного інциденту поза межами бази, місцеві органи влади (місцева поліція та жандармерія) будуть сповіщати їх про це і залучати до дій у відповідь.

	2. У разі розгортання або чергового пересування, безпека маршруту забезпечується місцевими органами влади, а розмінування (виявлення і, якщо знайдено, ідентифікація, маркування та знешкодження, знищення або видалення мін чи інших вибухонебезпечних боєприпасів) повинно проводитися підготовленим особовим складом з відповідним допуском після надання дозволу місцевою владою. 3. До початку 2016 року турецькі повітряні сили будуть готові до здійснення колективного захисту, захисних заходів медичного характеру, особливо від токсичних промислових хімічних речовин і матеріалів (ТІМ і ТІС). Крім того, промислові матеріали (ТІМ), які державами НАТО визнано токсичними та небезпечними, будуть включені до програми прогнозування загрози від ЗМУ в модулі управління системами зв'язку, який використовується в турецьких ВПС.
	Примітка. Застереження, перераховані на цій сторінці, включають тільки ті, які були зафіксовані під час оприлюднення і можуть бути неповними. Повний список існуючих застережень доступний у базі даних документації зі стандартів НАТО.

Передмова

0001. Війська Організації Північноатлантичного Альянсу (НАТО) зазвичай діють як експедиційний корпус, який виконує спільні операції як на території, так і поза межами країн – членів НАТО. В умовах бойового застосування не завжди є чітко визначена „лінія фронту” або „район тилу” і противник може завдати удару по недостатньо захищених об’єктах Альянсу у будь-якому місці, використовуючи широкий діапазон сил та засобів. За таких умов безпека як один з принципів ведення операцій і захист як ключовий компонент безпеки набувають ще більшого значення. Ця доктрина є основою організації комплексного захисту особового складу, засобів та боєздатності. Хоча видання АJP-3.14(A) Спільної документації НАТО, а також Спільна доктрина Альянсу щодо захисту військ призначені в першу чергу для командного складу оперативного рівня під час проведення спільних операцій, ці документи можуть також використовуватися як рекомендації на будь-якому рівні також і в мирний час на своїй території та в ході побудови інфраструктури на території країн-господарів (HNs), що приймають контингенти НАТО.
0002. Метою цього видання є описання фундаментальних аспектів захисту військ і надання керівництва з планування та запровадження заходів із захисту військ, в першу чергу на спільному оперативному рівні. Однак цей документ може бути використаний на будь-якому іншому рівні командування. Захист військ (force protection – FP) – це складна діяльність. Вона починається з ознайомлення з ситуацією та володіння нею. Для об’єднаних сил Альянсу FP починається з підготовки до їх розгортання, триває під час розгортання, застосування та передислокації військ. FP охоплює не тільки військово-службовців об’єднаних сил, він також може включати в себе деякі види підтримки цивільного персоналу, підрядників, цивільних осіб або неурядових організацій та їх об’єктів.
0003. Важливість FP як основного компоненту забезпечення боєздатності сил НАТО відображено у Керівництві військового комітету (МС) 400/3 і в Директивах Військового комітету щодо військової реалізації стратегії Альянсу. Таким чином, FP визнається основним обов’язком всього особового складу НАТО. Командування несе відповідальність за всі аспекти FP підпорядкованих йому сил. Країни, що направляють війська до НАТО, несуть відповідальність за їх забезпечення власним FP, а також за сприяння та інтеграцію FP в більш широкі плани Об’єднаних сил Альянсу, яким вони підпорядковані. Країна-господар, що приймає війська НАТО, спільно з командуванням Альянсу та країнами-постачальницями несе відповідальність за забезпечення FP на своїй

- території. Країна-господар, що не є членом НАТО, та місцева влада в районі операції мають право вибору щодо надання підтримки FP Альянсу.
0004. FP охоплює широкий спектр заходів, сил та засобів. У даному документі розглядаються як основні сили та засоби, що вважаються базовими положеннями FP, так і інші загальні заходи в межах спектру FP. У ході організації FP необхідно збалансувати два суперечливих пріоритети: необхідність збереження боєздатності військ при максимальній свободі дій. Випереджальний підхід у здійсненні FP часто вимагає спільних дій, які реалізуються за допомогою координації та синхронізації маневру, одночасного відкриття вогню, інформаційно-пропагандистської діяльності. Це означає, що межа між FP та спільними діями часто буде стиратися, оскільки випереджальні дії для усунення потенційної загрози стають невід'ємною частиною FP. По суті, заходи з FP повинні забезпечувати свободу дій попри наявність загроз у районі операцій. Саме такий динамічний та взаємозалежний зв'язок між складовими FP слід розглядати на самому початку процесу планування. Нарешті, даний документ служить основою для розробки планів FP, а також для його ефективного здійснення за допомогою директив та інструкцій щодо FP. Цей АПР є наріжним каменем доктрини НАТО щодо FP, яка має важливе значення для захисту особового складу, об'єктів, матеріально-технічних засобів, операцій, заходів, а також інформації всюди, де можуть бути використані сили НАТО. В контексті даної публікації FP як одна із спільних функцій охоплює всі аспекти захисту об'єднаних сил.
0005. Сили під проводом НАТО є особливо вразливими на початку операцій, коли інфраструктура ще не сформована, а інформація про ситуацію є неповною. При відсутності спільної для всіх регіонів загрози зусилля FP можуть бути сконцентровані на визначенні локальної загрози на місцевому рівні. Командування повинно оцінити вразливість своїх сил та об'єктів і забезпечити заходи, завдання та дії FP в залежності від обставин. Щоб звести до мінімуму ризику для військ, FP повинен базуватися на ефективному управлінні ризиками. Необґрунтована надія на уникнення всіх ризиків може негативно вплинути на виконання завдання і, у випадку появи жертв, зірвати можливість політичного та військового розв'язання конфлікту. Таким чином, командування повинно знайти баланс між ризиком для підпорядкованих військ і необхідністю виконання першочергових завдань.
0006. Командування повинно ознайомити свій штатний склад зі станом захисту військ і видати відповідні рекомендації та директиви

підлеглому командному складу і всім військам. Із самого початку заходи з ФР повинні бути повністю скоординовані та інтегровані до процесу планування операції. Перед розгортанням слід провести відповідну попередню підготовку військового та залученого цивільного складу, а також, за необхідності, підрядників і місцевих цивільних службовців, що має життєво важливе значення для живучості військ та успіху виконання будь-якої місії. Індивідуальна підготовка залишається відповідальністю держави перед будь-яким призначенням до складу сил НАТО, тоді як колективні навчання Об'єднаних сил, а також всебічний аналіз та оцінка процесу підготовки є обов'язком командування НАТО. Хоча здійснення ФР залежить від обставин і характеру загроз та небезпек, а також від потреб конкретних бойових дій, принципові положення ФР застосовуються завжди під час проведення операцій.

0007. У рамках структури Спільної доктрини НАТО документ АJP-3.14 щодо захисту військ безпосередньо підпорядковується АJP-3: спільна доктрина НАТО щодо проведення операцій описує основні оперативні аспекти спільних операцій і забезпечує управління проведенням спільних операцій.

Після оприлюднення Спільної доктрини НАТО АJP-3.14 щодо захисту військ (з чинними елементами національної доктрини Великої Британії), видання національної доктрини JDP-3.64 щодо захисту військ відкликається. Відомості про доктрину і процедури захисту військ оперативного рівня для спільних операцій Великобританії і НАТО можна знайти у документі АJP-3.14.

Розділ 1 – ОСНОВИ ЗАХИСТУ ВІЙСЬК

- 0101. Вступ.** Живучість будь-якого виду об'єднаних сил НАТО – це найважливіший фактор, що береться до уваги на етапі вироблення рішення у ході стратегічного планування, оскільки цей фактор впливає не лише на виконання військового завдання, а поширюється і на такі галузі, як громадська підтримка і політична згуртованість. Альянс та його війська потребують захисту від різноманітних небезпек та загроз, включаючи загрози, пов'язані із людською діяльністю, зокрема дорожньо-транспортні пригоди, пожежі, а також небезпеки навколишнього середовища, такі як хвороби, токсичні індустріальні відходи (ТІН). Поняття загрози може бути окреслене як відчуття перебування у небезпеці на підставі загальної оцінки ситуації, виходячи з можливостей власних сил і противника, ймовірності ворожого втручання, попередніх дій противника, його намірів і т. ін. Навіть середовища, що вважаються безпечними, в тому числі місце постійної дислокації, місце базування або база передового розгортання, також не позбавлені зовнішніх та внутрішніх загроз. Імовірність використання противником слабких та уразливих місць військ Альянсу робить необхідною всебічну гнучку стратегію захисту військ. Тому всі військові підрозділи повинні бути в стані захиститися і належним чином реагувати на переважну кількість загроз та на небезпеки всіх типів військових дій на більшості напрямків кампанії¹.
- 0102. Визначення терміна „захист військ” (force protection – FP).** Захист військ – це заходи та засоби зменшення уразливості особового складу, об'єктів, озброєння, матеріально-технічного забезпечення, операцій, а також заходи з ліквідації загроз та небезпек для збереження свободи дій та оперативної ефективності і сприяння, таким чином, успішному виконанню завдання.

УК 1.1. Документ АJP 3.14 визначає захист військ як заходи та засоби зменшення уразливості військ. У параграфах 0004/0106а (1) та (2) цього документа також визнано необхідність превентивних дій та заходів із захисту військ, які можуть випередити та протистояти діям противника. Також визнається можливість послаблення наслідків останніх у випадку їх виникнення. Велика Британія приєднується до такого випереджувального підходу (який застосовується до цілого спектра військових заходів). Захист військ безпосередньо використовує сили та засоби з метою зменшення вірогідності ворожих дій і збереження оперативної свободи та ефективності військ.

¹ Відповідно до Директив Військового Комітету щодо реалізації військової стратегії Альянсу MC 400/3, захист військ – „Захист” – є одним із ключових компонентів забезпечення Боездатності ОЗС НАТО.

0103. Застосування захисту військ. Захист військ – це спільна функція, яка є основою для всіх видів операцій². Всі спільні функції повинні бути розглянуті головнокомандувачем Об'єднаними силами (JFC) з метою визначення необхідних сил і засобів для кожної операції. Різні держави мають відмінні підходи, політику та пріоритети, але основна ідея ФР єдина: захист національного контингенту і частин підтримки та забезпечення можливості ведення дій військами без перешкод з боку противника. У багатонаціональних військових контингентах різниця у підходах до ФР повинна бути урегульована з урахуванням національних застережень. Але в результаті повинна бути запроваджена спільна об'єднана політика захисту військ зі своєю тактикою, методами та порядком дій (ТТР) для полегшення поєднання зусиль та збагачення спектру заходів ФР.

0104. Координація захисту військ. Координація є основою ФР під час планування та виконання всіх кампаній та операцій. Вертикальна та горизонтальна координація між стратегічним, оперативним та тактичним рівнями командування дозволяє вжити необхідних заходів щодо ФР на всіх рівнях відповідно до поставленого завдання та визначеної загрози шляхом забезпечення розуміння цілей та можливостей ФР кожного рівня. Вертикальна координація гарантує, що наміри вищого командування щодо захисту та збереження сил і засобів точно зрозумілі і відображені у наказах та планах. Горизонтальна координація полягає у збиранні та синхронізації вхідних даних із різних штабних підрозділів під час планування операції. Оскільки кожен рівень командування вимагає запровадження заходів, завдань та дій ФР в залежності від характеру місії і загрози, однакові заходи, завдання та дії на одному ТВД не обов'язково будуть запроваджені всіма підрозділами. Тому координація всіх рівнів повинна допомогти забезпечити адекватний та синхронізований ФР. Під час виконання місії горизонтальна координація між підлеглими формуваннями та штабом повинна бути побудована так, щоб заходи, завдання та дії із захисту військ були об'єднані, синхронізовані та впроваджені систематично і послідовно. В ідеалі у штабах стратегічного, оперативного та тактичного рівнів слід виділити штатний склад, відповідальний за захист військ на кожному рівні командування.

² Інші спільні функції – це командування та управління, розвідка, маневрування та управління вогнем, інформаційні операції, бойова стійкість та військово-цивільне співробітництво. Хоча кожна з цих спільних функцій має свою специфіку, їхні сили, засоби та завдання пов'язані між собою. Таким чином, при збалансованому поєднанні вони забезпечують надійну основу для планування та проведення операцій. Більше про спільні функції. Див. АЛР-03 *Спільна доктрина НАТО щодо ведення бойових дій*.

- а. Стратегічний рівень координації.** На стратегічному рівні Об'єднане оперативне управління бойових дій J-3 запроваджує необхідну штатну структуру, у складі якої створено оперативний відділ для координації FP. Як правило, для надання головнокомандувачу консультацій та оцінок щодо стратегічного захисту військ, а також для координації даних, що поступають від спеціалістів штабу, призначається офіцер зі штатного складу управління J-3. За рішенням штабу головнокомандувача відповідальний за FP офіцер вносить та інтегрує планування захисту військ в усі плани операцій (OPLANs). Підлеглі командири, на додаток до своїх штатних обов'язків, можуть також виступати як дорадчий орган головнокомандувача кожен у своїй галузі.
- б. Координація на оперативному рівні.** На оперативному рівні всі формування, підрозділи та штаби сприяють захисту військ шляхом виконання своїх функцій та різноманітних спеціальних обов'язків. Оскільки операції НАТО основані на комплексному підході, синхронізація дій із союзними військами, партнерами по коаліції та іншими учасниками принципово важлива для забезпечення максимальної ефективності FP. Управління J-3/J-5 допомагають командувачу операцією у координації та плануванні заходів, завдань та дій із захисту військ.
- с. Координація тактичного рівня.** На тактичному рівні офіцер підрозділу, відповідальний за проведення операції, як правило, відповідає і за координацію FP, що здійснюється згідно з планами командувача, рекомендаціями офіцера розвідки, офіцера з інформаційних операцій (InfoOps), офіцера служби безпеки, офіцера з комунікаційних та інформаційних систем (CIS), офіцера медичної служби, інженерних військ та інших компетентних осіб. Тим не менше, в деяких ситуаціях може знадобитися призначення спеціально виділеного офіцера і штатного складу для координації вимог щодо захисту військ³.
- 0105. Принципи захисту військ.** Визначення вимог та процедур FP починається з аналізу місії та планів командувача. Після цього FP повинен бути цілеспрямований на збереження бойового потенціалу військ НАТО шляхом протидії кожному елементу широкого спектру загроз противника, природних та техногенних небезпек або перехресного вогню своїх військ. Як такий FP керується наступними принципами:

³ Це включає стаціонарні розташування, такі як територія розгорнутих оперативних баз, аеропорти, порти.

Правові зобов'язання¹

УК 1.2. Основоположною складовою захисту військ є дотримання всіх чинних законів (а також політики держави і правопорядку). Однак завдання можуть мати свою специфіку, яка докорінно їх відрізнятиме в залежності від оперативного середовища і категорії та характеру завдання (підтримання миру або збройний конфлікт).

УК 1.3. На ранніх етапах операції є особливо важливим залучення радника з правових питань, який може пояснити відмінності у законодавстві різних країн, що надають війська для сил Альянсу. Це допоможе зрозуміти закони держави-господаря, що приймає, міжнародні правові норми, законодавство держави, що надає військовий контингент, правові повноваження, накази та політику виконуваного завдання.

¹ Докладніше див. *Документи Національної Військової доктрини, 0-01, Оборонна доктрина Великої Британії, С. 54-55.*

- а. Обґрунтування оцінки загрози.** Оцінка загрози (ТА), що базується на точному та своєчасному використанні всіх видів розвідки, є основою для вибору належного стану оповіщення про небезпеку НАТО і пов'язаних з ними заходів FP⁴. Ці заходи дозволяють командувачу зосередити ресурси на захисті тих засобів, які є критично важливими для успішного виконання завдання. Безперервна оцінка загроз та небезпек необхідна для забезпечення можливості командування регулювати стан боєготовності військ та заходів FP з мінімальними зусиллями. Оцінка загрози надає також командуванню можливість володіння ситуацією (SA), що зменшує ймовірність несподіванок, збагачує спектр рішень та забезпечує ефективне використання оперативної обстановки (OE), і таким чином збільшує загальну ефективність використання військ⁵. Це вимагає поєднання інформації та розвідданих з різних, як військових, так і цивільних, джерел.
- б. Управління ризиками⁶.** Захист військ повинен бути заснований на управлінні ризиками, а не на їх усуненні. Випадкові

⁴ Більше про стани бойової готовності. Див. АJP-2.2 *Контррозвідувальні та охоронні дії*.

⁵ Більш детально див. АJP-3 *Спільна доктрина НАТО щодо проведення операцій*.

⁶ Управління ризиками – це складова загального планування FP, а всебічна оцінка ризику дуже важлива для процесу прийняття рішення та розставлення

чи зумисні нещасні випадки є реальністю військових операцій, тому бажання повністю уникнути їх може негативно вплинути на виконання завдання операції. Це вимагає дотримання балансу між зменшенням ризику та необхідністю виконання завдання, що призводить до усвідомленого прийняття ризику об'єднаними військами та командуванням держав-постачальниць військових контингентів. Готовність до визнання ризику залежить від конкретної ситуації. Для забезпечення відповідного захисту у будь-який час ризику загроз, небезпек та інших можливостей ураження повинні піддаватись постійній переоцінці. Ефективне планування ФР вимагає всебічної оцінки небезпек та загроз, аналізу ризиків і управління ризиками. Оскільки неможливо захистити всі засоби від усіх загроз на весь час, потрібно захищати ті, що попередньо були визнані критично важливими засобами для виконання завдання.

Допустимість ризику

УК 1.4. Підхід МО Великої Британії до управління ризиками зазначає, що для досягнення стратегічних цілей всі істотні ризики потребують визначення, оцінки та утримання на допустимому рівні. (Див. Службова документація НАТО (JSP) 440 *Керівництво із забезпечення безпеки МО*).

УК 1.5. Застосування управління ризиками вимагає, щоб оцінка **обґрунтованості** ризику була функціональним обов'язком офіцера, відповідального за управління ризиками (RM), яке часто вимагає погодження на **допустимі** ризики. Таким чином, умови, створювані командуванням, будуть змінюватись в залежності від місцевих умов. Управління ризиками допускає ризик у допустимих межах і те, що такі заходи мають постійно демонструвати свою доречність для здійснення оперативного завдання. Отже, термін „допустимість“, у цьому контексті означає скоріше „прийняття”.

с. Взаємосумісність об'єднаних та багатонаціональних сил.

Дія ФР поширюється на всі компоненти ЗС, включаючи цивільну підтримку як всередині, так і за межами району операцій об'єднаних сил (JOA), та направлена проти всіх аспектів будь-якої загрози. ФР підтримує принцип взаємосумісності і додержується концепцій, політики, доктрин і процедур, ухвалених союзниками, партнерами по коаліції та країною-господарем (HN) для забезпечення функціональної взаємосумісності.

пріоритетів в умовах ризику. Більше про управління ризиками. Див. додаток В до цієї публікації.

d. Визначення пріоритетів. Здійснення захисту військ збалансовує конфлікт пріоритетів між збереженням боєздатності військ і максимальною свободою оперативних дій. Малоімовірно, що можливість захисту всіх військових підрозділів буде зберігатися на одному рівні. Перевага буде надаватися захисту життєво важливих центрів своїх сил як реальних, таких як лінії зв'язку (LOCs), так і віртуальних, таких як оперативна згуртованість чи вплив громадської думки на політичні наміри. Пріоритетність заходів ФР має бути визначена на підставі оцінки завдання і загрози. Більше про заходи див. Додаток А.

е. Гнучкість. У межах доступних ресурсів політика та заходи ФР повинні розгортатися з можливістю реагування на загрози, що швидко змінюються. Метою ФР є протидія і послаблення наслідків загроз та небезпек. Для забезпечення ефективності ФР вимагає достатньо гнучкої базової політики, яка дозволить бойовим силам використовувати стандарти і процедури для задоволення їх конкретних потреб. Хоча всі формування, підрозділи та об'єкти відіграють свою роль у захисті військ, для деяких базових елементів ФР можуть знадобитися окремі спеціалісти та спеціалізовані підрозділи, про що йдеться нижче.

0106. Форми координації та базові елементи захисту військ⁷

а. Форми координації захисту військ. Форми координації ФР бувають активними, пасивними і відновлювальними.

(1) **Активна.** Активна форма координації включає заходи, завдання та дії з метою стримування, запобігання, нейтралізації чи зменшення ефективності атаки противника і для протидії небезпекам. Активні форми в першу чергу мають превентивний характер, їх основними функціями є забезпечення захисту від очікуваних чи діючих загроз, і, коли необхідно, знаходження, визначення та подолання загрози чи небезпеки, перш ніж вони здійсняться, з наміром у подальшому використовувати ситуацію скрізь, де це можливо. Застосування будь-якого з основних складових елементів ФР повинно відбуватися відповідно до мандату місії, правил застосування військ (ROE) та за встановленим порядком дій (SOPs). Йдеться про відкриття бойових дій проти агресора та інших видів стримування ворожих намірів або нейтралізацію можливості атак чи створення загрози для життя.

⁷ Існує значна кількість сил і засобів, які можуть сприяти загальній ефективності захисту військ, що залежить від визначення загрози в поточному моменті та передбачення її розвитку в майбутньому. Кожна із сфер застосування цих сил і засобів має свою власну доктрину та процедури, які роз'яснюються в рамках конкретних тем у виданнях з основ військових доктрин, службової та військово-політичної документації НАТО.

- (2) **Пасивна.** Пасивна форма включає заходи, завдання та дії, що нейтралізують чи мінімізують наслідки атак та загроз противника і таким чином сприяють живучості сил і засобів НАТО. Пасивні заходи, завдання та дії повинні застосовуватись заздалегідь перед здійсненням будь-якої атаки чи загрози. Вони розроблені для захисту військ від оперативних, тактичних та психологічних наслідків застосування як звичайної, так і хімічної, біологічної, радіологічної та ядерної (СБРN) зброї і пристроїв, або токсичних індустріальних викидів (TIM). Здатність військ подолати наслідки дії такої зброї або пристроїв повинна бути підвищена шляхом передбачення їхнього застосування. Крім того, ефективна підготовка пасивної оборони ймовірно може зменшити стимул агресора до застосування таких засобів.
- (3) **Відновлювальна.** FP повинен включати в себе загальний план сил та об'єктів НАТО для відновлення їх попередніх оперативних функцій після нападу, небезпеки або стихійних лих. Відновлення охоплює заходи, завдання та дії, що необхідні для відновлення військ, відновлення основних сил та засобів для продовження операції з мінімальними втратами та в максимально короткий термін. Тому заходи плануються заздалегідь для можливості якнайшвидшого застосування після інциденту.

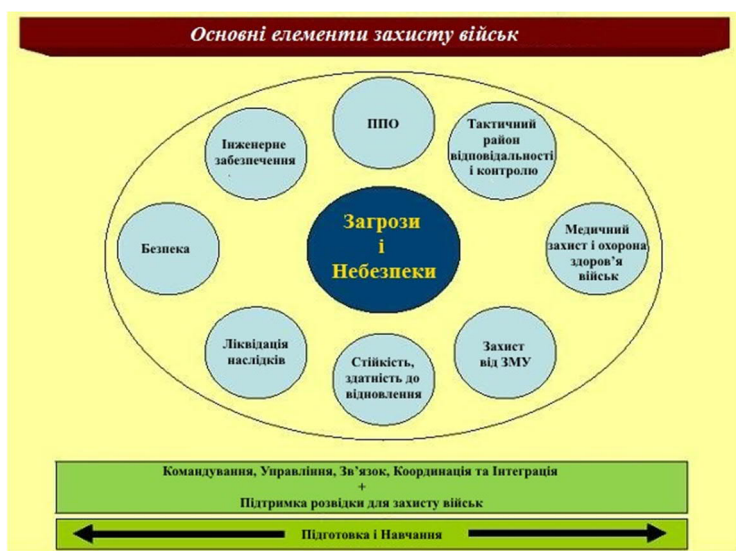

Рис. 1.1. Основні елементи захисту військ

- b. **Основні елементи захисту військ.** Захист військ, як показано на рис. 1.1, складається з багатьох окремих, але взаємно пов'язаних основних елементів, які сприяють виконанню загальних функцій ФР. Якщо деякі з цих елементів функціонують лише в одній формі координації ФР, як описано вище, то інші потенційно можуть забезпечити захист військ заходами, завданнями та діями в будь-якій із трьох форм координації. Міра залучення кожного з основних елементів буде визначатися оперативною обстановкою (ОЕ), наприклад, характером загрози, масштабом операції, кліматом, цивільним оточенням, складом військ НАТО та можливістю підтримки країною-господарем (HNS) або підтримки місцевими силами безпеки. У додатку А наведені деталі того, яким чином основні елементи ФР забезпечують захист об'єднаних військ.
- c. **Командування, управління, зв'язок, координація та інтеграція захисту військ.** (C4I) Захист військ – це комбінація особистих навичок, дій та ресурсів підрозділів і підтримки спеціалістів. Однак у підсумку це є обов'язком вищого командування силами НАТО, яке має різноманітні можливості і засоби для забезпечення успішного командування, управління, зв'язку, координації та інтеграції (C4I) захисту військ. Для ведення ефективного C4I захисту військ і мінімізації будь-яких перешкод у ході операції, функціонування захисту військ вимагає твердого і гнучкого командування та управління (C2) військами НАТО. Тому згідно з вимогами штабу там, де можливо, повинні бути створені спеціалізовані групи ФР. Оскільки організаційна структура ФР розробляється на підставі існуючих загроз, командування та підрозділ C4I також повинні бути в стані розвивати свої додаткові можливості. У ході операції сил НАТО на стратегічному й оперативному рівні, як правило, призначається офіцер штабу чи робочої групи ФР для координації та виконання всіх вимог ФР. Крім того, для координації використання індивідуальних навичок та спеціальних знань іноді може знадобитися введення елемента захисту військ C2. Розмір цього елемента залежить від масштабів операції, він може коливатися від одного офіцера ФР або невеликої групи ФР аж до чисельного та складного підрозділу ФР штабу. Таким чином, ФР може стати повністю інтегрованим та комплексним, забезпечуючи при цьому максимальну ефективність та доцільне використання ресурсів.

- d. Якщо індивідуальна та спеціальна підготовка до захисту військ є обов'язком держави і проводиться перед їх розгортанням, то колективна підготовка і об'єднання сил та засобів, наданих іншими державами, залишається обов'язком командувача військами НАТО в районі операції. Основою планування ФР командувачем є необхідність визначення пріоритетів, прийняття та управління ризиками. Цей баланс між ризиком та виконанням завдання описано нижче у частині 3 цього видання.

0107. Фактор цивільного оточення. Ставлення військ НАТО до цивільного населення та його влади можуть значною мірою вплинути на відносини між ними і зокрема на успіх операції. Тому для службовців збройних сил НАТО важливо поводити себе належним чином, враховуючи та поважаючи місцеву культуру. Збройні сили Альянсу повинні розуміти та поважати історію, звичаї, традиції та існуючі умови навколишнього середовища в оперативному районі відповідно до політики проведення операції. Паралельно з цим фонові інформація і таємні мотиви місцевих зацікавлених сторін та груп можуть допомогти виявити потенційні проблеми та забезпечити можливість для вирішення цих проблем на ранній стадії. Крім корінного населення та органів влади, інші суб'єкти міжнародного співтовариства, втягнуті у кризу, також повинні знаходитися в полі зору ФР. Такі заклади, як міжнародні організації (IOs), неурядові організації (NGOs) та іноземні не-військові урядові організації є потенційним джерелом і отримувачем розповсюджуваних вказівок та попереджень будь-якого виду.

Розділ 2 – ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ, КОМАНДУВАННЯ І УПРАВЛІННЯ ЗАХИСТОМ ВІЙСЬК

- 0201. Вступ.** В оперативному районі командувач несе відповідальність за захист військ. FP вимагає, перш за все, ефективної координації всіх основних елементів FP та відповідних засобів. Командувач забезпечує чітке керівництво FP і видає наказ підрозділам штабу і підлеглим йому силам приступити до планування операцій та забезпечити послідовність у застосуванні заходів, завдань і дій для забезпечення FP. Украй важливо, щоб управління, відповідальність та звітність щодо FP були чітко розподілені на всіх рівнях командування.
- 0202. Відповідальність.** FP є основним обов'язком на кожному рівні командування, і командири повинні збалансовано поєднувати здійснення захисту військ із виконанням бойових завдань. Конкретні обов'язки учасників процесу FP визначені нижче:
- a. **Командування.** Обов'язки командування можуть тимчасово передаватися по інстанціях, однак командувач стратегічним командуванням (SC) залишається беззмінним відповідальним і підзвітним за всі аспекти FP підпорядкованих йому сил. Національні обмеження щодо правил застосування збройних сил (ROE) НАТО можуть істотно скоротити перелік доступних командувачу заходів, завдань і дій для забезпечення FP.
 - b. **Збройні сили НАТО.** Заходи з FP повинні бути застосовані до штабів і підлеглих командувань, підрозділів, підлеглих / доданих частин і виконуватися всім особовим складом. Для забезпечення ефективності FP останній слід чітко розуміти як основний і постійний обов'язок всього особового складу.
 - c. **Країни, що постачають Альянсу військові контингенти.** Держави, що надають військові контингенти (TCNs), несуть відповідальність за забезпечення FP їх власного національного контингенту, а також за участь у розширенні захисту сил НАТО, до яких вони перепідпорядковані. Держави-постачальниці військових контингентів (TCNs) повинні поінформувати об'єднане командування НАТО (JFC), якщо їх концепції, доктрина чи можливості FP істотно відрізняються від FP, визначених документами НАТО, призначеного командування або з іншої причини вважаються недосконалими чи недостатніми.
 - d. **Країни-господарі, що приймають військові контингенти (HNS),** спільно з об'єднаним командуванням НАТО (JFC) можуть бути відповідальними за захист сил TCNs, розташованих в межах суверенних кордонів HNS відповідно до додаткових угод, встановлених меморандумом про взаєморозуміння (MOUs), технічних заходів, планів дій в надзвичайних ситуаціях, а

також оперативних наказів (OPORDs). Крім того, згідно з відповідним положенням Угоди про статус Збройних сил (SOFAs), HNS можуть забезпечувати, в межах своїх можливостей, FP підрозділів НАТО і наданого / доданого особового складу на своїй території або в районі бойових дій. При плануванні постачання чи підтримки FP на території HN командування повинно враховувати можливість недоліків у спроможності, доступності, надійності або рівні виконання послуг від HN і внести необхідні поправки до планів і заходів для зменшення таких недоліків.

е. Театр / Район воєнних дій. Компетенції та обов'язки.

Відповідальність командирів за заходи або реагування на події на всьому оперативному театрі / районі розпочинається з моменту прибуття в район операцій. Як такі командири в тісній координації з особовим складом підрозділів FP штабу визначають необхідні заходи, завдання і дії з FP, після чого покладають відповідальність за їх виконання на відповідний основний або інший компетентний підрозділ, розподіляючи таким чином відповідальність за захист військ.

0203. Управління і контроль захистом військ

- a. Командувач забезпечує необхідне спрямування, керівництво і підтримку, щоб зосередити роботу свого штабу на передбаченні потреб FP. Більшість основних елементів FP, але не усі, є постійними у військових структурах, як, наприклад, елемент управління і контролю (C2) за реалізацією спільних заходів, завдань і дій. В рамках FP слід розглядати всі можливі заходи, завдання і дії, навіть якщо деякі з них можуть переслідувати інші цілі, ніж виконання основного завдання даної операції. На оперативному рівні, координація та інтеграція всіх основних елементів FP має життєво важливе значення для підвищення узгодженості дій. Хоча за FP розгорнутих військ під командуванням НАТО відповідає об'єднане командування (JFC), усталений порядок координації та інтеграції захисту об'єднаних сил зазвичай проводиться централізовано під керівництвом управління J-3 або відповідального за FP відділу управління і контролю (C2), як було зазначено вище в Розділі 1.
- b. Командири і штаби всіх рівнів повинні постійно відстежувати загрози, точки вразливості та стан їх власного FP і вживати відповідних заходів щодо виправлення становища в разі потреби. У зв'язку з цим процес аналізу загроз є безперервним. Аналіз стану FP союзних і своїх сил також є важливим компонентом загальної обізнаності та розуміння ситуації на всіх рівнях управління, і, з уваги на важливість цієї інформації, повинен бути включений в загальну оперативну картину. Командири

визначають свої вимоги до ФР за допомогою відповідних директив та інструкцій, що можуть включати:

- (1) Оцінки загрози / ризику та визначення пріоритетів, у тому числі прийняття ризиків і відповідальність за результат.
- (2) Сили, засоби та ресурси.
- (3) Комплектування особовим складом, у тому числі в стані бойової готовності, а також використання сил підсилення.
- (4) Обов'язки командування та штабу.
- (5) Управління і контроль (C2) та комунікаційно-інформаційні системи (CIS).
- (6) Вимоги до Попередження і Оповіщення.
- (7) Плани і порядок дій.
- (8) Підготовка військ та її оцінка, включаючи навчання, їх періодичність і стандарти проведення.
- (9) Юридичні аспекти та національні застереження.

c. Керівні вказівки щодо ФР повинні бути чітко і своєчасно сформульовані в положеннях, наказах, планах, директивах та інструкціях. Дозвіл на ті чи інші заходи з ФР повинен бути узгоджений з Правилами застосування збройних сил (ROE). Відповідні директиви та інструкції стосовно ROE, а також інші координуючі інструкції, повинні бути синхронізовані із заходами, завданнями і діями з ФР. Для оперативних наказів (OPORDs), оперативних планів (OPLANs) та інших директив необхідно максимально використовувати стандартні формати для розповсюдження конкретних вказівок та інформації щодо ФР. Окрім того, з метою полегшення інтеграції ФР з іншими оперативними функціями слід використовувати стандартні форми та інші інструменти підтримки прийняття рішень.

d. В ідеалі потік керівних вказівок та інформації стосовно ФР між штабами вищого і нижчого рівня повинен бути безперервним. Спільність організаційної структури, доктрини і процедур, а також інтегровані інформаційно-комунікаційні системи (CIS) – все це сприяє підвищенню ефективності роботи особового штатного складу.

0204. Безперервна оцінка. Командири і штат штабів повинні використовувати всі доступні засоби і інструменти для виявлення недоліків та недосконалості ФР. Наприклад, це можуть бути оперативні і ФР інспекції, аналіз, оцінка, обстеження та навчання. Точна і своєчасна звітність і зворотний зв'язок є основними засобами, що забезпечують усунення виявлених недоліків ФР. І, нарешті, накопичений досвід і визнані найкращими практичними знання повинні розповсюджуватися серед усіх членів Альянсу через звіти про проведені операції / навчання, інструктаж, розробку доктрини у ході підготовки і навчань.

0205. Функціональні обов'язки штабу. FP слід планувати, координувати та інтегрувати в ході всієї операції. Кожна функціональна спеціалізація, що посилює FP, повинна бути ретельно розглянута і врахована відповідним підрозділом штабу, як це описано нижче.

- а. **Розвідка.** Управління J-2 відповідає за надання точних, своєчасних і відповідних розвідданих для виконання вимог об'єднаного командування (JFC) до безпеки в районі спільних операцій (JOA) і підтримки постійного володіння ситуацією⁸. Інтегрована спільна оцінка небезпеки (TA) союзниками є першим кроком в консолідації оцінки загроз і ризиків для FP та повинна бути узгоджена на стратегічному і оперативному рівнях управлінням J-2 як складова частина процесу оперативного планування (OPP). Крім того, може виникати потреба в проведенні додаткового уточнення оцінок загрози (Tas), зокрема, в операціях з врегулювання кризових ситуацій (CRO), де загроза може варіюватися в залежності від етнічних, релігійних, культурних або політичних переконань цивільного населення. Вимоги розвідки щодо FP повинні бути включені в план збору розвідувальної інформації (ICP) та написані на максимально доступному рівні для можливості розповсюдження серед найширшого кола в/с. ICP – це докладний виклад того, як повинні виконуватися всі вимоги розвідки. Цей план, як правило, у вигляді шаблону або таблиці, вказує засоби, за допомогою яких та чи інша вимога розвідки може бути найкращим чином задоволена, необхідну частоту поновлення інформації і тип очікуваного результату. Це включає в себе можливість поєднувати розвідку на основі біометричних даних, повідомлення про підозрілі акції від органів військової безпеки, правоохоронних органів та контррозвідки (CI) зі збором розвідувальної інформації на рівнях служби розвідки, спостереження і військової розвідки⁹.

⁸ У тому числі розвідка, спостереження, виявлення цілей та військова розвідка (ISTAR) і командування та контроль розвідки, спостереження і військової розвідки (C²ISR). Для отримання більш докладної інформації про ведення медичної розвідки див. *Спільна доктрина НАТО з медичного забезпечення* (AJP-4.10) і *Спільна доктрина з медичної розвідки НАТО* (AJMedP-3).

⁹ Збір, використання (в тому числі обмін з іншими видами розвідки), зберігання та поширення біометричних даних є спірним питанням в законодавстві багатьох держав, отже національне законодавство може обмежити окремим громадянам право брати участь або внести свій внесок в цей процес. Інформація про національні застереження має важливе значення при плануванні FP в бойових діях.

- b. **Операції.** Управління J-3 виступає як координаційний центр, через який об'єднане командування (JFC) керує проведенням операції, забезпечує єдність зусиль і найбільш ефективне використання ресурсів. J-3 забезпечує організацію C2, необхідного для проведення операцій з FP, відстежує дійсний стан сил і тримає JFC в курсі ситуації, що склалася. Для забезпечення FP в межах району спільних операцій (JOA) управління J-3 розподіляє серед свого особового складу такі сфери відповідальності.

- (1) **Забезпечення безпеки.** Забезпечення безпеки, в контексті FP, включає в себе заходи, завдання і дії, необхідні для захисту від тероризму, шпигунства, підривної діяльності, саботажу і організованої злочинності (TESSOC), кібервторгнень, внутрішніх загроз, прямих і непрямих нападів на особовий склад, обладнання, установки, а також лінії зв'язку (LOC). Забезпечення безпеки охоплює фізичні та процедурні заходи, що регулюються на рівні JFC і включаються в загальний план, але, в основному, застосовуються на місцевому рівні. Управлінню J-3 необхідно забезпечити виділення достатніх сил для виконання планів забезпечення безпеки.
- (2) **Захист від хімічної, біологічної, радіологічної і ядерної зброї.** Підрозділ з захисту від зброї масового ураження (ЗМУ) планує і організовує заходи з попередження, захисту і відновлення після дій противника в ході операцій та від негативного впливу на особовий склад в результаті інцидентів з використанням ЗМУ¹⁰. До таких відносяться: використання або загроза використання зброї та пристроїв масового ураження, поява вторинних небезпек, направлених проти військ або викид чи ризик викиду токсичних промислових речовин у навколишнє середовище¹¹.
- (3) **Протиповітряна оборона**¹². Операції з протиповітряної оборони забезпечують захист своїх сил і життєво важливих інтересів від повітряних і ракетних атак і включають в себе як активні, так і пасивні заходи. Активна ППО

¹⁰ Для отримання додаткової інформації про медичне забезпечення захисту від ЗМУ див. АJP-4.10 *Спільна доктрина НАТО з медичного забезпечення* або AJMedP-7 *Спільна доктрина НАТО з медичного забезпечення захисту від ЗМУ в оборонних операціях*.

¹¹ Докладніше про захист від ЗМУ. Див. АJP-3.8 *Спільна доктрина НАТО щодо забезпечення захисту від ЗМУ*.

¹² Для отримання додаткової інформації див. АJP-3.3 *Спільна доктрина НАТО з повітряних і космічних операцій*, а також AC/336-д (2011)0033 *Протиповітряна і протиракетна оборонна політика НАТО (AMD)*.

включає в себе оборонні дії з метою знешкодити, нейтралізувати або знизити ефективність авіаційних і ракетних ударів. Пасивна ППО включає в себе інші заходи, що мають за мету звести до мінімуму ефективність таких атак за допомогою індивідуального та колективного захисту своїх військ і критично важливих засобів. Сили ППО можуть включати протиракетну артилерію та міномети (C-RAM).

- (4) **Ліквідація наслідків у зоні застосування ЗМУ.** Управління J-3 координує процес ліквідації наслідків у рамках району спільних операцій (JOA) шляхом встановлення процедур оцінки збитків та концентрації всіх зусиль для того, щоб відреагувати на інцидент та мінімізувати його наслідки. Після того, як інцидент вдалося зупинити, J-3 координує дії для якомога швидшого відновлення максимальної боєздатності. Реагування на інцидент, відновлення боєздатності і відшкодування збитків проводяться разом з ліквідацією наслідків в зоні застосування ЗМУ. Реагування на інцидент і відновлення обговорюються в Розділі 3 цього видання.
- (5) **Інформаційні операції**¹³. Підрозділи Info Ops відповідають за аналіз, планування, оцінку та інтеграцію інформаційних заходів з метою створення бажаних ефектів на підтримку FP. Info Ops є головним органом проведення військової контрпропаганди.
- (6) **Радіоелектронна боротьба.** Оперативний Центр радіотехнічної і радіоелектронної розвідки (SEWOC) та підрозділ координації РЕБ (EWCC) відповідають за планування і синхронізацію РЕБ для забезпечення виконання плану FP.
- (7) **Знешкодження невибухлих боєприпасів.** Знешкодження невибухлих боєприпасів (UXO), в тому числі саморобних вибухових пристроїв (IED), силами зі знешкодження вибухонебезпечних предметів (EOD) вимагає широкого спектру процедур та відповідного обладнання, у тому числі засобів РЕБ, вибір яких буде залежати від типу пристрою / боєприпасів, близькості до сил НАТО або його інфраструктури і необхідної швидкості відновлення експлуатаційних можливостей об'єктів. Можливості, що забезпечуються силами EOD, повинні бути скоординовані на стратегічному рівні спеціалізованим відділом

¹³ Див. документ АJP-3.10 *Спільна доктрина НАТО з інформаційних операцій*.

EOD військово-інженерного управління штабу Верховного головнокомандувача ОЗС НАТО в Європі (SHAPE), а на оперативному рівні – управлінням J-3 або спеціалізованим відділом EOD у складі спільного об'єднаного підрозділу Знешкодження невибухлих боєприпасів (CJEODC), що входить до складу відділу інженерного забезпечення¹⁴.

- c. **Військово-інженерне забезпечення (MILENG).** MILENG є видом інженерної діяльності, здійснюваної з метою впорядкування фізичного оперативного простору (OE). Інженерні підрозділи у складі штабу об'єднаних сил визначають потреби інженерного забезпечення для FP відповідно до інженерних завдань. Особовий склад MILENG повинен також забезпечувати виконання ремонтно-відновлювальних робіт під керівництвом управління J-3. Військово-інженерне забезпечення завдання FP повинно включати в себе укріплення об'єктів; ремонт аеродромів та доріг; зведення перешкод; забезпечення прикриття та маскуванню; визначення дистанції віддалення; звільнення від загороджень доріг, аеродромів, портів; заходи забезпечення і протидії мобільності; підтримка заходів проти саморобних вибухових пристроїв (C-IED); а також координацію протипожежного захисту та підтримки заходів зі знешкодження вибухонебезпечних предметів (EOD).
- d. **Начальник військової поліції (PM)** – це офіцер військової поліції (спеціальний штатний радник, якому можуть бути надані також командні функції), що надає консультації безпосередньо командирі і штатному складу з усіх питань, пов'язаних з діяльністю військової і цивільної поліції. Начальник військової поліції і її співробітники протягом усього процесу планування беруть участь у координації військово-поліцейських функцій

¹⁴ Виділення сил знешкодження вибухонебезпечних предметів (EOD) в окрему службу або їх належність до MILENG відрізняється в різних країнах НАТО, тому статус командування всіма силами EOD, що беруть участь в операції, органів координації і постановки завдань повинен бути чітко визначений як в оперативних наказах, так і в рамках національних і міжнародних директив. Спільний об'єднаний підрозділ Знешкодження невибухлих боєприпасів (CJEODC), створений в оперативному штабі Об'єднаних сил, виконує функції Координаційного центру з усіх питань EOD. Він відповідає за консультування JFC і координацію питань EOD з країнами, що надають військові контингенти, та іншими організаціями. Щодо відділу інженерного забезпечення командування Об'єднаними силами (JFENGR), то він залишається головним дорадчим органом з усіх питань підтримки мобільності і координуючим органом для всіх компонентів засобів MILENG і EOD (для більш докладної інформації див. пункт 0112 у AJP- 3.12 *Спільна доктрина НАТО з військово-інженерного забезпечення*).

(підтримка мобільності та безпеки, затримання порушників, захист і підтримання правопорядку) на всіх рівнях і на всіх етапах операції або кампанії¹⁵.

- e. **Матеріально-технічне забезпечення.** Управління J-4 у тісній взаємодії з об'єднаною групою матеріально-технічного забезпечення (JLSG) узгоджує з управлінням J-3 вимоги FP до сил і засобів матеріально-технічного забезпечення, а також надання необхідної підтримки для задоволення потреб всіх заходів, завдань і дій FP. Штаб групи матеріально-технічного забезпечення (JLSG HQ), як правило, є відповідальним за встановлення тилових споруд і об'єктів, необхідних для виділених засобів FP, в доповнення до заходів FP для ліній зв'язку (LOC). Однією з особливостей сучасних нелінійних, розташованих окремо один від одного районів бойових дій є відсутність будь-яких відносно безпечних тилових зон. Якщо загроза силам і засобам тилу та лініям зв'язку (LOC) є підвищеною, особливо якщо основні сили противника загрожують тиловому забезпеченню операцій, JFC може призначити координатора забезпечення безпеки об'єднаних сил. Штат координатора з питань безпеки узгоджує діяльність всіх засобів, призначених для захисту тилових операцій та ліній зв'язку, включаючи підрозділи, виділені для виконання завдань FP.
- f. **Орган-замовник.** Відповідно до масштабів ТВД орган-замовник, що є складовою об'єднаної групи матеріально-технічного забезпечення (JLSG), несе відповідальність за те, щоб у рамках замовлень цивільним компаніям, які здійснюють безпосередню матеріально-технічну підтримку сил НАТО і Національних сил, задоволення потреб FP було відповідно до загальної оцінки загрози (ТА). Нагляд за відповідністю таких контрактів до бюджету і фінансових правил та положень покладається на Управління J-8.
- g. **Медичне забезпечення**¹⁶. Радник з питань медицини відповідає за інформування командира про існуючі небезпеки і загрози для здоров'я, їх можливі наслідки, необхідні превентивні заходи та заходи знешкодження негативних наслідків.

¹⁵ Докладніше про обов'язки начальника військової поліції (PM) і функції військової поліції. Див. AJP-3.2.3.3 *Спільна доктрина НАТО щодо військової поліції*.

¹⁶ Додаткову інформацію див. AJP-4.10 *Спільна доктрина НАТО з медичного забезпечення* і AJMedP-4 *Спільна доктрина НАТО з охорони здоров'я і медичного захисту військ*.

- h. **Планування.** Хоча планування – це зазвичай функція управління J-5 або J-3/5, відповідальний за FP офіцер, якщо такий є у штаті управління, повинен бути введений до складу групи планування з метою внесення потреб FP до всіх планів. Склад і організація сил повинні включати основні елементи FP, необхідні для реалізації плану операції. Штат управлінь J-5 або J-3/5 надає допомогу командирові у підготовці оперативних планів (OPLANs) і плануванні майбутніх операцій. Заходи з FP повинні бути включені і відображені у всіх планах. Управління J-5 координує планування FP силами свого штатного складу з усіма іншими відповідними компетентними підрозділами і узгоджує їх з вищим, підлеглим і суміжним командуваннями, а також з органами цивільної влади. Детальніше про планування див. у Розділі 4.
- i. **Цивільно-військове співробітництво.** Штат спеціалістів з цивільно-військового співробітництва (CIMIC) відповідає за встановлення і підтримання співпраці з цивільним населенням та установами, такими як державні і місцеві органи влади, міжнародні організації (IOs) та державні неурядові організації (NGOs). Цивільні органи, з якими сили Альянсу будуть співпрацювати, дбаючи про власні інтереси, ймовірно можуть розглядати співпрацю з силами НАТО як загрозу для їх незалежності. Тому необхідно знайти баланс між доступністю військових об'єктів для представників цивільних організацій, FP і забезпеченням оперативної безпеки (OPSEC). Діяльність у рамках CIMIC може впливати на загальні загрози військам, отже, і на стан та рівень FP. Це більш докладно обговорюється у Розділі 4.
- j. **Офіцер з питань безпеки.** Офіцер з питань безпеки є відповідальним за консультування з усіх питань безпеки та сприяння діяльності управління J-3 з оцінки захисту військ та процесу управління ризиками.
- k. **Зв'язки з громадськістю.** Розповсюдження інформації стосовно заходів FP необхідне в цілях посилення їх дієвості. Офіцер зі зв'язків з громадськістю (PA) відповідає перед командиром за планування та виконання заходів зі зв'язків з громадськістю, у тому числі ЗМІ, інформації для внутрішнього використання та зв'язків з цивільними органами і населенням. Особливі правила стосовно ЗМІ повинні бути видані і поширені відповідним органом командування.
- l. **Радник з правових питань.** Радник консультує командира з правових питань, що впливають на проведення операції, включаючи ті, які пов'язані з FP. Він ревізує плани і методи

JFC з метою забезпечення дотримання положень міжнародного права, місцевого законодавства, SOFAs і стратегії Військового Комітету. Особливої уваги потребують проблемні питання, такі як правовий статус і використання НАТО або третьою країною персоналу національного підрядника, найнятого поза межами оперативного району, в тих рамках, в яких вони стосуються заходів, завдань і дій з FP.

- т. **Інші штатні спеціалісти.** Інші штатні спеціалісти, у тому числі офіцер з фінансових питань, радники з питань політики, культури, консультант з гендерних питань повинні бути залучені до планування FP. Вони можуть надати консультацію з конкретних питань застосування FP відповідно до своїх сфер компетенції.
- 0206. Комунікаційно-інформаційні системи (CIS).** Ефективність C2 безпосередньо залежить від існуючих систем комунікацій та інформації, а також наявності надійної підтримки CIS. Крім фізичних атак системі комунікацій та інформації може загрожувати шпигунство, радіоелектронна боротьба і кібератаки. А тому командири повинні розробити і впровадити надійні заходи оборони і захисту їх CIS, а також забезпечення конфіденційності, цілісності і доступності бази даних.
- 0207. Взаємодія з країнами-господарями,** що приймають, (HNs). Сили під керівництвом НАТО можуть мати різні відносини з кожною HN з питань FP. Деякі сили можуть постійно перебувати в межах великих військових об'єктів, тоді як інші знаходяться на окремих автономних об'єктах. Командири повинні встановити відповідні контакти з місцевою військовою і цивільною владою, особливо там, де FP є спільним завданням командування і HN, що відображено у відповідних угодах.
- 0208. Управління інформації захисту військ.** Метою управління інформації FP є забезпечення командирів і штабів всіх рівнів своєчасною та достовірною інформацією про стан FP для можливості виконання відповідних цьому стану заходів, завдань та дій. Управління інформації FP повинно повною мірою використовувати існуючі інформаційні управлінські процедури і процеси, такі як попередження та оповіщення (W&R) про використання ЗМУ, а також створювати і розповсюджувати процедури обміну W&R з іншими організаціями та органами влади країни-господаря. Крім того, важливо, щоб відповідальні за FP офіцер штабу, група або підрозділ штабу були в курсі всіх питань управління інформацією для можливості здійснити попередження про наближення небезпеки і оповіщення про інциденти.

0209. Стан бойової готовності. Служби розвідки і безпеки НАТО займаються оцінкою загрози і консультуванням щодо необхідності приведення військ у стан підвищеної бойової готовності; однак визначення захисних заходів, яких необхідно вжити, залишається функціональним обов'язком головнокомандувача. Він направляє відповідні оповіщення про стан бойової готовності усім силам НАТО в зоні операції або в районі спільних операцій. На основі цього командири нижчої ланки приймають рішення про введення підвищених заходів безпеки, обираючи їх на свій розсуд в кожному конкретному випадку; тим не менше, командири нижчої ланки не можуть оголосити стан підвищеної боєготовності без затвердження вищого командування. Необхідність підтримання збалансованого підходу до ФР в рамках кожного району або кожного командування може вимагати від командирів введення відповідного стану боєготовності на території їх оперативної зони. Попри потенційну можливість несумісності між оголошенням стану боєготовності різних оперативних зон, командування повинні прагнути приєднатися до керованих НАТО оповіщень про підвищення стану боєготовності і координації заходів із суміжними командуваннями, де це необхідно¹⁷.

¹⁷ Для отримання додаткової інформації див. АС/237-д (2012)0001 *Керівництво НАТО щодо Системи ліквідації наслідків кризи (NCRSM)* і АJP-2.2

Розділ 3 – ПРОЦЕС ЗАХИСТУ ВІЙСЬК

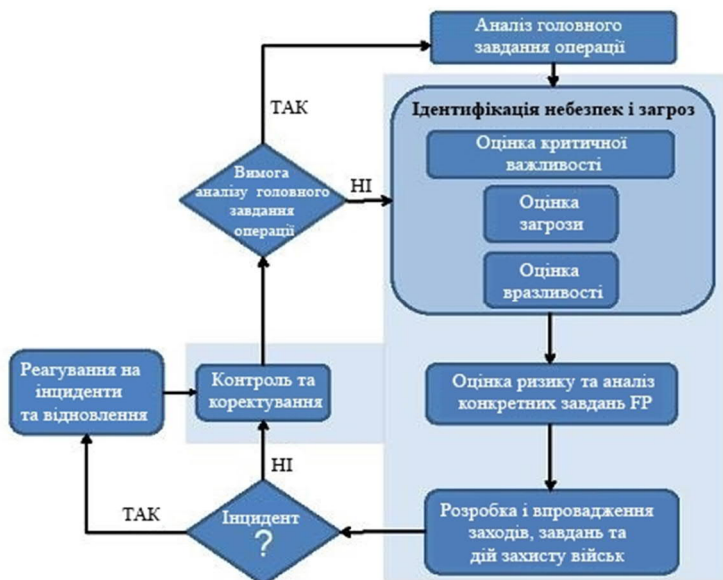
- 0301. Вступ.** Процес захисту військ НАТО використовує модель FP (показана на рисунку 3.1 та описана в пункті 0303), яка являє собою схематичне представлення функцій, матеріального забезпечення, управління, заходів і механізмів, за допомогою яких командування та штаби можуть планувати FP та реагувати на інциденти, небезпеки або напади. Модель не замінює процес оперативного планування (ОРП), а скоріше забезпечує його методологією планування та здійснення заходів, завдань і дій на оперативному рівні. Модель складається з послідовних та повторюваних підфункцій, що виконуються на підставі аналізу загрози, небезпеки, уразливості та оцінки ризиків. Інші елементи моделі включають в себе об'єкти, що знаходяться під захистом, заходи, завдання та дії, які використовуються для захисту цих об'єктів, а також процедури для постійного нагляду, аналізу стану та можливостей FP.
- 0302. Загрозлива обстановка**¹⁸. Щоденні загрози, небезпеки та ризики є невід'ємною частиною оперативної обстановки. Щоб звести до мінімуму вразливість особового складу, бойової техніки, інфраструктури та інформації в мирний час, протягом підготовки та навчання, а також в ході операцій, зусилля Альянсу із захисту військ повинні бути логічними, всеосяжними та ефективними. Сили НАТО, включаючи сили підтримки, повинні постійно проводити переоцінку всіх аспектів FP. За відсутності спільної для всіх регіонів загрози оцінювання місцевих загроз може допомогти зосередити на них зусилля FP. Загрози можуть варіюватися від порушення закону, тероризму, заколоту і внутрішніх загроз, до зростання загального збройного протистояння агресивно налаштованих країн. Тероризм може включати в себе повний спектр загроз, починаючи від збору розвідувальної інформації та викрадення людей до масштабних нападів із масовими жертвами. Сили оперативного розгортання повинні бути в змозі захистити від подібних атак та захиститися самі від стихійних лих. У разі потрапляння під дію зброї масового ураження або хімічної небезпеки вони повинні бути здатні вжити відповідних заходів протидії. При плануванні та здійсненні заходів, завдань та дій з FP командирам і штабам слід брати до уваги непередбачуваний характер

¹⁸ Більш детально про рівні загрози див. AD 65-11 *Стратегічне командування операціями НАТО (АСО): Діюча політика і процедури збору та обробки розвідданих від 12 липня 2010 року*.

терористичної тактики. Сили НАТО стикаються із зростаючою уразливістю і до інших нетипових загроз, в тому числі в кібер-просторі. В залежності від проявів може бути визначено п'ять різновидів обстановки з потенційними загрозами.

- a. **Обстановка з незначним рівнем загроз.** Це означає, що не існує ніякого відомого об'єкта, що може та має наміри вести ворожі дії проти інтересів НАТО в країні або на місці операцій, що проводяться.
- b. **Обстановка із низьким рівнем загроз.** Низький рівень загрози означає, що існує загальна загроза і ризик інцидентів, властивих для мирного часу, таких як нещасні випадки, злочини, хвороби і пожежі, а також збільшення кількості загроз, які можуть включати порушення закону, саботаж та інші нерегулярні або непередбачувані загрози. В умовах низької загрози можливість повітряного і ракетного нападу визнається вкрай мало-ймовірною. Може існувати державний або недержавний суб'єкт, визнаний таким, що має можливість або намір діяти проти сил НАТО або окремих осіб, однак не існує будь-яких конкретних ознак використання ним зброї масового ураження. Можливий викид токсичних речовин, проте цілісність промислової інфраструктури та рівень безпеки є надійними. До уваги повинно бути прийняте можливе використання саморобних та інших вибухових пристроїв.
- c. **Обстановка із середнім рівнем загроз.** Обстановка із середнім рівнем загроз передбачає застосування заходів, завдань та дій FP, передбачених для загрози низького рівня. Дані розвідки показують, що є ознаки планування атаки, однак не встановлено конкретної інформації про її характер, цілі або терміни нападу. Пропаганда противника зображує НАТО в цілому в негативному світлі і намагається скористатись з будь-якої оперативної невдачі. Життєво важливі об'єкти передових угруповань та місця дислокації військ НАТО можуть бути піддані нападу з використанням звичайної зброї. Діапазон загроз, з якими стикається НАТО в усіх зонах своїх інтересів, поширюється від окремих нападів з використанням звичайної зброї до використання противником ЗМУ. Визнано, що державний або недержавний суб'єкт має як звичайну, так і зброю масового ураження, і вона може бути спрямована проти сил НАТО або окремих осіб. Існує підвищений ризик викиду токсичних речовин через руйнування або послаблення охорони промислової інфраструктури. Зростає можливість використання противником саморобних вибухових пристроїв.

- d. **Обстановка з високим рівнем загроз.** Стан загроз високого рівня передбачає вживання заходів ФР, визначених для середнього рівня загрози, і на основі даних розвідки робиться висновок про можливість нападу організації, держави або групи, яка була визнана такою, що здатна та має намір нападу на членів міжнародного співтовариства, в тому числі НАТО, і, швидше за все, спробує зробити це в найближчий час. Пропаганда противника чітко орієнтована на аудиторію держави-господаря, інтенсивність інформаційного впливу зростає. Конкретні строки і цілі нападу не встановлені. Державний або недержавний суб'єкт визнано таким, що має як звичайну зброю, так і зброю масового ураження. Можливі наміри нападу на війська НАТО або на окремих осіб, в тому числі із застосуванням зброї масового ураження і, швидше за все, буде спроба зробити це найближчим часом. Можливий викид токсичних речовин через слабкість або недостатність охорони промислової інфраструктури. Можливості попередження про це можуть бути недостатніми. Хоча застосування ядерної зброї противником може бути обмеженим, існують ризики, пов'язані з екологічною небезпекою та забрудненням від дії ЗМУ. Великої уваги вимагає зростаюча загроза використання противником саморобних вибухових пристроїв (IEDs).
- e. **Обстановка з критичним рівнем загроз.** Стан загроз критичного рівня передбачає вживання заходів ФР, визначених для стану з високим рівнем загроз, і означає, що існує конкретна загроза або що інцидент вже стався. Противник цілеспрямовано намагається звернутися не тільки до аудиторії держави-господаря, але й до аудиторії інших держав, що виділяють або ні свої війська у розпорядження НАТО, щоб дискредитувати державу-господаря та війська під проводом НАТО, їхні сили, засоби та обґрунтування їхніх дій. Можливий напад на життєво важливі об'єкти, такі як повітряні та морські порти, об'єкти командування та управління (C2) і вищий командний склад. Виявлено державний або недержавний суб'єкт, що має як звичайні, так і засоби ЗМУ та має чіткі наміри нападу на сили НАТО або фізичних осіб у конкретний період часу чи з конкретною метою. Існує безпосередня небезпека викидів у результаті використання ЗМУ та ТІМ викидів через пошкодження або відсутність охорони промислової інфраструктури без можливості попередження про це. Велику стурбованість викликає застосування противником саморобних вибухових пристроїв.

Примітка. Світло-сірим кольором виділено процес управління ризиками

Рис. 3.1. Модель захисту військ

0303. Модель захисту військ НАТО. Як було зазначено в пункті 0301, модель ФР забезпечує органи планування ФР і командирів логічним методом визначення і здійснення заходів, завдань та дій; ефективного реагування на інциденти, якщо такі виникають; перевірки успішності управління ФР на найнижчому практичному рівні. У рамки цієї моделі вбудовані кілька існуючих процесів прийняття рішень, що включають в себе аналіз головного завдання операції та управління ризиками¹⁹. Конкретні кроки в рамках моделі наведені нижче.

- а. На основі аналізу головного завдання операції визначаються її безпосередні, проміжні і найважливіші завдання та дії²⁰. На початковому етапі цей процес відбувається одночасно та в поєднанні з оперативним плануванням операції (ОПР); в подальшому планування захисту військ зосереджується на конкретних завданнях ФР на підтримку загального завдання операції.

¹⁹ Більш детальну інформацію про процес управління ризиками див. Додаток В.

²⁰ Більш детальну інформацію про аналіз операції надано в АЖР-5 *Планування на оперативному рівні, або Спільна директива з планування операцій (COPD) Стратегічного командування НАТО з операцій*.

- b. **Ідентифікація загроз та небезпек**²¹.
- (1) Визначити ті сили та засоби, які мають вирішальне значення для успіху операції (**оцінка критичної важливості**).
 - (2) Визначити ймовірні загрози та небезпеки для особового складу і тих засобів, які мають вирішальне значення для успіху операції (**оцінка загрози**).
 - (3) Визначити уразливі місця у боєздатності військ і в політичній волі союзників, які можуть опинитися під загрозою і піддатися ударам при нападах, впливаючи таким чином на успіх операції (**оцінка уразливості**).
- c. Визначити конкретні завдання FP, які були розроблені в ході аналізу головного завдання операції, визначити підзавдання, а також виявити та оцінити пов'язані з ними ризики (**оцінка ризиків та аналіз завдань FP**).
- d. Розробити та застосувати відповідні заходи, завдання та дії FP щодо зниження ризику до рівня, який командування вважатиме прийнятним та врахувати залишковий ризик або недоліки планування. У подальшому контролювати ефективність вжитих заходів з метою управління ходом виконання завдання (продовжувати розробляти та впроваджувати заходи, завдання та дії FP). Готовність до прийняття ризику великою мірою залежить від впливу дипломатичних та політичних обмежень.
- e. Визначити і впровадити дії з реагування на інциденти та з відновлення, включаючи розробку та реалізацію плану реагування і відновлення у надзвичайних ситуаціях (реагування на інциденти та відновлення). Плани реагування узгоджуються та координуються з місцевими і державними органами влади країни-господаря (HN).
- f. Підтримувати, аналізувати та ревізувати заходи, завдання і дії FP протягом всієї операції (**контроль та аналіз**).

0304. Аналіз головного завдання операції. Аналіз головного завдання операції – це процес логічного та послідовного визначення безпосередніх, проміжних і найважливіших завдань для здійснення операції, які витікають з наказу на операцію та наказів командирів. Це динамічний процес, що продовжується під час кожного перегляду обстановки та завдань операції. Будь-які визначені в ході аналізу завдання та дії, що потребують базових елементів захисту військ, повинні бути детально описані в додатку із FP до плану чи наказу на операцію. Крім того, командування та

²¹ Відповідно до АJP-2.1 *Процедури розвідки, спільна розвідувальна підготовка ТВД (JIPB)* сприяє ідентифікації небезпек та загроз. Штаб FP повинен брати участь в процесі JIPB.

управління захистом військ повинно координувати ці завдання та дії і визначати їх як конкретні часткові завдання для відповідних засобів ФР. Аналіз завдання операції включає також визначення намірів вищого командування, аналіз стану безпеки союзників та управління військами, у тому числі короткострокові та довгострокові цілі для досягнення кінцевого результату та передумови успіху.

0305. Ідентифікація небезпек та загроз.

- а. **Оцінка критичності**²². Оцінка критичності полягає у визначенні тих сил та засобів, які мають вирішальне значення для досягнення успіху операції. Вони визначаються на основі постановки і аналізу головного завдання операції та окремих завдань, а також факторів, що утруднюють, обмежують, стримують виконання плану дій (COA), складеного в процесі оперативного планування (OPP) та за результатами фактичного інспектування. Оцінка критичності – це облік і кількісна та якісна оцінка наявних засобів. Ці засоби включають в себе особовий склад, техніку, об'єкти, інформацію, а також види діяльності, які у випадку викриття, втрати, травмування, псування або ушкодження можуть поставити під загрозу виконання завдання операції. Згадані засоби оцінюються з точки зору їх значущості, результативності, можливості відновлення і класифікуються за їх пріоритетністю з точки зору важливості для виконання головного завдання операції. Факторами, що утруднюють хід дій, є послаблення секретності, життєздатності, цілісності та значущості наявних сил і засобів. Результати оцінки критичності дозволяють здійснити аналіз ризику з урахуванням імовірності та наслідків виникнення загрози використання противником уразливих місць тих засобів, які мають вирішальне значення для успіху операції.

²² Більш детальну інформацію про оцінку критичності, загрози і уразливості див. *Директива оперативного командування НАТО щодо захисту військ 80-25, 14 травня 2009 року.*

Застосування ризику – Реєстр критично важливих засобів

УК 1.6. Ступінь ризику, необхідний для досягнення критично важливих проміжних результатів, повинен бути **ефективним, дієвим та пропорційним** до кінцевого результату.

- Відповідальні за управління ризиками офіцери повинні визначити ті ризики, які можуть вплинути на плани, оперативні дії та особовий склад (УК таблиця 3.1). Вони повинні також поінформувати командирів вищої ланки про свої висновки та пропозиції щодо зменшення ризику.
- Наріжним каменем для будь-якої оцінки є реєстр критично важливих засобів та глибоке розуміння всього діапазону потенційних загроз. Існує багато джерел потенційної загрози для досягнення важливих результатів, наприклад, тероризм, злочинність, повені або залежність від єдиного зовнішнього постачальника. Глибоке розуміння того, як досягнути результату, має ключове значення у визначенні загроз для цього.
- Будь-який реальний ризик, що може перешкодити командирі виконувати свої оперативні завдання або обов'язки, повинен бути внесений до відповідного розділу реєстру ризиків.

Таблиця 3.1

Категорії ризиків

Стратегічні	Спільна стратегія, стратегічні партнерства, комерційні партнерства та їх варіанти
Оперативні (ділові)	Військовослужбовці, цивільний персонал, репутація, логістика, програми та інфраструктура
Військові сили та засоби/ результати	Кадрові рішення, озброєння, підготовка, стійкість, кіберпростір та логістика
Фінансові	
Безпека	

б. Оцінка загрози

- (1) Документ військового комітету МС 161 є основним керівним документом розвідки, в рамках якого виконується оцінка загрози²³. Таке оцінювання, доповнене поточними даними розвідки (включаючи контррозвідку, вказівки та попередження), а також оцінки правоохоронних органів, дозволяють командуванню на всіх рівнях оцінити будь-які ворожі наміри в межах їхніх зон відповідальності і таким чином зосередити увагу в напрямку програми захисту військ. Штаб-квартира НАТО, Стратегічне командування та підпорядковані йому командування здійснюють аналіз та поширюють інформацію про загрози, а також надають доступ до даних щодо локальної загрози всім підрозділам в межах їх оперативної зони та зони інтересів.
- (2) Сили захисту військ використовують процес управління ризиками, який включає оцінку загроз. Оцінка загроз формується з даних розвідки про загрози та оперативні небезпеки для сил та засобів Альянсу, розташованих в певному географічному районі (країні або регіоні). Оцінка загроз визначатиме можливості та наміри виявленої особи, групи чи організації та ймовірність реалізації ними певної загрози. Оцінка загрози є частиною розвідувального процесу, який діє на підтримку рішень з управління ризиками та дій з попередження загрози. Загальну інтегровану оцінку загрози як один з результатів ведення розвідки, представлену відповідно до ОРР, виконує розвідувальне управління (J-2) у координації з управлінням операцій (J-3), управлінням планування (J-5) та штабом військово-цивільного співробітництва (CIMIC). Крім того, необхідно також провести додаткові оцінки локальних загроз, особливо в ході операції реагування на кризу (CRO), оскільки тероризм, шпигунство, підривна діяльність, саботаж і організована злочинність (TESSOC), а також внутрішні загрози, такі, загрози навколишньому середовищу, втручання етнічного або політичного характеру в

²³ Документ МС 161 *Ведення стратегічної розвідки НАТО* визначає ведення узгодженої з НАТО розвідки загроз / ризиків, з якими стикається Альянс. МС 161, а також документи МС 400/3 *Керівництво з військової реалізації Стратегічної концепції НАТО* і МС 0590-2010 *Концепція НАТО щодо обміну і розповсюдження інформації про існування хімічної, біологічної, радіологічної та ядерної загрози*, поряд з іншими підтверджуючими оцінками МС НАТО, містять розробку методики оцінювання тероризму і небезпек та інцидентів застосування ЗМУ.

життя населення та інші культурні та історичні проблеми можуть вплинути на хід операції Альянсу.

- (3) Оцінка загроз визначає відомі загрози потенційного противника, його можливості, загальні наміри, а також найбільш імовірний та небезпечний розвиток подій. Аналіз загроз включає в себе оцінку таких параметрів:
 - (a) Сили і засоби, що створюють загрозу. Здатність потенційного противника заподіяти шкоду силам НАТО. В ході аналізу можливостей вірогідного противника розглядається структура загрози, а також управління, професіоналізм, тактика, озброєння, націленість та його матеріально-технічне забезпечення.
 - (b) Загрозливі наміри. Готовність потенційного противника загрозувати об'єктам членів Альянсу. Аналіз намірів розглядає ідеологію, цілі, стратегію, можливі наміри та історію розвитку попередніх стосунків.
 - (c) Імовірність загрози уразливим місцям. Аналіз імовірності включає в себе історію загроз за аналогічних обставин, загальний план кампанії противника, здійснювані в даний час заходи, завдання та дії, фазу операції та найбільш вірогідний небезпечний розвиток подій (COAs).
- (4) В рамках оцінки загроз слід розглядати весь спектр загроз та можливостей нападу і визначати можливі види зброї, що буде використана, та способи її доставки. При оцінці загроз слід також взяти до уваги небезпеку для навколишнього середовища та професійної діяльності, яка може негативно вплинути на операцію.
- (5) План збору розвідувальних даних (ICP), що складається на основі вимог командування до розвідувальної інформації особливо важливого значення²⁴ та пріоритетних потреб розвідки, готується управлінням розвідки J-2 або відповідним командним складом розвідки. ICP відображає вимоги FR з урахуванням можливостей спеціальних засобів збору розвідувальної інформації (наприклад, агентурна розвідка може надати цінну інформацію про наміри противника, яку можна буде відповідно використати). У міру зміни ситуації та загрози ICP постійно піддається моніторингу та корекції і проводиться відповідно до встановлених законом параметрів

²⁴ Для отримання додаткової інформації про вимоги командування до особливо важливої інформації див. АЛР-2 і АЛР-3.

збору інформації. Аналітикам слід брати до уваги співвідношення інформації та розвіданих, отриманих з військових, охоронних, політичних, соціальних, кримінальних та контррозвідувальних джерел і агентств.

с. Оцінка уразливості

- (1) Уразливість – це притаманна об’єкту слабкість та незахищеність, що використовується противником. Уразливими місцями можуть бути помилки у сфері планування, забезпечення готовності, підготовки кадрів, інформування, попередження, фізичної безпеки, створенні захисних споруд, дотриманні принципу надлишковості забезпечення та здатності до реагування. Оцінка уразливості (VA) являє собою процес, який використовується для визначення уразливості об’єктів до впливу загроз або руйнування внаслідок небезпек, виявлених при оцінці загроз (TA). Кожна VA виконується досвідченими експертами з конкретних питань, які проводять оперативний аналіз та оцінку уразливості особового складу, матеріалів, інформації, об’єктів та інших наявних засобів.
- (2) Результатом оцінки уразливості є виявлення недоліків або слабких місць, які роблять життєво важливі об’єкти, зони або окремі події уразливими для цілого ряду відомих або ймовірних загроз чи небезпек.

0306. Оцінка ризику та аналіз конкретних завдань захисту військ.

На основі отриманих результатів аналізу головного завдання операції та ідентифікації небезпек і загроз (оцінки критичності, загроз та уразливості) проводиться аналіз конкретних завдань FP та первинна оцінка ризику. Специфічні завдання FP визначаються безпосередньо з результатів аналізу головного завдання операції. Інші завдання захисту військ будуть виведені на основі детального аналізу небезпек і загроз із попереднього етапу. Оцінка ризику завершується визначенням можливих несприятливих наслідків цих небезпек і загроз, ймовірності їх виникнення і ступеня впливу. Після цього ризики класифікуються за пріоритетами і визначаються заходи, завдання та дії FP. Рішення про прийнятність будь-якого залишкового ризику приймається командуванням в тісній координації з державами-партнерами в залежності від типу операції.

0307. Розробка і впровадження заходів, завдань та дій захисту військ

- а. Рішення щодо прийняття ризику є відповідальністю командування. Командувач найвищого рівня, тобто Верховний головнокомандувач (SC) або командувач Об’єднаними силами (JFC),

як правило, приймає початкове рішення щодо реагування на ризик, запроваджує загальні заходи, завдання та дії із захисту військ, а також видає директиву про погодження на ризик; після цього командири нижчої ланки повторюють цю процедуру для підпорядкованих їм сил. Ті заходи, завдання та дії, що забезпечують захист для всіх військ в цілому, як правило, є відповідальністю SC, на інших рівнях FP забезпечується відповідними, підпорядкованими JFC підрозділами, командуваннями родами військ або іншими доданими підпорядкованими командуваннями.

- b. На цьому етапі заходи, завдання та дії FP розробляються і аналізуються одночасно з переоцінкою ризиків задля визначення будь-якого залишкового ризику. У ході аналізу порівнюються запропоновані заходи чи способи управління з досягнутим рівнем зменшення ризику. Рішення про прийняття ризику завжди залежить від рівня залишкового ризику. Цей аналіз триває доти, доки не буде досягнуто прийняттого рівня ризику або поки всі ризики не будуть зменшені до рівня, коли вигоди ще переважають потенційні втрати. Після розробки заходи, завдання та дії FP впроваджуються і можуть бути інтегровані в стандартні оперативні процедури (SOP), письмові та усні накази, інструктажі з операцій та розрахунки штату. Як правило, це досягається шляхом викладення управлінських рішень з FP у чітких та простих наказах до виконання, затвердження відповідних повноважень та звітності, а також надання необхідної підтримки для впровадження дій, при цьому повною мірою повинен враховуватись будь-який залишковий ризик.
- c. Заходи, завдання та дії FP, як правило, поділяються на категорії, описані нижче. Більш докладні відомості про те, як заходи, завдання та дії FP співвідносяться з основними його елементами, наведені в додатку А.

(1) Заходи щодо порядку дій. Включають оперативні або адміністративні процедури:

- (a) Оперативні заходи, такі як стандартні оперативні процедури (SOP), встановлення меж повноважень, звітність / порядок підлеглих та правила застосування сил (ROE).
- (b) Адміністративні заходи, такі як письмові розпорядження та інструкції.
- (c) Робочі процеси.

(2) Заходи щодо особового складу. Включають заходи захисту особового складу, такі як:

- (a) Адміністративні заходи, до яких відносяться запобіжні перевірки, технічні засоби контролю допуску

персоналу, застосування паролів та кодів доступу відповідно до встановленого режиму доступу до важливих об'єктів;

- (b) Засоби фізичного захисту особового складу, такі як бронезилети і спорядження індивідуального та колективного захисту. Засоби фізичного захисту, як правило, зазначені в усталених оперативних процедурах (SOP), можуть також включати спеціальні заходи, встановлені для захисту певних осіб²⁵;
- (c) Заходи колективного фізичного захисту, такі як стан підвищеної боєготовності, своєчасне попередження та інформування, ефективні системи сигналізації, системи колективного захисту, а також (вибухозахищені) захисні укриття;
- (d) Заходи з охорони та безпеки здоров'я, такі як вакцинація, профілактика, інструктаж з інфекційних захворювань та епідемій, плани на випадок масових жертв та карантину, консультації з місцевих екологічних питань;
- (e) Заходи з навчання та підготовки. Вони полягають у поширенні індивідуальних і колективних знань та навичок серед окремих в/с та підрозділів. Заходи реалізуються через індивідуальну та колективну підготовку.

(3) Техніка та озброєння

- (a) Фізичні охоронні заходи, завдання та дії для запобігання несанкціонованому доступу, такі як електронні перепустки. Біометричні²⁶ та дактилоскопічні дані осіб, що зчитуються для ідентифікації особи перед допущенням до об'єкта або для перевірки під час проведення зовнішнього патрулювання об'єктів;
- (b) Фізичні заходи захисту, такі як захисні матеріали від уражень уламками та захисні покриття від дії зброї масового ураження;

²⁵ Залежно від загрози, можуть бути виділені спеціально навчені охоронці та спеціалісти або групи для захисту певних осіб, що є в небезпеці.

²⁶ Збір, використання (у тому числі разом з іншими розвідувальними даними), зберігання та поширення біометричних даних є суперечливим в багатьох країнах, і національне законодавство може обмежувати окремі країни-постачальниці військ для НАТО (TCN) брати участь у цьому процесі. Інформація про національні застереження має важливе значення при плануванні заходів із захисту військ в операціях.

Зони, вільні від отруйних речовин

УК 1.7. Якщо особовий склад протягом тривалого періоду піддавався дії отруйних речовин, необхідно вжити заходів для виведення його з постраждалого району, знезараження та надання можливості нести службу або відпочити в зоні, вільній від отруйних речовин. Такі райони, як правило, знаходяться в будь-якому місці, придатному для колективного захисту. Таке місце може бути розташоване в межах бази в пересувній або стаціонарній споруді, захищеній від проникнення шкідливих речовин (наприклад, захищене від ЗМУ укриття для літаків або вільне від отруйних речовин приміщення за межами бази, таке як спортивний зал, конференц-зал або споруди подібного типу), які розташовані в місці, безпечному щодо занесення вітром отруйних речовин. Зони, вільні від отруйних речовин, особливо ті, що знаходяться поза базою, повинні бути визначені на стадії планування для вирішення питань матеріально-технічного забезпечення, таких як транспортування, постачання продовольства та безпека.

- (c) Інженерно-технічні заходи щодо зниження ризиків, такі як вибір кращих матеріалів або таких, що більше підходять, визначення відповідних заміників матеріалів або обладнання, а також адаптація нових технологій до існуючих систем;
- (d) Фізичні заходи безпеки для запобігання несанкціонованого доступу до зброї або боєприпасів.

(4) Інфраструктура

- (a) Фізичні заходи безпеки, такі як охорона об'єкта, огорожа, датчики, ворота, освітлення та контрольні пункти пропуску. Заходи захисту від знищення, шпигунства, диверсій та організованої злочинності;
- (b) Захисні засоби, такі як польові укріплення, захисні споруди, укріплені будівлі, бар'єри та відведення військ на дистанцію віддалення. Це включає в себе також оборону, захист і підтримку безпеки у зонах складування боєприпасів для своїх військ. Крім того, укріплення індивідуальних місць відпочинку буде

додатково захищати особовий склад, що відпочиває, під час непрямого обстрілу, ракетних або повітряних атак;

- (с) Колективні фізичні засоби захисту, такі як захист ТВД від балістичних ракет та наземна ППО забезпечують захист від повітряних загроз, в тому числі літаків, вертольотів, дистанційно керованих систем, ракет. Крім того, засоби ППО, що здатні виконувати захисні функції протиракетної артилерії та мінометного озброєння (С–RAM), можуть підвищити рівень безпеки інфраструктури, об'єктів та особового складу.

(5) Інформація

- (а) Безпека інформації забезпечується додатковими процедурними, особовими, фізичними та інформаційними заходами безпеки (INFOSEC). Безпека комунікаційно-інформаційних систем (CIS), безпека інформації та кіберзахист включають в себе заходи безпеки із захисту обробки, зберігання або передачі інформації у системах зв'язку, захисту інформаційних та інших електронних систем від втрати конфіденційності, цілісності або випадкового чи навмисного несанкціонованого доступу і запобігання втрати цілісності або доступності самих систем. Це включає запобігання несанкціонованому використанню носіїв, таких як флеш-накопичувачі та інші пристрої універсальної послідовної шини (USB). Такі заходи включають безпеку зв'язку, безпеку передач, безпеку комп'ютерних систем, однак не обмежуються ними;
- (б) Інші види діяльності, що сприяють безпеці інформації, включають в себе електронні захисні заходи (частина РЕБ) та системи безпеки операцій (OPSEC);
- (с) Введення противника в оману (dezінформація) включає активні заходи для створення у командування противника або потенційного противника сумнівів, заплутаності або помилкової впевненості щодо планів, можливостей та намірів НАТО. Внаслідок цього дії противника будуть сприяти успіху операції НАТО. Заходи дезінформації, затримуючи дії противника або примушуючи провести їх у невідповідному місці, підвищують тим самим безпеку своїх сил, відіграють життєво важливу роль у захисті військ.

0308. Реагування на інциденти та відновлення²⁷

а. **Реагування на інциденти.** Реагування на інциденти включає заходи з нейтралізації, ізоляції, стримування та усунення конкретної загрози або припинення дій. Метою реагування на інциденти є припинення інциденту та мінімізація його впливу на успіх операції, обмеження кількості жертв, полегшення відновлення, а також запровадження необхідних заходів для якомога швидшого відновлення здатності продовжити операцію. Для здійснення ефективної реакції на інциденти може знадобитись координація діяльності цілого ряду спеціалістів, у тому числі охорони, безпеки, пожежогасіння, пошуково-рятувальних служб, зв'язків з громадськістю (РА), знешкодження вибухонебезпечних предметів (EOD), захисту від ЗМУ (CBRN) та багатьох інших. Дії з реагування повинні проводитись згідно з процесами та порядком дій, викладеним у планах реагування. Реагування на інциденти включає в себе:

- (1) Негайні дії сил оперативного реагування, таких як сили швидкого реагування, сили безпеки, пожежної охорони, медичні служби або команди із знезараження.
- (2) Створення центру управління діями у надзвичайних ситуаціях.
- (3) Здійснення заходів щодо стримування, ізоляції, зменшення або припинення інциденту і оповіщення вищого командного штабу та підпорядкованих йому підрозділів.
- (4) Впровадження оперативної безперервності та планів попередження.
- (5) Реалізація додаткових заходів захисту.
- (6) Збір інформації, оцінка збитків, а також збереження доказів для судового переслідування.
- (7) Видання звітів та їх оновлення для внутрішнього та зовнішнього користування.
- (8) Координація інформаційної діяльності за допомогою інформаційних операцій для зменшення здатності противника скористатися результатами успішної атаки, щоб продемонструвати дії країни-господаря (HN) у відповідь та запевнити громадськість у готовності НАТО її захистити.
- (9) Здійснення заходів медичного характеру відповідно до правил медичного забезпечення у надзвичайних ситуаціях та підтримувального підходу. Це включає порядок евакуації хворих і поранених.

²⁷ Більш детальну інформацію про операції з реагування на інцидент та відновлення див. *Директива командування НАТО з операцій щодо захисту військ 80-25, 14 травня 2009 року.*

b. **Відновлення.** Операції з відновлення включають координацію та здійснення заходів, спрямованих на зменшення збитків, втрат, труднощів та страждань, викликаних природними катаклізмами або випадково чи навмисне викликаними загрозливими подіями. Операції з відновлення включають заходи, завдання та дії щодо відновлення основних сил та засобів, охорони здоров'я, відновлювальних та рятувальних робіт. Для ефективності операцій відновлення може знадобитися координація діяльності ряду спеціалістів, у тому числі військово-інженерних, безпеки, знешкодження вибухонебезпечних пристроїв, медицини, логістики, охорони, знешкодження, транспортування, зв'язку, зв'язків з громадськістю та багатьох інших. Крім того, процес відновлення може бути прискорений за допомогою заздалегідь заготовлених запасів або необхідних матеріалів. Операції з відновлення включають всі необхідні кроки для відновлення максимальної боєздатності після ліквідації наслідків інциденту.

0309. Контроль та перегляд/коректування. Незалежно від того, стався інцидент чи ні, контроль та коректування є необхідними для перевірки ефективності загального плану ФР, внесення необхідних коректив, які гарантують, що засоби контролю за ризиками введені в дію та виконуються на належному рівні, і що діє механізм зворотного зв'язку. Це також дає можливість підтвердити адекватність, обсяг та ефективність обраних заходів, завдань та дій ФР для досягнення цілей та бажаних результатів. Хоча контроль та коректування представлені як останній крок в моделі захисту військ, вони повинні відбуватися протягом усього процесу для забезпечення можливості визначення слабких місць і внесення змін або коригування управління в ході виконання ФР, зміни ситуації, умов або подій. Командири повинні переглядати дії та процеси, щоб задокументувати накопичений досвід і кращі практичні рішення.

Розділ 4 – АСПЕКТИ ПЛАНУВАННЯ ЗАХИСТУ ВІЙСЬК

0401. Загальний огляд планування. Планування захисту військ встановлює вимоги та визначає необхідні заходи і засоби для зведення до мінімуму визначеної уразливості до загроз та небезпек для того, щоб зберегти свободу дій та боєздатність військ. Таким чином, ФР повинен бути повністю інтегрованим і координованим в рамках Процесу оперативного планування (ОРП) НАТО на початковому етапі. У плануванні ФР враховуються як усі ресурси, що можуть залучатись від різних складових елементів ФР, так і всі інші спільні дії. Тому вкрай важливо, щоб штабний офіцер ФР був учасником планування у складі робочих груп на всіх рівнях. При плануванні операції стратегічний рівень забезпечить вказівки з ФР і напрямок для оперативного рівня згідно з Директивою стратегічного планування (яка реально починає планування роботи на оперативному рівні). Вимоги до ФР чітко визначені, в тому числі особливі заходи реагування ФР, завдання та дії, які будуть вчинені в рамках різних категорій небезпек. Сили, як правило, є особливо уразливими до атак під час розгортання; приймання, зосередження військ і руху в сторону фронту; а також у період перегрупування.

- a. Планування ФР є циклічним процесом, який оцінює критичність усіх заходів; оцінює загрози, небезпеки, уразливість та ризики; пропонує відповідні заходи, завдання і дії щодо скорочення або зменшення виявлених уразливостей і ризиків.
- b. При потребі ФР конкретні накази, плани, директиви, інструкції, процедури та інші форми вказівок повинні бути розроблені як вихідні дані процесу ОРП. Для оперативних планувань НАТО ФР адресується до координаційних інструкцій основного плану та Додатку J, Захист військ²⁸.

0402. Плани та процедури. Сили під проводом НАТО повинні мати конкретні і відповідні плани та процедури для управління процесом підготовки, а також сукупність заходів ФР, завдань і дій, включати будь-які прогнозовані удосконалення заходів ФР у мирний час, завдань і дій для протидії зростаючим загрозам. Ці плани повинні організувати роботу ФР, командування та управління (C2) і комунікаційні та інформаційні системи (CIS), відповідні оперативні зони і ресурси, а також повинні забезпечувати проведення тривалих операцій на всіх п'яти можливих рівнях загрози (незначний, низький, середній, високий і критичний) з

²⁸ Див. Директива стратегічного командування НАТО з операцій широкого оперативного планування (COPD).

особливим урахуванням можливостей озброєння (CBRN). До цих планів повинні також включатись, у разі необхідності, відповідні аспекти планів ФР країни, що приймає, (HN). Крім того, при проведенні деяких операцій, таких як нестройові операції з евакуації, сили під проводом НАТО будуть зобов'язані надавати ФР для цивільних осіб, членів їх сімей та інших.

0403. Розробка процедур захисту військ. Процедури ФР визначають коли, де і за яких обставин повинні бути застосовані заходи ФР, завдання і дії. Процедури ФР повинні бути розроблені для того, щоб спростити і швидко забезпечити їх ефективність під примусом. Процедури, в тому числі ті дії, які повинні бути проведені у відповідь на зміни в стані бойової готовності, такі як пожежа і евакуація в разі загрози вибуху, потенційні заходи з ліквідації наслідків використання ЗМУ або заходи безпеки, слід враховувати при створенні планів ФР. При розробці процедур ФР командири повинні усвідомлювати, що деякі заходи, завдання і дії можуть вплинути на цивільне населення. Вони будуть підлягати належній та своєчасній правовій експертизі, і буде необхідно враховувати вимоги відповідного міжнародного права, законодавства HN та будь-які угоди про статус збройних сил (SOFAs).

0404. Планування заходів, завдання і дій. Конкретний оперативний розгляд ФР і заходи планування, завдання та дії, такі як розгляд основної безпеки і заходи фізичної безпеки, викладені в Директиві АСО Directive 80-25. Крім того, вказівки для планування повітряної операції ФР передбачені в АТР-3.3.6 *Доктрині захисту військ НАТО під час повітряних операцій (NATO Force Protection Doctrine for Air Operations)*²⁹. Детальніше про планування ФР для військово-морських сил та інфраструктури в портах та на якірних стоянках можна ознайомитись в АТР-74, *Захист об'єднаних військово-морських сил від асиметричних загроз в порту та на якірній стоянці (Allied Maritime Force Protection Against Asymmetric Threats in Harbour and Anchorage)*.

0405. Підтримка планування захисту військ країни, що приймає. В залежності від обставин може виникнути необхідність у розробці планів підтримки до основного плану з метою вирішення всіх аспектів операцій на відповідному рівні деталізації. Попередній процес планування визначає вимоги стосовно підтримки країни, що приймає (HNS) для багатьох функцій, пов'язаних з ФР. Проте плани НАТО і країни, що постачає війська для НАТО (TCN), повинні стосуватись потенційних для ФР недоліків в такій підтримці,

²⁹ АТР-3.3.6 сьогодні є проєктом дослідження і не є офіційним документом НАТО.

особливо якщо HNS значною мірою спирається на мобілізацію резервних або цивільних сил. Відтак, якщо передбачається ФР країни, яка приймає, то плани повинні включати будь-який необхідний розподіл обов'язків для конкретних функцій ФР, командування та управління (С2), передачу вимог військового керівництва, виробничі можливості країни, обмеження для захисту майна і цивільного населення. Залучення партнерів НН для забезпечення підтримки ФР для сил під проводом НАТО має як переваги (такі як розширення знань про загрозу і зменшення займаної площі розгорнутих сил), так і недоліки (такі як підвищений ризик внутрішніх загроз, шпигунство або диверсії). На жаль, деяким партнерам НН може бракувати можливостей, необхідних для забезпечення ФР сил під проводом НАТО. Отже, здатність будь-якої підтримки ФР країни, що приймає, є одним з найважливіших питань захисту військ, яке повинно ретельно розглядатись об'єднаним плануванням. Особлива увага повинна бути скерована на потенційні уразливості, пов'язані з розвідкою / контррозвідкою НН, правоохоронними органами, а також підтримкою безпеки особового складу. Сили під проводом НАТО можуть мати різні відносини з кожною НН стосовно ФР в межах кожного регіону. Командири є відповідальними за розробку планів для прикриття участі місцевого цивільного і військового керівництва з моменту того, як місцеві сили захисту, ймовірно, будуть розподілені між їх командуванням і НН. Проте командувач об'єднаними силами (JFC) повинен знати, що міжнародні (IOs) та неурядові організації (NGOs) можуть не слідувати директивам НАТО стосовно ФР.

0406. Планування реагування на інциденти. Плани стосовно початкової реакції на атаку зі сторони військ противника повинні включати можливість того, що першочергова або додаткова мета – це заподіяти втрати серед перших респондентів. Військові та цивільні респонденти можуть являти собою легку ціль для противника, який знає цей особовий склад, який буде збиратися в одному місці, в певний час. Втрати або загроза для пожежних частин, парамедиків або спеціалізованих команд з ліквідації наслідків застосування ЗМУ можуть завдати шкоди поточним і майбутнім відновлюваним роботам. Планування повинно включати підготовку та процедури для підвищення потенціалу ФР під час реагування на інциденти за несприятливих умов.

0407. Планування дій з ліквідації наслідків. Планування дій з ліквідації наслідків складається з таких же кроків, які були б здійснені військовими силами в робочому режимі. Після початкового реагування представник командування НАТО буде ініціювати необхідні дії відповідно до плану дій з ліквідації наслідків для

якомога швидшого відновлення оперативної готовності окремих осіб, підрозділів і потужностей.

- 0408. Планування стосовно задіяння сил.** Плани стосовно задіяння персоналу С2 НАТО повинні включати питання про підтримку безпеки і захисту його формування / штабу і потенційні потреби у збільшенні людських ресурсів для досягнення організації міцності, необхідної для подолання зростаючих загроз і небезпек. Всі встановлені людські ресурси повинні бути підготовлені згідно з відповідними стандартами бойових показників у межах необхідного стану готовності. Місцеві командири FP можуть не мати всіх необхідних засобів для проведення всіх заходів з FP, як описано вище. Обговорення з іншими командирами підрозділів у межах відповідальності командира FP є необхідним при розгортанні військ для полегшення вирішення цих проблем.
- 0409. Розгляд оперативно-стратегічного зв'язку.** Командири та їх спеціалісти з FP в даній сфері повинні завжди враховувати значний оперативно-стратегічний зв'язок (StratCom) наслідків впровадження змін до стану FP, особливо в багатонаціональному середовищі. Хоча такі зміни можуть здатися тактичного характеру, вони цілком можуть мати далекосяжні наслідки на стратегічно-політичному рівні для TCNs і HN. Якщо є підстава вважати, що будь-яка зміна матиме важкі наслідки для місії або більшого стратегічного контексту, командирів і їх особового складу FP, включаючи радника з StratCom і начальника управління у зв'язках з громадськістю, то необхідно забезпечити порядок підпорядкованості, який повідомляється заздалегідь про будь-які зміни FP.
- 0410. Засоби масової інформації та захист військ.** Сучасні засоби зв'язку і засоби масової інформації можуть кардинально впливати на планування та виконання FP на всіх рівнях. Громадська влада може бути зобов'язана майже в реальному часі вести облік втрат життя, відчутної нестачі ресурсів і залучатись до проєктів кампанії щодо її участі в ній з питань нижче стратегічного рівня, а також у військових заходах оперативного і тактичного рівнів. Так само тактичні дії, виконані в присутності міжнародних засобів масової інформації, можуть мати стратегічний ефект. Сучасні інформаційні та комунікаційні технології дозволяють журналістам, членам цивільного населення, а також учасникам бойових дій записувати і поширювати матеріали серед потенційної аудиторії всього світу. Ефект цього використання засобів масової інформації може призвести до перебільшення будь-якої помилки в процесі управління ризиками в рамках FP. Манера, в якій Альянс реагує на повідомлення засобів масової інформації, та громадська реакція можуть вплинути на репутацію і авторитет сил під проводом НАТО. Це може мати особливий вплив на

захист військ, оскільки репутація війська забезпечує стримувальний ефект; якщо ж вона достатньо підірвана, більш імовірно, що будуть запущені подальші атаки. Крім того, запрошені місцеві та міжнародні засоби масової інформації можуть ненавмисно дати своє розуміння детальної інформації, яка піде на користь військ противника. Цю можливість слід розглядати і враховувати при плануванні FP і розробленні для нього директив верховного головнокомандувача.

0411. Військово-цивільне співробітництво (CIMIC) та захист військ.

Діяльність CIMIC сприяє співпраці в операціях НАТО, зменшуючи кількість інцидентів проти сил під проводом НАТО і вносячи свій вклад в загальні зусилля FP. Це може бути реалізовано за наявності довіри та впевненості, які розвиватимуться за рахунок об'єктивного зв'язку з усіма відповідними сторонами і рівною мірою збалансованої підтримки різних реципієнтів. Надалі CIMIC може отримувати інформацію через його зв'язки, що може бути корисним для покращення FP, наприклад, інформація про загальне сприйняття об'єднаних сил серед населення або певних груп, попередження про поточні загрози і т. д.³⁰.

0412. Міжнародні та недержавні організації. Сили під проводом НАТО проводять операції як внесок в ширшому комплексному підході³¹, який вимагає координації і співпраці з національними урядовими організаціями, IOs, NGOs та приватними особами. У таких складних багатокomпонентних ситуаціях малоймовірно, що буде досягнута абсолютна узгодженість між цивільною та військовою діяльністю. Командири повинні все-таки заохочувати, наскільки це у військовому відношенні допустимо, повну відповідальність; в разі необхідності, при виробленні порад для FP слід опиратись на ті структури, які можуть відігравати певну роль у місії. Крім цього, під час планування FP, в залежності від ситуації, слід розглянути питання про залучення місцевих цивільних службовців, які працюють на об'єднані сили та персонал інших структур, таких як засоби масової інформації. І, нарешті, хороша ситуаційна обізнаність про внутрішню безпеку HN має першочергове значення для оцінювання ситуації розвідкою. Необхідне встановлення відносин з міжнародними поліцейськими організаціями, що діють в зоні операцій, через відділ начальника військової поліції (Provost Marshal Office).

³⁰ Більш детально про військово-цивільне співробітництво див. AJP-3.19 *Військово-цивільне співробітництво*.

³¹ Більш детально про комплексний підхід див. AJP-01 *Спільна доктрина Об'єднаних Сил* або AJP-3 *Спільна доктрина Об'єднаних Сил з проведення операцій*.

0413. Міжнародні цивільні особи НАТО, цивільні підрядники і штаби

- а. Політика НАТО щодо підтримки підрядника для операцій стверджує, що різниця може бути лише по відношенню до декількох типів цивільних осіб і відповідної відповідальності військовослужбовців / НАТО за свою безпеку в районі операцій Об'єднаних Сил (JOA)³².
- (1) Цивільні особи НАТО (консультативний правовий статус згідно з Женевською конвенцією при можливості застосування цього).
 - (2) Персональні послуги підрядників (військова / НАТО участь як роботодавця фізичної особи).
 - (3) Персонал, працевлаштований компанією, яка, в свою чергу, працює за військовою / НАТО комерційною угодою (військовослужбовець / НАТО не є роботодавцем фізичної особи).
 - (4) Місцеві службовці (під різним правовим статусом, оскільки вони підпадають під юрисдикцію місцевої влади).
 - (5) Інші цивільні особи, які присутні в JOA на запрошення або з дозволу командної особи НАТО.
- б. Цивільний персонал забезпечує значну підтримку в багатьох районах місії, і його втрата або зниження продуктивності, може істотно ускладнити задоволення оперативних потреб. Слід з обережністю підходити до залучення цивільних осіб НАТО або підрядників в діяльність FP або його підготовки, які могли б бути розтлумачені як безпосередня участь у військових діях. Повинна бути отримана юридична консультація щодо обмеження цивільної участі в FP.
- с. **Освіта та підготовка**
- (1) Відповідний рівень FP та відповідна освіта і підготовка з FP однаково стосується як військового, так і цивільного персоналу під керівництвом командувача НАТО. До всього персоналу, дислокованого для безпосередньої підтримки операцій НАТО, повинні застосовуватися відповідні індивідуальні захисні заходи.
 - (2) Відповідальність за забезпечення FP і пов'язані з ними навчання та підготовку залежить від статусу відповідних осіб. Відповідальність за цивільних осіб НАТО і цивільних підрядників, які безпосередньо працевлаштовані НАТО / країнами – резидентами НАТО / національним командуванням, а також відповідальність за цивільних підрядників, працевлаштованих компанією, що працює за угодою НАТО або національною угодою, уточнюється в контракті.

³² С-М (2007) 0004 Політика НАТО щодо підтримки підрядника для операцій.

0414. Фратрицид і запобігання ударам по своїх військах

- а. Фратрицид – це випадкове знищення своїх, союзних, дружніх або нейтральних сил, і його запобігання є частиною процесу ФР. Це запобігання реалізовується точною бойовою ідентифікацією, яка є процесом поєднання володіння ситуацією, визначення мети і конкретної тактики, методики, порядку дій з ефективним управлінням театром воєнних дій. Крім того, з ростом масштабів боротьби за використання електромагнітного спектру необхідність мінімізації взаємного ураження за допомогою ефективного управління оперативною обстановкою і електромагнітним спектром стає суттєвою частиною як підтримки бойової ефективності, так і мінімізації фратрициду. Попри те, що ризик випадкового ураження своїх військ є найбільшим у ході бойових дій, він залишається присутнім постійно, до того ж зростає в багатонаціональних операціях. Випадки „дружнього вогню” по своїх військах створюють негативний вплив на моральний дух і згуртованість сил в операціях Альянсу. Крім того, довіра, так само як і підтримка з боку громадськості, може бути підірвана через такі братовбивчі інциденти. Таким чином, командири всіх рівнів повинні вжити необхідних заходів для запобігання останніх.
- б. Запобігання випадковому взаємному ураженню включає в себе заходи з мінімізації випадкових ударів по своїх силах і підрозділах аж до знищення. Взаємне ураження може бути фізичним (зіткнення, збройний удар) чи відбуватися у сфері використання електромагнітних або акустичних спектрів. Взаємне ураження може бути відвернене шляхом розподілу дій військ у просторі і часі або частот (електромагнітних чи акустичних).
- (1) **Контроль за повітряним простором**³³. Здійснення і координація процедур щодо регулювання планування, організація повітряного простору з метою мінімізації ризиків створюють умови для ефективного і гнучкого використання повітряного простору. Контроль за повітряним простором включає в себе заходи безпеки, такі як

³³ Управління з контролю над повітряним простором надається командирові, який повинен взяти на себе повну відповідальність за функціонування системи контролю над повітряним простором в певній зоні управління повітряним простором. Див. AJP-3.3 *Allied Joint Doctrine for Air Operations*. Управління повітряним простором є здійснення і координація процедур, що регулюють планування та організацію повітряного простору, з метою зведення до мінімуму ризиків та ефективного і гнучкого використання повітряного простору (AAP-6).

управління повітряним простором, накази щодо застосування зброї і заходи з координації вогневої підтримки³⁴.

- (2) **Управління водним простором.** Система процедур з питань контролю над протичовновою зброєю з метою запобігання несанкціонованих дій своїх підводних човнів³⁵.
- (3) **Запобігання взаємному зіткненню підводних об'єктів.** Система процедур щодо запобігання, з одного боку, зіткнень між своїми зануреними підводними човнами, між своїми зануреними підводними човнами і об'єктами, що буксируються надводними кораблями, або між зануреними підводними човнами і будь-яким іншим підводним об'єктом, та, з другого боку, зіткнень в ході будь-яких дій під водою³⁶.
- (4) **Запобігання електромагнітній та акустичній інтерференції.** Взаємовтручання може виникати між електромагнітними пристроями, такими як радары, радіоприймачі і засоби електронного подавлення, а також між акустичними пристроями, такими як гідролокатори. Запобігання інтерференції, як правило, базується на розподілі часу роботи або робочих частот. Ці заходи мають план розподілу частот, план ухилення від активного пошуку гідролокатора, спільно узгоджений список частот, а також контроль над небезпеками радіо- і неіонізуючого випромінювання.

0415. Використання нелетальних можливостей в захисті військ.

Нелетальне і летальне застосування сили може бути використане в ролі FP, якщо воно дозволяється правилами застосування військ (ROE). Застосування сили має відповідати вимогам норм міжнародного права, особливо, але не обмежуючись ними, принципів розрізнення, військової необхідності, пропорційності і гуманності. Нелетальні можливості забезпечують додатковий рівень FP з метою звести до мінімуму втрати серед цивільного населення і знизити супутні втрати. Належно організована робота надає командирів більше часу і простору для розрізнення ворожих елементів від лояльно налаштованих осіб. Головною умовою для організації цієї роботи є продумане навчання з використання можливостей нелетальних засобів.

0416. Підтримка захисту військ системами озброєння. Системи озброєння, що не знаходяться в прямому використанні для FP, але

³⁴ Див. АJP-3.3.5 Доктрина щодо спільного контролю над повітряним простором.

³⁵ Див. АТР-18 Керівництво підводними операціями НАТО.

³⁶ Див. АТР-1. Том 1 Морська тактична підготовка та процедури НАТО.

доступні в зоні операцій, можуть бути використані в ролі FP для спостереження або відкриття вогню по противнику. Крім того, операції на упередження і видимість присутності систем озброєння будуть мати стримувальний вплив на ймовірного противника. Використання систем озброєння, які можуть діяти з баз НАТО в оперативній зоні, забезпечує можливість гнучкості без розгортання військ у напрямку передових позицій і тим самим зменшує видимість присутності, що, в свою чергу, знижує вимоги до засобів FP.

0417. Використання стабільних поліцейських ресурсів у захисті військ. Стабільність поліцейських ресурсів являє собою пов'язану з поліцейською діяльністю сукупність заходів, яка сприяє відновленню або відстоюванню громадського порядку і безпеки, верховенства права і захисту прав людини з метою розвитку стійкого миру шляхом підтримки та тимчасового заміщення (при необхідності) місцевої поліції. Стабільні поліцейські ресурси складаються із сил поліції з військовим статусом і військової поліції з поліцейською підготовкою. Вони виконують широкий спектр дій, необхідний під час повернення у стрій та відновлення сил. Таким чином, стабільні поліцейські ресурси здатні виконувати такі завдання: контроль за громадським порядком, патрулювання, збір інформації, підтримка розслідування кримінальних злочинів, підготовка, контроль, моніторинг, наставництво та підтримка сил місцевої поліції, правоохоронних органів, в тому числі боротьба з організованою злочинністю і тероризмом, розслідування воєнних злочинів і запобігання злочинності. Стабільні поліцейські ресурси є інтегрованими у військову структуру і діють відповідно до тих самих правил застосування військ (ROE), як і інші сили під проводом НАТО.

0418. Розгляд внутрішньої загрози. Нетрадиційні загрози, такі як внутрішні загрози, можуть порушити як плани командувача об'єднаними силами (JFC) щодо FP, так і злагодженість дій сил під проводом НАТО. У стратегічному плані вони можуть поставити під загрозу не тільки об'єкти, цілі Альянсу і його стратегічні рішення, а й підірвати спільні зусилля міжнародної спільноти. У тактичному плані втрата довіри, спілкування і співпраці між HN і силами під проводом НАТО може вплинути на військову міць Альянсу. Мінімізація внутрішньої загрози, особливо шляхом належної підготовки та навчання сил, має вирішальне значення для успіху місії. Тому більш послідовні заходи, завдання та дії з FP, які мають явно жорсткий характер, повинні бути добре збалансовані з урахуванням культурних особливостей, щоб не створювати хибне уявлення про Альянс у тих людей і організацій, які він намагається захистити. Противник може розглядати атаки проти сил НАТО як

особливо ефективну тактику, особливо при використанні кооптованої коаліції або сил HN в цих атаках. Навіть якщо ці типи внутрішніх атак або атак з боку „сил, які вважаються нейтральними”, були контекстно-специфічними лише для особливого театру воєнних дій, командувачі об’єднаними силами (JFCs) повинні, тим не менше, вимагати, щоб у планах з FP враховувались загрози таких типів атак, а заходи протидії планувались відповідно до того, як диктує ситуація³⁷.

0419. Використання дистанційно керованих систем у захисті військ. Дистанційно керовані системи, такі як повітряні і морські надводні або підводні транспортні засоби можуть бути використані з метою FP для спостереження за можливими зонами зосередження і шляхами підходу противника, перешкоджання свободі його пересування та досягнення ним безпечного району, визначення небезпечних зон і безпечних маршрутів для своїх військ, а також забезпечення захисту конвоями. Крім того, здатність діяти у віддалених районах з контрольними станціями на безпечній відстані від можливих загроз або небезпек знижує видимість розвідувальних ознак присутності військ, що, в свою чергу, зменшує вимоги до засобів FP.

0420. Навчання із захисту військ

а. **Загальні положення.** Навчання, тренування, і політика оцінювання НАТО описані в MC 0458/2 *Освіта, навчання, тренування та політика оцінювання НАТО*. Навчання НАТО, в тому числі підготовка і оцінювання, так само як і національні навчальні програми, спрямовані на досягнення, підтримку і зміцнення військового потенціалу. Ефективне навчання з FP є опорою ефективної діяльності FP. Сили під проводом НАТО повинні бути здатними ефективно і відповідно до стандартів і вимог НАТО виконувати покладені на FP заходи, завдання і дії. Відповідальність за колективне навчання, як правило, лежить на командуванні силами НАТО. Сили під проводом НАТО і цивільний персонал повинні бути ознайомлені з основними елементами відповідних планів і процедур з FP, включаючи необхідну організацію і обов’язки командування та управління

³⁷ Для того, щоб протистояти внутрішнім загрозам, сили під керівництвом НАТО збільшують свої зусилля у розвідці і контррозвідці, які спрямовані на припинення атаки до її виникнення, удосконалення процесу перевірки безпеки військ країни-господаря (HN), аналіз атак, які відбуваються, і реалізацію програми Ангел-охоронець (Guardian Angel programme). Програма вимагає, щоб військовослужбовець НАТО під іменем „ангел-охоронець” спостерігав за будь-якими контактами військ НАТО і країни, що приймає, (HN) для виявлення тих, хто потенційно може брати участь у нападах на сили під керівництвом НАТО.

(C2), координування, місцеві аварійні сигнали, а також порядок звітності. Крім того, штатні працівники НАТО проводять тренування відповідно до планів і домовленостей стосовно інтеграції як військ, призначених для підсилення, так і резервних сил для забезпечення вимог місії. Силам під проводом НАТО слід проводити як мінімум щорічні навчання з ФР, яке включає в себе можливі заходи реагування, базові навички охорони здоров'я і безпеки, такі як перша допомога, санітарія, основи порятунку в разі виникнення пожеж та небезпек, пов'язаних з електрикою, а також, в разі необхідності, уміння володіння зброєю. Обсяг, тип, методологія, тривалість, частота і виконання навчання з ФР проводяться згідно з відповідною Угодою зі стандартизації НАТО (NATO Standardisation Agreement) або керівною директивою. При відсутності такої директиви навчання повинно проводитися на розсуд відповідної посадової особи НАТО.

- b. **Навчання із захисту сил для головних керівників.** Командири відіграють важливу роль у процесах захисту сил і управлінні ризиками. Тому обов'язкове в НАТО навчання для головних керівників (KLT) проводиться для командного складу і включає, щонайменше, огляд процесу з ФР НАТО, роль і обов'язки командирів у рамках цього процесу. Теоретично будь-яке KLT включатиме в себе повний спектр дій з ФР, який буде визначатися з урахуванням загроз і небезпек, виявлених на будь-якому конкретному ТВД.
- c. **Навчання з ФР в період підготовки до розгортання військ**³⁸. У контексті експедиційних операцій попередні приготування шляхом навчання в період підготовки до розгортання (PDT) є життєво важливими для забезпечення того, щоб весь особовий склад міг виконувати свої обов'язки в обстановці розгорнутих військ. Процес PDT – це специфічний вид підготовки військ, який є національною відповідальністю і базується на основі окремої підготовки з ФР кожної країни-учасниці³⁹. Військам

³⁸ До навчання в період підготовки до розгортання військ нещодавно були включені питання щодо внутрішніх загроз і пов'язаної з ними програми „Ангел-охоронець” (Guardian Angel programme). Програму Guardian Angel було запущено в березні 2012 року після того, як був здійснений напад "green on blue" (атака з боку сил, які вважаються нейтральними, на сили НАТО). Програма вимагатиме координування і планування відділення особового складу (J1) і матеріально-технічного забезпечення (J4) (значне збільшення чисельності особового складу зі спільною підготовкою, оснащенням та плануванням).

³⁹ Як мінімум, це повинно містити загальні основні навички.

рекомендується пройти навчання з культурної обізнаності в рамках PDT. Внутрішня загроза є однією з основних причин FP, яка стосується майбутніх спільних операцій, тому PDT повинно включати інтенсивну підготовку із запобігання внутрішньої загрози.

- d. **Підготовка перед прибуттям і в ході розгортання на ТВД.** У ході операцій розгортання військ підготовка перед прибуттям на ТВД підсилює деякі складові PDT і має вирішальне значення для інтеграції процедур FP на багатонаціональному рівні. Весь особовий склад повинен бути як мінімум проінструктований про загрози, небезпеки, процедури і сигнали тривоги, які є специфічними для району розгортання. Під час операцій в межах JOA особовий склад може потребувати додаткової підготовки, перепідготовки або колективних навчань внаслідок зміни оперативної обстановки (ОЕ). Командири повинні планувати і надавати необхідні ресурси для таких навчань, особливо на період довготривалого розгортання.

ОСНОВНІ ЕЛЕМЕНТИ ЗАХИСТУ ВІЙСЬК

A001. Загальні відомості. Захист військ НАТО складається з певної кількості основних елементів, що забезпечують досягнення поставленої мети. Їх пропорційне співвідношення буде визначатися рівнем загрози, масштабом операції, кліматом та цивільним оточенням. В умовах низького рівня загрози може бути достатньо лише основних елементів забезпечення безпеки та охорони здоров'я. Якщо рівень небезпеки збільшується, можуть знадобитися додаткові заходи, такі як протиповітряна оборона, EOD та CBRN-захист. Однак загрози можуть бути гібридними і мати різний ступінь інтенсивності. Тому вони вимагають застосування цілого спектра захисних засобів, завдань та дій. Важливим при плануванні захисту військ є не тільки визначення відповідного рівня загрози, а й комплексне розуміння ОЕ. Заходи, завдання та дії в межах основних елементів ФР розглядаються нижче. Це не означає складання вичерпного всеохоплюючого списку чи виділення засобів, дій та завдань в окремий розділ. Метою цього додатка є опис основних елементів ФР у сукупності, представлення всіх типів засобів, завдань та дій, що використовуються, та пояснення їх ролі в загальному плані захисту військ.

A002. Контроль тактичного району відповідальності

- а. Вступ.** Загроза нападу на місце дислокації вимагає визначення зони бойових дій навколо та всередині бази чи розгорнутого табору, яка називається тактичним районом відповідальності (TAOR)⁴⁰. Цей район визначається для запобігання прямому чи непрямому нападу на особовий склад, основне озброєння чи інфраструктуру (об'єкти) місії. Якщо тактичний район відповідальності визначено, командувач, котрий його встановив, призначає окремого командира для командування районом. Характер місцевості навколо оперативної бази визначає засоби, завдання та дії, необхідні для запобігання основних загроз та небезпек і знаходження безпечного середовища для проведення операції. Розташування більшості оперативних баз НАТО не завжди здійснюється на основі лише тактичних міркувань. Це визначає розміри будь-якого району відповідальності, який має бути достатньо великим для врахування характеру загрози та можливих напрямків нападу на позиції, використання опорних пунктів для початку операції, так само як і для захисту самої бази.

⁴⁰ Наземний район оборони (GDA) може бути включений у TAOR. Докладніше про GDA див. АТР-3.3.6.

Наземний район протиповітряної оборони

УК А.1. Наземний район протиповітряної оборони є терміном британської ППО, який використовується для зазначення певної території. Наприклад, це може бути територія навколо бази повітряних військ, аеродрому чи тактичної злітно-посадкової смуги, де проводяться операції ППО в масштабах глибоко ешелонованої оборони. Для узгодження і взаємодії у наземних, протиповітряних та повітряних операціях призначається територіальний командувач наземного району ППО з числа командирів повітряних військ¹. Площа наземного району ППО визначається в процесі оцінки таких факторів, як допустимий з точки зору командувача районом рівень ризику, наземна загроза, а також загрози для дій авіації. Площа наземного району ППО може також залежати від:

- наявності достатньої території для здійснення заходів та дій, необхідних для послаблення цих загроз;
- типів літаків, що здійснюють польоти на і з бази;
- особливостей злітно-посадкових характеристик бази;
- природного та створеного оточення території району і населення, що проживає на його території;
- наявних ресурсів ФР.

¹ Він відповідає за командування, управління та координацію наземних дій у наземному районі ППО.

b. Контроль над тактичним районом відповідальності (TAOR) включає всі дії, що посилюють контроль за ситуацією в зоні відповідальності з метою забезпечення свободи дій своїм військам та обмеження дій противника.

- (1) **Вогнева протидія Поверхня – Повітря.** Дії, які ведуться із землі для запобігання атаки літальних апаратів.
- (2) **Вогнева протидія Поверхня – Поверхня.** Дії, що ведуться для запобігання обстрілу судна з іншого судна або з берега.
- (3) **Вогнева протидія непрямому обстрілу/обстрілу із закритих вогневих позицій.** Дії із запобігання чи зменшення ефективності непрямого обстрілу будь-яких військ.
- (4) **Боротьба із саморобними вибуховими пристроями.** Дії з метою ведення ефективної боротьби із саморобними

підривними системами (IED) для запобігання чи зменшення ефективності IED атаки на війська (можуть включати операції на узбережжі). Боротьба із саморобними вибуховими пристроями (C-IED) може мати негайний результат для FP, а також довготривалий ефект запобігання застосуванню саморобних вибухових пристроїв⁴¹.

- (5) **Протидія прямому вогню.** Дії із запобігання чи зменшення ефективності прямого обстрілу військ.
- (6) **Військова контррозвідка.** Дії із запобігання чи зменшення ефективності розвідки противником своїх військ, дій чи забезпечення.
- (7) **Здійснення впливу.** Дії стосовно певного об'єкта з метою зміни його характеру, способу мислення чи дій.
- (8) **Протидія несанкціонованому доступу та захист по периметру.** Запобігання несанкціонованому отриманню доступу до об'єктів НАТО.
- (9) **Захист військово-морських сил:**
 - (a) Бойові дії проти надводних кораблів є захистом морських сил від нападу кораблів та літаків.
 - (b) Протичовнові бойові дії є захистом морських сил проти атак підводних човнів.
 - (c) Морські протимінні заходи (MCM) є оборонною складовою мінної війни на морі. Протимінні заходи захищають морські сили від загрози мінування на морі.
 - (d) Захист гаваней та якірних стоянок від загроз з суші, повітря, з моря чи з узбережжя. Він включає захист від підводних загроз, таких як військові плавці, пірначі, морські міни та саморобні підводні вибухові пристрої. Проводиться у координації із заходами, завданнями та діями із забезпечення безпеки порту.
 - (e) Захист від швидкохідних бойових катерів у прибережних водах.

A003. **Протиповітряна оборона**⁴². За операції протиповітряної оборони, як правило, відповідає командувач ППО, який інтегрує та координує наявні протиповітряні засоби кожного компоненту збройних сил у послідовний спільний план ППО. План включає встановлений порядок і заходи управління всіма системами озброєння і військами ППО, координацію з регіональними та HN системами

⁴¹ Докладніше про C-IED див. AJP-3.15 *Спільна Доктрина НАТО щодо протидії саморобним вибуховим пристроям*.

⁴² Більше про протиповітряну оборону див. AJP-3.3 *Об'єднана спільна доктрина НАТО щодо повітряних та космічних операцій*.

протиповітряної оборони та обмін інформацією, необхідною для підтримки дій з цивільної оборони. Заходи, завдання та дії ППО можуть бути активні або пасивні. Активна ППО полягає у будь-яких прямих захисних діях з метою знешкодження, нейтралізації чи зменшення ефективності повітряних та ракетних ударів противника по своїх силах та життєво важливих об'єктах. Пасивна ППО включає всі інші заходи, які вживаються задля мінімізації ефективності повітряних та ракетних ударів противника в ході індивідуального та колективного захисту своїх військ та найважливіших об'єктів. Нижче наведені декілька заходів, завдань та дій протиповітряної оборони.

- a. **Протиракетна оборона театру воєнних дій.** Захист від атак балістичних, крилатих ракет та ракет класу повітря – земля.
 - b. **Протиповітряна оборона наземного базування.** Захист з землі від атак з повітря.
 - c. **Морська протиповітряна оборона.** ППО сил флоту (AAW) є захистом військово-морських сил проти атак з повітря, включаючи ракети поверхня – поверхня та повітря – поверхня, крилаті ракети, реактивні снаряди та бомби.
 - d. **Повітрянодесантна зенітна оборона.** Захист з повітря від повітряних атак.
 - e. **Протидія ракетам, артилерії та мінометам (C-RAM).** C-RAM включає три основних компоненти – виявлення, попередження та перехоплення. Дії з виявлення, попередження особового складу бази і /про атаки із застосуванням непрямого вогню. До виявлення та попередження може бути додано „перехоплення”, яке вимагає додаткового оснащення. В таких обставинах слід враховувати важливість управління вогнем, яке є основним засобом запобігання промахам та вогню по своїх силах.
 - f. **Протиповітряна оборона малокаліберною зброєю.** Низькорівнева протиповітряна оборона підрозділу із застосуванням малокаліберної зброї (тобто особистої та іншої стрілецької зброї калібру менше 20 мм). Слід врахувати, що управління вогнем є основним засобом, щоб уникнути промахів та вогню по своїх військах.
- A004. **Захист від хімічної, біологічної, радіологічної та ядерної зброї**⁴³. Метою оборони від ЗМУ в системі підтримки захисту військ є допомога в уникненні інцидентів з використанням ЗМУ, захист сил НАТО від наслідків застосування ЗМУ та дій з відновлення

⁴³ Про захист від ЗМУ див. АJP-3.8 *Спільна доктрина НАТО щодо захисту від ЗМУ*.

задля забезпечення військам НАТО здатності виконати місію та підтримувати свободу дій в умовах застосування ЗМУ. Виходячи з цього, засоби, завдання та дії щодо запобігання інцидентів із використанням ЗМУ і відновлення після її застосування за характером можуть бути активні або реактивні. Захист від ЗМУ в системі підтримки FP не включає наступальних дій для знищення, подавлення чи виводу з ладу ЗМУ або засобів її доставки. Але описані тут принципи і можливості можуть бути використані командирами в ході операцій протидії (СМ) з метою упередження інцидентів з використанням ЗМУ. Захист від ЗМУ може бути поділений на п'ять взаємно пов'язаних та підкріплених принципами захисту збройних сил компонентів. Компоненти наведені нижче:

- a. **Виявлення, ідентифікація та моніторинг.** Виявлення, ідентифікація та моніторинг включають виявлення та визначення випадків використання ЗМУ, ідентифікацію діючих речовин та загроз, окреслення зон забруднення та моніторинг змін.
- b. **Управління інформацією щодо використання ЗМУ.** Управління інформацією щодо ЗМУ полягає у веденні обліку і контролю усіх форм захисту від ЗМУ. Воно робить можливим швидкий збір, аналіз та розповсюдження інформації, що стосується інцидентів з використанням ЗМУ, виявлення, оцінку загрози та ризиків, прогнозування небезпечних районів, попередження і оповіщення (W&R), та управління загрозами. Для оповіщення про інциденти і попередження про можливу небезпеку, системи W&R на театрі бойових дій повинні бути розміщені згідно зі STANAG 2103, що дозволить зменшити ризик для сил під проводом НАТО. Ці системи повинні забезпечувати точною та своєчасною інформацією про використання ЗМУ командирів та штаби всіх рівнів задля вживання ними відповідних контрзаходів. Загалом, слід організувати систему вертикальних та горизонтальних каналів розповсюдження інформації про ЗМУ, щоб ефективно забезпечити попередження сусідніх підрозділів. Повинні бути встановлені та поширені процедури обміну W&R з іншими організаціями та органами влади країни-господаря⁴⁴;
- c. **Фізичний захист.** Індивідуальний чи колективний захист дозволяє особовому складу вижити при застосуванні ЗМУ та продовжувати бойові дії в зараженому оточенні. Сюди

⁴⁴ Більше про CBRN W&R див. АТР-45 *Попередження, оповіщення та прогнозування використання хімічної, біологічної радіологічної та ядерної зброї* (керівництво для оператора).

відносяться заходи, завдання та дії із захисту об'єктів, літаків, кораблів, машин та озброєння, передбачені планом чи посилені;

- d. **Контроль за факторами безпеки.** Завдання, заходи та дії з контролю за безпекою обмежують шкідливий вплив ЗМУ і засновані на принципах завчасного попередження та управління ризиками шляхом спроби уникнення безпеки, контролю за розповсюдженням, контролю за радіоактивним опроміненням та дезактивацією. Токсичні індустріальні відходи (ТІВ) також являють собою небезпеку для розгорнутих сил і хоча конкретні характеристики отруйних речовин та площа ураження будуть відрізнятися порівняно з типовою ЗМУ, основою для дій будуть такі ж самі принципи та засоби, які передбачені для захисту від зброї масового ураження;
- e. **Медичні заходи захисту.** Медичні засоби протидії ЗМУ призначені для зменшення вразливості особового складу від летальних та шкідливих наслідків дії ЗМУ, а також лікування та евакуації поранених, які потрапили під дію цієї зброї. Лікування та евакуація поранених повинна проводитися з території застосування ЗМУ незалежно від того, заражена вона чи ні. Медичний персонал надає консультації командирів підрозділу щодо медичних контрзаходів та підтримки.

A005. **Стійкість.** Заходи, завдання та дії для посилення можливості продовження бойових дій своїми військами попри дії противника чи іншу небезпеку.

- a. **Розосередження.** Розсіювання або розділення військ, техніки, установ чи заходи для зменшення уразливості.
- b. **Надлишкове забезпечення.** Заходи, завдяки яким навіть при обмеженні постачання бажаний результат може бути досягнутий.
- c. **Протидія засобам спостереження противника.** Контрспостереження включає всі заходи, завдання та дії (активні чи пасивні), що перешкоджають веденню спостереження противником. Воно може включати маскування, укриття, введення противника в оману з використанням природних чи штучних матеріалів на тактичних позиціях, об'єктах та особовому складі. Мета контрспостереження – заплутати ворога, ввести його в оману або ухилитися від нього, захистити свої війська від спостереження чи стеження, увести противника в оману шляхом маніпулювання, перекручення або фальсифікації даних з метою примусити його діяти всупереч власним інтересам.
- d. **Фізичний захист.** Здійснення фізичними засобами захисту від факторів ризику чи використання зброї.

- е. Попри звання всі військовослужбовці повинні бути здатні брати участь у діях із захисту військ. Їх підготовка повинна включати знання плану бази та сектора С2, способів захисту власних засобів та позиції / робочого місця, своєї ролі у загальних діях FP бази (включаючи роль командирів), контролю входу у сектор чи на позицію / робоче місце, варт і вартових (включаючи начальників варти), реагування на сигнали тривоги, попередження та інформацію, що надходить, розвідку після нападу, виявлення та маркування невибухлих боєприпасів (UXO), розвідку та маркування ЗМУ, охорону, оповіщення, дії із захисту С2, розслідування інцидентів у С2, дії в об'єднаних командах з розслідування інцидентів, правила і процедури залучення контрактників та місцевих вільно найманих цивільних осіб.

A006. Військово-інженерне (MILENG) забезпечення захисту військ.

Інженерне забезпечення є одним з восьми базових елементів FP, хоча військові інженери забезпечують підтримку також в інших суміжних галузях, виконуючи частину загальноінженерних завдань⁴⁵. Крім того, військово-інженерне забезпечення необхідне для координації дій великої кількості спеціалістів у різноманітних галузях FP, які діють за власними планами та пріоритетами. Зокрема, MILENG забезпечує численні заходи, завдання та дії з ліквідації наслідків, у тому числі знешкодження вибухонебезпечних боєприпасів, відновлення необхідних служб та споруд, а також проти-пожежна безпека. Військово-інженерне забезпечення FP поділяється на вісім підкатегорій.

- а. **Захисна роль інфраструктури.** Вона включає всі заходи, завдання та дії, пов'язані з інфраструктурою, що сприяють FP, а також планування, проєктування, будівництво та технічне обслуговування всієї інфраструктури і споруд, включаючи противибуховий захист та захист від балістичних ракет. Вона також передбачає встановлення відповідних безпечних відстаней при плануванні місця дислокації (наприклад, перешкод, загорож) та укріплення зон відпочинку особового складу.
- б. **Протипожежний захист.** Протипожежний захист складається з проєктування та спорудження систем попередження та ліквідації пожеж в межах інфраструктури. Сюди входять розробка, виконання та моніторинг програми захисту гарнізону від пожеж, яка також може включати підготовку та протипожежні дії у

⁴⁵ Додаткову інформацію щодо Військово-інженерного забезпечення див. AJP-3.12 *Спільна доктрина НАТО з військово-інженерного забезпечення*.

координації з іншими засобами матеріально-технічного забезпечення та базовими елементами захисту військ⁴⁶.

- c. **Підтримка підрозділу знешкодження вибухонебезпечних боєприпасів (EOD).** З метою уникнення значної небезпеки для своїх військ та місцевого цивільного населення в ході знешкодження великої кількості боєприпасів для допомоги підрозділам EOD можуть бути залучені військові інженери зі спеціальною підготовкою. Належність EOD до Mileng відрізняється в різних країнах НАТО. Тому статус командування всіма силами EOD, що беруть участь в операції, повинен чітко визначатися як в оперативних наказах, так і в рамках національних та міжнародних директив. У рамках підтримки сил EOD військові інженери також несуть відповідальність за забезпечення підготовки всього особового складу щодо поводження з мінами та іншими вибухонебезпечними предметами. Політика проведення та зміст такої підготовки знаходиться в компетенції командувача об'єднаних сил (JFC). Частіше за все EOD співпрацює з базовим елементом FP – ліквідація наслідків. Див. нижче пункт A007.
- d. **Підтримка підрозділів нейтралізації саморобних вибухових пристроїв (C-IED).** Військові інженери завдяки своєму досвіду у веденні бойового пошуку або як спеціалісти EOD чи геопросторової інженерії можуть брати участь в операціях C-IED для знищення саморобних пристроїв.
- e. **Маскування, приховування та введення в оману.** Це включає планування, проектування, виготовлення і технічне обслуговування засобів приховування та введення в оману;
- f. **Бойовий пошук.** Пошук в умовах воєнних дій є базовим елементом в системі FP і використовується як для захисту баз коаліції, так і для забезпечення свободи дій та пересування. Бойовий пошук забезпечує достовірними даними про найважливіші об'єкти у ході запланованих дій та використовується для захисту розрізнених своїх або нейтральних угруповань в зоні операції⁴⁷.
- g. **Розчистка доріг та району.** Розчистка доріг є завданням забезпечення мобільності як військово-інженерної підтримки спільних функцій маневру та ведення вогню. Деякі з цих компонентів підпадають під дію FP. Об'єктами діяльності є фізичні перешкоди для руху у дорожніх мережах, на маршруті руху

⁴⁶ Пожежогасіння є в першу чергу функцією підрозділів ліквідації наслідків. Див. нижче пункт A007 d.

⁴⁷ АТР-73 Том I *Бойовий пошук*.

або в районі, а також збільшення свободи пересування. Розчистка доріг та районів включає пошук і, у разі знаходження, ідентифікацію, позначення та нейтралізацію, знищення чи видалення мін, саморобних вибухових пристроїв, мін-пасток або інших типів пристроїв, що загрожують пересуванню в необхідному напрямку із найменшим ризиком підчас проведення військової операції. Головним об'єктом нейтралізації є UXO та перешкоди для руху. Розчистка доріг та районів забезпечує ліквідацію залишкового ризику.

A007. Ліквідація наслідків⁴⁸. Діяльність з ліквідації наслідків включає заходи, завдання та дії задля зменшення збитків, втрат, труднощів та страждань, спричинених катастрофами, стихійними лихами та ворожими діями. Вона також включає заходи з відновлення діяльності головних служб, захисту здоров'я та безпеки людей і надання термінової допомоги постраждалому населенню.

a. Розвідка після нападу. Своєчасне визначення після нападу безпечного району чи території для розміщення бази, оповіщення та заходи з ліквідації пошкоджень, UXO та забруднення внаслідок використання ЗМУ.

b. Знешкодження вибухонебезпечних босприпасів. EOD та підтримка C-IED часто вимагають участі у реагуванні на інциденти і заходах з відновлення після інциденту. EOD включає пошук, ідентифікацію, своєчасну оцінку, забезпечення безпеки, відновлення та остаточне видалення UXO. Сили EOD знешкоджують UXO, які загрожують своїм військам, і таким чином забезпечують захист особового складу та об'єктів. Загрозою можуть бути вибухові матеріали, які стають небезпечними внаслідок пошкоджень та псування. EOD також збільшує стійкість військ, оскільки здійснює заходи, що запобігають чи зменшують дію мін, IED та UXO.

c. Відновлення головних служб та об'єктів⁴⁹. Це включає необхідний та негайний ремонт об'єктів для відновлення їх нормальної діяльності та функціонування. Сюди входить усунення пошкоджень аеродромів, аеродромних майданчиків для маневрування літаків, а також відновлення портів та портових об'єктів.

⁴⁸ Більше інформації про дії з ліквідації наслідків див. (NSA (JOINT) 0478(2009)1/CBRN від 27 квітня 2009) AJP-3.8 *Загальна спільна доктрина із захисту від хімічної, біологічної, радіологічної та ядерної зброї*, AJP-4.10 *Спільна доктрина НАТО з медичної підтримки* та MC 472 *Військова концепція НАТО щодо захисту від тероризму*.

⁴⁹ Інженерні війська також беруть участь у ліквідації наслідків, зокрема у ремонтно-відновлювальних роботах та ремонті пошкоджень аеродрому.

d. **Протипожежний захист.** Гасіння пожежі та проведення аварійно-рятувальних операцій. Протипожежна безпека включає забезпечення заходів пожежної охорони, протипожежних ресурсів, сигналів попередження і процедур, що здійснюються для захисту військ від невиправданих втрат. Спеціалісти з протипожежного захисту надають консультації з питань протипожежної безпеки, у тому числі ті, що виникають на етапі планування та побудови тимчасової інфраструктури, зокрема розміщення військ та штабів. Пожежогасіння є рятувальним заходом під час випадкової чи зумисної пожежі. Якщо для боротьби з пожежею залучаються контрактики, командування FP повинно забезпечити їх повним комплектом необхідного протипожежного спорядження, передбаченого контрактом, якщо це можливо в умовах інциденту поза межами бази. Гасіння пожежі та проведення аварійно-рятувальних операцій є базовими елементами повітряних операцій, так само як боротьба з пожежами на воді є базовою складовою для ефективного захисту портових споруд. В обох випадках це повинно бути пов'язане із заходами FP. Пожежні частини повинні бути підготовлені також до дій в умовах небезпеки зараження токсичними індустриальними речовинами.

e. **Відновлення особового складу.** Відновлення особового складу (PR) – це сума військових, дипломатичних та громадських зусиль з метою відновлення та повернення до лав особового складу, що опинився в ізоляції. PR охоплює різноманітні категорії можливостей та засобів. Діяльність з відновлення особового складу НАТО керується на рівні об'єднаного командування збройними силами. Іноді наявні війська мають обмежені засоби щодо PR, однак вони повинні бути здатні взяти на себе виконання будь-якого завдання PR в межах своїх можливостей⁵⁰.

A008. **Медичний захист та охорона здоров'я у військах.** У медичному плані захист військ – це збереження бойового потенціалу військ тобто здоров'я його особового складу, повної здатності до бойових дій та придатності до дій у потрібний час та у потрібному місці. Він складається із заходів протидії послаблюючому впливу навколишнього середовища на здоров'я особового складу, ризиків для здоров'я професійного характеру, небезпек оточуючого індустриального середовища, захворювань та зброї селективної дії методом запобіжних заходів для особового складу, систем та

⁵⁰ Див. Ві-SC Керівництво з об'єднаних операцій, 11/01 Спільні заходи з відновлення особового складу.

оперативних формувань. Елементи медичної діяльності є безпосередньою складовою системи ФР. Тому штаби медичного забезпечення та ФР повинні співпрацювати разом з метою обмеження нещасних випадків, яким можна запобігти, та забезпечення у разі таких випадків доступу до необхідних ресурсів та їхнє застосування. Існує два аспекти медичної підтримки системи ФР: медичний захист військ та охорона здоров'я у військах (ФНР).

а. **Медичний захист військ**⁵¹. За медичний захист військ відповідає начальник медичної служби. Як правило, розділ „Медичний захист військ” є складовою медичного аспекту загального плану захисту військ. Медичний захист військ включає:

- (1) Медичну оцінку стану захисту військ.
- (2) Готовність медичних підрозділів до попереднього розгортання і оцінку основних показників.
- (3) Розгортання допоміжних служб медичної готовності.
- (4) Моніторинг стану медичних служб після розгортання.
- (5) Профілактичні медичні заходи та вимоги.
- (6) Відстеження захворюваності та донесення про втрати.
- (7) Охорону здоров'я на цивільних роботах.
- (8) Планування дій у випадку масових жертв і заходів реагування на інцидент⁵².
- (9) Підтримка заходів з ліквідації наслідків.

б. **Охорона здоров'я у військах (ФНР)**⁵³. Охорона здоров'я у військах – це сума зусиль для зменшення чи виключення випадків захворювань та не бойових поранень, підвищення боєготовності та бойової ефективності. Заходи, завдання та дії з охорони здоров'я у військах проводяться у таких шістьох напрямках:

- (1) Нагляд за станом здоров'я та захворюваністю у військах.
- (2) Профілактична медицина та боротьба із захворюваннями.
- (3) Загрози для здоров'я з боку професійної діяльності, промисловості та навколишнього середовища.

⁵¹ Більше про медичний захист військ див. АJP-4.10 *Спільна доктрина НАТО з медичного забезпечення*.

⁵² Серйозний інцидент стається, коли війська, робітники чи місцеве цивільне населення стають жертвами природної катастрофи або ворожого нападу, що викликає складну надзвичайну ситуацію. Якщо наявні місцеві медичні засоби боротьби з лихами не відповідають масштабам інциденту, відбуваються масові втрати і жертви. Планування захисту військ вимагає швидкого та ефективного реагування на форс-мажорну ситуацію. За таких обставин повинні бути вчинені всі необхідні дії для зменшення кількості жертв у військах.

⁵³ Більше про захист здоров'я див. AJMedP-4 *Спільна доктрина НАТО з охорони здоров'я у військах*.

- (4) Загрози для здоров'я з боку ЗМУ.
- (5) Санітарні заходи у польових умовах, гігієнічна обробка їжі та води, ветеринарна служба для запобігання хвороб, що розповсюджуються з їжею та водою.
- (6) Зміцнення здоров'я та забезпечення здорового способу життя.

A009. Безпека. Безпека збільшує свободу дій шляхом зменшення вразливості до ворожих акцій та загроз. Вона складається з багатьох заходів, які впливають безпосередньо чи опосередковано на захист військ. Цілями безпеки є мінімізувати напади на особовий склад, інформацію, озброєння та споруди за допомогою фізичних, процедурних та технічних засобів. Заходи безпеки НАТО включають вхідний контроль, системи безпеки операцій (OPSEC), контр розвідки, охорони інформації, кібернетичного та комп'ютерного спорядження, фізичної та індивідуальної охорони, а також повітряного сполучення. Такі програми безпеки взаємодіють із відповідними антикримінальними правоохоронними програмами та програмами із безпеки руху та відпочинку. Безпека та охорона від цілого спектру загроз є як особистим, так і колективним обов'язком. При переході кризової ситуації до рівня конфлікту за участю сил НАТО бойові елементи FP застосовуються у все більшому масштабі, однак основні елементи безпеки залишаються невід'ємною частиною FP.

- a. **Контроль доступу.** Дії, що гарантують вхід тільки для уповноваженого персоналу і постачання дозволеного озброєння та боєприпасів/спорядження. Контроль доступу може включати в себе також контроль виходу (наприклад, для контррозвідки або боротьби зі злочинністю).
- b. **Контррозвідка.** Діяльність, пов'язана з виявленням та контрдіями проти загроз безпеці, якими є ворожа розвідка або організації та окремі особи, залучені до TESSOC.
- c. **Комп'ютерна безпека / кіберзахист.** Безпека комп'ютерних мереж (CND) призначена для захисту від атак на комп'ютерні мережі (CNA) та їх несанкціонованого використання. CND – це дії із захисту від пошкодження, припинення доступу, спотворення та повного знищення інформації, що знаходиться в комп'ютері та в комп'ютерних мережах або знищення самих комп'ютерів чи мереж. Кіберзахист включає:
 - (1) Запобігання та здатність до відновлення.
 - (2) Виявлення інциденту.
 - (3) Попередження та оповіщення.
 - (4) Оцінку та розслідування інциденту.
 - (5) Реагування та відновлення в кіберсередовищі.

- d. **Захисні системи безпеки.** Захисні системи безпеки – це активні заходи, що організовуються та підтримуються на всіх рівнях управління з метою недопущення та зниження ризику TESSOC.
- (1) **Фізична безпека.** Ця частина безпеки стосується фізичних заходів, спрямованих на захист особового складу, для запобігання несанкціонованого доступу до обладнання, об'єктів, матеріалів і документів, а також для їх захисту від шпигунства, диверсій, пошкодження та крадіжки.
 - (2) **Безпека особового складу.** Ця частина безпеки пов'язана із заходами, розробленими для охорони особового складу.
 - (3) **Безпека інформації.** Ця частина безпеки пов'язана із заходами, розробленими для захисту важливих даних у будь-якому вигляді, які можуть стати об'єктом розвідки. Вона включає необхідні заходи для збереження конфіденційності, цілісності та доступності інформації.
 - (4) **Безпека операцій.** Процес, який забезпечує військову операцію або навчання належною безпекою з використанням пасивних або активних засобів, що перешкоджають отриманню противником інформації про диспозиції, сили, засоби і наміри своїх військ;
- e. **Безпека повітряного транспорту.** Ця частина безпеки стосується заходів, призначених для забезпечення операцій з повітряного транспортування і запобігання саботажу, ушкодження і крадіжок. Безпека повітряного транспорту передбачає скринінг пасажирів і вантажів перед і під час транспортування власними чи зафрахтованими літаками НАТО. Через юридичні і процедурні вимоги це завдання виконується фахівцями і зазвичай проводиться військовою поліцією або особовим складом FP. Безпека повітряного транспорту включає не тільки запобігання кримінальним чи ворожим діям проти повітряно-транспортних операцій, але також попередження перевезення чи завантаження в транспортний літак небезпечних та заборонених предметів представниками Альянсу чи нейтральним персоналом.
- f. **Безпека портів.** Ця частина безпеки пов'язана із заходами, призначеними для забезпечення безпеки морських операцій, запобігання саботажу, пошкодженням чи пограбуванням. Охорона портів передбачає не тільки запобігання кримінальним чи ворожим діям проти діяльності портів, кораблів в порту та на якорній стоянці, а й також перевірку пасажирів та вантажів. Заходи безпеки в порту для власних чи зафрахтованих кораблів

НАТО базуються на заходах безпеки для цивільних портів, які координуються через Міжнародний код безпеки кораблів та портів.

- g. **Забезпечення країною-господарем безпеки прилеглого району навколо оперативної бази НАТО.** Для забезпечення безпеки району бази повинні бути введені і затверджені заходи з оцінки ситуації, інтеграції і додаткової підготовки сил безпеки держави-господаря.
- h. **Захист військ під водою.** Підводний ФР захищає кораблі та узбережну інфраструктуру Альянсу від торпедних атак, морських мін, військових плавців та пірначів, підводних апаратів та підводних саморобних вибухових пристроїв. Активні заходи включають протичовнову і протимінну оборону за допомогою кораблів, заходи з охорони гаваней кораблями та спеціалізованими підрозділами і застосування портативних гідролокаторів для пошуку пірначів. Пасивні заходи включають впізнавання кораблів та застосування фізичних перешкод, таких як сигналізація та сітки.
- i. **Охорона законності та правопорядку.** Ця діяльність, поряд із забезпеченням безпеки, покликана запобігати підризу фізичних, моральних чи інтелектуальних складових бойової потужності, спричиненого організованими чи окремими злочинами або недотриманням військового законодавства, правил та дисципліни.
- j. **Безпека дорожнього руху.** Дорожня безпека забезпечує підтримку боєздатності військ, запобігаючи травмам та смертельним випадкам внаслідок дорожньо-транспортних випадків та підтримуючи свободу дій на шляхах. Таким чином, дорожня безпека є важливою складовою загальної системи ФР. Недотримання правил дорожнього руху в поєднанні з втомою, незнанням правил чи недисциплінованістю призводять до виснаження та є частою причиною аварійних і смертельних випадків під час операцій. Для отримання бажаного захисного ефекту заходи безпеки дорожнього руху включають елементи навчання та примусового виконання правил.

УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ

Реагування на ризик

УК В.1. Після того, як ризики визначені, оцінені та класифіковані за пріоритетністю, слід визначити необхідну відповідь на кожен значний ризик. Реагування управління ризиками (RM) приймає, як правило, одну з чотирьох форм: **прийняття ризику, послаблення, передання відповідальності і припинення ризику.**

- **Прийняття ризику.** Невеликі ризики можна прийняти без жодної реакції на них. Однак значні ризики можна прийняти тільки у виключних випадках. Фінансові чи оперативні обмеження можуть впливати, але, як правило, не виключають певні форми послаблення ризику.
- **Послаблення ризику.** Послаблення ризику вимагає рішучого втручання для зниження ступеня ризику (ймовірність події та / чи потенційний вплив та / чи наслідки) шляхом застосування обумовлених заходів/дій, які послаблюють загрозу та / чи уразливість.
- **Передання відповідальності.** Перенесення відповідальності за ризик являє собою можливе рішення, коли небезпека не може бути реально послаблена або прийнятна для управління ризиками. Це може відбуватися з наступних причин: коли управління ризиками не має достатньо ресурсів для належного послаблення ризику, коли ризик-менеджер не має достатнього впливу на процеси чи їх результати або коли після всіх належних дій рівень існуючого ризику залишається поза прийнятними межами. Перенос ризику – це формалізований процес, що має бути погоджений особою, яка приймає рішення щодо ризику, та задокументований для подальшого аудиту.
- **Припинення ризику.** Деякі ризики можуть становити таку загрозу у порівнянні із необхідними послаблюючими заходами та потенційним виграшем, що єдиним прийнятним рішенням є повне або часткове припинення дій. Така загроза може сильно обмежити здатність ризик-менеджера отримати необхідний результат. За цих обставин ризик-менеджер повідомляє вище командування і, можливо, вважатиме за потрібне розглянути питання про передачу ризику. Припинення дій може розглядатися як короткострокова та/або негайна реакція на раптову і нездоланну загрозу.

В001. Управління ризиками. Управління ризиками складається з вибору належної реакції на ризик з однієї або комбінації декількох наступних можливостей: ухилення, перенесення, послаблення або прийняття. Вибір повинен базуватися на мінімізації ризику всюди, де це можливо, але не на повному усуненні ризику. Управління ризиками об'єднує оцінку та відбір процесів реагування на ризики шляхом визначення наявних сил та засобів, розміру загроз і небезпек, кількості вразливих місць, і порівнює ціну поступок або поразки з вартістю впровадження механізмів та заходів управління та їх впливу на виконання завдання. Оцінка ризику і впровадження необхідних механізмів та заходів управління дозволяє зменшити ймовірність та гостроту різних видів ризиків і загроз. Управління ризиками – це процес визначення, оцінки, вибору і впровадження дій та заходів, що послаблюють виявлені ризики і сприяють успішному виконанню завдання, встановлюють прийнятний рівень залишкового ризику і подальший нагляд та оцінювання. Заходи зменшення ідентифікованих ризиків сприяють запобіганню, припиненню, виявленню, ізолюванню, стримуванню, забороні, захисту від ураження, здобутті перемоги або нейтралізації нападу чи небезпеки.

Рис. В.1. Процес управління ризиками

В002. Процес управління ризиками, наведений на рис. В.1, складається з п'яти етапів: ідентифікація загрози, оцінка загрози для визначення

ризик, розробка механізмів та заходів управління, впровадження механізмів та заходів управління, нагляд та оцінка⁵⁴.

- a. **Ідентифікація небезпек та загроз.** На цьому етапі слід знайти відповідь на питання: „Що може піти не так?”. Небезпеки та загрози можуть з’явитися у будь-якій сфері та бути пов’язані з ворожою діяльністю, можливими аваріями, умовами навколишнього середовища, охорони здоров’я, санітарними умовами і, серед інших, бойовою технікою та обладнанням. Ця фаза включає аналіз основного завдання, перелік небезпек та загроз і визначення їх першопричин. Це є першим кроком у виконанні оцінки ризику;
- b. **Оцінка загрози (оцінка ризику).** Ризик – це співвідношення між вартістю сил та засобів і ціною потенційних наслідків загроз, небезпек та використання противником вразливих місць. На цьому етапі слід знайти відповідь на питання: "Які є шанси (ймовірність), що щось піде не так та яким буде можливий результат чи вплив (серйозність)?" Результатом може бути провал місії, зазнавання втрат вбитими та пораненими внаслідок збільшення небезпеки та уразливості. На цьому етапі зважуються ризики та їх можливі наслідки, ймовірність негативного впливу на виконання завдання, бойові можливості, людські ресурси, озброєння чи спорядження. За допомогою методології комплексної оцінки ризиків отримується стандартний рівень ризику. Ризики повинні бути визначені шляхом встановлення їх причини, події та наслідків ризику. Оцінка ризиків складається з чотирьох пунктів та повинна включати визначення пріоритетності ризиків для підтримки процесу прийняття рішень:
 - (1) Можливість чи ймовірність виникнення інциденту, спричиненого загрозою чи небезпекою.
 - (2) Можливість чи ймовірність використання противником специфічної уразливості сил.
 - (3) Негативний вплив на виконання завдання операції, виражений в кількості вбитих чи кількості та важкості поранених з числа особового складу, пошкодження техніки та споруд, втрата чи пошкодження інформації або інші фактори, що впливають на успіх операції, такі як моральний фактор, зумовлений рівнем негативного впливу чи серйозністю загрози.
 - (4) Близькість ризику.

⁵⁴ Більше про цей процес див. АТР-3.8.1. Том 1 *Захист від ЗМУ в операціях*.

- c. **Розробка механізмів і заходів управління.** На цьому етапі ведеться пошук відповідей на питання: які є потенційні способи послаблення ризику і який з них встановлює найкращий баланс між діями доступними і ефективними? Чи є прийнятним залишковий ризик? Елементи і заходи управління розробляються і аналізуються на основі регулярної переоцінки небезпеки для визначення будь-якого залишкового ризику. Рішення про прийнятність ризику завжди ґрунтуються на оцінці залишкового ризику. Цей аналіз продовжується доти, доки не буде досягнутий прийнятний рівень ризику або коли всі ризики зменшаться до такого рівня, що користь переважатиме потенційну ціну.
- d. **Впровадження механізмів і заходів управління.** Після розробки механізмів і заходів управління командування та штаби повинні включити їх до списку усталених оперативних процедур (SOP), усних та письмових наказів, провести інструктажі та облік штатного складу. Це зазвичай досягається шляхом впровадження механізмів у чіткі й зрозумілі накази до виконання, встановлення належних повноважень і звітності, а також надання необхідної підтримки для реалізації;
- e. **Нагляд та оцінка.** Чи спрацював план? Чи потрібні зміни або оновлення? Мета п'ятого етапу управління ризиками – впевнитися, що механізми управління впроваджені, приведені до стандарту та встановлений зворотний зв'язок. Нагляд та оцінка повинні проводитись протягом всієї операції чи діяльності, що стосується також всіх інших заходів процесу управління ризиками.

Абревіатури

AAW (Anti-air warfare)	дії проти авіації противника
ACO (Allied command operations)	Стратегічне командування операціями НАТО
AJPs (Allied Joint Publications)	спільна документація НАТО
AMD (Air and Missile Defence)	протиповітряна і протиракетна оборона
Anti-air warfare (AAW)	дії проти авіації противника
C2 (command and control)	командування та управління
C4I (command, control, communication, coordination, and integration)	командування, управління, зв'язок, координація та інтеграція
CBRN (chemical, biological, radiological and nuclear)	зброя масового ураження (ЗМУ)
CI (counterintelligence)	контррозвідка
C-IED (counter- improvised explosive devices)	протидія саморобним вибуховим пристроям
CIMIC (Civil Military Cooperation)	військово-цивільне співробітництво
CIS (communication and information systems)	комунікаційні та інформаційні системи
CM (counter measures)	протидія, контрзаходи
CMs (counter measures)	контрзаходи, заходи протидії
CNA (computer network attack)	напад на комп'ютерні мережі
CND (Computer network defence)	захист комп'ютерних мереж
COA (course of action)	план дій, метод дій, хід бою, операції
C-RAM (counter-rockets artillery and mortar)	протиракетна артилерія та міномети
CRO (crisis response operations)	врегулювання кризових ситуацій
DCDC (Development Concepts and Doctrine Centre)	центр розробки концепції і доктрини Великої Британії
EOD (explosive ordnance disposal)	знешкодження вибухонебезпечних предметів
EW (electronic warfare)	радіоелектронна боротьба (РЕБ)
FHP (Force Health Protection)	охорона здоров'я у військах
FP (force protection)	захист військ
GBAD (ground-based air defense)	наземна ППО
HN (Host Nation)	країна, що приймає, країна-господар
HNS (Host nation support)	підтримка країни, що приймає / країни-господаря
HNs (host nations)	країни, що приймають ЗС НАТО, країни, що приймає / країни-господарі
IAW (in accordance with)	відповідно до
ICP (intelligence collection plan)	план збору розвідувальної інформації

IEDs (improvised explosive devices)	саморобні вибухові пристрої
Info Ops (information operations)	інформаційні операції
INFOSEC (information security)	безпека інформації
IOs (International Organizations)	міжнародні організації
J-2 (intelligence directorate)	управління розвідки
J-3 (operations directorate)	управління оперативне і бойових дій
J-5 (plans directorate)	управління планування
J8 (Directorate of Resource Management)	управління матеріальними засобами
JDPs (Joint Doctrine Publications)	національна доктрина Великої Британії
JFC (Joint Force Commander)	командувач об'єднаними силами
JFENGR (Joint Forces Engineering)	відділ інженерного забезпечення об'єднаних сил
JLSG (joint logistics support group)	об'єднана група матеріально-технічного забезпечення
JOA (Joint Operations Area)	район операцій Об'єднаних сил
JSP (Joint Services Publication)	службова документація НАТО
KLT (Key Leader Training)	підготовка головних керівників
LOCs (lines of communications)	лінії зв'язку
MC (Military Committee)	військовий комітет
MCA (Main Capability Area)	основні компоненти забезпечення боєздатності
MCM (mine countermeasures)	мінна протидія
MILENG (Military Engineering)	інженерні війська
MOD (Ministry Of Defence)	міністерство оборони
NGOs (Non-Governmental Organizations)	недержавні організації
OE (operational environment)	оперативна обстановка
OPLAN (operation plan)	оперативний план
OPORD (operation order)	оперативний наказ
OPP (operations planning process)	процес оперативного планування
OPSEC (operations security)	оперативна безпека, системи безпеки операцій
PA (public affairs)	зв'язки з громадськістю
PDT (pre-deployment training)	навчання в період підготовки до розгортання
PM (provost marshal)	начальник військової поліції
PR (personnel recovery)	повернення особового складу
RM (risk management)	управління ризиками
RM (risk manager)	офіцер з управління ризиками
ROE (rules of engagement)	правила застосування сил (військ)
SA (situational awareness)	володіння ситуацією, знання обстановки

SC (strategic commander)	верховний головнокомандувач
SHAPE (Supreme Headquarters Allied Powers Europe)	Верховний головнокомандувач ОЗС НАТО в Європі
SOFAs (Status of Forces Agreements)	угода про статус ЗС
SOPs (standing operating procedures)	усталений порядок дій, встановлені оперативні процедури
TA (threat assessment)	оцінка загрози
TAOR (tactical area of responsibility)	тактичний район відповідальності
TCN (troupes contributing nation)	країна, що постачає війська для НАТО, країна-постачальник
TESSOC (terrorism, espionage, subversion, sabotage, and organized crime)	тероризм, шпигунство, підривна діяльність, саботаж та організована злочинність
TIC (toxic industrial chemicals)	токсичні хімічні речовини
TIHs (toxic industrial hazards)	токсичні промислові відходи
TIM (toxic industrial materials)	токсичні промислові матеріали
TTPs (tactics, techniques, and procedures)	тактика, методи, порядок дій
USB (universal serial bus)	універсальна послідовна шина (комп'ют.)
UXO (unexploded explosive ordnance)	знешкодження невибухлих боєприпасів
VA (vulnerability assessment)	оцінювання уразливості
W&R (warning and reporting)	попередження та оповіщення

Довідкове видання

Миронович Антон Вікторович
Петрухін Віталій Степанович, доцент
Кузнєцова Наталія Михайлівна

СТАНДАРТИ НАТО

Випуск 1

Збірник

Редактори: *Т. Животова, Н. Хмелюк*
Коректор *О. Мінецьва*
Комп'ютерний набір і верстка: *О. Малік, А. Патрушева*

Підписано до друку 02.05.2022 р.
Формат 60х90/16. Папір офсетний.
Гарнітура Times New Roman. Офсетний друк.
Умов. друк. арк. 13,75
Обл.-вид. арк. 12,5
Тираж 50 прим.
Замовлення № 18

Видавець та виготовлювач – Національна академія
сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного
79026, м. Львів, вул. Героїв Майдану, 32
тел.: (032) 258-44-12

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців,
виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції ДК № 3939 від 14.12.2010 р.